popüler kürtür

Esmer

www.esmerdergisi.com

SAYI: 14 • ŞUBAT 2006 • FİYATI: 3 YTL (KDV DAHİL)

Kıbrıs Fiyatı: 4 YTL (4.000.000TL)

EYVALLAH PİRİM!

FOTOĞRAF: **REİS ÇELİK**

"Avrupa Birliği'ne gidiyoruz, deeeehh"

EVİNE konuk olduğum muhtar, beni yaman ağırladı. Köyün ileri gelenleri biraraya gelmişti. Şehirliler gibi televizyon bağımlısı değillerdi. Muhabbet başlayınca televizyon kapatıldı.

Gece boyunca çalındı, söylendi.

Memleketi masaya yatırdık. Avrupa Birliği'nden kimin cumhurbaşkanı olacağına kadar bir sürü konuda fikir teatisinde bulunduk. Tabii ki en önemli konumuz kuş gribi idi. Kendimizi öylesine sohbete kaptırmıştık ki afiyetle yediğimiz kızarmış kazı tamamen unutmuştuk.

Bir ara ayak yoluna gitmek için dışarı çıktım. Tipiden göz gözü görmüyordu. Sabah şehre inmem gerektiğini düşününce karamsarlığa kapıldım. Odaya döndüğümde her tarafım kar tutmuştu. Muhtar takıldı:

- Reyiz efendi, bizde bir söz vardır: Ev sahibi misafiri severse üç gün konak eder. Hava misafiri severse üç ay konak eder. Seni hem biz sevdik hem de hava. Üç ay, üç gün konaksın köyümüze.

Muhtarın sözleri bizi güldürdü. Ne var ki benim aklım sabahki yolculuktaydı. Uçağa yetişmem şarttı. Bu endişemi şaka yollu dile getirdim:

- Muhtar, bu hava muhalefeti Avrupa Birliği'ne girişimizi de etkiler mi?

- Yok canım, korkma... Tipi orada da eser.

Şık giyimli Battal Bey, elinde tuttuğu bastonunu odanın tahta döşemesine vurarak, söze karıştı:

- Reis Bey, ben Avrupa'da 35 sene yaşadım. Avrupa'da bir köy böyle mahsur kalsın da iki-üç gün kimse müdahale etmesin! Bakan istifa eder.

Hemen yanında oturan bey, bu lafları sıkça duymuş olmalı ki müdahalede gecikmedi:

- Battal Bey, bizim bakan da istifa eder etmesine ama adamın burada bir köy olduğundan haberi yok. Ne yapsın!

Bu sözleri üzerine alınan muhtar, Ankara'ya gidip köyle ilgili yaptığı çalışmaları anlattı ama köyün hali ortadaydı. Bunu kendisi de biliyordu. Derken, araya aşıklar girdi de geceyi tatlıya bağladık.

Sabah ben acele ettikçe, muhtar ağırdan alıyordu. "Dur bakalım, minibüs gidebilecek mi?" deyip, duruyordu. Karları yara yara köy meydanına indik. Bir kaç yolcuyla birlikte, bir hasta da umutsuz şekilde minibüsü bekliyordu. Ama minibüsün yarısı karın altındaydı. Muhtar karayollarını aradı. Yolu açmaya çalışıyorlarmış, akşama köye zor ulaşırlarmış. O da belki. Bekleşenlerden biri, "Haftaya akşam diye kabul et sen bunu" dedi.

Aşağıda, buz tutmuş Çıldır Gölü'nün kıyısında, at kızaklarının hazırlandığını gördük. Hep birlikte gidip kızaklara yerleştik. Buz tutmuş gölün üzerinde rüzgar gibi gidiyorduk. Sonsuz kar denizi üzerinde ne yol vardı ne de iz. Kaptırmış gidiyorduk. Atların zilleri ve sürücülerin "deeeeeh" sesleri dışında bir ses duyulmuyordu. Bir ara sürücüye seslendim:

- Şero Bey, her yer bembeyaz, hava da kapalı. Yönünüzü nasıl bulabiliyorsunuz?

- Merak etme hocam, evvel Allah radardan iyiyizdir buralarda.

- Şimdi ne yöne doğru gittiğimizi biliyor musunuz mesela?

- Nereye olacak hocam, dosdoğru Avrupa Birliği'ne. Deeeeeeh.

reisçelik
reiscelik@yahoo.com

Krişna'nın Ağıtı

Pencerem ıslak
Göremiyorum yüzündeki değişimi
Yeni sakalını, sarıya çalan gözlerini, kahve içişini..
Hayvan postlarına sarılmış karkokulu Tanrım
Sana kiraz ve ölü yaseminler getirdim
Al yıka denizin köpüklerini.
Sana ateş getirdim saçlarımda
Kıvrıl toprağıma Beyaz Arnavutluk, tereyağı.
O kadar uzaklaştırdım ki kendimi
Duyamaz oldum sesimi,
Sesini balıklarda.

Tanrım, reçellerde rüzgarlarda gel bana
Utlarla atkılarla sarıl bana.
Bırak eksikliğini
Hışırdayan kağıtlarımda.

pelinbatu

www.kurdi.org

Edebiyat ölümsüzlüğün sesidir

Irak Kürdistanı Bölgesel Hükümeti, 07.12.2005'te, Mehmed Uzun'a Kürt dili, edebiyatı ve romanına olan emeği ve yapıtları için bir "Onur Ödülü" verdi. Erbil'de, Sanatçılar Köşkü'nde, Kültür Bakanı tarafından verilen ödülün teşekkür konuşmasını Selim Temo'nun çevirisiyle sunuyoruz.

[mehmeduzun]

Şimdi mazlum bir halk ve ülkeyi temsil eden bir hükümet tarafından ödüllendiriliyorum. Ödül, bana göre, Kürdistanlı olmanın işaretidir, Kürdistanlı olmaya doğru yeniden adım atmadır

BUGÜN benim için tarihi bir gün; uzun, zahmetli yıllardan sonra bugün, yurdumun özgür topraklarında emeğim ve Kürt dili, edebiyatı ve romanıyla ilgili çalışmalarım nedeniyle Kürdistan Hükümeti tarafından ödüllendiriliyorum. Bu kutsal gün için Kürdistan Hükümeti'ne, Kültür Bakanlığı'na ve Kültür Bakanı sayın Samî Şoreş'e teşekkür ediyorum.

Şu anda neler mi hissediyorum? Şu anda içimde karmaşık duygular dalgalanıyor ve fakat en belirgin duygumun **"şaşkınlık"** olduğunu söyleyebilirim. Çünkü ben mazlum bir yazarım ve böylesi günlere alışkın değilim. Mazlumiyetim dünyaya gelmemden önce başladı; gözlerimi yasaklanmış bir dil, kimlik ve kültürün içine açtım. Adıma varana kadar her şey yasaktı. Yedi yaşıma geldiğimde ilkokula başladım, o zaman yabancı bir dille karşılaştım. Okulda benim dilim yasaktı ve zorla başka bir dili, Türkiye'nin resmi dili Türkçeyi öğrendim. On yedi yaşıma geldiğimde hapse düştüm; Diyarbakır Askeri Cezaevi benim ilk üniversitem oldu, burada Musa Anter ve Ferit Uzun'un, ki sonradan ikisi de öldürüldü, yardımlarıyla kendi dilimle okuyup yazmayı öğrendim. 1976 yılı başında tekrar tutuklandım; o zamanlar Kürtçe-Türkçe bir derginin yayın yönetmeniydim ve bu yüzden Ankara'da hapis yattım. 1977 yılında Türkiye'den ayrılıp gurbet ülkesine, mültecilik yurdum İsveç'e gittim. 1980'de, bir askeri cunta Türkiye'de iktidarı ele geçirince Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından atıldım ve 1992'ye kadar Türkiye'ye hiçbir biçimde gidemedim. Tekrar Türkiye'ye gitmeye başladığımda birkaç kitabım yasaklandı, burada beş yıl ağır hapis cezası talebiyle yargıladım.

Yasak, ceza, kaçış, mazlumiyet, gurbet, kimsesizlik, çaresizlik ve kahrolası bir kader: Maceramın özeti budur...

Şimdi mazlum bir halk ve ülkeyi temsil eden bir hükümet tarafından ödüllendiriliyorum. Bu yüzden bu kutsal ödülü mazlumların ödülü olarak görüyorum ve ödülü hem ulusal, hem uluslararası planda başka iki şeyin işareti olarak da görmek istiyorum.

Ödül, bana göre, Kürdistanlı olmanın işaretidir, Kürdistanlı olmaya doğru yeniden adım atmadır. Eskiden, 1900'lerin başında Kürdistanlıların birleşik bir dil, kimlik, edebiyat ve sanatları vardı. O zamanlar Osmanlıların başkenti İstanbul'da yurdun her tarafından Kürt aydınları dil, edebiyat ve kültür alanında değerli çalışmalar yapıyorlardı. Hêvî, Kürt Teali Cemiyeti gibi örgütleri, Roji Kurd ve Jin gibi dergi ve gazeteleri vardı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra galip devletler kendi aralarında anlaşırlarken, Kürtlere ve yurtlarına büyük bir haksızlık edildi; Kürtlere hiçbir hak tanınmadı ve ülkeleri yeni devletler arasında bölüşüldü. Kürt aydınlanma hareketi de o zaman birbirinden koptu ve dağıldı. Bu taraftan, Irak Kürdistanı'ndan M. Emîn Zekî, Tewfik Wehbî, M. Yamulkî, Refik Hilmî, Piremêrd ve başka pek çok isim yerlerine yurtlarına döndüler ve buralarda aydınlanma hareketini güçlendirmek istediler. Türkiye Kürdistanı'ndan olan Sureya, Celadet ve Kamuran Alî Bedirxan, Qedrî, Ekrem Cemîl Paşa, Memdûh Selîm, Osman Sebrî, Cegerxwîn, Nûredîn Zaza, Qedrîcan gibi isimlerle başkaları Lübnan ve Suriye'de Kürt dili, kimliği, edebiyatı ve sanatını korumak ve ilerletmek yönünde çaba sarfettiler. Onlardan çok uzaklarda, Kafkasya'da, oralara göçertilen Kürtler Heciyê Cindî, Casimê Celîl, Qanatê Kurdo, Erebê Şemo, Xelîlê Miradov vd.nin önderliğinde Kürt dili, kimliği, edebiyatı, müziği ve sanatı için değerli çalışmalar yaptılar.

Hepsinin amacı ve tavrı aynıydı; onların ve Kürtlerin başına gelen bütün felaketlere ve güçlüklere rağmen dili, kimliği ve edebiyatı korumak ve geliştirmek. Bu kişilerin emek, çaba, ter ve kanları asla ve asla unutulmamalıdır; eğer onlar ve emekleri olmasaydı, bugün bizler de var olmazdık. Bu arada ben de onların emeği olmaksızın hiçbir şekilde Kürtçe roman yazmaya başlayamazdım. Onlara minnettar ve müteşekkirim ve bugünkü ödülü onların ödülü olarak görüyorum. Onların öğrencisiyim ben; ödüllerini onların adına alıyor ve hepsini saygı ile anıyorum.

Bugün burada yaşamakta olduğumuz gün, onların hayaliydi. Evet, onların hayali yüz yıl kadar sonra gerçekleşiyor, Kürt aydın hareketi ve gerçeği yeniden birleşiyor. Kürtlere yapılan büyük tarihsel haksızlık, bugünden itibaren ortadan kalkmaya başlıyor. Kürtler yeniden ayağa kalkıyorlar, kültürel hareketlerini güçlendiriyor ve Kürdistanlılaşma bayrağını yükseltiyorlar.

"Kürdistanlılaşma"dan kastım, doğrudan siyasi bir şey değildir; toprak, dil ve kültürel mirastan, tarihsel, toplumsal, dinî, kültürel ilişkilerden söz ediyorum. Böyle baktığımızda Kürdistanlılaşmanın Kürtlerden daha büyük bir proje olduğunu görürüz; bu öyle bir proje ki, Mezopotamya'daki bütün diller, kültürler, kimlikler ve miraslar kendi kutsal yerlerini alıyorlar. Adem, Havva, Nuh, İbrahim, Eyüb, Yunus ve diğer peygamber ve nebîler, Tevrat, İncil, Zebur, Kur'an, Zerdüşt, Mishefa Reş ve diğer kitap ve dinî öğretiler, Keldanî, Asurî, Ermeni, Arap, Türk, Türkmen, Acem, Nasturi, Alevi, Yezidi, Feylî, Ehl-i Hakk, Nakşibendi, Kadiri ve diğer dinî, kültürel ve milli cemaat ve tarikatler, Gılgamış'tan Kürt dengbêjlerine kadar bütün yazılı ve sözlü edebiyatlar, Dicle ve Fırat ırmakları ile bu ırmakların etrafındaki kültürler... Bütün bunlar, kültürel miraslarıyla birlikte Kürdistan ülkesindedirler... Kürdistanlılaşma, bütün bu varlık, zenginlik ve mirasın korunması, çokdilli, çokkültürlü ve çokdinli toplumun korunması demektir.

Bu kadar kutsal ve gerekli bir koruma nasıl mümkün olacaktır? Hiç şüphesiz yalnızca demokratik temeller ve ölçütlerle. Demokratik, çoğulcu, uygar bir toplum insan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, inanç özgürlüğü, ifade ve yazma özgürlüğü, diğer bütün insanlara saygı, hoşgörü ve barış sütunları üzerinde yükselir.

Irak Kürdistanı'nın deneyimi yeni bir deneyimdir; hem Kürtler ve Kürdistanlılar, hem de Ortadoğu ve dünya için. Eğer bu deneyim demokratik ve uygar bir deneyim olursa, bundan hem Kürtler ve Kürdistanlılar, hem de Ortadoğu ve dünyamız ondan kazançlı çıkacaktır.

Yeni bir yüzyılın, yeni bir binyılın başında olduğumuzu unutmamalıyız. Kan, cinayet, katliam, işgal, çöküş, kin ve nefretle dolu olan geçen yüzyıl, yeni yüzyılda hiçbir biçimde tekrar etmemeli. Yeni yüzyıl, totalitarizm, antidemokratizm, faşizm, nasyonalizm ve militarizmin yüzyılı gibi olmamalı, tam tersine demokrasi, özgürlük, eşitlik, çoğulculuk ve saygının yüzyılı olmalı. Kürdistan'ın yeni deneyimi, yeni yüzyıl için çok iyi bir örnek olabilir.

Benim inancıma göre yeni yüzyıl, eski yüzyılın deneyimlerini tekrar etmemeli, aynı şekilde Kürdistan deneyimi de, komşuların, yani Irak, Suriye, İran ve Türkiye'nin kötü deneyimlerini tekrar etmemelidir. Bu rejimlerin deneyimleri, geçen yüzyılın en belirgin deneyimleridir. Bu rejimler için demokrasi, insan hakları, ifade ve düşünce özgürlüğü, azınlık hakları asla temel olmadı. Bu rejimler, hiçbir zaman sözde yazarlar ve propagandadan başka insanî söz ve anlatıyı, edebiyat ve sanatı, aydın ve yazarları sevmediler; onlardan korktular hep ve kendilerine yaratma ve düşünme özgürlüğü yerine sansür ve yasaklamayı esas aldılar. Bu rejimlerin temelleri şunlar oldu: Militarizm, aşırı ırkçılık, köktendincilik. Kürdistan önderliğinden ricam, komşuların kirli deneyimlerinin hiçbir şekilde burada tekrar edilmemesidir. Irak Kürdistanı adaletsizliğin, vicdansızlığın, merhametsizliğin yeri olmamalı, tam tersine burası adalet, vicdan ve merhametin makamı olmalı. Eğer Irak Kürdistanı adalet, vicdan ve merhametin makamı olursa, inanıyorum ki bu şekilde yeni yüzyılın insana ve insanlığa yol gösteren Çoban Yıldızı olacaktır.

Kadim bir halk ve ulus yeniden diriliyor; çünkü Kürt ve Kürdistan hem kadimdir, hem de memedeki bir bebek gibi ömrünün başındadır. Hem süreklilik, hem de başlangıçtır. Hem ağır bir yüktür, hem de yeni bir tarihsel imkân. Irak Kürdistanı kültür, sanat, müzik, aydınlanma ve edebiyat gibi alanlarda bölge ve bütün dünya için önemli bir rol oynayabilir.

Bugünkü konumuz edebiyat ve romandır ki ben de bu vesileyle, bir romancı olarak bu ödülü alıyorum. Bu yüzden edebiyattan ve romandan söz edeceğim. Bana göre dünya edebiyatı bugün büyük bir krizin içindedir ve yeni yol, biçim, teknik, konu ve duygulara ihtiyaç vardır. Söz, anlatı ve edebiyat insandan ve insanlıktan söz etmeli, çaresiz, çıkışsız insanı anlatmalı, insana ve insanlığa aydınlık bir ayna tutmalı ve insanın ve insanlığın hayatının devamı için hayatın üstüne umut ve güç serpmeli. Dün öyleydi, bugün de öyle olmalı. Fakat ne yazıktır ki bugün öyle değil; bugün edebiyat büyük bir pazar olmuştur, edebî söz ve yapıt, ticari pazarın metaı haline gelmiştir. Söz ve anlatı edebî, insanî gücüyle değil, ticarî gücüne göre değerlendiriliyor. Satılabilen, popüler olabilen ve piyasada büyük paralara dönebilen söz ve anlatı ön planda, göz önündedir. Bu yüzden tamamen değilse de edebiyat bugün faydasız bir karmaşa içinde kendini tekrarlamaktadır. Bugün edebiyat gücünden, değerinden, saygınlığından pek çok şey kaybetmiştir. Dünya edebiyatı Pasternak, Andric, Seferis, Beshevic, Milozc vd. gibi önemli yazarları keşfetme ve yayımlamanın değil, satılacak, "yıldız" olacak, kolaylığı ve basitliğiyle paraya çevrilebilecek yazarların peşindedir. Sözün ne değeri, ne de ağırlığı kaldı neredeyse; ne yazmanın ve yaratmanın değeri, ne de aydının,sanatçının ve yazarın değeri kalmıştır.

Böyle bir durumda Kürdistan'ın yeni deneyimi bu konuda da çok değerli bir örnek olabilir; çünkü Kürdistan mazlumların, ezilmişlerin ve kurbanların yurdudur ve Kürdistanlıların sesleri hep kesilmiş, ağızları kilitlenmiş, sözleri ve öyküleri zincirlenmiştir. Bugüne kadar kendilerini ifade edebilmiş değiller, Enfal gibi, Halepçe Katliamı gibi acılarını dile getirebilme ve başkaldırılarla ispatladıkları umut ve onurlarını anlatabilme ve iyi bir edebiyata çevirme fırsatı bulamamışlardır. Bu yeni deneyim içinde yaratılacak olan edebiyat, şiir ve roman bugünkü dünya edebiyatına da yeni yol, biçim, teknik, konu ve yöntemler sunabilir, insana ve insanlığa lazım olan edebî mirasa yeniden yetişebilir.

Hümanizma, demokrasi, uygarlaşma, küresel düşünme, adalet, vicdan ve merhamet, edebiyat alanında son derece önemli ve gerekli şeylerdir. İyi bir edebiyat yalnız bu temeller üzerine inşa edilebilir. Kürdistanlı bütün aydınlar, sanatçılar ve yazarlardan bir ricam var; dikkatiniz bu zorunlu ölçütler üzerinde olsun. Bu ölçütler olmadan hiç kimse iyi bir edebiyat yaratamaz. Ne acılar ve sızılar, ne umut ve yüce duygular tek başlarına edebiyat olabilirler. Ama iyi ve edebî bir örgü içinde, sözünü ettiğim ölçütlerle ölümsüz bir edebiyata dönüşebilirler. Konular açısından bakıldığında Kürdistan sonsuz zenginliktedir, eksiklik ölçütlerdedir. Eğer ülkenin zenginliği küresel ölçütlerle birleşirse, inanıyorum ki, o zaman Kürdistan'ın yeni deneyimi edebiyat alanında da bütün dünyanın parlak bir yıldızı olacaktır. Bu yüzden ben, bugünkü ödülü bunun bir işareti olarak da görmek istiyorum.

Bugün üç romanın burada, Arap harfleriyle önünüzdedir; Hawara Dîcleyê 1-2 ve Bîra Qederê. Ben bu romanları çok kötü koşullarda, gurbet ülkesinin derin sürgünlüğünde yazdım. Ama bugün size ulaştılar, onları Barzan'ın, Soran'ın çok uzak, ücra kütüphanelerinde de gördüm; bu da edebî sözün gücünün bir kanıtıdır. Edebî söz, özellikle de roman sanatı çağları, dönemleri, mekânları ve sınırları tanımaz, hepsini önüne katar, onların üzerinden atlar ve her zamana, her mekâna ulaşır. Ben o üç romanı da Kürdistan'ın edebî ve kültürel rönesansının yapıtları olarak görüyorum; onlar, sizin romanlarınızdır. Sahibi, benden çok, sizlersiniz.

Bugünkü ödülün bu rönesansın yeni bir adımı olması umuduyla, yeniden, hepinize teşekkürlerimi sunarım.

Sağolun.

- Yazarımızın Ocak sayısında yayınladığımız günlükleri, Kürtçe olarak kaleme alınmıştı. Söz konusu günlükleri Kürtçe'den Türkçe'ye Metin Aksoy'un yaptığı çeviriyle sunmuştuk.

[muhsinkızılkaya]
mkizilkaya@hotmail.com

DİLSİZ BİR HAYATIN FOTOĞRAFÇISI
Enver Özkahraman!

HAKKÂRİ'YE dışardan gelmiş memurların, zorunlu göçmenlerin, işi olanların, birkaç gecelik konukların, tüccarların, subayların, askerlerin veya meçhul yolcuların, oraya dair başkalarına anlattıkları ve anlatacakları o kadar çok hikâyeleri var ki... Hangisini anlatsam. En son duyduğumu aktarmakla meramımı anlatmak en iyisi:

"Hakkâri'nin Sümbül Dağı'na bakan meydanında (hangi meydan demeyin şimdi, zaten kaç tane meydan var ki) yönü dağa dönük, ata binmiş bir Atatürk heykeli vardır. Derler ki fena halde alkollü ve fena halde bunalmış bir subay bir gece atın terkisine çıkmış, "Burada durulmaz Atam, 'deh de' de gidelim" demiş."

Bu hikâyedeki ironiyi bir tarafa bırakalım; bu şehre gelen hemen hemen herkes bir an önce geri gitmek ister buradan. Olur da birisi dayanabilirse, dağların havasını soluyup Zap suyunun sesine alışırsa, otlu peynirin tadını alıp o yaman kışların sessizliğinin sesini hissedebilirse eğer, bir süre sonra buralı olur çıkar. Tutunamayıp bir an önce buradan gidenler ise, uzun süre hep burayla yaşar. Nedendir, nedir bu ışıksız şehre insanları bu kadar bağlayan? Neden vazgeçilmez olur, neden insanların hep anılarında yaşar?

Bu sorunun herkese göre bir cevabı vardır, ama Enver Özkahraman'ın cevabı hiçbir kalıba sığmaz. Bir devlet memuru, sürgün bir öğretmen, zorunlu hizmete gelmiş bir doktor, iki yılını geçirmek üzere gelmiş bir asker olarak gelmedi Enver Özkahraman Hakkâri'ye.

O HAKKARİ'Yİ SEÇTİ!

1973 yılında düştü yolu buralara. Van YSE'de çalışıyordu. Bir tesadüf olsa gerek buraya geldi, gördü burayı ve o'ssat buralı olmaya karar verdi; tayinini istedi; Hakkâri YSE'de **"teknik ressam"** olarak göreve başladı, Şemdinli'nin Rubarok'undan Uludere'nin Hedriş'ine, Beytüşşebap'ın Feraşin'ine kadar köye giden her yolda, yapılan her çeşmede, hatta Zap'ın üzerine yapılan yedi adet asma köprüde onun emeği var. Tam tamına 30 yıl bu şehirde yaşadı, çocuklarını burada büyüttü, artık kendini tam buralı hissetmişken, istemeden de olsa bu şehirden ayrıldı, geldiği yere geri gitti, şimdi Van'da yaşıyor.

Hakkâri'ye geldiğinde şehirde körüklü bir fotocu vardı, bir duvar dibiydi dükkânı fotocunun, vesikalık çekerdi. Fotoğraf vesikaya lazımdı o zaman, bunun dışında fotoğrafın hayatın bir yüzü olduğunu, bir anı ölümsüzleştirdiğini, hayatın başka bir yüzünü gösterdiğini, bir sanat olduğunu kimseler bilmiyor veya hiç kimse bu işleviyle ilgilenmiyordu. En çok işe başvurularda gerekliydi fotoğraf ve körüklü fotoğraf makinesi de bu işi ziyadesiyle yerine getiriyordu.

Her ne kadar görev icabı geldiyse de, Hakkâri'ye fotoğraf çekmeye gelmişti aslında o!

Çarşının içinde bir dükkân açtı. Küçücük bir dükkândı, ama o zamana kadar gördüğümüz hiçbir dükkâna benzemiyordu. Camın üstüne, hat sanatına yakın güzel el yazısıyla **"FOTO ENDER"** diye yazdı, sonra aynı yazıyı bir tabelaya taşıyarak kapının üstüne astı. Vitrinini çektiği fotoğraflarla doldurdu. Biz çocuklar gidip saatlerce vitrinin önünde duruyor, yan yana dizilmiş hayatımızın ölümsüz karelerini seyrediyorduk. Orada yaşıyorduk, çektiği bütün manzaralar, bütün insanlar gözümüzün önündeki manzaralar, her gün karşılaştığımız tanıdık insanlardı, akrabalarımızdı. Ama hiç birimiz o güne kadar onlara onun baktığı gibi bakmamış, onun için onun çektikleri bize çok ilginç gelmişti.

Şemdinli'de mültecilerle birlikte... Yıl 1991.

Enver Özkahraman'ın fotoğrafları bakılacak değil, dinlenecek fotoğraflardır. Sanki her birinin birkaç dili vardır. Yasaklanmış kelimelerle bir hikâye anlatmak ister gibidirler

Kısa bir süre sonra şehirde fotoğraf çektirme modası başladı. Dükkânın arka tarafını bir perde ile ayırmış, arkaya güzel bir manzara resmini koymuş, önüne küçük bir tabure, duvardaki askıya birkaç kravat, fotoğraf çektirmek isteyenler gelip o tabureye kurulur, kravatlardan birini takar, hafif yan durarak, uzun saçlarını yana tarayarak, objektife gülümseyerek fotoğraf çektirirlerdi. İçlerinden bir tanesi **"haftalık"** diye sipariş edilirdi. Sipariş üzerinde Enver Abi bir hafta çalışır, rötuşlar yapar, kalemleriyle gölgeleri koyulaştırır, pürüzleri giderir, olduğundan daha gerçek, olduğundan daha yakışıklı bir fotoğrafi sahibine teslim ederdi.

Bir süre sonra Enver Abi düğünlerin, nişanların, askerlik hatıralarının değişmez fotoğrafçısı oldu çıktı. Bu iş onun ekmek parasıydı, bu işle kazanıyordu hayatını ve fakat içinde başka bir rahatsızlık vardı. Vazgeçemediği sanatçı dürtüsü onu, bu küçük dükkânın dışına çıkarmak istiyordu. Burada insanların fotoğraflarını çekiyordu sipariş üzerine, oysa asıl hiç kimsenin sipariş etmediği başka kareler vardı dışarılardı, dağlarda, yaylalarda, vadilerde, göçer çadırlarında, aşiret sürüleri içinde, dağ başlarındaki mağaralara oyulmuş Nasturi kiliselerinde... Onların peşine düştü.

Sözünü ettiğim tarihler, köylerin henüz insandan arındırılmadığı tarihler... Köyler dolu, şen şakrak... Hayat dağ başlarında, serin yaylalarda, vadi kuytuluklarındaki ceviz ağaçlarının altında, meşe ormanlarında bütün canlılığıyla sürüyordu. Beytüşşebap ve Uludere ilçeleri Hakkâri'ye bağlıdır o zamanlar, ilin altı yüz küsur köyü vardır. Her köyde başka renkte, başka güzellikte bir hayat sürüyor. Ve henüz hiçbirine hiçbir sa-

Fakir Baykurt ile Gençlik köprüsünde...

Şahin Kaygun ile...

Hakkari'yle ilgili yaptığı ilk kartpostal...

natçının objektifi dokunmamış, hiçbir yazarın kalemiyle dile getirilmemiştir meramları.

Enver Abi keşfe çıktı. 620 civarında köy ve mezra gezdi. Boynunda fotoğraf makinesi önce onlarla haşır neşir oldu. Başta tuhaf karşıladılar bu sarıya çalan kocaman bıyıklı kumral adamı... Ne yapıyordu, neden her şeyin fotoğrafını çekiyordu. Ama bir avantajı vardı, onlarla onların dilini konuşuyordu, geleneklerini biliyordu, hayat tarzlarına yabancı değildi. Bir süre sonra onlar da hayatlarını açtılar ona. Sırlarını deşifre etmesine izin verdiler. Dağlar bağrını açtı, yaylar süt verdi, ormanlar gölgeliklerini... Ve durmadan çalıştı, yıllarca sürdü bu uğraşı... Sadece fotoğraf çekmedi, yaşlı kadınlardan kilim kültürünü öğrendi; motifleri tanıdı, kök boya yapımına vakıf oldu.

İnsanları artık iyice tanıyordu. Şimdi sıra doğasındaydı.

Cilo dağlarını, Reşko doruğunu, Sat göllerini, Geverok'u, Gare dağlarını, Meydana Kolyan, Meydana Zengil, Feraşin, Geraşin, Berçelan yaylalarını... Buralardaki cümle börtü böceği, cümle çiçek ve kokulu, şifalı otları, kuş ve kartalları, şahin ve bazları, keklik ve kewderileri, kotir ve kevokları, gözünün gördüğü her şeyi, geven otlarını, yılan yastığını, siyabo otunu, heliz'i, heliz mantarını, meşe ormanlarını, mazı ağaçlarını, alal, sosin, beybun, asmin, reyhan, nergis çiçeklerini, renkleriyle, duruşlarıyla, bazen bir mevsimlik, bazen dört mevsimlik ömürleriyle fotoğrafladı.

ŞİİRİNİN FOTOĞRAFINI ÇEKTİ!

Onun fotoğraflarında, dağların arasında kalan, yüzlerce metre aşağılarda kayaları oya oya kendine bir yol bulmuş olan Zap'ın uğultusu, dağlardan kopup gelen bir çığın kulakları sağır eden gümbürtüsü var. O fotoğraflara baktıkça, **"yılanın serçe yavrusuna su getirişini"** görürsünüz. İçlerinde bir çiçek var ki, adına **"zengila zoma"** derler. Türkçe'ye "yaylaçanı" diye çevrilebilir. Onun fotoğrafları sayesinde bu çiçekle tanışanlar, ona hiç de yakışmayan Türkçe bir isim bulmuşlar, **"ters lale"** diyorlar. Oysa gerçek adı **"zengila zoma"**dır. Yaylalarda yetişir, Geraşin Yaylası'nda, Geverok'ta, Dêz dağlarında, Semedari, Meydana Kolyan, Feraşin yaylalarında... Çana benzer çiçekleri yukarıya yükseldikçe ters döner çan, yakınlarına keklikler yuva yapar, yanı başında bir kaynak fışkırır, su içmeye gelen kartallar kaynak başında kavgaya tutuşur.

İnsanlar var onun fotoğraflarında.

Tiyar Vadisi'nde, Nasturi katliamından artakalmış kalıntılar arasında, Gever Ovası'nda, Pagan çarşısında, misyonerlerin yaptığı okulların yıkık duvarları arasında, dağ başlarında, seher yelinden daha serin yaylalarda, nar, üzüm, pirinç yetişen köylerde yaşayan insanlar... Bir kadın teşî eğiyor, bir başkası destar'ın koluna asılmış, beriki kilim tevın'nin üzerinde binbir renkli, alacalı bulacalı, gülleriyle donattığı, boyasını ceviz kabuklarıyla yaptığı, gulgever, canbêzar, lûleper, herki, perperî, şahmerî adını verdikleri kilimi örüyor nakış nakış... Bir Kürt öfkeyle sigara içiyor dağa karşı. Bir başkasının taktığı aynalı gözlüklerinin içine, Cilo dağlarının aksi düşüyor bütün haşmetiyle. Bir ihtiyar başına sardığı cemedani, üst üste giydiği renkli birkaç gömlek ve yüzünde birkaç günlük kırlaşmış sakallarıyla, bir metre uzunluğundaki ağızlığın ucundaki sigarayı yakmaya çalışıyor.

Fotoğrafları bakılacak değil, dinlenecek fotoğraflardır. Sanki her birinin birkaç dili var, yasaklanmış kelimelerle, yüksek sesle bir hikâye anlatmak istiyor insanlara. Kulak verdikçe o dile, Sat gölünün kenarında akşam güneşinin ışıkları altında ağlayan bir çocuğun hıçkırıklarını, eriyen karların bıraktığı lêlav'ın hışırtısını, buzul göllerinin gülümsemesini, yaşlı, yüz yaşında adamların, kadınların, katmerleşmiş kar yığınlarının suskunluğunu duyacaksınız.

Yaklaşık otuz yıl boyunca fotoğraf çekti orada. Vesikalık, haftalık, düğün, nikâh, sünnet, nişan, ayrılık, kavuşma, hasret, özlem, doğa ve insanların fotoğraflarını. Yaklaşık otuz yıl yorulmadan. Birçok fotoğrafi kartpostal oldu. Altına, arkasına sağcılar da, solcular da şiirler yazdı, izini alınmadan satışa sunuldu, sevgiliye armağan edildi, hasret tebriği olarak yollara düştü.

Yurtdışında sayısız sergi açtı. Türkiye'de yayınlanan belli başlı büyük gazetelerin Hakkâri muhabirliğini yaptı. Bir de arada bir Hakkâri'yi tanıtmak amacıyla devletin gezdirdiği yöresel sergiler olur ya, bunlara katıldı zaman zaman Ankara ve İstanbul'da. Yurtdışı ve Türkiye'de sayısız ödül aldığı halde, hiçbir haber bülteninde geçmedi adı. Fotoğrafları izin alınmadan kullanıldı, hatta çektiği bazı fotoğraflarına başkaları kendi imzasını attı.

Birkaç yıldan beri Van'da yaşıyor. Fotoğrafçılığına bir de kilimciliğini eklemiş son yıllarda. Ülke içinde ve ülke dışında açtığı sergilerde fotoğraflarının yanı sıra, Hakkâri ve Van kilimlerini de sergiliyor. Şu aralar bir de biblo heykelciliğe merak sarmış durumda. Yeni sergilerinde Hakkâri ve Van geleneksel kültür ürünlerini sembolize edecek bu heykelcikleri de göreceğiz anlaşılan. Ne de olsa on parmağında kırk marifet sahibidir Enver Özkahraman!

Hani Hakkâri'de ilk açtığı fotoğrafçı dükkânı vardı ya, işte o dükkâna verdiği ismi, şimdi hepimizin tanıdığı oğlu karikatürist, yazar Ender Özkahraman'dan almıştı.

Yasak bir dili konuşuyor hala fotoğrafları.

Manyetik Uyarım

-Annem Müzeyyen için-

Ah ben gidiyorum bilmediğim bir yere
Sizin hiç bilmediğiniz
Uçarak mı gidiyorum,

Kaçarak mı.
Siz takip mi ediyorsunuz,

Etmiyor musunuz.

Makyajım uçuyor gözlerimden
Güçlü bir rüzgâr esiyor
Elbiselerim uçuşuyor
Kar başlıyor yağmaya
Ah ben gidiyorum bilmediğim bir yere
Sizin hiç bilmediğiniz.

lalemüldür

www.kurdi.org

Ölüm ilgisizlikle geliyor

İnsana, insan acısına ilgi, en derin duygulardan biridir. Bunu kör olası ben kulesine hapsetmemek her onurlu insanın işidir. Toprağa, çiçek açmış ağaca, buluta, kuşa, insan acısına, kötülüklere, kırılmış onurlara ilgi en güzel yaşamdır. Ölüm ilgisizlikle birlikte geliyor

BENCİLLİKLERİNİN içine gömülmüşler. Yalnızlıklarının karanlığındalar. Bir çeşit korkaklık. Pısırıklığın beteri. Diri diri ölmenin başı. İnsanları diri kılan, insanlara dünyayı sevdiren, insan olma onurunu duyuran, dünyaya, insanlara ilgidir. İnsanlığın her haline, taşına, toprağına ilgidir. Dışımızdakilere de içimizdekiler kadar, kendi asli dertlerimiz kadar ilgidir.

İnsan yalnız bir yaratıktır, diyorlar. İnsanlar çaresizlikte yalnızlar. Düzensizlikler yalnız bırakmış, kendi içine, benine gömmüşler insanları. Yoksa insanların en büyük özelliklerinden biri de onları dünyaya sıkı sıkıya bağlayan bir şey de yanlarına, yönlerine ilgileridir.

Kırk günlük yolda yaprak kımıldamasa, sen burada ta yüreğinin başında duyarsın, diyen yanlış dememiş. Duyacaksın değil, duymak asaleti insanın içinde var olan bir şeydir. Ne çeşit olursa olsun, insanın yalnızlığını yarı yarıya indiren şey başkalarıyla, dünyayla sıkı sıkıya ilgidir.

İnsanları kendi benine gömmek, kulesine çekilmeyi sağlamak için dünya kuruldu kurulalı her şey yapılmış. Dünyayı, gemisini kurtaran kaptandır, düşüncesine sürüklemişler. Cümle felaketler de buradan çıkmışa benzer.

Biliyorum, sosyal politik zorunluluklar, tarihsel gelişmeler bunun başka türlüsünün olamayacağını söylüyor. Söylüyor ya, insanlar bunun başka türlü olması için her zaman diretmişler. Diretiyorlar da...

Bunları bir yana bırakalım da, insanın başka insana ilgisini yitirişinin acısına, küçüklüğüne bakalım. Bir yerde insanlar aç, sefil... Duymayanı, ilgilenmeyeni çok. Bu yerde zulümler oluyor, insanlar aşağılatılıyor, aldırmayanı çok. Sanki insanın onuru orada zedeleniyor da burada kendisi sağlam kalıyor. Bir insanın düşkünlüğü her insanadır. Bu gerçeğe sırt çevirenler devekuşundan da beter olduklarının farkındalar mı?

Küçük bir örnek vereyim: Cezayir'de Henri Alleg olmadık işkencelere tabi tutuluyor, hakaretler görüyor, süründürülüyordu. Birkaç insanın, birkaç yazarın dışında, onunla, onun gibilerle, onunla birlikte aşağılatan insan soyuyla kimse ilgilenmiyor.

Gönül isterdi ki, dünyanın şairleri, destancıları hep bir ağızdan Alleg'in kişiliğinde, Alleg gibilerin aşağılatışlarına karşı koysunlar... Bunların insan soyunun onuru olan kahramanlıklarını, dayatışlarını dile getirsinler.

Buna karşılık kendi benlerini, yalnızlıklarını, karanlıklarını, o batasıca bunalımlarını söylüyorlar. İnsanlara ilgisizlikleriyle, insan soyunu aşağılatıyorlar. Bu gafillerin bundan da haberleri yok.

İnsana, insan acısına ilgi, insanın içindeki en derin duygulardan biridir. Bunu kör olası ben kulesine hapsetmemek her onurlu insanın işidir. İnsana, toprağa, çiçek açmış ağaca, buluta, kuşa, insan acısına, kötülüklere, kırılmış onurlara ilgi en güzel yaşamdır. Ölüm ilgisizlikle birlikte geliyor, başlıyor.

[yaşarkemal]

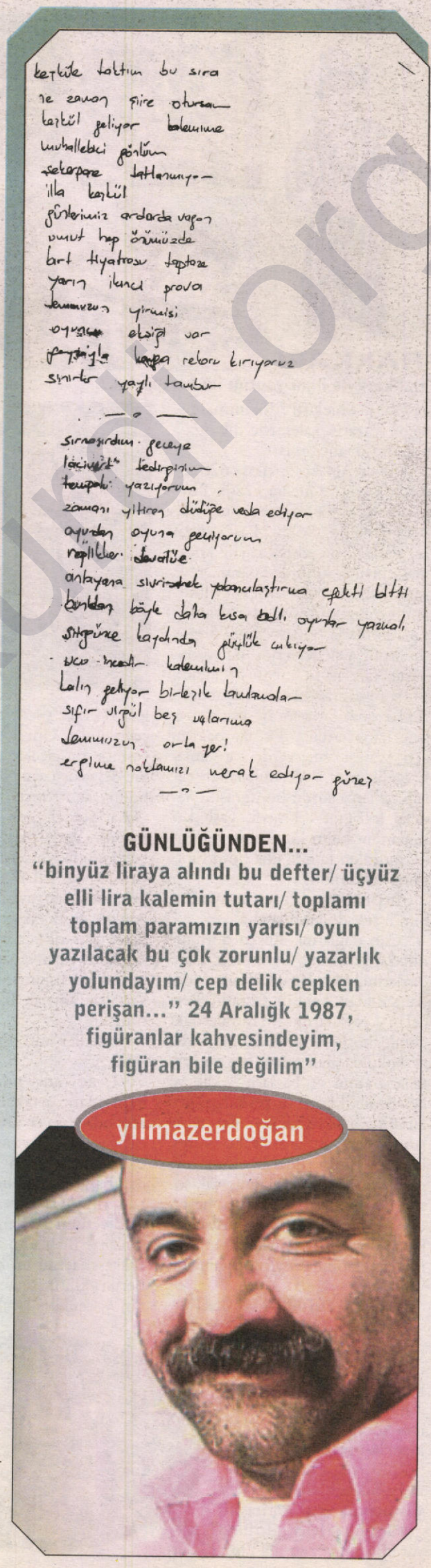

GÜNLÜĞÜNDEN...

"binyüz liraya alındı bu defter/ üçyüz elli lira kalemin tutarı/ toplamı toplam paramızın yarısı/ oyun yazılacak bu çok zorunlu/ yazarlık yolundayım/ cep delik cepken perişan..." 24 Aralığk 1987, figüranlar kahvesindeyim, figüran bile değilim"

yılmazerdoğan

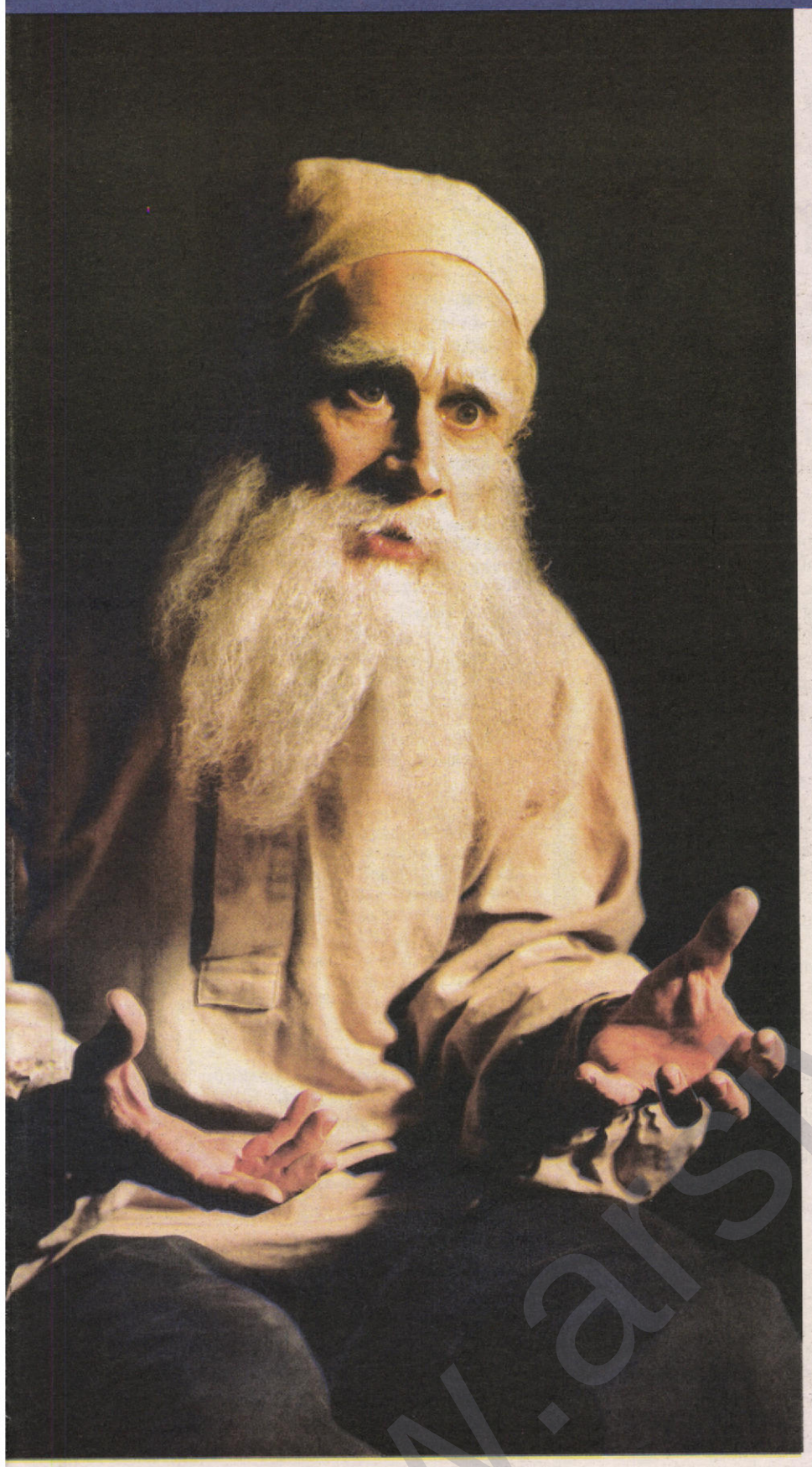

ahmettulgar
ahmettulgar@esmerdergisi.com

Edebiyat ve gazetecilik

NEYSE ki, Esmer sürüyor. Böylece ben de gerek gördüğümde, gerek hasıl olduğunda bir işaret fişeği gönderiyorum buradan okurlarıma, okurlarımıza, dostlara. Mürekkep kardeşlerime. Aksi takdirde, sağolsunlar, gittiğim her yerde, konakladığım, bazen de kendimi hepten yerleşik hissettiğim ama sonra bir gün bir duvara çarptığım bütün gazetelerde beni yalnız bırakmayan, okuyan, destekleyen, selam gönderenler kaybedecekler izimi. Böyle sık değiştirirsem, değiştirdikçe ben yerimi.

Eh, ne yapalım, suç bizde değil. Demek ki şu sıralar böyle bu medya işleri, medyatik işler, böyle işliyor medya sistemi.

Belki farkındaydınız, belki değildiniz ama, geçen ağustos sayısında Esmer'in, ayrılış hikayemi anlattıktan sonra Akşam'dan, Vatan gazetesinde bir şeyler yapmaya, bir şeyler yazmaya başlamıştım.

Vatan maceramız da işte beş ay sürdü. Ve ocakta birlikte son buldu.

"Anlaşarak ayrıldık" diyeceğim ama pek öyle olmadı.

Anlaşamayarak ayrıldık. Başından anlaşamamışız meğer. Ama bunu anladık işte sonunda.

Anlaşamamışız işte bütün o imzaladığım anlaşmalara rağmen.

Sahiden de anlamak zor bu işverenleri. Zor oluyor bazen. Anlaşmak bu medya işverenleriyle.

Ama burada da suçu kendimde bulmuyorum. Çünkü ne yapmak istediğini bilmeyenleri anlamak zordur. Ki bugün çoğu medya işvereni, medya yöneticisi ne yapmak istediğini, hatta ve daha doğrusu elindeki üretim aracının ne olduğunu bilmiyor. Ya da bilmiyormuş gibi yaparak kullanıyor bu üretim aracını. Kullanıyor durumu.

Ben ne yapmak istediğimi, nasıl bir gazeteci, nasıl bir yazar olduğumu bu mesleğe başladığımdan beri ortaya koymuşum. **"Buyrun, buradan yakın"** demişim. Halktan, ezilenlerden yana habercilik, magazin röportajlarında bile magazin ile politikanın kesiştiği yere yönelmek, girdiğim, el attığım, ele aldığım her konuyu politikaya teyellemek, para, ikbal değil özgürlüğü amaçlamak. Medyada Güzel Türkçe kavgası vermek bir de.

Türkiye'nin kırmızı çizgilerini aşmaktan korkmayıp evrensel gazetecilik alanına girmek sonra.

Kendimi övmüyorum sadece anlatıyorum.

Ama işte yaptıkları işin herhangi bir iş değil, bir yaşam tarzı, bir yaşam tercihi olduğu, egemenlerin, muktedirlerin, zenginlerin, ekonomik ya da şiddet zorunu kullanma imkanı olanların manipülasyonuna karşı halkın haber alma, gerçekleri öğrenme hakkını korumak olduğu, gazeteciliğin sırf tiraj rakamlarının matematik sonucu olarak bile (pragmatistler için de söylüyorum) halk için yapılması, halkla yapılması gereken bir meslek olduğu Türkiye medyasında bilinmediği ya da bu gerçekler bilmezlikten gelindiği için bir süre sonra benim yaptığım bazı işlerden, röportajlardan, yazdığım bazı yazılardan rahatsız oluyor Türkiye medyacıları.

Vatan'daki son röportajlarımdan birinde Metin Münir de ne demişti? **"Türkiye'de Batı tipi gazetecilik bilinmiyor."**

Eh, madem öyle, gidiyoruz biz de işte gazetelerden gazetelere böyle.

Ama bu Vatan'dan ayrılma işi iyi oldu bir bakıma.

Dört senedir yazdığım romanımın hızla sonuna geliyorum şu sıralar.

İki aya kalmaz alırsınız artık.

Ve şimdi, sadece romanıma konsantre olmuşken, sabaha karşı bu yazıyı yazmak için konsantrasyonuma kısa bir ara verdiğimde, Heinrich Mann'ın **"Bir Çağı İzlerken (Ein Zeitalter wird besichtigt)"** adlı kitabında söylediği bir şey aklıma geliyor:

"Tolstoy'un romanları, ezilenlerin, köylülerin kendilerine uygulanan zulmü görmelerini sağlamakla kalmayıp, ezenlerin, feodallerin, toprak sahiplerinin de uyguladıkları zulmü görmelerine yaradığı için Sovyet Devrimi başarıya ulaşmıştır."

"Yaşasın Edebiyat ve Yaşasın Evrensel Gazetecilik" diyerek yolumuza devam edelim artık.

"Tolstoy'un romanları, ezilenlerin, köylülerin kendilerine uygulanan zulmü görmelerini sağlamakla kalmayıp, ezenlerin, feodallerin, toprak sahiplerinin de uyguladıkları zulmü görmelerine yaradığı için Sovyet Devrimi başarıya ulaşmıştır."

Cezaevleri: Yusuf ve Kardeşleri (2)

Evet... Yalçın Yücel bir zamanlar kâhyaymış, düşleri içinde ukde kalan... Bugün ise hala inadına bir oyuncu ve yazar adayı, sahneye çıkacağı ve kitabını yayımlatacağı günü iple çeken!

[müslümyücel]

İNSAN hakları, devrimci örgütlerde olduğu gibi, sosyalist devletlerin neredeyse tamamında yalnızca boş bir faraziye olduğu için, orada insan, çoğunlukla değerini yitirmiş bir araçtı. İnsan hakları, **"Ekonomi bir halk için her zaman gereklidir, ama demokrasi her zaman gerekli değildir"** diyen Lenin'in toplumsal kurgusunda bile ve aynı öğretinin karikatürize edilmiş izleyicilerinde çok daha aşırı tarzda, kapitalizmin bir lüksü oldu. Marksist örgütler çok ilginç bir tarzda her zaman insan hakları örgütlerine ihtiyaç duydukları ve bunlara yandaş oldukları halde, örgütlerin muhtevasını teşkil edenlerin **"insan olmaktan doğan hakları"** kesinlikle olmadı ve hâlâ yok.

Bunun dayandığı bir felsefe de vardı üstelik: Milliyetçi sosyalist Hitler'in, toplama kamplarının kendi tarzlarında görkemli kapılarına yazılan lafi, bu felsefeyi en çıplak biçimiyle izah ediyordu: **"Arbeit macht frei! = Çalışmak özgürleştirir."** Bu, gardiyanlara has bir istihzaydı aynı zamanda ve tüm sosyalist ideallerde tekrarlandı. **"Örgüt üyesinin çalışmaktan başka bir hakkı yoktur."** Bu temel hak da kutsal ideal tarafından tanınmıştır, verilmiştir. Kimliği belirsiz bir **"olmayan"**, mülkiyetten arındırılmış bir dünya idealiyle kendine mülk olan insanlara, **"olan"** bir dünya sağlamıştır ve onlar bu dünyada çalışmakla yükümlüdür. Bu, zihinselleştirilmiş bir toplama kampından başka bir şey değil elbette. İşte bu: İdeolojik kalıp, insanın gerçek mezarı ya da hücresidir. Kimileri bu çerçeveye alındıktan sonra gerçek hayatla bağlarını koparır, onlar için o çerçeve bir mezardır artık; kimileriyse günah işlemeyi göze alarak arada bir bu çerçevenin dışına bakmaya cüret eder; bunlar için ideolojik atmosfer bir hapishanedir. Elbette mekanizma, bu kadar katı biçimde ruhsuzluğunu hissettirmez. İdeolojik hapishanenin tanrısı, kullarını Can Yücel'in yazdığı gibi, **"çöpçülerin elleriyle"** okşamaz. O mutlaka bir Hazreti Süleyman dengi söylemi bulur. İştar ya da Gılgamış, nebilerin işleri, kral ya da peygamber, hatta tanrı; bunlar ideolojik hapishanenin katlanılabilir hale getirilmesi için, tutsaklara verilen renkli haplardır. Kadın özgürlüğünü gerçekleştirmek üzere kurulan bir örgüt, programına **"Zerdüşt tarzı yaşam"**ı, bir model olarak gerçekleştirmenin teorik planlamasını yapmaya çalışır. Ama Zerdüşt'ün **"gatha"**larındaki şu yakarıyı hatırlamaz: **"Ey Ahura Mazda! Şükürler olsun ki beni köpek değil de insan ve kadın değil de erkek yarattın!"** Bu erkekçe söylem, bir biçimde Alman faşizmine de yansıdığında, orada biraz daha filozoflara ihtiyaç gösterirken, Doğu'da bu tersinden faşizm insanları aşağılık yaratıklar olarak gördüğü için, öğretiyi cilalamaya bile ihtiyaç duymaz. İdeoloji, insanların gözlerine bakarak değil, onların omuzlarının üstünden belirsiz bir mekâna bakarak söylenen bir mezmurdur.

Pavlov, laboratuarda zincirli köpeklerin somut şartlara karşı gösterdiği reflekslerin somut tahlilini yaptığında, devrimci akım, toplum psikolojisini kontrol etmeye ilişkin olarak eskisinden çok daha sağlam bir dayanak bulmuştu. Bir tek Kerberos, cehennemin kapısındaki köpek, şartlardan bağımsızdır. Gerçekte o, savaşlar dışında, hücrelerinde ölüme hazırlanmak zorunda bırakıldıklarında bilinç aydınlığına kavuşanların etleriyle de beslenir. Somut bir koşul olarak insan eti, ancak tarihin altın harflerle kaydettiği savaş meydanlarında, çatışma ve karşılıklı kıyım sonrasında meydana tek egemen olan başıboş köpeklerin nezdinde bir mucizedir; ama aynı insan etini sanal veya elle tutulabilir bir hücrede çürümeye bırakmak, belki de aslında olmayan ölümün reel hali olur.

İşkencenin bilgi alma amacı, ancak bilgi toplumunun bir kazanımı oldu. Düşmanlarını kendi karşılarında onurlu görmek isteyenler ve onların karşısında dahi onurlu olmak isteyenler, uygun bir durum oluşturmaya güçleri yettiği zaman, ya düşmanlarının başlarını bir çırpıda keserler ya da tersi durumda, başları kesilerek ölmek isterler. Burada hapis ya da işkence yoktur. İşkence, aşağılık olma duygusuna sahip olanların, bunu geçici olarak unutmak için başvurdukları bir araçtır. İşte İran dahil olmak üzere, Ortadoğu'da klasik bir geçerlilik kazanmış işkence türü: Falaka. Deyimin etimolojik aslı, tarihe adını altın harflerle yazdıran Büyük İskender'in ordularınca icat edildi. Phallakai. Gerçekte bu kavram, salt cinsel güdülerin doyurulması için, kendi gerçek eşlerinden ayrılan soylu savaşçıların, seferler boyunca yedeklerine aldıkları kadınları ifade etmekte kullanılıyordu. Kelimenin aslı ise daha erkekçe bir duygu taşır: Phallakai -Phallus. Bir **"sefer"**liğine satın alınmış kadınların, bazen yıllar süren seferler boyunca, olur olmaz mekânlarda bacaklarını kaldırmaya nazire olarak, falaka işkencesine soylu bir ad takılmıştır. Ve kavramın soylu karakterine uygun olarak: Suçlu öldürülmek değil, ancak aşağılanmak istenmektedir. Ve bu, feodal toplumun meşru çocuğu ve mirasçısı olan Doğu'nun yarı kapitalist rejimlerine özgüdür. Daha doğrusu ona, Ege'nin karşı kıyısından gelen uygarlar tarafından armağan edilmiştir. Ancak Doğu'nun kapitalizm düşmanları, böyle erkekçe yöntemler yerine, kendi tutuklularına karşı daha "naturel" bir cevher kullanırlar: Su. Komünist Çin'e tescilli olan, tutuklunun sabitlenmiş başına eşit periyotlarla mütemadiyen su damlatma işkencesinden, Kürtlerin mütemadiyen uygulama fırsatı bulduğu, ayaz gecelerde tutukluyu çıkarıp yakındaki yeter derinlikte bir suya veya **"kar"**a gömme işkencesine kadar, bütün işkence türleri, gerçekte kendince tutukluyu **"ıslah"**ı amaçlamaktadır.

Eğer bunu amaçlamıyorsa, en uygun yöntemle kişinin ortadan kaldırılması gereklidir. Canını dişine takarak özgürlük için savaşan siyasal yapı, kritik bir maneyra söz konusu olduğunda, yürümekte zorlanan kadın üyesini en sessiz yöntemlerle boğarak **"taşaltı"** etmek zorundadır. Çünkü o sağ kalır ve **"düşman"**ın eline geçerse, kafileyi ihbar edebilir. Bu, devrimci mekanizma nazarında, onun kendi muhtevasına güvensizliğini işaret etmez; aksine tamamen **"bilimsel"** bir tutumdur. Suçluyu ansızın hücresinden kaldırıp, ıssızda ona kendi mezarını kazdırmak ve sonra da bazen öldürmemek, sadece bildik güçlerinin değil, aynı zamanda ona karşı savaş halinde olanların da bir yöntemiydi. Ve yazık ki her iki cephenin bazı tutsakları, bu şok aldatmaca işkencesine maruz kalacak kadar şanslı değillerdi. Ebedi zindanları olacak mezarları kendi elleriyle kendilerine kazdırıldıktan sonra, oracıkta kurşunlanan kurbanların sayısı, kuşkusuz örgütlerin ve devletlerin gizli tarihinde belirsizdir.

İsyan

Ben sana dedim ki

Gece ve gündüzü yaratan
Bilirim ki gecenin yalnız ışığı ödünçlü aya ihtiyacı var.
Ateşi yaktın sustum, lambalar sundun toprağa yine sustum.

Ama nedir bu, çocukların gözyaşlarından fırlayan acı ışığı,
her düşürdüğün bombada dünyanın bir yerine.

Ben sana dedim ki

Denizlerin mavisinde, dilediğin balıklarca yaşa, sev yosununu,
güneşin ışıldayan her dalgasını mavi üzre oynaşan kanatlarında
rüzgarın kahkahasını.

Peki şimdi, ölü balıklar yetiştiren bu kirli denizinde tek bir yunusla
oynaşmaya yüzün kalmamış içe dönük kirpiklerinin hali nedir?
Saf mavisine yaşamın, çürük yumurta dölü bırakan bu soysuz
soyun nasıl büyür?
Varsa mecalin bir kulaç atmaya,
çamura döndürdüğün bu turkuazda
kaldı mı gidecek yerin?

Ben sana dedim ki

İçindekileri, içindekilerle buluşturmak isteyen bir benzerinin
penceresinden kelama dökebilirsin.
İmdi, söz diye uydurduğun bu hayvanı,
kendinden öte bir şey mi sandın?
O doyumsuz sözcüklerinin içine nasıl soktun "öldür" emrini.
"İkra"mı nasıl yalanladın,
bir sözle vurulan kalbimin insan düşlerinde.

Ben sana dedim ki

Benden öte bir yer değil senin tenin
Ki ben yarattım, bendeydin
İmdi nasıl dayanırsın, toprağını yadsıyan
toprak dolmaya hükümlü o parlak gözlerine.
Söyle nasıl bakarsın,
aynada yüzünden ötesini göstermeyen vahşi suretine.

Kan içresin, kan içiyorsun, kan sızıyor sunaklarından her zerrenin.
Arsız neslinden öte bir şey kalmayacak geriye.
Bir yıldızla bile yüzleşemeyecek soyun,
çünkü, sözler yetmiyor artık, seni kendine göstermeye.

Ben sana dedim ki

Evvel ahir de sen
Kayboldun evvelinde ahirin bir yol çizemeden ömrüne.
Ömrün seninle bitecek sandın demek.

Ben sana dediklerimi unutma dedim.
Gün gelir hayat hatırlatır.
Bir yaprağın hakkını yiyen
kalbinden damarlarına sızan yaşamın coşkusu
hesap sorar.

Sus, bir şey deme.

Tek inançlı çığlığın bile yok artık hayat adına yükselen.
Kalp vermiştim sana ben, incir sütü akşamlarından saf ve temiz.
Şimdi şeytandan utanır oldum.
Haklılığından daha büyük bir yalan oldun,
beş duyunla yarattığın bu gerçek cehennemde.

Sus, bana bir Elif bile deme.

Kendim olan bu şeye bakıp her dem öldüm deminle.
Yaşam bile değilsin artık.
Aşk kendi yüzüne yabancı senin asl'ında. Utanç içinde
bakamıyorum sendeki yüzüme.

yeldakarataş

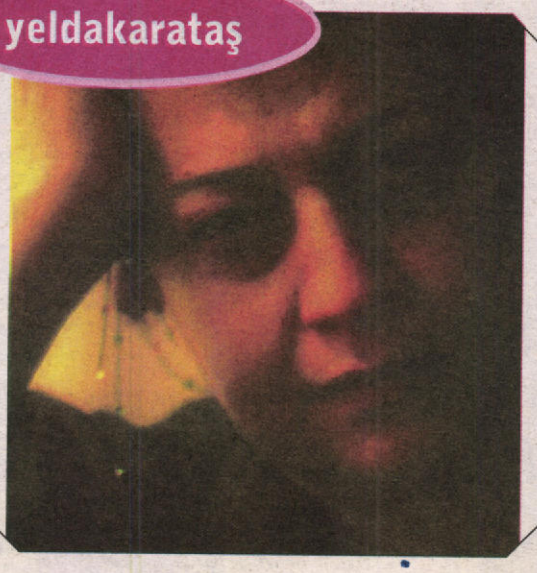

‘Kürdüm ama kürtçü değilim!’

Kürtlerin haklarından söz edenler “ırkçı” olmakla suçlanmaktadır. Kürtler, devletin tutumunu eleştirecekleri yerde, “Irkçılığa karşıyız” diye savunmaya girişmektedir. Asıl ırkçılığı yapan kimdir?

[ismailbeşikçi]

KÜRT aydınlarının çok kullandıkları sloganlardan biri de **“Kürdüm ama Kürtçü değilim”** şeklinde ifade edilmektedir. Bu, Kürtlerin devlet kurumlarında, örneğin emniyet bürolarında, savcılıklarda, mahkemelerde, cezaevlerinde veya resmi ideolojinin sözcülüğünü yapan basın mensupları, sivil toplum kurumları vs. karşısında yaptıkları bir savunmadır. Bu sloganın içeriği açık değildir. Bu tür savunma yapan kişi, Kürtler için bir şey istiyor mu, istemiyor mu belli değildir.

Kişi olarak bu savunmayı şöyle yorumluyorum: **“Kürdüm ama Kürtçü değilim”** diyen kişi, karşısındaki makama veya kişiye şunu anlatmaya çalışmaktadır: Kürdüm ama Kürtlerin diliyle, kültürüyle, haklarıyla vs. hiç ilgilenmiyorum, bunları savunmuyorum. Resmi görüş Kürtleri Türk kabul ediyor; Kürtçe’nin siyasal hayatta ve düşün hayatında kullanılmasına engel oluyor. Bunlara da karşı değilim... Bu sloganı dile getiren Kürtlerin bir kısmı, bu yoruma da karşı çıkıyorlar; Kürtler için çok şey istediklerini anlatmaya çalışıyorlar. **“Kürtçü değilim ama Kürtler için çok şey istiyorum...”** diyorlar. **“Kürtler için dil, kültür konularında çok şey istiyorum ama ben ırkçılığa karşıyım, faşizme karşıyım, gericiliğe karşıyım, ben enternasyonalist, Marksist bir kişiyim...”** diyorlar. İşte bu noktada sorun biraz daha çatallaşıyor. Örneğin **“Kürt ırkçılığı”, “azınlık ırkçılığı”** gibi kavramlar gündeme geliyor.

Bu Kürtlerin, Kürtler için bir şeyler isteyip istemedikleri önemli değildir. Fakat **“Kürt ırkçılığı”, “azınlık ırkçılığı”** gibi kavramları gündeme getirmeleri, zihinlerine böyle bir kavramı yerleştirmiş olmaları irdelenmesi gereken bir durumdur. **“Ne mutlu Kürdüm diyene”, “Bir Kürt dünyaya bedeldir”** diyen Kürtler var mı? Türkleri, Arapları, Farsları, Ermenileri, Asurîleri vs. asimile etmek isteyen, Kürtleştirmek isteyen Kürtler var mı? Kişi olarak şunca yıldır ben böyle bir Kürde rastlamış değilim. Ama **“Kürdüm ama Kürtçü değilim”** diyen pek çok Kürde rastladım. Bu söylemi dile getiren kişilerle ciddi bir tartışma yapmak da mümkün değildir. Bu, içeriği belli olmayan, fakat resmi görüşü ve resmi görüş taraftarlarını rahatlatan bir slogandır. Bu tür kişiler, bu tartışmalarda kem-küm etmenin ötesinde ciddi bir şey söyleyemezler.

Diyelim ki Arapları, Farsları, Türkleri, Ermenileri, Asurîleri vs. asimile etmek isteyen, bir-iki Kürt var. Bunların bu istekleri de romantik ve geçici istekler olmanın ötesine geçmez. Bu Kürtler, bu isteklerini yaşama geçirebilecek bürokratik mekanizmalara, zorlayıcı baskı araçlarına sahip mi? Araplar, Farslar veya Türkler, Kürtleri asimile edebilecek, Kürtlerin asimilasyonunu sağlayacak bu tür araçlara, örneğin devlet bürokrasisine, siyasal partilere, polis, jandarma, ordu gibi baskı araçlarına, mahkemelere, cezaevlerine, basına, sivil toplum kurumlarına vs. sahipler. Kürtler bunların hangilerine sahipler? Bütün bunlara rağmen, bu Kürtlerin aklına, **“Kürt ırkçılığına karşıyım”** gibi sloganlar nasıl yerleşebiliyor? Kürtlerin, Arap, Fars ve Türk otoritelerinden gelen baskıları geriletip, kendi milli değerlerini gün ışığına çıkarmaktan, kendi milli değerleriyle yaşamak isteğinden başka çabaları var mı? “Kürt gericiliği”nden söz ediliyor. Ağalık, şeyhlik, aşiretler gibi kurumları ayakta tutan, bu kurumlara canlılık vermeye çalışan güçler hangileridir? Şeyhlik, toprak ağalığı, aşiretler gibi kurumların Kürt milli hareketine ciddi bir yardımı olmuş mudur? Ama örneğin koruculuk bu kurumlara dayanılarak örgütlendirilmemiş midir?

Yirminci yüzyılın ilk çeyreğini hatırlayalım. İttihat ve Terakki Fırkası,1910’lar... Türkçülük akımının geliştiği yıllar. Türkçülük akımı Cumhuriyet yıllarında da gelişimini sürdürdü. Zaten Türkiye Cumhuriyeti’nin temel vasfı, Türk milliyetçiliğine dayalı üniter bir devlet olmasıdır. Bugün Türkiye’deki siyasal partiler, Türk siyasal partileri, Türkçü partilerdir. Bu partiler Türkçülük kavramını kullanmadan Türkçülük yapıyorlar... Örneğin, Kürtlerin dil-kültür konularından söz etmemek, asimilasyonu gerçekleştirmek, Türk siyasal partilerinin, Türk hükümetlerinin programlarının ortak yönleridir. Türkçülük denildiği zaman ille de **“Turancılık”**ı anlamak doğru değildir. Gerek 20. yüzyılın ilk çeyreğinde; yani Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde, gerek Cumhuriyet yıllarında resmi görüş, Türkçülük akımına pozitif bir değer yüklemiştir. Aynı resmi görüş, **“Kürtçülük”** kavramına ise negatif bir değer yüklemiştir. Resmi ideoloji Kürtlerin ve Kürtçe’nin inkârını çok doğal karşılamaktadır. Burada bir çelişki falan görmemektedir. Bunun bir ırkçılık olduğunu kabul etmemektedir. Fakat Kürtlerden, Kürtçe’den söz edenleri, Kürtler için dil-kültür hakları isteyenleri **“ırkçı”** olarak suçlamaktadır. Bu insanlar ister sağcı, ister liberal, ister solcu, ister Marksist olsunlar, **“ırkçılık”** yapmakla suçlanmaktadır. Kürtlere karşı inkârcı politikalar yürütülmesi normal, çağdaş kabul edilmekte, fakat baskıya karşı direnenleri, kendi milli değerlerini yaşamak için çabalayanları, Kürtlerin haklarından, hukukundan söz edenleri **“ırkçı”** kavramıyla eleştirmekte, suçlamaktadır. Bu tutum Kürtleri yoğun bir şekilde etkilemektedir. Kürtler, devletin bu tutumunu eleştirecekleri yerde, **“Irkçılığa karşıyız”** diye savunmaya girişmektedir. Esas ırkçılığı yapan kimdir? Bu ruhsal bakımdan da irdelenmesi gereken bir ilişkidir.

“Kürdüm ama Kürtçü değilim” sloganı, **“Milliyetçi değilim, solcuyum, enternasyonalistim...”** gibi kavramlarla da ifade edilmektedir. Fiili olarak ise Kürtler hâlâ, çocuklarına Kürtçe isimler veremektedirler. Milyonlarca nüfusuyla, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, İslam Kalkınma Örgütü ve İslam Konferansı gibi örgütlerde hâlâ bir ada, bir kişiliğe sahip değildirler.

Yüzyılın İlk Devrimi: Venezüella

Bu kitap Ece Temelkuran’ın Venezüella’da gördüklerini, yaşadıklarını, tanık olduklarını anlattığı bir kitap. Ancak bir gezi kitabı değil, turistik bir Venezüella güzellemesi hiç değil...

Bu kitap, yeterince haksızlığa uğradığında, yeterince dövüldüğünde dönüp insanlığa saldıranların, bu kez insanlığa saldırmadan önce bir an durup haksızlığa uğramanın ve dövülmenin önüne geçmeyi denemesinin öyküsüdür. Bu kitap, Latin Amerika’da yaşanan bir devrim deneyiminin sorgulanışı, tüm dünyada güçlenmeye başlayan anti-kapitalist oluşumun izinin sürülmesidir. Yüzyılın ilk devriminin notları...

Biz Burada Devrim Yapıyoruz, Sinyorita! yapılmakta olan bir devrime dair gözlemler... Mutlak doğruların yerini sorulan soruların ve aranan yanıtların aldığı bir devrimin günlüğü... Bundan böyle dünyayı büyük sözlerin değil küçük insanların değiştireceğine dair bir işaret...

ECE TEMELKURAN
Biz Burada Devrim Yapıyoruz, Sinyorita!

EVEREST §

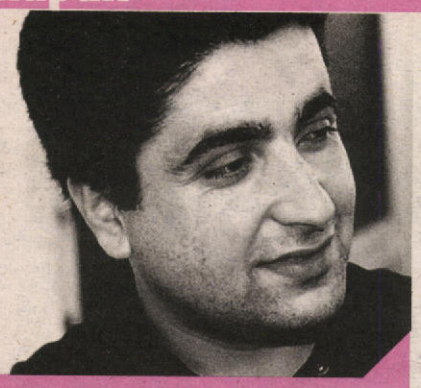

ferzendekaya
fkaya@esmerdergisi.com

İŞTE GİDİYORUM!

"Anamın ve babamın dediği doğruysa, 1943 yılının Ocak ayının üçünde doğmuşum. O sıralarda doğum tarihi kimin umurunda ki..."

Mahzuni ve Fatma Mahzuni, Fatma hanımın annesiyle...

YIL 1972... Sivas'ın Sivrialan Köyü'nde bir derviş, bir filozof, bir ermiş yaşamaktadır. Adı Âşık Veysel'dir. Derler ki Âşık Veysel'in gözleri, dünyadaki kötülükleri görmemesi için kapanmıştır. Buna karşın kalp gözü açılmış, gözleri görenlerin bu dünyada göremediği güzellikleri görmeye başlamıştır.

Bir gün genç bir adam, elinde sazıyla bu gönül insanına misafirliğe gelir. Genç adam içeri girince Âşık Veysel ayağa kalkar. Yanındakiler şaşırır. Çünkü Âşık Veysel o tarihe kadar kimseyi ayakta karşılamamıştır. Herkes şaşkın halde bunun nedenini tartışırken, Âşık Veysel cevap verir:

- Susun, gelen Pir Sultan olsa gerektir!

Aşık Veysel'i ziyarete gelen bu genç adam, Kahramanmaraş'ın Afşin İlçesi'ne bağlı Berçenek Köyü'nden kalkıp gelen Mahzuni Şerif'tir. Pir Sultan'ın sazını, sözünü devralan, insanlığın doğayla girdiği ve kendi kendini yok ettiği anlamsız savaşta, doğanın sözcüsü olan Mahzuni Şerif...

Peki, neydi Mahzuni Şerif'in Pir Sultan'la anılmasındaki sır? Bu sorunun cevabı ancak Mahzuni'nin sazında, sözünde ve yaşamında bulunabilir. Biz de istedik ki, bu ay erenlerle hasbıhal edelim. Canlarla buluşup, ceme duralım... Ve erenlerin, dervişlerin, ozanların sonuncusu olan Mahzuni'yi analım... İşte Mahzuni Şerif, işte saz, işte söz...

"Ben bilindiği şekliyle 1960'lı yıllarda gündeme gelen bir halk ozanıyım. 1939'da Kahramanmaraş iline bağlı Afşin kazası Berçenek Köyü'nde doğmuşum. Dedelerim Elbistan ovasına 18. yüzyılda Hatay'dan gelmişler."

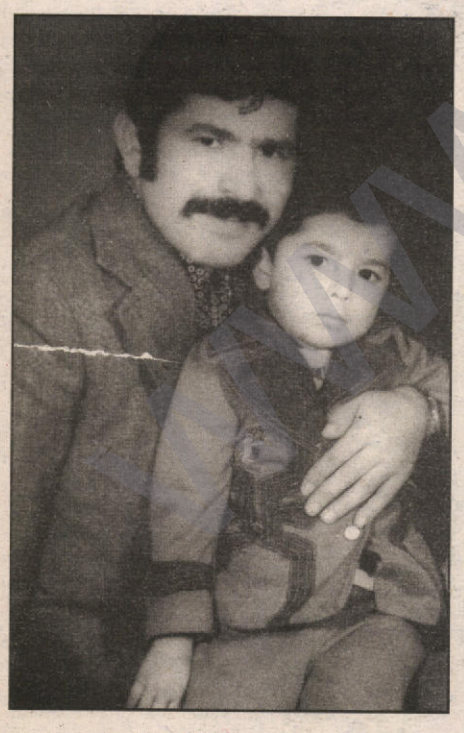

Mahzuni oğlu Ali'yle...

Kökleri Dersim Hozat'a uzanan bir ailenin ferdidir Mahzuni. Babası Zeynel Cırık isminde bir ırgattır, annesi ise bir köylü kadını olan Döndü Hanım... Cırık ailesinin 1940'lı yıllarda bir çocukları olur. Şerif adını verdikleri çocuğun doğum tarihi, diğer tüm çocuklar gibi kayda alınmaz. İşte bu yüzden Mahzuni de doğum tarihini bilmeyenlerdendir.

"Anamın ve babamın dediği doğruysa, 1943 yılının Ocak ayının üçünde doğmuşum. O sıralarda doğum tarihi kimin umurunda ki..."

Kaderine terkedilmiş binlerce Anadolu köyünden birinde doğmuştur. Mahzuni'nin doğum günü de nasıl yetişeceği de kimsenin umurunda değildir. Derken okul çağı gelir. Ancak okuma yazmayı hayatı boyunca kendisine öğretmen belleyeceği amcası Fezali'den (Pehlül) öğrenir.

"İSMİNİ KISKANDIK"

Mahzuni Şerif, ismini vefat eden amcasından alır.

İşte bu yüzden de ailede çok sevilir. Amcasının oğlu Hacı Cırık, bu günleri şöyle anlatıyor:

"Ölen amcamızın ismini taşıması, onu aile içinde çok şanslı kıldı, onu kıskanırdık. Cem odamıza biz oturma odası da deriz. Dedem Memet Kaya, misafirleri geldiğinde Mahzuni'yi dizinin dibinden ayırmaz, onu en üst köşede büyüklerle beraber oturturdu. Fezali Amca ona türküler ezberletirdi. Bütün sohbetlerde Mahzuni'ye deyişler söyletirlerdi, sohbetlerde onun da payı olurdu. Sohbete katılanlar ona büyük bir adammış gibi davranırlardı. Köyümüzün okulunu, köylüler kendileri inşa etmişlerdi. Bu bina, bugünkü okulları aratmayacak kadar iyi yapılmıştı. Bu nedenle okula severek giderdik. Köy meydanında toplanır, şarkılar söyleyerek yollara düşerdik."

Berçenek Alevi köyüydü. İşte bu yüzden, biraz da mecburi olarak siyasetin içindeydi. Köylünün çoğu CHP yanlısıydı. Tüm ahali köy meydanında toplanır, saatler süren siyasi tartışmalar yapılırdı. Köyde sosyal faaliyet adına yapılan tek şey bu tartışmalardı. Mahzuni bu tartışmalarda pek yer almak istemez, cem odalarındaki muhabbetlere eşlik etmeyi tercih ederdi.

Köyde ancak üç sene okuyabildi. Daha sonra onu Elbistan'ın Alembey Köyü'ndeki okula ve Kur'an kursuna gönderdiler. Köy ile bağlantısının kopması onu üzmüş, ama yeni insanlarla tanışması sevindirmişti. Dış dünyayı çok merak ediyordu ve bu merak ona hareketli bir kişilik kazandırmıştı.

Okul kapanınca soluğu başka yerlerde alırdı. Ailesi başlangıçta bu durumu sorun ediyordu. Çünkü aylarca eve dönmediği oluyordu. Hacı Cırık anlatmaya devam ediyor:

"Fezali'nin (Pehlül) yaptığı sazı alır kaybolurdu. Kayseri, Sivas, Erzurum ve Erzincan'dan mektupları gelirdi. Köye geldiğinde ocakları, dergâhları gezdiğini anlatırdı. Bu kaçıp gitme işine bir süre sonra alıştık, artık kimse kızmaz oldu. Aile büyükleri, Mahzuni'yi köye bağlamak için evlendirmeye karar verdi. Köyün sayılı kızlarından Emine'yle evlendirdiler. Üç gün davullar çalındı, çevre köyler davet edildi, yemekler yendi. Güreşler tutuldu, ciritler yapıldı. Görkemli bir düğünle, 1955 yılında akraba kızı Emine ile evlendi. Emine Hanım Mahzuni'den beş yaş daha büyüktü."

İmam nikahı ile evlendiği karısından Zeliha adında bir kızları olur.

ASKERİ OKUL MACERASI

1956 yılında köy okulu mezunlarını verir. Dedesi, Mahzuni'nin asker olmasını ister. Bu konu köy meydanındaki siyaset tartışmalarında da gündeme gelir.

Köylünün çoğu bu görüşü destekler. Köyde Mahzuni'yle beraber birkaç kişi daha askeri okula gönderilecektir.

Yapılan tartışmalar sonucu köy büyükleri karar alır. Köyün eğitmeni Mevlüt Kul, İsmet İnönü'ye gönderilecek ve bu gençlerin Harp Okulu'na alınması talep edilecektir. Kul, Ankara'ya gider ve talebi İnönü'ye iletir. Kısa bir süre sonra müjdeli haber köye ulaşır. Mahzuni ve arkadaşları Mersin Askeri Okulu'nun yolcusudur.

Mahzuni bu günleri şöyle anlatır:

"Gün oldu, gönül bir şeye takıldı. O da şu: Arada sırada Afşin'de, Elbistan'da subay kıyafetiyle dolaşan genç çocuklar görürdüm. Bunlar astsubay okulu öğrencileri idi. Çevrenin etkisiyle olacak, askerliğe karşı büyük ilgim vardı. Tutturdum, ben de astsubay olacağım, diye. Bu isteğim yerine geldi. Öğrenim görmek,

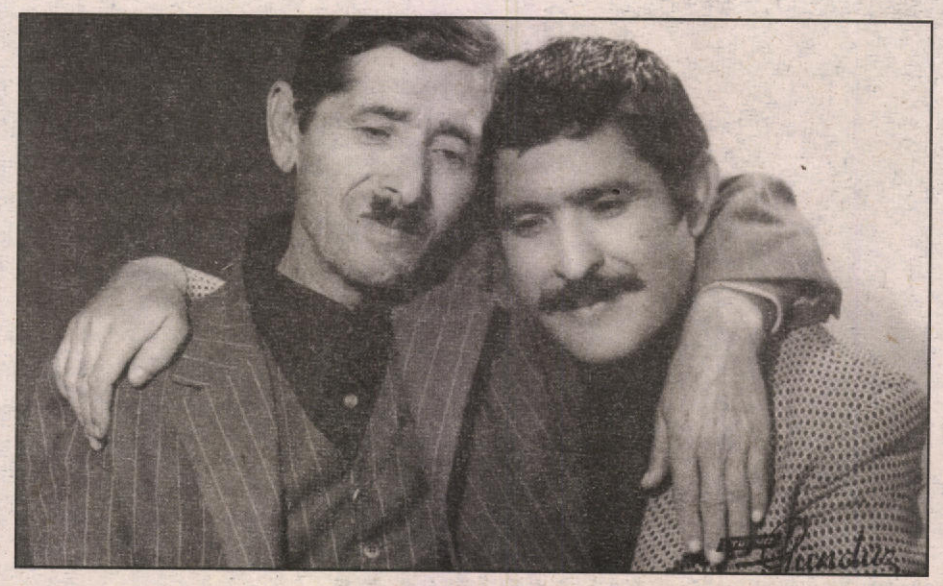

Babası Zeynel Cırık ile...

www.kurulu.org

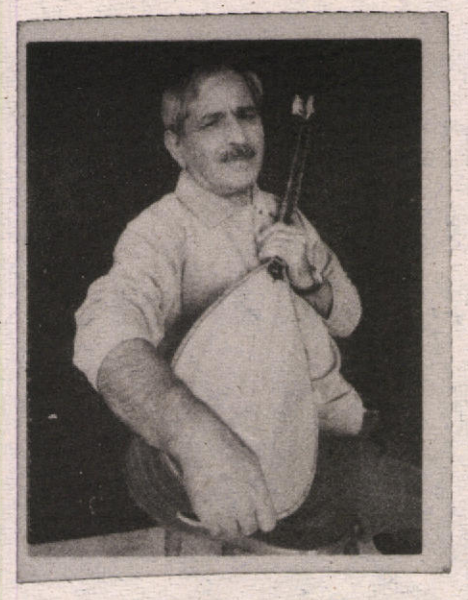

Hayatındaki dönüm noktalarından biri de severek evlendiği üçüncü eşi Fatma Mahzuni olur. Gaziantep ve Ankara'daki evler dergah, Mahzuni Şerif bu dergahların piri, Fatma Mahzuni ise adeta hizmetkarıdır.

Eşi Fatma ile nişanlılık yıllarında...

subay olmak için Mersin 3. Astsubay Hazırlama Okulu'na başladım.

1956 yılında girdiğim Mersin Astsubay Hazırlama Okulu'nu 1959'da iftiharla bitirdim. Ordonat tekniker sınıfına ayrılarak, Ankara'ya Ordonat Tekniker Okulu'na geldim. Burada çok kısa süren bir eğitim-öğretim döneminden sonra Sivas'a gönderildim. Ekreol Tepe'de beş ay stajyerlik yaptım."

Kadere bakın ki astsubay okulundaki bu başarılı öğrenci, yıllar sonra Mahzuni Şerif olacak ve birçok defa yargılanacaktır. Ankara'da okuduğu okul onu yargılayacak mahkeme olacaktır. Hatta o kadar ilginç bir tesadüf olur ki okuduğu okulda ve sınıfta yargılanacaktır.

Askerlik macerası ordudan ihracıyla son bulur. Evlilik maceralarının ikisi de kısa sürer. Askerliği bırakır, eşine de bir mektup yazarak boşanır. Artık köyünden uzaktır; çok okuyup, çok sorguladığı yıllardır. Mahzuni'nin kendi deyişiyle **"halkçılık"** ruhu başlar.

Bu mücadelesini şöyle anlatır: **"1950'li yıllarda başladığım saza, cemlerde ve görgü ya da muhabbet anlarında edindiğim engin öğretileri de katarak halk ozanları safına girmiş oldum. Ve dediğim gibi tarihi halk ozanlığı misyonuna duyduğum bozulmaz saygı, zaman zaman çağımızda kendini gösteren halkçı ve demokratik kavgayı da (devrimciliği) düşüncelerime taşımış oldu. Beni Mahzuni yapan en büyük kaynak halkım olmuştur. Ben halkımdan besleniyorum. O halkın hayata doymamışlığı, sorunları beni ozanlığa itmiştir."**

Evliliği ve askeri okulu bıraktıktan sonra kendini **"bağımsız"** olarak tanımlar Mahzuni: **"Halkçılık ruhu beni başka yerlere sürüklemeye başlamıştı. Sazı 1955-56 yıllarında okuldayken öğrenmeye başlamıştım. Şiirler yazmaya, türküler söylemeye başladım. Bu da pek uzun sürmedi. Okulu terk etmek zorunda kaldım. 1961 yılıydı. Ankara'da İtalyan asıllı Sovina (Suna) isimli bir kızla tanıştım. Onunla evlenmeye karar verdim. Daha 14 yaşındaydı Suna. Yasalara göre evlenmemiz mümkün değildi. Suna'yı kaçırıp, köye götürdüm... Annesi, babası şikâyet etmiş... Bir yandan 14 yaşındaki kızı kaçırmış, bir yandan okul kaçağı, bir yandan da askere gitme çağı gelmiş bir asker kaçağı olarak aranıyordum."**

Mahzuni ve Sovina'nın ilişkisi de bir süre sonra biter. Bu evlilikten Züleyha, Emrah ve Ferhat adlı üç çocuğu olur. Çok hızlı bir hayat yaşamaktadır. İki evlilik, 4 çocuk, yarım kalan okullar...

"Bana bir mücadele gerekiyordu. Kime ve neye karşı?" diye kendisini sorguladığı günlerdir. Mahzuni bu günleri şöyle anlatıyor: "Gün geçtikçe görerek, duyarak, sezinleyerek, okuyarak bunu daha iyi anlamaya başladım. Bütün benliğimle kendimi saza verdim. Çalıyordum, söylüyordum ama çalışmalarıma bir yöntem vermem gerekiyordu."

HAPİS VE İŞKENCELER

Toplumsal duyarlılık ve yaptığı türküler onu **"solcu Mahzuni"** yapmıştı. Plaklarından dolayı yargılanıyor, konserlerinden dolayı kovuşturmalara maruz kalıyordu. İşte

Mahzuni'nin düğün günü... Bütün aile birarada...

Mahzuni'den bir yargılanma anısı: **"Hey Arapça okuyanlar / Allah Türkçe bilmiyor mu?"** cümlesi hukuken yasak olmadığı halde, '70'li yıllarda 'solcu Aşık Mahzuni Şerif' namıyla dolaştığımdan, savcı; **"Efendim Allah Türkçe bilmiyor mu?"** demekle, Allah'ı dil, dudak, kafa sahibi ediyor. Bu bir insan oluyor. Maddeci görüşte Tanrı'yı insan yaratır. Mahzuni bunu yaymak istiyor" dedi. Ben de savunmamda, 'Tanrı çok daha kadir, ama avukatlık müessesinin de tanıtılması gerekiyor. Her ulusun hukukunda avukatlık, mazlumun hakkını simgeleyen bir temsilcidir. Burada Tanrı müvekkil durumundadır, savcı avukat durumundadır. Hâlbuki o daha küçültüyor. Tanrı, kendi hakkını kullanmıyor, avukata devrediyor' dedim. Son olarak da şunu söylemiştim: 'Tamam adalette bir nizam vardır, yüzleştirme olayı. Getirin Tanrı'yı benden şikâyetçiyse, ben de hakkıma razıyım' dedim. O zaman da "aklımın yerinde olup olmadığına" dair rapor istediler."**

1970'ler ona şöhreti de getirir. Besteleri dönemin pop sanatçıları tarafından yorumlanır, türküleriyle iyice ünlenir. Ancak 1980 askeri darbesi onu derinden yaralar. Kısa bir süre sonra toparlanır ve hem türkü tarzında hem de duruşunda belirgin değişiklikler yapmaya başlar.

Bu değişikliği şöyle yorumlar Mahzuni: **"70'li yıllarda güncel konuları izleyen sosyal içerikli türküler yapıyordum. Yine öyledir ama biçim değişikliği yaptım. Eski çalışmalarıma tek sazlı dönem denebilir. Aşık Veysel türü dönem yani. Toplumun o günkü beklentileri de farklıydı. Bugün yeni kuşaklar farklı şekilde, bilinçli olarak yönlendiriliyor. Bir kısmı 'arabesk' denilen, bence eroinin müzikleştirilmiş şekliyle avutuldu. Kitleye arabesk enjekte edildi. Uyutuldu. Böyle bir kuşak savruldu gitti. Varsıl çevrelerin gençleri de diskolara yönlendirildi. Halk müziğinden ve halkın sorunlarından uzaklaştırıldılar. Üçüncüsü de ikisi arasında kalan gösteriş düşkünü, edebi sükse yapmak isteyen yarı aydın çevreleri oluşturdu. Ben bu üç nesle birden hitabeden bir Mahzuni dönemi başlattım. Daha doğrusu ülkemin içinde bulunduğu siyasal toplumsal durum beni buna zorladı. Tek saz döneminde yüreklice okuduğum sözlerin çoğu denetimlere takıldı. Sansüre uğradı. Onun için de davullu zurnalı, hoppalı zuppalı, zikzaklı türkülerle düşüncelerimi aktarmaya çalışıyorum... Örneğin "Dom Dom Kurşunu"nda olduğu gibi vokaller, gruplar kullanıyorum. Ama türü, biçimi nasıl olursa olsun, Mahzuni yine Mahzuni'dir."**

Domdom Kurşunu gibi bütün sanatçılar tarafından yorumlanan popüler türkülere imza atar. Durmadan, usanmadan üretir. Siyasi faaliyetlere aktif olarak katılır ve '90'lara damgasını vuran isim olur. Artık Mahzuni Şerif sadece bir ozan değil, aynı zamanda bir geleneğin piridir.

Hayatındaki dönüm noktalarından biri de severek evlendiği üçüncü eşi Fatma Mahzuni olur. Gaziantep ve Ankara'daki evler dergah, Mahzuni Şerif bu dergahların piri, Fatma Mahzuni ise adeta hizmetkarıdır.

Ankara'daki evini nasıl dergâha çevirdiğini, bir dost sohbetinde şöyle anlatacaktır Mahzuni: **"Eve dostlar geliyor, biz de çalıp söylüyoruz. Dostlar kalkıp semaha duruyor. Tabii gürültü oluyor. Alttaki komşu çat kapı... Onlar da haklı. Eğer biraz para biriktirirsem Ankara'nın dışında, bağımsız bir ev yaptırıp kocaman bir cemevi oluşturacağım. Orada sabahlara kadar semah ederiz, kimse de bize karışamaz."**

Hayatının her aşamasında, her koşulda, ne pahasına olursa olsun sürekli üreten bir ozandı Mahzuni. Evli, sekiz çocuk, dört torun sahibi olarak, 62 yaşında Almanya'nın Köln şehrinde hayata gözlerini yumdu. Öldüğünde davaları sürüyordu. Sevenlerine ve ailesine miras olarak kitaplarını, 400 civarında plağını, uzun çalarını, 70'in üzerinde kaset ve on binlerce türküsünü bıraktı. Mahzuni, Hacı Bektaş-ı Veli Külliyesi'nin yakınındaki Çilehane adı verilen mezarlıkta ebedi uykusunu sürüyor.

Cenaze töreni ihtişamlı oldu...

Beni çağırmak için cama atacak taş bulamamış, paltosunun düğmelerini koparıp koparıp fırlatmıştı

Ben okuldayken gelip odamda çalışıyor, her seferinde de şiirler bırakıp gidiyordu. Biz henüz birbirimizle konuşmamışken, Maraş Mahzuni'nin bana olan aşkıyla çalkalanıyordu

Fatma ve Ali Mahzuni

ANADOLU'NUN son büyük ozanıydı Aşık Mahzuni Şerif. Yaşadığı sürece, sağlığından bile önde tuttuğu halkı onu çok sevdi, konserlerini, albümlerini kaçırmadı. Yaşamı ve müziği gibi cenazesi de çok konuşuldu. Her sanatçıya kısmet olmayacak bir sevgi seliyle uğurlanan Mahzuni Şerif, aynı zamanda sıradan bir insandı. Sevdi, aşık oldu, kız kaçırdı, parasız kaldı, hayal kırıklıkları yaşadı. Kuşkusuz bu yönünü en iyi büyük aşkı Fatma Mahzuni anlatabilirdi. İşte Fatma Mahzuni'nin anlatımıyla ESMER okurları için çok özel Mahzuni Şerif portresi...

Biraz gerilere gidelim. İlk olarak nerede ve nasıl karşılaştınız? Nasıl tanıştınız?

Ortaokul ikideydim. Yıl 1966'ydı... Mahzuni ile uzaktan akrabayız... Kız alıp vermişiz. Mahzuni Antep'e gelmiş, konser verecek. Ben aslen Malatyalıyım. Babamın adı İbrahim, öğretmendi. Annemin adı ise Zeliha, o da ev kadınıydı. Altı çocuğun sonuncuyum. Müziğe ilgim vardı, öyle ki evlenirsem saz çalan birisiyle evleneceğim derdim. Sonra, eşim kapıdan göründüğünde herkes ayağa kalkmalı, saygın biri olmalı diye düşünürdüm. Evde sürekli cem vardı. Dedeler gelip giderdi. O terbiyeyi çocuk yaşta aldım. Yani hanedan bir aileydi. Mahzuni'de bunu duyduğu için bizim eve gelmek istemiş. Hidayet Ağabeyimiz vardı, o sıralar bizde kalıyordu. O Mahzuni'yi tanıyordu. Ondan Mahzuni'yi bize getirmesini rica ettim. Babam da uzaktan duyduğu kadarıyla Mahzuni'yi severdi. Öğleden sonra kapımızın önünde bir araba durdu. Arabadan Hidayet Abi'yle birlikte zayıf, kısa boylu biri indi. 'Hani Mahzuni Amca' dedim, o da "Mahzuni bu işte" dedi. Bir-iki yıl önce bize gelmiş ama ben hatırlamıyorum. 'Bunun neresi Mahzuni' dedim. Duvara astığımız sazı istedi ve "Bir parça okuyayım da bacı Mahzuni olduğumu anlasın" dedi. "Yaşamaya geldim ben de dünyaya, elimden kolumdan bağlama beni"yi söyledi. Akşam oldu, konsere gidilecek. Kıyafetini ütülememi istedi.

İlk gördüğünüzde etkilendiniz mi?

Gençlik işte... O saz çaldıkça, şimdiki gençlerin sanatçılara olan hayranlığı gibi bende de bir hayranlık filizlenmeye başladı. Konser öncesi dinlenmek istedi. Bana, "Fatmacım karpuzu dolaba koyda, ben uyandığımda bir dilim getir bana" dedi. Ben de Hidayet Abi'den karpuzu götürmesini istedim. Karpuz geri döndü. "Ben kimden istediysem o getirsin" demiş. Ben de aldım götürdüm. Bir iki dilim yedikten sonra "Sen hiç aşık oldun mu?" diye sordu, "Aman abi, o nasıl laf öyle, ben aşık maşık bilmem" dedim. O da "İyi o zaman, bundan sonra aşık ol" dedi ve öyle kaldı.

Konser ne oldu?

Akşam konsere gittik. Mehtap Sineması'ndaydı. Musa Eroğlu onu dinlemek için 11 saatlik yoldan gelmiş. Bir baktım ortada bir sevgi seli... Hayranlığım daha da arttı, içimden "Keşke Mahzuni Abi akşam bize gelse" dedim ama bu aşk mıdır, hayranlık mıdır bilemiyorum.

Fatma Mahzuni ilk çocuğu ve Mahzuni'nin önceki eşinden olan çocuklarıyla

Geldi mi peki konserden sonra?

Evet, Mahzuni gelip bizim arabaya bindi. 'Abi iyi ki bizim arabaya bindin' dedim. O da "Başka arabaya biner miyim" diye cevap verdi. O gece bizde kaldı. Sonraki günlerde baktık Antep'ten bir türlü ayrılmıyor. Ne o birşey anlatıyor ne de ben birşey söylüyorum. Bize gelip kalıyordu bazen. Akşamları kasede okuyor, ben o kaseti alıp, herkes yattıktan sonra dinliyorum. Anneme de anlamlı anlamlı sözler söylüyor: "Yatağımı buraya serdiniz ama çiçeğinizin dalını koparırsam ne olacak?" Annem de "Ya oğlum, çiçek mi yok, kırılırsa kırılsın" diyor.

Ne kadar kaldı sizde?

Bayağı bir zaman kaldı. Sonra gitmeye karar verdi. Mahzuni ayrılacak, herkesle vedalaşıyor, tokalaştık. O ağlıyor, ben ağlıyorum. O gittikten sonra okuluma devam ettim, ortaokulu bitirdim. Liseye devam etmek yerine öğretmen okuluna gitmek istedim. Maraş Öğretmen Okulu'nu kazandım. Gittim orada ev tuttum. Tesadüfen ev Mahzuni'nin köylüsünün eviymiş. Mahzuni bir yıl sonra Maraş'a geldi, konser verdi. O evde kaldı ve orada başladı aşkımız.

O bir yıllık süreçte hiç görüştünüz mü?

Hayır. Okula devam ediyordum. Bir gün çıkıp geldi. Bir baktım benim odaya yerleşmiş. Evin hanımına niye benim odayı verdiklerini sordum. Evlerinin müsait olmadığını, mecbur kaldıklarını söyledi. Beni görünce, "Aa sen de mi buradasın?" diye bilmezlikten geldi. Ben okuldayken eve geliyor ve benim odamda çalışıyor. Her seferinde de şiirler bırakıp gidiyor. Daha biz birbirimize birşey açıklamadan, Maraş Mahzuni'nin bana olan aşkıyla çalkalanmaya başladı.

Peki en sonunda açıkladı mı aşkını?

Bir gün beni sevdiğini itiraf etti. "Ben de seni seviyorum abi" deyince "Öyle değil, bırak abilik ayaklarını" dedi. Gidip gelmeler devam etti. Annem baktı laflar çoğalıyor, beni başka eve taşıdı. Mahzuni o eve de geldi. Ama yanında kaldığım aile çok tutucuydu. Bir gün Mahzuni'yi Ankara'ya yolcu edeceğim. İkimiz de ağlıyoruz ama neye ağladığımızı bilmiyoruz. Herkes bizi izliyor. Bir akşam yağmurda çıkıp geldi, kapıyı çalmaya korktuğu için camıma

Ankara'ya yeni taşındıkları yıllar...

taş atmak istemiş. Hava yağmurlu, taş bulamamış. Paltosunun düğmelerini söküp atmış cama. Dışarı çıkmamı istedi. Gitmezsem beni mahvedeceğini, bağıracağını söyledi. İmkânı yok, çünkü evin hanımı beni mahveder. Mecbur kaldım, benimle kalan Antepli Mehfaret adlı arkadaşımı da yanıma alarak çıktım. Ancak öyle Ankara'ya gitti.

Ünlü biri miydi o yıllarda?

Gittikçe şöhret oluyordu. Plakları çıkıyordu, alıp dinliyordum. Bir yıl daha Mahzuni'yi hiç görmedim. Bir parça yapmıştı, "Niye gittim Antep, Maraş illere" diye... Bütün Türkiye'ye açıklamıştı aşkını... Gittiğim her yerde gösteriyorlardı, "İşte Mahzuni'nin sevdiği kız" diye.

Aileniz ne yaptı bu durumda?

Çok gerilmişlerdi. Ama Mahzuni bu, hiç vazgeçer mi? Bir gün, bir bayan gelip, Mahzuni'nin beni beklediğini söyledi. Gitmedim ve evin hanımına da gelip beni soranlara yok demesini söyledim. Kadın gittikten sonra Mahzuni kapıya geldi. Gözlük takmış, fötr şapka takmış kimse tanımasın diye. "Antep'e gideceğim, bir diyeceğin var mı diye geldim" dedi. Ben de "Ne diyeceğim var ne de gezmeye gelirim" dedim. Gitti. Gece saat 22.00 sıralarında kapı çalındı. Muhlis Akarsu, karısı ve Mahzuni gelmiş. Babamın hasta olduğunu, beni Antep'e götürmeye geldiklerini söyledi. Ben bu arada onun evli olduğunu yeni öğrenmişim. Sabaha gideceğimi söyledim ama bir taraftan da içim içimi yiyor. Arkadaşıma benimle gelmesi halinde gidebileceğimi söyledim. Arkadaşım kabul etti. Ancak Muhlis Akarsu, arabada çok sıkıştıklarını söyleyip arkadaşımın gelmesine engel oldu. Arkadaşım indi, biz yola devam ettik. Yolda içime bir sıkıntı düştü. Bir yerde mola verdik. Molada kamyoncu komşumuzu görünce, onunla gitmek istediğimi söyledim. Ama o da Adana'ya gidiyormuş. Mahzuni o adamla ne konuştuğumu sordu. Ben de durumu anlattım. "Sen de bize hiç güvenmiyorsun" dedi. Mahzuni arabanın yönünü Antep'e çevirmesini istedi Muhlis'ten...

Bir akşam kaldığım eve geldi. Ev sahibim çok tutucu olduğu için kapıyı çalmaya korkmuş. Yağmurlu havada cama atacak taş bulamayınca, paltosunun düğmelerini koparıp fırlatmıştı

Mahzuni ailesi birarada...

Yolda Gavur Dağlarından bahsedilince durumu anladım. Mahzuni de "Sen artık Antep'e de Maraş'a da veda et. Kız vermek nasılmış görsünler, ben seni kaçırıyorum" dedi.

Tepkiniz ne oldu?

Sinirden arabayı yumruklamaya başladım, elim kanlar içinde kaldı. Hâlâ izi durur. Ankara'ya varınca Muhlis'le eşi evlerine gittiler. Ben de Mahzuni'nin evine... Eve gittim, bir baktım yatakların içinde çocuklar... Büyük olan küçüğüne bakıyor, perişan haldeler. O gün annem kaldığım eve gelince kaçırıldığımı anlıyorlar, feryat figan kopuyor tabii. Telefon açtığımda onlar çoktan yola çıkmışlardı bile. Ankara'ya gelip beni aldılar. Abim onu vurmak üzere gelmiş. Mahzuni'nin paçaları tutuşuyor. Bana gönüllü kaçtığımı söylememi istedi. Bunun üzerine göğsüne bir yumruk vurdum. Ben iri yapılıydım, yere düştü. Abimin yanında korkumdan ağzımı açamadım.

Geri mi götürdüler tekrar sizi?

Tabii... Geri götürdüler, okula devam ettim. Kaçırılma olayına küçük abim daha çok kızmıştı. Mahzuni'nin hâlâ yaşıyor olmasına tepki gösteriyordu. Bir de duydum ki Mahzuni yurtdışında. Eşiyle mahkemelik olmuşlardı. Hanımı onu vurdu. Yaşanan olaylardan sonra tamamen koptular.

Ne kadar sürdü ayrılığınız?

Üç yıl sürdü... Mahzuni biriyle evlenmeye kalktı. Ama ondan önce beni bir defa aramış ve "Beni bekle" demişti. Mahzuni gibi birini unutmak kolay değildi. Her yeni çıkan albümünde bakıyordum ki yaşadıklarımızı anlatıyor.

Aileniz ne diyordu bu olanlara?

Abim bana uygun dünür bulmaya çalışıyordu. Beğendiği damat adayları için "Git kafasını çel, bu iyi kısmet" diyordu ama benim o tarakta bezim olmadığını, Mahzuni'den başkasına varmayacağımı çok geçmeden anladı. Görücüler geliyordu sık sık. Abim de kızmıştı ve "Artık ilk istemeye gelene vereceğim" diyordu. Karar vereceği gün Mahzuni eve damladı. Okul bitmişti ama onunla evlenmeyi düşünmüyordum. Onu çok seviyordum ama geleceği de görüyordum. "Senede Bir Gün" şarkısı bizim şarkımız olsun dedik ve kim evlenirse evlensin senede bir gün buluşma sözü verdik. Mahzuni gelmeden bir gün önce abisiyle babama bir mektup göndermişti. Ertesi gün de Mahzuni'nin 18 yıllık arkadaşı gelmişti ama kimse onlara yüz vermiyordu, hatta çay bile vermiyorlardı. O günün akşamı da Mahzuni geldi. Şişmanlamış ve

Kızı Şeyda ile...

bıyık bırakmıştı. Babamın dizlerini öptü ve "Ben Fatma'yı seviyorum, kime verirsen ver, gidip kapısında oturup saz çalacağım ve plaklara koyacağım" dedi. Babam ise "Biz seni mürşit bilirdik ama sen namusuma göz koydun. Eve kızım için girip çıktın, utanmadın mı?" diye cevap verdi. Bana sordular, 'bilmiyorum' dedim. Sonra "Ne haliniz varsa görün" dedi ve ertesi gün nişanlandık.

Nişan nerede oldu?

Antep Kavaklı Gazinosu'nda... Üç ay nişanlı kaldıktan sonra Antep'te Kızılay Düğün Salonu'nda evlendik. Öğretmenlik sınavlarına dördüncü kızımdan sonra girdim. 15 günlük evliyken, önceki iki evliliğinden olan çocuklarını

Mahzuni Şerif, Fatma ve Ali Mahzuni...

www.ozgurdiyar.org

getirdi. Ben kendim için hiç yaşamadım. Abimin eşi vefat edince üç çocuğunu yanıma aldım. Dört tane de üvey çocuğum vardı. Çocuk sahibi olmadan anne oldum. Evlenenler anneanne, babaanne demeye başladı. Ama ben daha gencecik bir kızım.

Neden Antep'e yerleştiniz?

Antep'ten ayrılmamanın nedeni yeğenlerime kol kanat germekti. Çünkü ayrılsaydım o çocuklar perişan olacaktı. Evde 11 nüfus vardı. Kaynanam, kayınpederim, eltim, kayınım, Mahzuni'nin hayranları... Ev her seferinde dolup taşıyordu. Mahzuni'nin hiçbir geliri yoktu. Zaten evliliğimizin altıncı ayından sonra cezaevine girip çıkmaya başladı. Ailemin himayesindeydim. Çocuklara başka yerde mukayyet olamayacağımı düşünmüştüm. Mahzuni de sık sık gittiği için aileme güveniyordu. Çocuklarla birlikte büyüdük. 1972 Haziran'ında kızım doğdu. Kızım Derya'dan sonra Ali, Şeyda ve Yetiş dünyaya geldi. Hem çocukları hem de Mahzuni'yi sahiplenmek istiyordum.

Mahzuni'yi nasıl sahipleniyordunuz?

Mahzuni içkiyi çok severdi. İstanbul'da onu kontrol edebileceğimi düşünmüyordum. Antep'te otururken onu takip ederdim. Gittiği restoranları arar, sahiplerinden fazla içmesini engellemelerini, bindiği arabaların plakalarını almalarını isterdim. Ona "Bir kadının koynunda bile olsan bana bildir. Benim senden yana kaygım olmasın ki senin de benden yana kaygın olmasın" derdim. Ben olmasaydım bugünlere gelir miydi şüpheli. Çünkü her gittiği masada içki kadehine ne konacağı belli değildi. Bazıları siyasi konularda konuştururdu. Etrafındakilerden ajan çıkanlar oldu... Ben iyi tahlil yapan biriydim. Tabi benim de yanılgılarım vardı. Ben onun hem koruması hem danışman hem de eşiydim. Bunu kendisi de söylerdi. Şimdi düşünüyorum da ben hiç kendim için yaşamadım. Zaman zaman İstanbul'a yerleşmeyi düşünüyordu. İstanbul'un büyüklüğünden korkuyordum.

Genç bir kız... O kadar çocuk, Mahzuni'nin misafirhane gibi evinin yükü... Mahzuni cezaevindeyken evin maddi yükü... Bütün bunların altından nasıl kalktınız? Sizi bu kadar güçlü kılan neydi?

Mahzuni'ye olan güçlü sevgim beni hayata bağlıyordu. Ben de hayatı bıraksaydım, çocuklar bir kez daha yıkılacaktı. Çok perişandılar. Anneleri acımamış. Biri sağır-dilsiz, hâlâ bendedir. Mahzuni öldükten sonra "Çocukları dışarı atıldı" dendi. Bunun gibi daha yüzlerce acımasız saldırıya maruz kaldım... Dışarı atıldığı söylenen çocukları beş yaşında değil, en küçüğü 38 yaşında. Ben onu nasıl dışarı atmış olabilirim ki? Çocuklar benim himayemde büyüdüler. İçlerine girdiğimde 20 yaşındaydım. Evlendiler, kendilerine ev kurdular. Çocukları evlense torun sahibi olacaklar. Onları dışarı atan kendi anneleriydi. Ordu Fatsa'daki kızım anne dedi mi bin tane anne çıkar ağzından. Emrah da bana anne der. Çocuklarım arasında hiç ayrım yapmadım. Örneğin geçenlerde Star gazetesi, almış sağır-dilsiz oğlanı bir banka yatırmış, eline de kuru ekmek vermiş, fotoğrafını çekmiş. "Mahzuni'nin oğlu sokakta yaşıyor" diye iftira atmışlar. Kocaman adam, her gün evde. Ne olduğunu anlamamış, farkında değil. Onu bile oyunlarına alet ettiler.

Biraz daha geriye gidecek olursak, bir de cezaevleri dönemi var. Sık sık tutuklanmış. O yılları nasıl geçirdiniz?

Evlendikten kısa bir süre sonra cezaevine girdi. Serbest bırakıldıktan iki saat sonra büyük kızım dünyaya geldi. Kız 27 günlük oldu, tekrar götürdüler. Altı ay kan işedi, psikolojisi bozulmuştu. Mahzuni sanatının sağladığı menfaati hiçbir zaman kullanmadı. Hep halkı düşündü. Yaşadıkları sağlığını çok etkilemişti. Böbrekleri çürümüş, sağlığını düşünecek zamanı bile olmamıştı.

Çok seviliyordu ve geniş bir çevresi vardı. Bütün bu kötü günlerde kim vardı yanınızda?

Mahzuni o kadar hastalıklar çekti, sabahlara kadar kadeh tokuşturduğu insanlardan birisi bile kapımızı çalmadı. Ekonomik özgürlüğü yoktu. Sanatını icra ettiği yıllarda da para kazanamadı. Yasaklı yıllardı. Konserlere çıkamadı, gazetelerde yazısı çıkmadı. Ben ailemin desteğiyle ayakta kaldım. Konsere giderdi, parasını alamazdı. Ama buna rağmen çok şükür kimseye ihtiyacımız olmadı. Öldükten sonra hepsi Mahzuni'nin üzerinde hak sahibi olmaya çalıştılar. Hepsi söz sahibi oldular. Yapacağım mezardan tutun, bana sataşanlara cevap vermeye kadar her şeyde söz sahibi oldular. Söz hakkı olan, Anadolu'nun en ücra köyünden tek öküzünü satarak Mahzuni'nin cenazesine gelenlerdir.

Evlendikten kısa bir süre sonra cezaevine girdi. Serbest bırakıldığı gün kızım dünyaya geldi. Kız 27 günlükken, tekrar götürdüler. Altı ay kan işedi. Hep halkı düşündü. Böbrekleri çürümüş ama sağlığını düşünecek zamanı olmamıştı

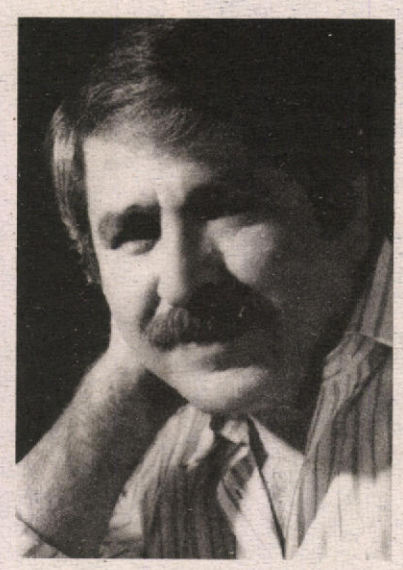

Ölümünden sonra da başka sıkıntılar çıktı galiba karşınıza?

Mahzuni'nin cenaze törenini kıskanan o kadar çok arkadaşı oldu ki. Öyle bir cenaze töreni düzenleneceğini bilseler şimdi ölürler. Bunların içinde birkaçı Mahzuni ile ilgili ne kadar olumsuzluk varsa sergilemeye çalışıyorlar. "Fatma Mahzuni telif kraliçesi" diyorlar. İnanın değil. Alamıyorum bazı yasal nedenlerden ve MESAM'ın koyduğu sınırlamalardan dolayı. Ben onlardan çok yüksek fiyatlar istiyormuşum. Çoğu firma sahibi, sanatçısının okuyacağı eserin telifini ödememek için bunları söylüyor. Ben şimdiye kadar kime yüksek fiyatlar söylemişim ya da mahkemeye vermişim söylesinler. Bana açılan davalara girip çıkmaktan yoruldum. Ben kimseye dava açmadım, ama bundan sonra açacağım. Bana öylesine şeyler söylendi ki sesimi çıkarmadım.

Ama şunu söyleyeyim, vefa gösterenler de çok fazla. 2000 yılında JFK Hastanesi'nde yatıyordu Mahzuni. İbrahim Tatlıses aradı, maddi ve manevi her türlü desteğe hazır olduğunu söyledi. Ama bunun aramızda kalmasını istedi. Ona en yakın insanların bile arayıp sormadığı bir zamanda, İbrahim Bey'in bu nezaketine çok sevinmiştim. Edip Akbayram, Kubat, Cem Karaca gibi sanatçılar da gelmişti. Ama arkadaşları hastanenin dibinde konser verirken bir geçmiş olsuna bile gelmemişlerdi.

KAPAK FOTOĞRAFI

STÜDYO Celal®

KÜRTLER

Onlar Medler iken haberi yoktu
Avrupa Kürtleri yeni mi sevdi?
Haçlı Seferi'nde kökünü yaktı
Avrupa Kürtleri yeni mi sevdi?

İsa'yı çarmıha gerdiren onlar
Roma hançeriyle vurduran onlar
Filistin'i bin yıl durduran onlar
Avrupa Kürtleri yeni mi sevdi?

Milyonlarca Yahudi'yi yaktılar
Portekiz'den Hindistan'a baktılar
Spartaküslere çivi çaktılar
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

İki avuç İsrail'in aşkına
Bir doğuyu çevirdiler şaşkına
Dünyada bir ülke inanmaz buna
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Kerkük'te petrol var, İran'da cevher
Elbette batılı doğuluyu sever
Arasa da bulamaz Türk gibi nefer
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Batının savaşı, barışı hile
Ne kadar anlatsam da sığmaz ki dile
Altı bin yıl kardeş Kürtler Türk ile
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Hiç kimse bu kadar olmaz serseri
Bir doğdular adem babadan beri
Kürt Türk'ün gövdesi, Türk Kürdün feri
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Yobazı, aydınları, hacıları bir
Yaraları aynı sancıları bir
Kardeşliği özdür, bacıları bir
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Bir Kürdün Samsun'da çıksa avazı
Adanalı duyar, yapar niyazi
Utanmazlar, bize bırakın bizi
Avrupalı Kürdü ne zaman sevdi?

Köküm Horasan'dan rahmetle yağdım
Atam Dersimli'dir sabırlar yığdım
Afşin'in Berçenek köyünde doğdum
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

Anadolu toprağımdır, ovamdır
Erciyes rengimdir, Ağrı sıvamdır
Mahzuni'yim Kürtler-Türkler mayamdır
Avrupa Kürtleri ne zaman sevdi?

<Mahzuni Şerif>

www.kurdiord

BABAMLA NASIL TANIŞTIM?

BABAM hakkında ilk izlenimim, babamın sığınabileceğim tek yer olmasıdır. Çocukluk dönemimiz 12 Eylül'e denk geldiğinden çok sıkıntılı geçti. Babamın sürgün yıllarıydı. Eve çok gelen giden olduğu için doğru dürüst baş başa kalamıyorduk. Babamdan çok korkardım, saygıyla karışık bir korkuydu. Evde çok otoriter bir adamdı.

İLK EV

Benim hatırladığım ilk evimiz, Gaziantep'in Kavaklı Meteoroloji semtindeydi. Bahçeli, büyük bir evdi. Doğrusu çok mutlu günlerimiz geçmedi o evde. Babam evde çok fazla kalamıyordu. O'nun için hapis, sürgün günleri başlamıştı. Gece ev basmaları vardı. Evimiz dergâh gibiydi. Muhabbetler, sazlar, sözler olurdu. Dedelerin seyitlerin gelip gittiği bir evdi. O yıllarda en garibime giden olay, yaşı babamdan çok büyük insanların gelip babama saygı ve hürmet göstermeleriydi.

Bizim evde gelen misafir hemen gitmezdi. Gelen kişilerin aylarca kaldığı olurdu. Etrafta da çok sevgi ve saygı görüyorduk. Komşularımız çok iyiydi, Sünni bir mahalleydi, ama çok seviliyorduk. Evdeki hareketliliğe onlar da katılıyordu.

Babam olmadığı zamanlarda da evin hareketliliği devam etti. Gelen giden insanlar, komşularımız arasında hiç ayrım yoktu. Alevi olmayan, sol kökenden olmayan birçok aile de büyük bir sempatiyle gelip gidiyorlardı evimize. Ev, Antep'in en bilinen eviydi dersem yalan olmaz hani. Hatta adres tarifleri bizim eve göre yapıldı bir süre sonra. Mahzuni'nin evini geçin, sağda, solda gibi.

EVİMİZ KUNDAKLANDI

11 Eylül 1979 tarihini hiç unutmam. Okuldan dönmüş evde çizgi film izliyordum. Hava kararmıştı, birden elektrikler gitti. Ablam gaz lambasını yakmak için kalktığı anda çatıda büyük bir parlama olduğunu gördüm, sonra da ablam yangın var diye bağırmaya başladı. Nasıl olduysa yangın çatıda başlamıştı. Babamı falan hiç hatırlamıyorum, annemi de göremedim. Bir anda kendimi dışarı attım.

İtfaiye geldi, itfaiyede su yok, derken ev kül oldu gitti. Babam bizim öldüğümüzü düşünerek, dama çıkıyor ve intihar etmek üzere. Bir itfaiyeci yakalıyor onu son anda. Hepimiz birbirimizi ancak bir komşu evinde gördük, hiç birimizin diğerinden haberi yoktu, yaşayıp, yaşamadığımızı bilmiyorduk yani.

Orda yangın esnasında babam çıplak ayakla dolaşıyormuş ortalıkta, bu yüzden de cam kırıkları ayaklarını kesmiş. Bir polis kızıyor buna, **"sen diyor, ne aptal gibi dolaşıyorsun ortalıkta, git Mahzuni'ye haber ver, evin yandı de"**, diyor.

Yanan evimize yakın bir yerde yeni bir apartmana yerleştik ve ev yeniden yapıldı.

Gaziantep küçük bir yerdi, ama mutluyduk. Neredeyse herkes tanırdı birbirini. Mesela babamın arabasını herke biliyordu. Renault marka, plakası da **"ZN 555", "Mahzuni sen de çek arabanı"** diye anons yapardı polis...

ANKARA YILLARIMIZ

1988 yılında Ankara'ya tatile gelmiştik. O zamanın Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın'dı. 1989'da geldiğimizde Murat Bey babamla görüşmek istemişti. Babama kültür müdürlüğünü teklif ediyordu. Biz de aramızda konuştuk, aslında Ankara'ya yerleşmeyi hiç istemiyorduk. Ama sonundu **"Peki"** dedik ve yerleştik. Öyle ki daha bunlar konuşulurken, babam evi tutmuştu bile. Biz boş eve beş ay kira vermişiz yani. Babamın en güzel özelliği üretimi ve insanlar adına nerde **"cem"** olunursa, orda olmasıydı.

1990 yılında onlar gittiler. Ben okul için Antep'te kaldım, ama kısa bir süre sonra, haberim olmadan benim de okul kaydımı Ankara'ya aldılar.

O dönem, babam yoğun bir şekilde turnelere çıkmaya başladı, durmadan turnelere, konserlere gidiyordu. Bir süre sonra babam isyan etti, **" ben buraya geldim, ama ne bir danışan var ne de bir iş yapabiliyorum..."** Bir gün kültür müdürlüğünde görevli Talip Şahin isminde biri babamı konuşmak için çağırdı. Ben de onunla birlikte gittim. Onlar içeride konuşurken ben dışarıda bekledim. Bir müddet sonra babam odadan öfkeyle çıktı, **"bu iş bitti"** diye sinirle söyleniyordu. Ne olduğunu sordum. Dedi ki,

"adamlar bana para veriyorlar." Ben bunu nesi kötü diye cevap verdim o daha da kızdı. **"Ulan oğlum, çalışmadan maaş mı olurmuş, ne maaşı? Böyle iş olur mu"** diye çıkıştı bana. Babam bunu söyledikten iki gün sonra, Hürriyet gazetesinde bir haber çıktı, Mahzuni mevsimlik işçi, diye. Buna iyice öfkelendi ve bir plak yaptı, Ben Karayalçın'a danışman oldum. Ama daha sonraki dönemlerde, Murat bey ile sıcak bir dostlukları başladı.

ANKARA VE SİYASET

Ankara'da siyasal bir çevre oluşmaya başladı babamın etrafında. Gaziantep bu tür faaliyetlerden uzaktı. Orda durduğu sürece, işin sadece sanatı ve kültürel boyutta ilgilenirdi. Ama Ankara ister istemez beraberinde bir siyasal süreçte getirdi.

Ankara döneminde babanın sıkıntılı dönemleri de başladı. Yoğun bir koşuşturmanın içine girdi. Antep kadar samimi bir ortam yoktu ve yoğundu. Meydan gazetesinde Mızrap isimli köşede yazmaya başladı. Sonra onda bu yazma bir aşk oldu. Bir daktilosu vardı. Her şeyi onunla yazardı. 1.5 yıl devam etti köşe yazmaya.

BİR GÜNÜ NASIL GEÇERDİ?

Sabah çok erken kalkardı, alışveriş yapmayı çok severdi. Arabasına biner, gider alışveriş yapardı. Sonra gelir, çayını demler, oturur çayla beraber günün gazetelerine göz atardı. Daha sonra kahvaltı yapar ve odasına çekilirdi. Durmadan okurdu, sonra da yazmaya başlardı.

KUR'AN'IN DEYİŞE UYARLANMASI

Son yıllarında, yine böyle bir gün aklına Kur'an-ı Kerim'i deyişe çevirmenin fikri geldi. Ona da Prof. Erdoğan Sürat ve Şakir Keçeli ön ayak oldular. Sonra bu işe girişti ama bizi bu çalışmaya ortak etmedi. Ben yaptığı her şeye bakıp, ona ilk eleştirileri getiren kişiydim. Ama bu çalışmaya bizi sokmadı. Bildiğim kadarıyla, Bakara'dan Ali İmran süresine kadar olan kısımları deyişe çevirdi.

Çalışma devam ederken, bir şekilde basına sızdı. Bütün gazeteciler evin önüne yığıldı, babam evden çıkar çıkmaz gazeteci ordusunu karşısında görünce içeri hemen geri kaçtı. Onlarca gazeteci hücum etmiş, **"Ne oluyor"** diye bağırıp eve koşmuştu. Haber televizyonlarda falan da yanlış verilince, çalışması biraz yavaşladı. **"Türkiye buna hazır değil"** dedi. O çalışmanın tamamını Erdoğan Sürat bilemiyorum hangi hak ve düşünceyle aldı. Babam o sıralar çok hastaydı, tekrar soruşturmalara, kovuşturmalara gelemezdi, bundan korkuyorduk, annem baskı yapınca o da bu işten elini eteğini çekti.

ÖLÜMÜNDEN SONRA YAPILANLAR

Albümleri çok dağınık, hepsini toplamak istiyoruz. Şu an bunun kanuni mücadelesi veriliyor, bunlar alınacak. Yeniden derlenip kamuoyuna sunulacak. Var olan kitaplarının hiçbir zaman tanıtımı yapılmadı. Bunu daha sağlıklı bir elden halka ulaştıramaya çalışacağız. Enstitü düşünüyoruz, kâğıt üzerinde tasarladığımız şeyler var. Belli isimlerle görüşmelerimiz var. Tabii bunlar çok geniş çaplı hadiseler. Bunları tamamladıktan sonra elde edilecek gelirle kimseye muhtaç olmadan bu işleri yapmak istiyoruz. Bu işlere koşturan, teknik olarak bu işlere vakıf olan, ne yazık ki sadece ben varım ailede. Babamın vefatından sonra bütün kardeşler toplandık ve her şeyi annemize teslim ettik. Çünkü babamın bütün bu üretimlerinde herkeste daha fazla hakkı olan annemdir diye düşündük. Onunla 35-36 yıl bir hayatı paylaşmışlar. Biz o imkânlardan faydalanan kişiler olarak imkân sahibine imkânı devretmek zorundaydık. Biz onu yetkili kıldık, o da beni vekil tayin etti, onların adına bu işleri yürütüyorum. Muhabbetlerde bir defa söylenip bir daha söylenmemiş eserler var, bütün bunları bir araya getirdiğimizde inanılmaz bir külliyat çıkıyor ortaya. 1970'li yıllardan kalma görüntülerin de var olduğu söyleniyor. Bunları temin etmeye çalışıyoruz. Bunları bulduğumuz zaman önemli bir adım atmış olacağız. Mahzuni gibi birinin eserlerini 2-3 yılda toparlamak mümkün değil. Faydalandığımız yerler, yardım istediğimiz insanlar var. Bu külliyatı tamamlayıp halka sunacağız. Enstitü boyutunda da gençleri yetiştirmeye çalışacağız. Benim düşüncem bu. Daha sonra kendi sanatsal faaliyetlerime ağırlık vereceğim. Ne yazık ki ikisini bir arada yürütemedim. Yaklaşık 5 yıldır albüm yapamadım. İlk albümümden sonra babamı kaybettik. Bu mücadele içerisinde birçok şeyi yapamadık, yarım kaldı. Ama şimdi gün ışığı göründü. Biz güneşin doğmasını bekledik. Gün ışıdı artık. Gün tepeye varacak kesinlikle. Bütün yazdıkları, yazmış olduğu her şey bir antoloji halinde toparlanacak. Mesela Muhabbet Show diye televizyona yönelik bir program taslağı yazmış. Senaryosunu yazmış... Zülfü Livaneli'ye, siyasilere mektup yazmış. Bunların hepsini bir araya toparlayacağım. Halk Mahzuni'yi tanısın. Onları bir an önce ama sindire sindire sunabilmem için bunları yapacağım. İsminin patentini aldık. Yapmak istediğimiz şey sadece korumak. Çünkü şu anda olur olmaz herkes rahatlıkla ismini kullanıyor. Bunu engellemek istiyoruz.

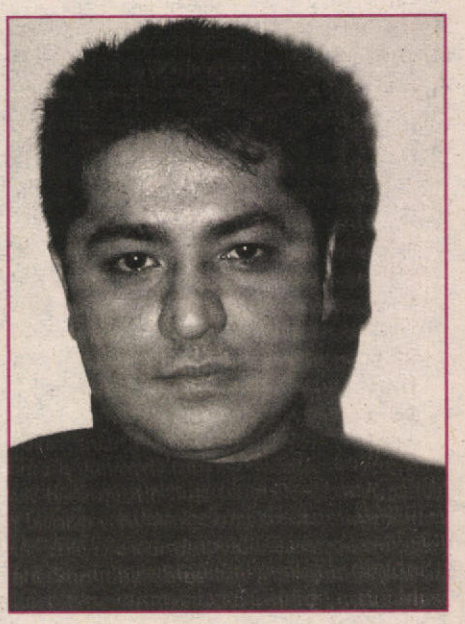

[alimahsuni]

hasipkaplan
hasipkaplan@esmerdergisi.com

Katır katliamı

Kaçak kömür çıkaran köylülere baskın düzenleyen jandarmalardan biri elektrik kablolarının ateş alması sonucu ölünce, tam bir katliam yaşandı. Köylülere ait 204 katırı öldüren jandarma, "Katır Katliamı"nı protesto eden köylülerden ikisinin ölümüne, onlarcasının da yaralanmasına neden oldu

CUDİ Dağı'nın başı dumanlı, Dicle boz bulanık akıyordu. Kömür kamyonları Kasrik Boğazı'nda mola vermiş, şoförler çay içiyordu. Çeşmelerden akan suyun sesine, Kızılsu'nun taşkın sularının sesi karışıyordu. Bahar tomurcuklarının, yağmur damlalarında patladığı güzel günün sessizliğini silah sesleri bozdu.

Biraz ileride Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) vardı. Terk edilmiş kömür ocaklarından kazmayla kömür çıkaran köylüler işsizliğe ve yoksulluğa çare ararken, iktidara yakın müteahhitler, kömür rezervlerinin bulunduğu dağ eteklerinde kepçeyle çalışıyorlardı. Çıkarları zedelenen çevrelerin şikayeti üzerine, jandarma kaçak kömür çıkaran köylülere baskın düzenledi. Jandarmanın havaya ateş açması sonucu elektrik tellerinden biri isabet aldı ve bir er yaşamını yitirdi. Bunun üzerine jandarma, köylülerin katırlarına ateş açtı ve tam 204 katırı öldürdü. **"Katır katliamı"**na tepki gösteren köylüler, Şırnak Valiliği'ne yürüdü. Köylülerin protestosuna ateşle karşılık veren güvenlik güçleri, iki köylünün ölümüne, onlarcasının da yaralanmasına neden oldu.

1991 yılıydı... Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SHP) genel merkez yöneticisiydim. İl sekreteri beni arayarak, durumdan haberdar etti. Bunun üzerine ben de SHP genel merkezini aradım. Ertesi gün Deniz Baykal altı milletvekili ve yerli-yabancı basın mensuplarıyla birlikte Şırnak'a geldi. Cizre'de bir otelin önünde toplandık. Halkın da bize katılmasıyla birlikte, kalabalık bir konvoy halinde Kömür İşletmeleri'ne gittik. Öldürülen katırların bir kısmı kepçe ile açılan çukurlara atılmış, diğerleri ise olay yerinde duruyordu.

TKİ ve jandarma yetkililerine, katırları neden vurduklarını sorduk ama cevap alamadık. Bunun üzerine Şırnak Valisi'ne çıktık. Üzüntülerini bildiren vali, köylülerin mağduriyetini gidereceklerini söyledi. Olağanüstü Hal uygulamasının sürdüğü yıllardı. Olayın failleri belli olmasına rağmen haklarında soruşturma açılmadı. Basın mensuplarının kamera ve filmlerine el konularak, olay örtbas edilmek istendi. Sonraki yıllarda ilk köy yakma olayları da yine bu bölgede başladı.

Hayvan hakları savunucuları, tarihe **"Katır Katliamı"** olarak geçen bu olaya karşı herhangi bir duyarlılık göstermedi. İnsan hakları savunucuları durumu rapor edip, olayı protesto ettiler. Çetelerin, katillerin birer birer salıverildiği ve yargı bağımsızlığının tartışıldığı şu günlerde, yakın geçmişi bir kez daha hatırlatmakta yarar var.

...ve sonra yazı vardı

"Aleviliğin Gizli Tarihi" yazarından

Aleviliğin Kayıp Bin Yılı (325 - 1325)

Erdoğan Çınar

Divriği kalesinden, Arguvan dağlarından koparılıp, prangalar altında yollara sürüldüler. Balkan dağlarında, Bosna'da, Dalmaçya'da, Kuzey İtalya'da, uzun ve sancılı gurbetler yaşadılar. Güney Fransa'da Montsegur efsanesini yazdılar. Katolik Haçlı Ordularına ve Engizisyon cellatlarına karşı ödünsüz direnişin sembolü olarak insanlığa mâl oldular.

Aleviler acıyı yaşarken tarihi değiştirdiler...

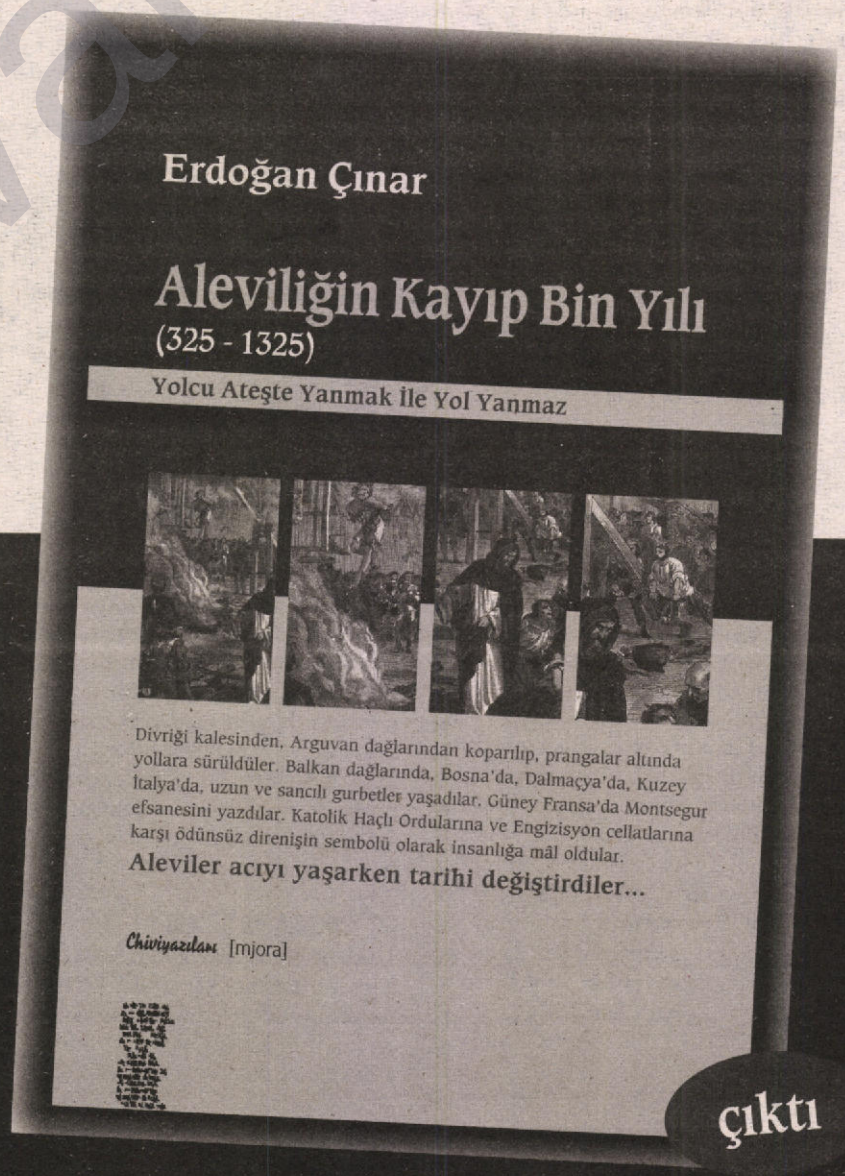

çıktı

Faks: 0216 414 97 93
bilgi@chiviyazilari.com

Chiviyazıları Yayınevi www.chiviyazilari.com

www.arsivakurdi.org

"Diyar için 'PDiYAR' 5044"

Türkiye'de yaşayan ve bağlamla daha direk bir ilişkide bulunan Kürt müzisyenler modern arayışlar peşindeyken, diaspora Kürtleri bunun tam tersi bir yöneliş sergilediler

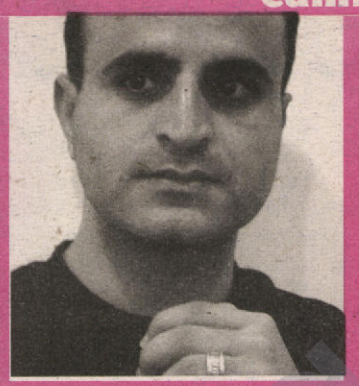

kemalvarol
kemalvarol21@hotmail.com

ASLINDA onları muadillerinden ayıran bir fark yok. Onlar da dinleyicilerini **"Allah'ına kadar sevip"** onlara **"kurban oluyor"**, onlar da çizgili takım elbiseleriyle arz-ı endam ettikleri sahneden sevenlerine sevgilerini sunuyor, muadillerinin yakasındaki rozete karşılık olarak onlar da denize gül bırakarak simgesel törenlerini ifa ediyor, mikrofonu tutuş biçimlerinden şarkılarını söylerken takındıkları tavra, **"hepimiz kardeşiz"** gibi hiçbir şey ifade etmeyen bir retoriğe sırt dayamaktan ufuk açıcı bir cümle kuramamaya kadar muadillerinden bir farkı olmadıklarını her fırsatta ima etmekten geri kalmıyorlar. Arkalarında sınırsız bir televizyon desteği bulunan ve pek çoğu diasporada yaşayan Kürt müzisyenlerden söz ediyorum. Ya da onların temsil ettiği kültürel perspektiften...

Diasporada yaşamalarına karşın, modernist çizgiden olabildiğince uzak, muhafazakâr bir temsille ortaya çıkan, varlığını da çoğu kez bu muhafazakâr reflekse borçlu olan yönelime bugüne kadar ciddi bir eleştiride bulunulmadı. (Başından beri, Esmer'in **"Popüler Kürtür"** derken, aynı zamanda bu tür meseleleri de tartışmaya açacağı düşünüldü ama popüler kimlikleri allamaktan, onları övmekten, Esmer de yapamadı bunu). Garip olan, Türkiye'de yaşayan ve bağlamla daha direk bir ilişkide bulunan Kürt müzisyenler modern arayışlar peşindeyken, diaspora Kürtleri bunun tam tersi bir yöneliş sergilediler ve bu tavır giderek hâkim ses konumuna geldi. Üstelik bu hâkim ses, sadece müzikte değil, tiyatrodan sinemaya kadar pek çok alanda ana unsur olmaya başladı. Ancak, söz konusu durum varlığını bugün en çok müzikte koruyor.

Küçük bir örnek verilse ve bu örnek için bir prototipe başvurulsa daha iyi olacak. Bunun için de, kardeşlerin en küçüğü sıfatıyla öne çıkan, birden bire Avrupa'daki düğün salonlarından Diyarbakır'ın bir köyündeki köy minibüsüne kadar hayran kitlesi bulan birinden, Diyar'dan yararlanılabilir mesela. Ama bu yazıda her Diyar adı geçtiğinde siz bir parantez açıp bu parantezin içine şu isimleri de yazabilirsiniz: Kawa, Zinar Sozdar, Beytocan, Bangin, Delil Dilanar, Şehribana Kurdi, Brader vs. vs... Çünkü bu ve daha onlarcası bulunan benzeri isimler aslında, şu son on yılda yayılmaya çalışılan bir kültürün taşıyıcı modeli olmak bakımından emin adımlarla ilerliyorlar. Sanki daha dün bir gazinoda şarkı söylüyorlarmış da, birden bire kendilerini Kürtçe söylerken bulmuş, ne yapacağını şaşırmış halde, komik birer figür olarak beliriyorlar. Gün içinde onlarca kez gösterilen klipleri, ayda birkaç kez konuk oldukları televizyon şovları, polifonik melodileri, halk gününe çevrilen belediye festivallerinin assolistleri namıyla, halkla kucaklaşmanın, halkın sınırsız zannedilen desteğini sırtlamanın taşıyıcısı vazifesi görüyor sözkonusu sanatçılar. Başarılı da oluyorlar nitekim. Modernliği gecikmiş bir ulusun yeni yıldızları olarak arz-ı endam ettikleri alan onları her gün bir adım daha ileriye taşıyor. Çünkü onlar birer seçilmiş! Hâlâ bir türlü ne olduğu anlaşılamayan bir kültür politikasının taşıyıcıları onlar.

Diyar'ı bir prototip olarak göstermek boşuna değil. Ona yöneltilecek bir sığ bakış bile, onun, benzerlerinin kötü bir kopyası olduğunu, halk için kurucu kahramanlar yaratmaya çalışırken düşülen tekinsiz alanın işleyişini bir çırpıda fark ettirecektir. O ve benzerlerinin modelinin, Türk arabesk müzik sanatçıları olduğunu görmemek imkânsız. Delil Dilanar'ın şovunun (komedyeninden stüdyo izleyicisine, orkestrasından konuklarına kadar) İbo Şov'dan ne farkı olduğunu, Diyar'ın içinde bolca **"gülüm"** geçen **"savaşın bitmesini isteyen"** şarkısının Mahsun Kırmızıgül'ün **"Hepimiz Kardeşiz"** retoriğinden ne farkı olduğunu açıklamak zor. Üstelik benzerlik bununla da sınırlı değil. Hatırlanacağı üzere, Kırmızıgül'ün **"Kardeşlik"** şarkısını Prestij Müzik **"ailesi"** bir ağızdan seslendiriyordu. Diyar'ın şarkısında da var bu durum. Bu sefer arz-ı endam eden Kom Müzik şirketinin üyeleri. Halk müziği adı altında, aslında geleneksel formlarla bir ilgisi olmayan melodilerini seslendirirken yarattıkları bağlam hiç de yeni ve özgün değil. Yukarıda adı anılan sanatçılar, Mahsun Kırmızıgül, İbrahim Tatlıses, Özcan Deniz gibi taklit ve hep komik bir karakter olarak duran sanatçıların vasat bir örneğiler sadece.

Asıl olana dönüş çağrısını taklit unsurlar üzerinden seslendiren, böylelikle bir türlü ne olduğu kestirilemeyen bir alana hapsolan sanatçıların düştüğü durum uzun bir incelemenin konusu. Ama görünen o ki, bu sanatçıların tavrı, **"taklidin taklidi"** diyebileceğimiz bir durumla açıklanabiliyor ancak.

Müzikal olarak vasatın ötesine geçemeyen bu tür sanatçıların tek dayanağı, sırtlarını dayadıkları politik retorikten başka bir şey değil. Aynur ve Rojin gibi steril imajlarla başka bir yerden nemalanan sanatçıların aksine, onlar da bu yakadaki politik tasavvura dayıyorlar sırtlarını. Daha önce Esmer'de yayımlanan bir yazıda da değinildiği üzere, geleneksel Kürt müziğine dayanan bir cover mantığıyla hareket eden bu sanatçıların, o politik retorikten ne anladıklarını kestirmek de güç. Dillerinde geleceğe ait tek bir cümle yok. Bütün retorikleri geçmiş üzerine inşa edilmiş. Bu **"söz"**ün nasıl dönüştürüleceği, bir şans olduğu kadar aynı zamanda bir tür tıkanmaya da yol açan bu muhafazakâr refleksin nasıl aşılacağına dair tek bir kaygıları yok. Açıkçası niyetleri de yok. Çünkü bağlama yöneltilecek her eleştiri onların varlık nedenlerini de sorgulamaya sebep olacak. Bütün bir ulusa gazino, düğün salonu veya köy odası söylemini reva gören tavırdan başka bir şey değil yarattıkları durum. Ancak bu alanın bütün simgesel unsurlarını erkenden keşfettikleri, bu unsurları başarıyla kullandıklarına kuşku yok. Tahmin edemeyeceğiniz kadar güçlü, tahmin edemeyeceğiniz kadar etkililer. Kürtlerin, doksanlı yıllarda Türkiye'nin yetmişli yıllarını yaşadığını fark eden bu yönelim, şimdi de Türkiye'nin seksenli yıllarına ait bir imaj devrini örnek alıyor kendine. Onların yanaklarına kondurmak istedikleri dudaklarını sahneye doğru uzatanlar, sahneye bir adım atmak, bastıkları toprağa yüz sürmek için yırtınan, konser görevlileriyle tartışanların sayısı da az değil. Açıkçası, bu tür görüntüler hiç yabancı da değil!

Hal böyle olunca, Nizamettin Ariç, Metin Kahraman, Mehmet Atlı, Mikail Aslan, Nilüfer Akbal, Mirady gibi yetenekli ve Kürt müziğine bir değer katan sanatçıların esamisi elbette ki okunmaz. Çünkü sorun, tam da gelip kültürel bir perspektife dayanıyor. Kimi sanatçıların geçtiğimiz ay yaptıkları açıklama sanırım sadece Türk medyasına yönelik değildi. Aslında direkt olarak, asıl sahibine yönelikti o toplu açıklama. Çünkü hiçbir firma, tam da yukarıda değinilen genel eğilimin dışında oldukları için, bu sanatçılara kaset yapmak istemiyor, kurumlar salonlarını sunmuyor, televizyonlar ekranlarını açmıyor. Çünkü onlar hedeflenen kültürel tasarımın bir parçası değiller!

Evet, nasıl bir kültür ve nasıl bir gelecek tasavvuru? Bu sorunun cevabını ne zaman vereceğiz?

***

Seyr-i Mesel Tiyatrosu'nun yaşadıkları da pek farklı değil aslında. Üstelik yukarıda sorulan kimi sorularla da ilişkili yaşadıkları. Sorunları, sözü edilen muhafazakâr refleksin sadece diasporaya özgü olmadığının da güzel bir kanıtı aynı zamanda. Hepsi MKM kökenli bu tiyatrocular, bir süre sonra MKM'den ayrılıp kendi tiyatrolarını kuruyorlar. Sahneledikleri oyunlarda, hem seyirlik köy oyunları geleneğinin etkileri var, hem de epik tiyatronun imkânlarını kullanıyorlar. Hatta zaman zaman avangart denebilecek denemeleri oluyor. Bu toprakların edebi dilini keşfeden, geleneksel ile modernin o müthiş bileşimi yakalayan, oradan avangart bir çizgiye yükselen Seyr-i Mesel Tiyatrosu oyuncularının kıymetine cümle bulmanın imkânı yok!

Yeni oyunları, **"Mesela Ne kadar Ozağ"**ın Diyarbakır turnesi çerçevesinde yeni bir şeyle karşılaştı Seyr-i Meselciler. Yeni oyunları, popüler Türk kültüründen fazlasıyla etkilenmiş Kürtleri de konu alan avangart bir oyun. İzleyende bir daha izleme isteği duyuracak kadar sağlam bir oyun. Yukarıda zikredilen kimi meselelerin müthiş bir parodisi olan oyun, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda oynandığı halde, afişleri belediyenin tabelalarına asılamadı. Üstelik bir önceki oyunlarında salon ücreti konusunda belediyeden gördükleri desteği bu kez bulamadı Seyr-i Mesel Tiyatrosu. Daha önceleri, gösterimlerini belediyenin tiyatrosunda ücret ödemeden ya da sınırlı bir katkıyla gerçekleştirirken, bu sefer, oyundan sağlanan paranın neredeyse tamamı Büyükşehir Belediyesine ödendi. Oyuncuların, hiçbir maddi destekleri olmadan, marangozluk, mobilyacılık yaparak hayatlarını sürdüklerini öğrenince, bu kadar zor imkânlarla Kürt tiyatrosunu yaşatmaya çalışan bu oyunculara, yeni bir kıymet biçmemek elde mi?

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Osman Baydemir, her fırsatta dile getirdiği Kürt kültürüne destek çağrılarına karşılık bu duruma nasıl bir cevap verecek? Bir taraftan Kürt dili konferansları düzenleyip bir taraftan da, kısıtlı imkânlarıyla ayakta kalmaya çalışan bir tiyatro topluluğuna neden bu tür engellemeler çıkarıldığı, başka topluluklara sağlanan kolaylıkların neden Seyr-i Mesel gibi yetenekli bir topluluğa sağlanmadığı sorusunu cevaplamak zorundalar. Ayrıca şu sorulara da cevap verilmesi gerekiyor: Her yıl festivallere çağrılan, pek çoğu arabesk müzik icra eden sanatçılara yüzlerce milyar lira ödemenizin amacı nedir? Bu sanatçıların festivallere davet edilmesini, varsa tabi, kültür politikalarınız ya da politik görüşlerinizle nasıl ilişkilendiriyorsunuz? Kültür Bakanlığı, oyunun içeriğine asla katılmayacağı **"Tol"** gibi bir oyuna bile maddi destek verirken sizlerin aynı desteği (maddi desteği bırakalım, afişlerinin asımı konusunda bile) Seyr-i Mesel gibi önemli ve zor durumda olan bir tiyatro topluluğundan esirgemenizin nedeni nedir? Bazı kültürel kurumlar ile yazarlara karşı tavır alınmasının gerekçesi nedir? Ürünlerinin içeriğine katılmadığınız halde, bağımsız projeler peşinde olan sanatçılara destek vermeyi düşünüyor musunuz? Bir iki şiir okumak uğruna bize harcadığınız o çok gereksiz paraları neden bu tür kurumlardan esirgiyorsunuz?

En önemlisi de, nasıl bir gelecek, nasıl bir kültür politikanız var ve bunu ne zaman açıklayacaksınız?

* * *

Son olarak, ünlü düşünür Said El Turavi'nin bir sözüyle bitirmek gerekecek: "Güçlüsünüz, evet, ama haklı mısınız?".

**Murat Uyurkulak'ın yeni romanı Har'ı mutlak okuyunuz; Mirady'nin yeni kasetini "Xemname"yi dinleyiniz; Sinan Oruçoğlu'nun ilk şiir kitabı "Çirkin Ağacı"nı edininiz; Mavi Neşe Gölcük'ün ilk öykü kitabı "Kar Beyrut Kar"a lütfen kulak veriniz.*

***Diyarbakır'da yayımlanan Bîr dergisine dikkat! Sözkonusu dergi, Kürt edebiyatında özlemi duyulan önemli bir akademik boşluğu dolduruyor.*

**** Esmer'in güncel gelişmeleri kapağa taşımasının vakti gelmedi mi? Derginin "kürtür" tanımlamasıyla çelişen insanlar kapağa taşınmaya devam mı edilecek yoksa?*

Bir zamanlar kâhyaydı

KİMİ hayatlar vardır, Alice gibi harikalar diyarında geçer... Kimi hayatlar da vardır ki Alice kadar şanslı değildir. O, hep harikalar diyarına bilet aramakla geçer... Kimi hayatlarsa zaten harikalar diyarına geçse geçse ancak teğet geçer... Kimi hayatlar vardır, kendi harikalar diyarını yaratma peşinde geçer... Kimi hayatlar da vardır ki kendini harikalar diyarına dönüştürme çabalarıyla geçer... Kimi hayatlarsa zaten harikalar diyarından bihaber geçer... Kimi hayatlar vardır, harikalar diyarına iltica girişimleriyle geçer... Kimi hayatlar da vardır ki ne yardan geçer, ne serden ne de harikalar diyarından... Kimi hayatlarsa zaten harikalar diyarının önünden bile geçemez... Kimi hayatlar vardır, harikalar diyarı düşleri kurmakla geçer... Kimi hayatlar da vardır ki rüyalarında hep harikalar diyarını görmekle geçer... Kimi hayatlarsa zaten harikalar diyarının adını duyar duymaz bile kendinden geçer...

İşte, bir fabrikada depo sorumlusu olarak çalışan ancak oyunculuğa meraklı üstelik şu sıralar bir de kitap yazıyor olan Yalçın Yücel'in hayatı da bu hayatlardan biri. Ancak Yalçın Yücel'in hayatının bu hayatlardan hangisine uyduğuna macerasını okuduktan sonra varın siz karar verin...

Yalçın Yücel'in şu sıralar bir kitap yazıyor olduğunu söylemiştik. Kitabın konusunu dolmuş duraklarında yaşananlar oluşturuyor. Yücel'in dolmuş durakları ile ilgili bir kitap yazma fikrinin ortaya çıkışı, dolmuş kâhyalığı, durak ağzıyla ile söylersek "değnekçilik" yaptığı günlere rastlıyor. Aslında o bir dönem kâhyalık yapmak zorunda kalsa da gönlü hep tiyatroculuktaymış. Zaten alışılageldik bir dolmuş kâhyası olmadığı da çevredekilerin söylediğine göre her halinden belliymiş. Eeee.. Bu ülkede kaç tane dolmuş kâhyası var ki zaten az da olsa üniversite görmüş, neredeyse doktor reçetesi gibi bağıran dolmuş kâhyalarının tersine, sözcükleri neredeyse İstanbul Türkçesi ile doğru artikülle ederek bağıran, üstelik oyunculuğa meraklı ve kitap yazma planları olan! Yücel'in oyunculuk merakının kökeni ise 6-7 yaşlarındayken yaşadığı bir olaya uzanıyormuş. O sıralar köyün liseli-üniversiteli gençlerinin binbir çabayla köydeki bir samanlığı temizleyerek, lambalarla ve mum ışıklarıyla aydınlatılan ve koltuklarını evlerden toplanan sandalyelerin oluşturduğu bir tiyatro salonuna dönüştürmeleri ve orada ağanın köylüye zulmünü anlatan bir oyun oynamaları Yücel'i çok etkilemiş. Etkilemiş etkilemesine ama o günden beri de içinde hep bir ukde olarak kalmış tiyatro. Neden ukde olarak kaldığını anlamak için ise Yücel'in yaşam öyküsüne göz atmakta yarar var.

Tokat'ın Turhal ilçesinde sürekli yağ pas içinde çalışan Traktör tamircisi bir babanın üç çocuğundan biri olarak dünyaya gelen Yalçın Yücel, liseyi bitirene kadar Turhal'da yaşıyor. Askere gidip geldikten sonra daha önce yanında çıraklık yaptığı babasının atölyeyi kendisine devretmesi yönündeki teklifini **"Yağdan, pastan"** oluşan bir hayattan bıkmış annesinin de desteğini alarak reddediyor. Çünkü O, İstanbul'a gitmek, hayatı öğrenmek ve burnunun sürtülmesini istemektedir! Çok geçmiyor ve bu düşüncesini gerçekleştirmek için İstanbul yoluna düşüyor Yücel. Ancak İstanbul'da O'nu zor ve sıkıntılı günler karşılıyor. Yücel, İstanbul'da bir süre amelelik, çevre düzenlemesi, demir doğramacılık, pazarlamacılık gibi işlerde çalışıyor. Yücel'in yüzüne hayat 1989 yılında güler gibi yapıyor. Yücel bir holdingde Personel idare işleri memuru olarak işe başlıyor. Ancak bu sevinci uzun sürmüyor. Çünkü Yücel bir süre sonra bel fıtığı oluyor ve hastanede yatmak zorunda kalıyor. Oğullarının bu durumu karşısında ailesinin İstanbul'a gelmekten başka çaresi kalmıyor. Ancak İstanbul'a gelen anne baba buradaki hayata alışamıyor. Çünkü buradaki hayat onlara kiracılığı **'reva'** görüyor. Oysa onlar daha önce hiç kirada oturmamışlardır! Yücel, komşularından, ev sahiplerinin laflarından dolayı kiracı olmayı gururlarına yediremeyen anne ve babasının gizli gizli ağladıklarını öğreniyor. Bu durum Yücel'i çok üzüyor. Bir yıl sonra ise baba memleketteki dükkanı ve evi satarak İstanbul'da bir arsa alıp üstüne bir ev yapıyor. O dönem Yücel'in kardeşlerinden biri üniversitede okumakta, diğeri ise askerlik yapmaktadır. Baba ise çalışmamaktadır. Yani Yücel hem eve bakmak, hem de kardeşlerine destek olmak zorundadır! Bir süre sonra ise üniversiteyi kazanıyor Yücel. Sevinçle kayıt yaptırıyor. Artık bir üniversite öğrencisidir. Ancak öğrencilik dönemi uzun sürmüyor. Yücel bir dönem okuduktan sonra bırakmak zorunda kalıyor okulu. Çünkü kafasını derslere veremiyor. Çünkü o dönemde kardeşinin biri okulu bitirmiş, diğeri askerden gelmiş, ancak iş bulamamışlardır. Onlara bakma yükümlülüğü yine Yücel'in üstüne kalmıştır! 1991 yılında ise tam durumunun düzeleceğini sanırken evlenmesi onu yeni ekonomik sorunlarla baş başa bırakıyor. Ancak bu yaşadıkları Yücel'i yıldırmadığı gibi daha çok kamçılıyor. İstanbul'da hayat Yücel'in bir türlü burnunu sürtemiyor! Bu arada işyerinde de topluca tiyatroya gitmeler başlıyor. Tiyatro sevgisi tekrar ortaya çıkıyor. İşyerindeki arkadaşlarıyla tiyatro yapabileceği fikri gelişiyor kafasında. Ancak Yücel dışında kimse bu fikre sıcak bakmıyor. Ve tiyatro yapma planları bir kez daha bir başka bahara kalıyor.

Öte yandan işine aşık olan ve mütevazı bir hayat yaşayan Yücel'in yakasını aksilikler bırakmıyor. Holdingde bilgisayar başında çalışan Yücel bir süre sonra hata yapmaya başlıyor. Bu durum kendisini rahatsız ediyor ve doktora gidiyor. Gözünde şaşılık vardır, çift görmektedir. Ameliyat oluyor. Ameliyattan sonra beş ay daha çalışıyor fakat durumunda bir düzelme olmuyor. Tekrar doktora gidiyor. Doktorlar; **"Her şey normal gayet iyi görmen gerekir"** diyorlar! Fakat Yalçın hala çift görüyordur. Doktorlar **"İşi bırakacaksın, çaresi yok"** diyorlar. Yücel **"Bir sorunum yok"** diyor. Doktorlar; **"Bir şey var. Sen bir şeyleri takıyorsun Bir şeylerin sana psikolojik bir etkisi var"** diyorlar. Yücel, çaresiz 7-8 yıl çalıştığı holdingdeki işinden ayrılmak zorunda kalıyor. İşten ayrıldıktan 25 gün sonra doktorlar haklı çıkıyor ve Yücel'in gözleri eski sağlığına kavuşuyor!

Yücel, holdingden ayrıldıktan sonra bir süre başka işlerde çalışıyor. Çalıştığı işlerden biriktirdiği paralarla Antalya'da bir market açıyor ve bir buçuk yıl bu işi yapıyor. Ancak 2001 krizinde iflas tehlikesiyle karşılaşınca marketi satmak zorunda kalıyor. Sonra tekrar İstanbul. İstanbul'da uzun bir süre iş arıyor ama bulamıyor. Çünkü Yücel artık 38 yaşındadır. Yani işverenlerin imasına göre yaşı geçmiştir. Çaresizlik içinde eski işine dönmek için daha önce ayrıldığı holdinge başvuruyor Yücel. Ancak yaptığı başvuru ne yazık ki kabul edilmiyor! Bir de o sırada hayatın başka bir gerçeği yüzüne vuruyor

Evet... Yalçın Yücel bir zamanlar kâhyaymış, düşleri içinde ukde kalan... Bugün ise hala inadına bir oyuncu ve yazar adayı, sahneye çıkacağı ve kitabını yayımlatacağı günü iple çeken!

Yücel'in; Bakılmayı bekleyen iki de çocuk vardır artık evde. Uzun bir işsizlik döneminden sonra nihayet akrabalarının yardımıyla Kadıköy-Bağlarbaşı-Üsküdar dolmuş durağında kâhyalık işini buluyor Yücel! Önceleri biraz zorlansa da zamanla alışıyor ve seviyor yeni işini. Bir süre sonra durakta yaşadıklarından yola çıkarak bir kitap yazmaya karar veriyor. Hatta bu yüzden kâhyalık işini bırakarak kendi işi olan muhasebeciliği yapması yönünde yapılan telkinleri reddediyor. O hem duraktan uzaklaşmak istemiyor hem de zaten muhasebecilik yaparak başkalarının paralarını saymak istemiyor! Ayrıca dolmuş durağı onun için "tam hikayelik bir ortam"dır, kitabına almayı düşündüğü o kadar çok hikaye vardır ki durakta. Hatta kitabının adı bile bellidir; **"Kadıköy'ün Sarıkızları"**.

Evet... Yalçın Yücel bir zamanlar kâhyaymış, düşleri içinde ukde kalan... Bugün ise hala inadına bir oyuncu ve yazar adayı, sahneye çıkacağı ve kitabını yayımlatacağı günü iple çeken!

[muratmuslu]

DOYUMA ULAŞMAK

KUTLUKHAN Perker genç ve başarılı bir karikatürist-illüstratör. New York'ta yaşıyor. Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin hazırladığı Dinamik adlı dergide bir söyleşisini okudum. Şöyle diyor Kutlukhan Perker: "[...]Eserlerinde doyuma ulaşmak, en önemli olan da bu bence ki, bunun için ne gerekiyorsa o yapılmalı, değişim göze alınmalı. Bu konuya verebileceğim en güzel örnek, ünlü ressam Johan Polak'ın geliştirdiği yeni tekniği savunurken başından geçen bir olaydır. Beğenenler kadar beğenmeyenlerin de olduğu yeni resim tarzı için Amerikalı bir muhabir, onu sıkıştırmak amacıyla şu soruyu sorar ona: 'Bu resmin bittiğini nasıl anlıyorsunuz?' Polak'ın cevabı ise çok güzeldir[...] 'Sen seviştikten sonra [sevişmenin] bittiğini nasıl anlıyorsun?'" Johan Polak diye ünlü ya da ünsüz bir ressam tanımıyorum. Sözü edilen ünlü ressam Amerikalı Jackson Pollack olmalı. Gazetecinin Pollack'a sorduğu soru gerçekten hınzırca, çünkü resimden anlamayan biri (resimden anlamak ne demekse!) Pollack'ın resimleri için bu soruyu bal gibi sorabilir. Pollack'ın (ya da Polak'ın!) soruyu gerçekten böyle yanıtlayıp yanıtlamadığını bilmiyorum. Önemli değil. Önemli olan birçok kişinin bu yanıtı çok beğenmesi.

Oysa yanıt son derece anlamsızdır. Sevişmeyle resim yapmanın hiçbir ortak yanı yoktur. Kim bunu ileri sürüyorsa kendini kandırıyordur. Ya da şöyle diyeyim, eğer sevişmeyle resim yapmanın ortak bir yönü varsa, heyecanla, severek, şevkle, kan ter dökerek ve eller kullanılarak yapılan her şeyin sevişmeyle ilgisi vardır. Hele hele bir resmin bitmesiyle sevişmenin bitmesi arasında hiç ama hiçbir benzerlik yoktur, tabii eğer resmin bitmesi ressam çok yoruldu anlamına gelmiyorsa!.. Ne yazık ki sanat dünyası bu tür anlamsız sözlerle doludur. Bunlar bize şiirsel geldiğinden, hoşumuza gittiğinden inanmak isteriz ve inanırız. Amerikalıların deyimiyle Pollack'ın yanıtı tam bir "bullshit!"

Bu söylediğim, Pollack'a ressam olarak değer vermiyorum anlamına gelmez elbet. Tam tersine çok severim Pollack'ı.

alinesin
alinesin@esmerdergisi.com

Kuru fasulye mi? Solohov mu?

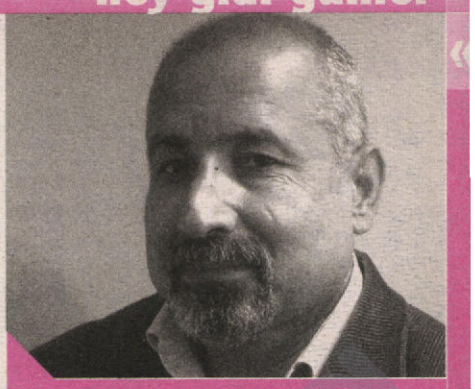

enversezgin
sezginerdem@superonline.com

GÜNLER geçiyor ama İstanbul Harbiye'deki o sefil evde sürüp gitmekte olan yaşantımda bir değişiklik olmuyordu. Havalar da inadına soğudukça soğuyordu. Hani derler ya, yeni yılın ilk gününe nasıl girersen yıl boyunca öyle devam eder. Ne karşılamıştı beni o meşum yılbaşının ertesi: açlık, yalnızlık ve bitmek bilmeyen polis takibi. Gel de böylesi halk inanışlarına lanet etme.

1984 yılının Şubat ayının ilk günlerinde sevgili dostum Adnan Özer'le Cağaloğlu'nda bir görüşme yapmıştım. Kısa bir hal hatır sormanın ardından on beş gün sonra tekrar görüşmek için sözleşip, vedalaşmıştık.

Adnan'la görüşeceğim günün öğleden sonrasıydı, bir insan, bir dost görecektim, bunlar bir kaçağın nasıl bir umutla sarıldığı şeylerdir, bilemezsiniz. Bu duygular içerisinde evden çıktım. Dışarıda yoğun bir kar yağışı. Ayağımda delik deşik bir ayakkabı. Üzerimde palto, pardösü aramayın. Daha yüz metre yürümeden parmak uçlarıma bir haller olmaya başladı haliyle. Ayaklarım donmadan bu günü bir geçirseydim... Bir de iyiden iyiye üşütüp hasta olmak var, o zaman nasıl ederim... Kafamdan bu düşünceleri kovmak en iyisi deyip yürüdüm. Cepte tek kuruş yok, yürümeyip de ne yapacaksın.

Bu halde yürürken bir yandan da düşünmekteydim; bu sefil yaşantım ne zaman sona erecekti? Bir hafta önce uzaktan tanıdığım bir iki kişiye uğrayıp biraz borç para istemiştim. Hepsinden de eli boş dönmek varmış. Ne beklenebilirdi ki, benimki düpedüz aptallık. Benim durumumda olan birine kim borç para verirdi ki! Eli boş dönmek; yani açlığa devam etmek, yani bu soğuk kış günlerinde sıcak bir kahvehanede oturup çay içememek, yani gideceğin yer ne kadar uzak olursa olsun yaya olarak gitmek. Yani utançtan yerin dibine batmak. Kısacası bu sefil hayata devam etmek...

En kötüsü de her an yakalanma korkusuyla yaşamaktı. Gidip polise teslim mi olsaydım? Hiç değilse kalacak yer derdinden kurtulurdum. Her geçen gün umutsuzluğun, çıkışsızlığın önüme koyduğu bu seçeneği daha ciddiyetle düşünür olmuştum. Sonra, direnç mi özgürlük duygusu mu, hayır duygu değil, dürtü demek daha doğru olur, amansız kaçaklıkta ihtiyaçlar, güven ve özgürlük gibi insani duygular tamamen birer dürtüye dönüşüyordu, irkilip bu fikirden vazgeçerdim. Hiç değilse her gün dayak yemiyordum. Diyarbakır cezaevinden korkunç haberler geliyordu. Oradaki tutuklulara akla hayale gelmez işkenceler yapılıyordu. Ben bütün zorluklara rağmen dışarıda kalmaya devam etmeliydim. Sahi, cezaevindeki Batmanlı arkadaşlarım ne durumdaydı? Şerif bayram, Şefik Tunç, Zekeriya Kılıcıkan ve diğerleri. Dışarıda olmak için kim bilir neler vermezlerdi...

Bu düşünceler, kendi kendimi yargılamalar içinde yoğun kar yağışının altında, adeta bir görünüp bir kaybolarak Mısır Çarşısı'na doğru yürürken açlığın daha çok bastırdığını hissettim; bir an önce Adnan'la görüşüp, onun ısmarlayacağı yemeğe kavuşmalıydım. Kar lapa lapa yağma boyutunu da geçmişti, bir an önce tüm İstanbul'u örtmek istercesine, bembeyaz bir dokuya bürümek istercesine yağıyordu. Başka zaman, başka koşullarda olsa bu karda ne güzel yürünürdü. Adnan'la, Batman'ın yakışıklı romantiği Aboş'la, ortaklaşa aldığımız bir şişe ucuz kanyakla söyleşe söyleşe, o zamanlar şişelerle konuşurduk, içindeki muhabbetçi cinlerle, kara da sevecen küfürler savurarak yürür de yürürdük...

Neyse, bir an önce buluşma noktasına varıp, sıcak yemeğe doğru yollanmalıydık... İyi de Adnan'ın cebinde para olduğunu kim söylüyor. Mukakkak olmalı. Gel gör ki Adnan'da kıt kanaat geçiniyor. Yine de bir miktar parası olmalı, hiç değilse bir yemeğe yetecek kadar. O halde yola devam.

Mısır çarşısına girip, kardan adam görüntümden kurtulmaya çalıştım. Sırıl sıklam olmuştum. Çarşının hemen girişinde Adnan'ın gelişini büyük bir sabırsızlıkla beklemeye başladım. Bekleyişim iyiden iyiye endişeye dönüşmeye başlamıştı ki, Adnan, nihayet, bir saat gecikmeyle, az ötemde görünüverdi. Elinde bir paket. Ben pakete bakıyorum. **"Bu elindeki yiyecek bir şey oysa gerek,"** dedim. Yiyecek bir şey: Adını bildiğim, tadını neredeyse bir unuttuğum şey. Beni kendime getirecek olan büyülü nesne.

Elindeki paketi bana uzattı. Paketi göstererek heyecanla sordum;

"Bu Pakette ne var?"

"Kitap".

Birden bütün hayallerim yıkıldı. **"Ne kitabı?". "Şolohov' un Durgun Don romanı." Peki, Adnan bu Durgun Don dediğin yeniliyor mu?"** Adnan bu soru karşısında şaşırmıştı: **"Nasıl yani?" "Yahu Adnan, ben neredeyse kırk sekiz saattir aç geziyorum, sen dalga geçer gibi bu kitabı bana getiriyorsun."** Adnan içinde bulunduğum feci durumu kavramıştı. **"Valla bende az bir miktar para var, ucuz bir lokantaya gidebiliriz herhalde,"** deyince canlandım. **"Ucuz lokanta..."**, Ucuz lokantaların nerede olduklarını bilmez miyim! Doğruca bir **"bolkepçe"** lokantasına yollandık.

Adnan önce bir kuru ve bir pilavın fiyatını sordu, sonra da cebindeki parayı saydı. Yetiyordu. O kuru fasulye pilavı nasıl bir iştahla yediğimi tahmin edemezsiniz.

Bu yazıyı tasarladığım şu geçtiğimiz günlerde yolum Küçük Pazar'a düştü. Merak ettim, yıllar sonra o **"meşhur"** lokanta yerinde duruyor muydu? Oradaydı, yoksulluğun olanca hüznü ve minimalistik sevecenliğiyle. O gün midemin bayram etmesini sağlayan o kuru pilavın bugünkü fiyatı neydi peki? Lokantaya girip sormaya karar verdim. Gerek kalmamıştı. Camekanın üzerinde koskocaman bir yazı; Kuru fasulye+pilav 1.5 YTL.

"Durgun Don" romanına gelince; ben o romanı zaten okumuştum.

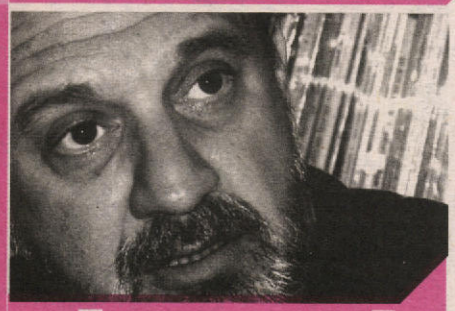

ragıpduran
ragip137@hotmail.com

Kürt olmak ya da olmamak

Mozaikle mermer arasındaki fark önemli. Hem fiziksel hem de felsefi olarak, iki birleşip bir olmaz, ama bir sürekli olarak iki, hatta üç, dört, beş olabilir. Kürt kimliğine yönelik fiziki ve sembolik şiddet 83 yıl sürdü, hâlâ bitmedi

OSMANLININ çok milletli geleneklerini yitirdiğimizden bu yana, yani cumhursuz Cumhuriyetin zorlamalarından bu yana, Türk olmayan en büyük olan kitle Kürtlerin sadece fiziki şiddete değil, aynı zamanda **'sembolik şiddete'** de (Bkz. Pierre Bourdieu) maruz kaldığını görüyoruz.

Mesela doğulu bir çocuk İstanbul'daki mektepte **'Kürt Ahmet'** adıyla anılıyor '50'li yıllarda. Ama sonra ünlü bir işadamı olunca, ü'nün üzerindeki noktalar düşüyor ve arkadaşları kendisine **'Kurt Ahmet'** diye hitap etmeye başlıyor. **"Affedersiniz, arkadaşım Kürt'tür"** cümlesini de duydum bir kaç kez. Sanki Kürt olmak ayıp bir şeymiş gibi.

Bizim Mektebi Sultani'nin incelikleri ise hoştur. Benim dünya şekeri esmer yakışıklısı bir arkadaşım var. Takma adı **'Lü'**dür. Çünkü Fransızca **'Loup'** (Lu, okunur) kurt kelimesinin karşılığıdır. Loup'nun yani Lu'nun u'suna iki nokta yerleştirdiğinizde Lü olur ve Fransızca-Türkçe karışık dilde Kürt olur!

Araya sıkıştırayım: Fransız Haber Ajansı AFP'de çalışırken, -90'lı yıllar- Jean Jacques adında çok kıyak bir şefim vardı. Paris'te biraz Türkçe öğrenmiş, Ankara'ya büro şefi olarak atanmıştı. Türkiye'ye geleli bir hafta ancak olmuştu. Bir öğlen Çankaya tarafında yemek yiyoruz. Siparişleri ben verdim. Yemeğin sonuna doğru, Jean-Jacques garsonu çağırdı ve bozuk şivesiyle, **"Bana lütfen bir Türkan!"** dedi.

Pot kırdığı belliydi. Garson da bir şey anlamadı zaten. Araya girip Fransızca müdahale ettim.

- **Jean Jacques, ne istiyorsun garsondan?**

- Türkan...

- **Türkan ne demek biliyor musun? Bir kadın adıdır Türkan, bu lokantada garsondan yemeğin üstüne bir Türkan istemek biraz garip kaçabilir yani...**

- Ben Türkan istedim, dişlerimi temizlemek için...

- **Hay Allah! Ona Türkan denmez kürdan denir.**

- Canım onu ben de biliyorum, Kürdan zaten Fransızca bir kelime

- **Eee biliyorsan kürdanı, neden Türkan diyorsun?**

- Türkiye'de Kürt sözcüğü yasak değil mi? Ben de hakiki bir Türk kürdanı isteyeyim dedim...

Sadece resmi ideolojide ve devlette değil, toplumun bir kesiminde de özellikle küçük ve orta burjuvazide, hem sınıf kökeninden kaynaklanan hem de cehaletten beslenen bir Kürt düşmanlığı var. Meselenin pek farkında değil bunlar. Hatta **"Aa öyle demeyin, benim bir askerlik arkadaşım vardı, Kürttü, çok temiz, çok efendi bir çocuktu. Gerçi bizim kapıcı da Kürt, ama onlar o kadar temiz değil..."** diyenler çıkar sık sık. Çoğu zaman bilinçli bir şekilde, kimi zaman da bilinçsizce, Kürt varlığı, Kürt kimliği, Kürtlük silinmek, ortadan kaldırılmak, inkar edilmek istendi, isteniyor. Kürtçülük, bölücülük, terörizm adı altında yüzlerce insan mahkemelerde cezalandırıldı, sokak ortasında ya da dağda vuruldu, öldürüldü. Bu devlet, bu konuda yıllarca yayın yaptı, akademik kılıklı tezler üretti, **"Türkkürtleri"** diye bir deyim bile icat etti. Orta Asya'da bir taşın üzerinde 'Kürd' sözcüğü yazılı imiş, işte sadece bu bile Kürtlerin Türk olduğunu ispat etmeye yararmış. Zaten Kürtçe diye bir dil yokmuş, Kürtler kendi aralarında bile anlaşamıyorlarmış vs, vs... Tüm bu tezleri meşrulaştırmak için Kürt beylerine kitaplar da yazdırdılar, sahte isimli Alman 'uzmanların' kitaplarını bastılar, Japonya'dan 3. sınıf akademisyenleri seferber ettiler. Amaç hep aynı idi... Kürt yoktur, varsa da ancak Türk'tür!

Bu ülkenin Başbakanı, Kürt meselesi tartışılırken, kalkıp **"Hepimiz Müslüman'ız, etnik milliyetçiliğe karşıyız"** gibi parlak sandığı sözler sarfediyor, ardından da tezini kabul ettirmek için şahane ve pek somut bir örnek veriyor: **"Benim eşim mesela Siirtli, biz de Rizeliyiz."** İlkokul coğrafya kitabının sayfaları parazit yapıyor bu önemli, toplumsal, siyasal ideolojik meselede. Emine Erdoğan'ın Siirtli olduğunu ve Arapça bildiğini de biliyoruz. Ne alakası var bunun Kürt sorunuyla, biiir! İkincisi, Kürt meselesi, öyle Erdoğan-Emine perspektifiyle ele alınabilecek sıradan, kişisel düzeyde bir sorun değil ki...

Esas olarak Kemalist ve özellikle de 1940'lardan itibaren üretilen post-Kemalist ideolojinin yarattığı bir Cumhuriyet yarılmasının derin kırıklarından hâlâ kurtulamadık sanki toplumca. Fransızvari tipik bir tepeden inmeci (Jakoben) anlayış, hiçbir farklılığı kabul etmiyor, bastırıyor, eziyor. TMS, bu anlayışın kısaltılmış formülü. Yani Türk, Müslüman ve Sünni olabiliyorsan ancak o zaman Cumhuriyet vatandaşı olabiliyorsun. TMS dışında isen, ya iç düşman, ya kuşkulu unsur ya da terörist olma riskin var. En iyi ihtimalle **'yabancı'** damgası yersin. Halbuki 1. Meclis'in terkibine baktığımızda, Lazistan, Kürdistan mebuslarını, Rum, Musevi ve Ermeni **'milletlerinin'** temsilcilerini görebiliyorduk. Bugünse eşi TMS olmayan insanlara bile garip bakılır hâlâ...

Şimdi geriye dönüp düşündüğümüzde, tüm bu çabaların sonuçsuz kaldığını görüyoruz. Güney'de üniversitelerde Kürtçe eğitim yapılıyor, binlerce kitap basılıp satılıyor, onlarca radyo televizyon yayın yapıyor. Hatta Türkiye'de bile devlet denetimindeki televizyon ve radyolardan haftada çok kısa bir zaman diliminde Kürtçe yayın yapılıyor.

Yalnız dikkat edin, bu yayınlarda olsun, yayınların gerçekleşmesini sağlayan yasa, tüzük metinlerinde olsun ve genel olarak Türk mevzuatında hiç bir yerde hâlâ Kürt sözcüğü geçmez. Kürtçe için kimi yerde **"Evlerde geleneksel olarak konuşulan yerel dil, ağız ve şiveler"** gibi acayip bir deyim geçiyor resmi terminolojide ya da açıkça Kürtçe sözcüğü yerine Kırmanci ya da Zaza deniliyor. Türk idaresi, hem iç/yerel dinamiklerin mücadelesi hem de ABD ve AB'nin teşvik, baskı ve zorlamalarıyla mevzuatındaki bir takım engel ve olumsuzlukları kağıt üzerinde az çok temizlemiş görünse de konunun özünü, ruhunu henüz can-ı gönülden, içten bir şekilde benimseyebilmiş, kabul edebilmiş, sindirebilmiş durumda değil. Konjonktürel de olsa milliyetçi-ırkçı-Kürt karşıtı siyasal rüzgarların da etkisiyle, ulus-devletin ekşimiş ama sihirli olduğu sanılan **'tek millet-tek dil-tek bayrak'** edebiyatına hız bile verildi bu son zamanlarda.

Devletin yönlendirmesi, toplumun bu baskılara rıza göstermesi, her bir yurttaşı tek tek ve tabii ki topluca etkiliyor. 83 yıl, bir toplumun hayatı için aslında nispeten kısa bir süredir. Mesela bugün yaşı 50'ye gelmiş insanlar, aslında kendi ailelerinde Cumhuriyet döneminde doğan ilk kuşağın çocuklarıdır. Yaşlılardan duyduklarımız, farklı tarih kitaplarından okuyup öğrendiklerimiz ile farklı zaman dilimlerinde, gerçek hayatta yaşadığımız, gördüğümüz, duyduğumuz, haberdar olduğumuz uygulamalar arasında büyük, kimi zaman anlaşılmaz ya da kabul edilemez çelişkiler var. Geçmişimizle çelişkili, günümüzle sorunlu, geleceğimizle umutsuz bir ilişki içindeyiz. Karmaşık...

Ne inkar, ne baskı, ne yasak, ne şiddet, ne de milliyetçilik çözebiliyor sorunu. Tam aksine bu beş engel, sorunun kökeni ve nedeni.

Dönüşsüz

Irmak değildir kalbin senin
zaman çeşmesinden su içmeye konan kuş
bir kanadında güneş, bir kanadında gölge
küseceksin bir zaman sonra gökyüzüne,
ayrılırken yarı susamış
senin yüzünü bulacağız
ırmağın sularında...

Irmak değildir kalbin senin
bir su damlasında üşüyen kuş,
akşamın vaadlerine benziyor
ölçüsüz büyüklükteki kanatların.

ölümsüz bir gündür zaman, unutma
Ay'sız gecede doğan çocuk
taştan oyulmuş bir imge eklenir mumyana
ırmağın sularında...

a.ertanmısırlı

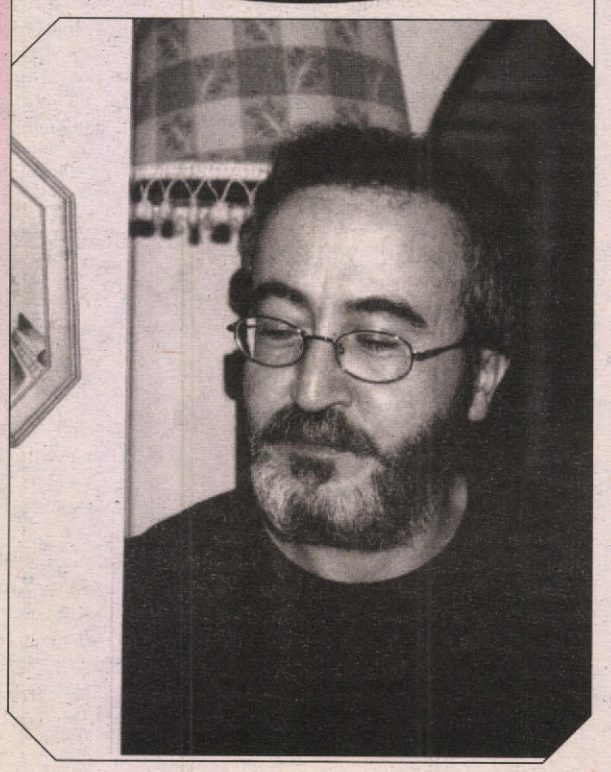

BİZİM KÖYÜN ADETLERİ

Başı bağlı bir yazı

evrimalataş
evrimalatas@esmerdergisi.com

Ölüler geldiğinde köye, en sessiz merasimler oldu yine düğünler gibi. Köyün tepesinde cemseler göründüğünde, genç ölüler gelmişti köye

İNSAN bir yazı zincirinin bir noktasına gelip de **"bağlayayım"** deyince, böyle tuhaf bir başlık çıktı ortaya. Tuhaflığı ile beraber, tam da **"hıh işte, oturdu"** dedirtti bana açıkçası. Bu köşede köy hikâyelerini takip ettiyseniz, zannediyorum siz de **"hıh, oturmuş"** diyeceksiniz. Umudum... Zira bu köyün şu ana kadar tebessüm ettiren yanlarını yazdım. Şimdi, bir **"ara-final"** ile bu köyün hikâyelerini noktalarken, yaslı kadınların siyahla baş bağlaması belirdi gözümün önünde. Buna sebep başı bağlı bir yazı...

Niyetim, her meselenin ardından bir tarih yazısı yazıp **"Evet evet, bizim köyde de böyle cereyan etmişti"** diyerek işe başlamak değil. Lakin demeden edemeyeceğim; İsmet Paşa'nın da müdahil olduğu, karşılıklı taş atarak kaynaşmış bu Alevi-Sünni, Kürt-Türk karışımı köy, bir vakit sonra inekleri birbirine katıp, kaşık tokuşturamazdı. Türkiye'nin siyasi seyrinin bir minyatürü oldu Gölpınar. Vakit oldu, Türkiye'nin **"en güzel köyü"** seçildi, Menderes'in de gelip ayran içmesi ile **"mükâfatlandırıldı"**. İsmet Paşa'nın açtığı Köy Enstitüsü'nden çıkan fötr şapkalı Alevi ve de Kürt eğitmenler, İstanbul Türkçesi ile ortalarda salındı da babadan oğla, anadan kıza geçmedi Kürtçe. Ve hâlâ, elinde kılıçla, boğazı parçalayıp da dışarı kendisini salan bir meczup şövalyedir Kürtçe. Konuşulduğunda korkar, sinersiniz.

Zaman oldu... Kürtçe deyişlerle cem yapıp, damlara nöbetçi diken ahali, haber uçmaya devlete diye, gizli saklı ayinleri yapmaktan da vazgeçti. Malatya'nın içinden 6-7 Eylül olaylarını aratmaz bir vakit geldiğinde, yani Alevilerin evleri yağmalanmaya başladığında, geceleri bu sefer başka bir nöbete durdu köylüler.

Artık 60'lardı... Bu sefer Ankara'dan talebeler, tam teçhizat, bir gece vakti görünmeden gelip, bu köyde, hemen aşağı evde, dayımların büyük evinde kaldılar. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve daha bir sürü... Köylüler Hüseyin İnan'a uygun buldu liderliği. Aleviydi çünkü... Öldürüldükleri gün o köyde ve o köylerde kimi yaşlı kadınların ağızlarından ağıtlar döküldü, Kürtçe nakaratlı, Türkçe sözlü...

O dönemdir ki benim kuşağıma verilen isimler, **"milli örf ve ananeleri"** epeyce zorladı. Fidel, Lenin, Stalin, İhtilal... 1 Mayıs ismi vermek istemişlerdi birine **"Nasıl çağıracağız"** diye vazgeçmişlerdi. Tüm isimleri devlet değiştirdi sonradan. En oportünist isim olarak ben kaldım geriye. 12 Eylül'den sonra yine de en radikal görünen haliyle Evrim... Ve her öğretmen tahtaya kaldırıp, **"Deden maymun muydu"** diye sordu.

Zaman oldu... Bir fısıltı dolaştı ortalıkta, Ağca'nın gelip saklandığı yönünde... Ne saklandığı ev kabul etti bunu, ne de Ağca'nın **"hoş sohbetlerinde"** geçti bu hal, ahval...

Kimi vakit yolunu şaşırmış Dersimli dedeler elinde sazı ile geldi köye, 38'i anlattılar. Bağlama ile dökülen destana yandı köylüler, yine bildikleri dilde topladılar durumu, **"O ne saflıkmış"** diye. Hâlâ yaşlılarla konuşsanız, **"Ne safmış Dersimliler"** derler. Bu soruya sebep en büyük paşaya olan sempatiyi anlayamamaktandır. Varsın asılı dursun dedemin evinde büyük paşanın resmi... Kimi zaman ise Mahsuni Şerif'in sazı çaldı gaz lambası ışığında.

Zaman oldu... Elektrik köye geldiğinde, gaz lambalarını yere vurup da kutladı köylüler. Çok değil, birkaç yıl sonra, köyün bütün gençlerinin hayaları elektrikle tanıştı. O yıllardan sonra, ne zaman köyün tepesinde görünce cemseler, önce biz çocuklar oyuncaklarımızı sakladık. Anne babalar ise genç oğullarını bahçelerdeki sap-saman yığınlarının arasına...

Zaman oldu ve **"Az na Kurdum"** diyen dillerin üç renkle tanışması yine de komik oldu. Ne kadar acı da desek, hayat bir yerlerde sırıtıp durdu. 90'ların başı... Bizim büyük ailenin fertlerinden birinin düğünü... Akşam vakti, bir tiyatro düzenlemek istedi gençler. İçinde abim, ablam... **"Sınıf çelişkisinin"** ancak öğrencilerden öğrenileceğine dair inancın hâlâ kuvvetli olması, tiyatronun çıkış noktası... Başı bağlı genç gelin çapa yapıyor oyunda, başka biri tırpan sallıyor hasada, başlarında bir ağa... Ki bizde hiç olmadı ağa! Derken bir öğrenci geliyor, onlara anlatıyor ne derin sömürüldüklerini, nasıl bir vahşi kapitalizmin bu o tırpana giden başaklar gibi hızla yeşerdiğini... Ve birden o köylü halkım ayaklanıyor, derken üç renk bayrak çekiyorlar havaya... Gerisi mi? Gerisine gelmeden önce anlatayım. Sessiz bir oyundu bu ve fonda tek ses vardı. Komşumuzun çobanlık yapan oğlu Hasan, mütemadiyen bağırıyordu oyunculardan kadın olana: **"Qıuzzzzz Haticeee, sen ne güzel olmuşsun öyleeee! Sen ne bocular (it yavrusu) gibi burnunu yere dürtüyüüüün qıuzzzz! Qız qonuşsanaa"** Oyun sessiz de olsa durumu anladı köylüler, korku tebelleş oldu herkese. Millet yavaş yavaş kalktı; kadınlar tülbentlerini ağızlarının üstüne çekti, çocuklarının elinden tuttuğu gibi evin yoluna koyuldu. Ve ertesi gün, yani gelin geleceği gün de pek az insan geldi büyük evin önüne.

Ölüler geldiğinde köye, en sessiz merasimler oldu yine düğünler gibi. Köyün tepesinde cemseler göründüğünde, genç ölüler gelmişti köye. Uzuvları koparılmış ölüler... Bu köy ilk defa ölümün böylesiyle yüzleşti... İşte bu nedenle başı bağlı bir köy!

12 Eylül'den önce, sol omzundan indirmediği gitarını 'keleş' gibi taşırdı. Hâlâ omzunda asılı duran o gitar, şimdi izbe bir apartmanın çatı katındaki dairesinin kirasını karşılamaya yetmiyor

'Keleş' gibi taşırdı gitarı!

YOĞUN bir kar yağışına hazırlanıyordu İstanbul. Yetkililerin bütün önlemleri aldığını aktarıyordu haber bültenleri, gazeteler. Kar öncesi yağmur henüz gelmemişti. Ve Beyoğlu sokakları delik deşikti. Her an bir çukurda, bir yerimi kırıp parçalama tehlikesinden uzak durmaya çalışıyordum. Başımda bir bere, kalın bir kaban, ayağımda su geçirmez, beddua bile kabul etmez botlarım. Balıkçı yaka kazakla koruyorum boğazımı, belimi.

Ve bir adam yürüyor bana doğru, yıllar öncesinin gülüşlerini dudaklarında taşıyarak. Biraz eskimiş, hüzne çok bulaşmış bir gülüş bu. Yoksulluk, yoksunluk kokan bir gülüş. Omuzları öne çıkmış, yüz hatları zayıflamış, hafif kemerli burnu incelmiş biraz. Dizlerinde eski derman yok, belli oluyor yürüyüşünden. Buruşuk bir pardösü var sırtında. Ayağında eski ayakkabılar. Gözleri daha bir batmış içerilere doğru sanki. Bakışlarında o eski keskinlik yok. Eski atmaca, sıradan ürkek bir insan gibi bakıyor bana. Parmakları eskisinden de ince. Ama hâlâ narin. Ve omzunda bir ekmek teknesi. Arada bir de olsa aç kalmayacak kadar para kazandıran bir gitar. Kılıfında. Ve gitar sol omzunda asılı. Bir **'keleş'** gibi taşımaya çalışıyor gitarı. Ama artık kimseleri tehdit etmeye niyeti olmayan, edemeyen bir keleş gibi asılı duruyor omzunda.

Onu pek sık görmezdim sokaklarda. Bazen acele bir yerlere yetişmesi gerekiyordu, bazen de aylak aylak dolaşırdı rastladığımda. Ayaküstü üç beş laf ettik. Benim vaktim vardı. Onun da zamanı vardı biraz. Sıcak bir kafe bulup oturduk. Çaylarımız geldi. Hayatını biliyordum zaten. Bunu konuşmanın gereği yoktu artık. Son zamanlarda ne yaptığını, hayatını nasıl sürdürdüğünü sordum. Yıllardır değişen hiçbir şey yoktu hayatında. Bulabildiği sıradan işlerde çalışıyordu. Geceleri ise gitarıyla ödemeye çalışıyordu, izbe bir apartmanın çatı katındaki dairesinin kirasını. Ailesinden uzaklarda, yalnız bir yaşamı var. Uyumsuz biriydi zaten. Ve yenilgi, her şeye tahammülsüz bir insan haline getirmişti onu. Eski dostların çoğundan da uzaktı. Hayat herkesi savurmuştu zaten bir yerlere. Hayatta kalmaya çalışan bir yoksuldu o.

Ve bu eski yoldaş, on milyon lira gibi bir paraya ihtiyaç duyuyordu. İki paket sigara parasına. Bir yere ulaşması gerekiyormuş. Kim bilir belki de açtı. Kolay değildi bu ülkede karnını bile doyurmak çünkü. On milyonun üzerine biraz daha ekleyerek verdim. Utanıyordu. Küfrediyordu hayata içinden. Geçmişin dağ gibi adamı uzatamıyordu elini paraya. Gözlerini kaçırıyordu. Canı sıkılıyordu. Hiç ummadığı bir hayatı yaşadığı için isyanlardaydı.

Ve o gitti biraz sonra.

Ben de gittim ardından.

Sokaklara ve geçmişe doğru...

Peki ben neler yapmıştım? 12 Eylül darbesi nasıl bir yaşama doğru savurmuştu beni?

Yenilgi sonrası yüz binlerce insan gibi ben de yalnız kalmıştım. Ölenler olmuştu. Yaralananlar. Korkanlar. Kabuğuna çekilenler. Sakat kalanlar. Hayatları kararanlar. İlişkilerinde dikiş tutturamayanlar. On binlerce arkadaşımız muhtar bile olamıyordu bu ülkede. Yalnızlığı aşmam gerekiyordu. Gidip evlendim. Çare olmadığı gibi, başıma geçti evlilik. Sonra yeniden denemeler. Öfkeli, psikolojik dengelerinde sarsılmalar olan biriydim artık. Aile kavramı darbe yemişti. Sabırlı biri değildim. Çoğu zaman kendime bile tahammül edemiyordum. Arkadaşlarımın başına gelenler derin yaralar açmıştı içimde. Ve bunlara özel yaralarım da eklenmişti. Dağılma ve savrulma için gerekli koşullar oluşmuştu yani. Ve dağıldık, savrulduk. Hayatın kaybedenler cephesinde saf tutarken yazıya tutunmaya çalıştık. Yazı sağlamdı. İyi gelirdi yaralı ruhlara. Kendini ifade etmek, hayatta bir yerinin olduğunu bilmekti yazı. Aynı zamanda yalnızlık. Dengeleri olmayan bir yaşam. Savruk özel hayat. Ve hayatın kıyılarında geçinip gitmek bir şekilde.

Ama yine de tutunmayı başarmıştım bir yerlere.

O ise tutunamayanlardan biriydi ve hiçbir zaman da tutunamayacaktı.

Şiddetle ihtiyacı vardı iki sigara parasına.

Ve keleş gibi taşımaya çalışıyordu sol omzundaki gitarı.

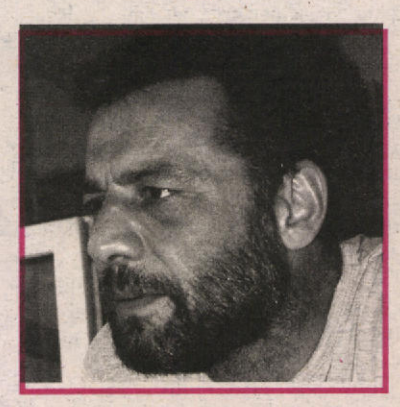

halimbahadır

[ahmetkahraman]

Türkiye seninle de gurur duyuyor!

Musa Anter'in katli nedeniyle, devlet raporuyla devlet suçlanıyor, katiller iş gezisinde dokunulmaz oluyor. Uğur Mumcu'nun ölüsü oradan oraya savrularak muhalif avı düzenlenmek isteniyor, altından "vatansever" çıkıyor

BAŞKA dünyalardan habersiz, el yordamıyla yaşayanlar, ezberler bozulduğunda panikleyip yollarını, söylemek istediklerini, ne yapıp yapamayacaklarını şaşırarak, **"Kafkas Tebeşir Dairesi"**nde mahpus kalır, kurtuluşu "ilke ve inkılaplarda" ararlar. Kimi çevreler, bugün hâlâ entrika labirentlerinde, Osmani'nin gırtlağını ırkçılık hançeriyle kesip, bir imparatorluğun hayatına son veren İttihat ve Terakki'nin yolunu takip ediyorsa, bu ezberdendir.

"Derin devlet" denilen, ur ezberi de İttihatçılardan kalmadır. İttihatçı görüşler cumhuriyetin **"ilkeleri"**, kadroları da **"yeni efendiler"** olmuştu çünkü...

İttihatçılar, ırkçı terör anaforunda Osmani yönetimi alt etmiş, 1908'de su başlarını tutmuş, daha sonraki aşamada, devletten maaşlı tetikçileri meydana salmış, hak ile hukuku namlunun ucuna dolamıştı. Sabıkalılar ve ruh hastalarından meydana gelme tetikçiler "iç düşman" muhalifleri avlıyor, rejimin adaleti, cesetlere **"faili meçhul"** etiketi yapıştırıyor, bir cellat kazara yakalanacak olsa, **"yer altı dünyasının muktedir"** şefi meydanda görünüyor, **"O bir vatanseverdir, birlikte insan öldürdük"** narasıyla **"vatan fedaisini"** kurtarıyor, sonra cinayetler saptırılıp yolundan çıkarılıyor, tetikçi huzur içinde yeni hedeflere yöneliyordu.

"Derin tetikçiler", İstanbul'da üç gazeteciyi kurşunlayarak işbaşı yaptıktan sonra, **"Devlet olan çeteye karşı çıkanların vay haline"** dedirten terör başlıyor, bir yandan da **"yeterince vatansever olmayanlar"** haraca bağlanıyordu. Tetikçiler, tıpkı daha sonra sayısız örneği görüldüğü gibi iki görünümlü, çifter görevliydi. Polis ve asker kılığında hak, hukuk bekçiliğiyle görevli sanılan kişi, sokağın öteki yakasında kurşun sıkan katil olarak beliriyor, kuytuluklarda ırza geçiyor, labirentte kaçakçılık yapıp haraç topluyor, böylece **"devlet haydut, eşkıya devlet"** oluyor, **"devleti devlete şikayet"** etme imkansızlaşıyor, herkes kendi gücüyle başının çaresine bakıyordu.

Talancı, yağmacı geleneğin **"derinlerinde"** oyun, entrika çoktu. **"Devleti kurtarma"** adına bombalar patlatıp sabotaj, katliam yapanlar, sonra bir taşın üstüne sıçrayıp, **"İlk hedefiniz iç düşman, ileri"** komutu veriyor, bazı yer ve zamanlarda taşınan **"galeyancılar"** misali, görev emri için hazır bekleyen kalabalıklar linç, yağma ve talan taarruzuna geçiyor, bunun adı **"vatanseverlerin galeyanı"** oluyordu. Terörün toz ve dumanının gerisinde, çok halklı, çok dilli, farklı kültürlü bir imparatorluğu zehirleyen ırkçılık zuhur ediyor, ilkin **"ana dilden eğitim"** çembere alınıyor, kelimeler karmaşası olan Osmani, okullarda geçerli tek dil oluyor, o arada olmuş, olmamış Kürt ve Ermeni isyanlarını **"olmuş"** ilanatı yapılarak sefer emri çıkarılıyor, korkunun **"ihtimal dahilindeki tehlikesi"** kan, gözyaşı ile bertaraf ediliyordu.

Dünya icat, keşif, bilim ve sanatla uğraşırken, talana çıkan, evrensel gelişmeye bir katkısı varsa benim bilmediğim Osmani, böyle böyle kemirilip yok edildi. **"Derin devlet"** ezberi de mirasçılarına kaldı. O günün iç ve dış düşmanları hâlâ düşman...

Oysa, 1908 darbesinden bu yana dünyamız yüzlerce kere değişti. Diktatörlükler tarihin çöplüğüne, katiller, işkenceciler, talancılar hak ettikleri yere gönderildiler. Gökyüzünü saran haberleşme uyduları, internet, televizyon, bağlantısız telefon sayesinde, dünya küçücük, avuç içine sığacak kadar oldu. 1908'de dünyanın öteki ucu sayılan mesafeler saat derekesine indi.

Bu değişim ve dönüşümleri gerçekleştirenler, insanlığa katkılarıyla övünürken, ya sen ne yaptın, insan oğluna hangi buluşu, icadı armağan ettin, adamım? İçeride rejiminin çeperleri arasında hapsettiğin insanlara, acıdan başka ne verdin? Altına imza koyduğun evrensel hukuk bir yana, kendi elinle inşa ettiğin yasaların kim için ve hükmü neydi? Yakınlarını, **"faili meçhul"**e kaptırmış insanlar, kendi imkanlarıyla iz peşine düşüyor, cellatların kimliklerini tespit ediyor. Ama bir yazara, muhaliflere ilişkin dal kıpırdaması ihbar kabul edilip dava açılıp, tutuklama gerekçesi olurken, her yan sağır duvar oluyor, kalabalıkların üstüne koç başı dalışı yaparak can alanlar, **"kendini savunma"** gerekçesiyle serbest dolaşıma bırakılıyordu.

Şanslı yazarlar, dünya kalkınca yakalarını kurtarıyor, ama ötekiler **"lanetliler bahçesi"**de kurban oluyordu. İttihatçılardan bir adım daha öne geçilerek, insan sesi, kelimeleri, notaların nağmeleri yasaklanıyor, Kürtçe selama ceza kesiliyordu.

Musa Anter'in katli nedeniyle, devlet raporuyla devlet suçlanıyor, katiller iş gezisinde dokunulmaz oluyor, Uğur Mumcu'nun ölüsü oradan oraya savrularak muhalif avı düzenlenmek isteniyor, sonra altından **"vatansever"** çıkıyordu.

Yıllarca cinayet, fidye, uyuşturucu kaçakçısı, adam kaçıranlar olarak gazete manşetlerinde adı dolaşanlar önce mahkum, sonra beraat ediliyordu. Silopi'de, askeri kışlaya girdikten sonra bir daha bulunamayan gençler **"buharlaşmış"** kabul ediliyor, devletten maaş alanların eliyle köylerin ateşe verilmesi, pek çok cinayet, işkence ve tecavüz davası, uluslararası mahkemede mahkumiyetle sonuçlanıyordu.

Mafya ile **"devlet adamları"**nın izi birbirine karışıyor, herkesin katliamcı bildiği uyuşturucu kaçakçısı, polis şefiyle çıktığı iş gezisinde ölünce, üstünde **"emniyet uzmanı"** kimliği, anlı şanlı generalle yemekte çekilmiş fotoğraf çıkıyor, bir başka mafya reisi **"Ben devlet için çalışan vatanseverim"** diyor. Cinayetlerden yargılanmış MHP'li Yılma Durak, **"devlet eliyle Laz mafyasının yaratıldığını"** söylüyor, böylece gücü ardına alanın **"Ben derin devletim"** beyanatıyla, derin, yüzlek devlet olgusu karmakarışık ve belirsiz oluyor, bu kargaşada katiller ve soyguncu uyuşturucu kaçakçılarının üstünde bayrak dalgalandırılıyor, yandaşları **"Türkiye seninle gurur duyuyor"** narasıyla onları kutsuyordu.

Ne diyeyim, dünya başka yerlerde, uyan desem faydası olmayacak. En iyisi, bu gurur sana da yeter diyeyim...

YAMAK PAŞA KİTAPLI OLDU

Tekaüt paşalar, son zamanlarda ardı ardına, medya deyimiyle **"şan ve şerefle dolu hatıralarını"** yazıp, **"derin"** kültürlerini Türk halkıyla paylaşmaya başladılar. Kemal Yamak da **"hayatı, sanat ve eserleri"**ni sergileyerek **"kitaplı paşalar"** serisine katıldı. Paşa'nın, **"tekmili birden hatıralarını"** henüz okuyamadım. Kitaba ilişkin bütün bilgim, gazetelerde yazılanlardan ibaret...

O nedenle içeriğini merak ediyorum. Çünkü Paşa, **"birikimli ve bilge biri"** olmalı ki Genelkurmay Başkanlığını **"kıl payı"** ile kaçırdıktan sonra, dönemin Başbakanı, demokratlığı **"icraatında mündemiç"**, şimdilerde çağrılan kurtarıcı ruhlara karışan Turgut Özal tarafından, bulunmaz **"derin cevher"** titizliğiyle seçilmiş, yanı başına **"askeri baş danışman"** yapılmış, sonra Cumhurbaşkanı olunca, onu gözü, kulağı, beyninin yarısı mertebesinde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri yaparak, yenmiş hakkını avucunun içine koymuştu. Paşa, asla para kazanmak, makama kurulmak için değil, tekaütlüğünde bile **"vatan için fedakarlıkla"** bu görevi kabul etmiş oluyor, bilgi birikimini, dört yanı düşmanla çevrili, iç düşmanı durmadan çoğalan devletin emrine sunuyordu.

Hürriyet gazetesinin yazdığına göre, Paşa'nın **"şanlı ve şerefli bir geçmişi"** vardı. **"Özel Harp Dairesi"**nin **"ölümsüz"** başlarından biriydi. Devlet kasasından maaş almadığı, dahası silah da taşımadığı için mi bilinmez, ama **"yeterince vatansever"** olmadığı anlaşılan kimi yazarlar bu kurumu **"kontrgerilla"**, bazıları da **"derin devlet"** olarak niteliyorlardı. Hatta, **"vatana hizmet tertibinden"** icraatını sayarken, hadlerini aşarak, **"derin"** yakmalı, yıkmalı, kanlı pek çok olayı (6-7 Eylül), sabotajları (Marmara Gemisi'nin batırılması, Kültür Sarayı'nın yakılması) kanlı kargaşa ve katliamları (1 Mayıs'ın kanlı bilmecesi, Çorum, Maraş katliamları) bile tespih taneleri misali yan yana diziyor, ona mâl ediyorlardı. Paşa kitabında bu gibi iddiaları cevaplıyordur herhalde. Doğrusu, benim asıl merakım Diyarbakır zindanlarıdır. Herhalde bu tarihçilerin takdirine bırakmayacak, komutan olarak, **"edebi"** ve **"ebedi"** üslubuyla bizzat aydınlatmış olacaktır.

Okuyunca göreceğiz. Fakat değinmişken zindan olayını azıcık açayım istiyorum:

Bilindiği gibi Türk ordusunun, şimdi pek az kişinin adlarını **"tekmili birden"** sayabildiği beş paşası, 12 Eylül 1980 gecesi kılıçlarını çekip, **"vatanı kurtarma"** adına, Atatürk'ün deyimiyle **"kayıtsız şartsız millete ait"** olan egemenliğe el koyuyor, Amerikan Dışişleri Bakanı Aleksandr Heig, tiyatro seyretmekte olan Başkanına, anında **"Bizim çocuklar başardı"** diye müjdeliyor, sonra paşalardan Kenan Paşa, bütün başlara baş, dört arkadaşı da parlamentonun görev ile yetkileri de içinde olmak üzere **"muktedir"** oluyordu.

Paşa Yamak, bu dönemeçte, **"Analar zor günler için oğul doğurur"** misali, **"vatan uğruna, can siperane şekilde ter dökmeye"** başlıyor, Diyarbakır'daki 7. Kolordu Komutanı sıfatıyla bütün bir bölgenin baş egemeni olarak, uçan kuşundan, sinek kanadının vızıltısına kadar, her şeyden haberli, duruma hakim **"muktediri azam"** oluyordu. Bu arada, Atatürk ilke inkılaplarına bağlı olmayan, ve dahi bölücü olduğuna inanılan, hem de dini inancı kıt bütün Kürt aydınları, hapishaneye dönüştürülen Diyarbakır'daki kışlaya toplanıyordu.

Yerimizin darlığı nedeniyle ayrıntıya giremeyeceğiz ama kitaplara geçmiş, bizim de **"Sanık Ayağa Kalk"** adındaki kitapta işlediğimiz anlatılara göre, o insanlar mahpus mu esir ya da köle mi asla belli değildi. Kölelere bu soy muameleyi, **"alçaklığın evrensel tarihi"** yazmıyordu. İttihatçılar mahpuslarına böylesini reva görmedi, Hitler rejiminin esirhanelerini anlatan kitaplarda da yer almadı. Hitler rejimi, eline geçirdiği düşmanlarını öldürüp cesetlerini yakıyor, ama kurtulanlar, **"Bize zorla kendi pisliğimiz yedirildi"** demedi.

Bu mertlik sahnelerini, İttihatçı diktatörlüğün üç ayağından biri olan ve kendi rütbesini de kendisi artıran Gürcistan Orta Asya'sından Gürcü Cemal Paşa'nın torunu ve de kendi olaylarını kendi yaratıp yazanlardan Hasan Cemal bile tarihe not etti.

Diyarbakır zindanlarında, tabaklara yemek yerine insan pisliği konuyor, zorla yediriliyor, tutsaklara fareli çorba içiriliyordu. Kürtler, **"dine yeniden davet edilircesine"** hoparlörlerle dini yayın yapılıyor, Cuma vaazları yayımlanıyor, Türk İstiklal Marşı işkence aracı oluyordu. Esirler, pislik dolu çukurlara yatırılıyor, üstünde pislik de yüzen sidik içiriliyor, çırılçıplak edilmiş insanların bedenine yanan sigara yerleştirilerek acıdan kıvranmaları seyrediliyor, çığlıkları dinleniyordu. Sopalarla döve döve bayıltma, günde beş vakit **"dayak vaziyeti al"** emirleri gündelik uygulamalardandı.

Urfa Milletvekili Celal Paydaş, bir parlamento kavgasında Demirel'in mücadele arkadaşı, eski **"derin"** generallerden Ali Elverdi'yi yumruklamanın bedelini ödüyordu orada. Yaşadıklarını onuruna sindiremedi, kalpten öldü. Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz'a, **"Sen Türk devletinin cumhurbaşkanı adayı olursun ha!"** diyerek, vur ha vur ediyorlardı. Mardin Milletvekili Ahmet Türk, eski Bakanlardan Mustafa Kılıç da bütün uygulamalardan geçiyor, **"Dayak vaziyeti al"** komutuyla seyirlik dayak yiyor, pislik banyosu yaptırılıyordu.

Zulmün evrensel tarihi işkence ile öldürülmüşü, intihar etmek zorunda bırakılmışıyla, askeri kışladan 32 ölünün çıkarıldığını not ediyordu.

Paşanın kitabını henüz görmedim. Emir ve komutasındaki zindana ilişkin açıklama ve savunmalarını çok merak ediyorum. Görüp okusam da bir an önce, **"Türkiye seninle de gurur duyuyor Yamak Paşa"** desem, diyorum...

Kalandar Gecesi

muhammet çakıral
mcakiral@superonline.com

"Feyzullah Efendi'nin bir yıl önceki Kalandar Gecesi'nde yedirdiği birkaç kaşık yemeğin ve birkaç kurtlu cevizin hikâyesini; olur olmaz her yerde böbürlenip anlatmasına ne demeli?"

UZUN ve soğuk bir kış gecesiydi. Dolunayın ışıklarıyla yıkanan gece; gökyüzünün sonsuz lacivert sessizliği içinde eriyip gidiyordu. Yetişkinlerin dizlerini dahi aşan kar; köyün her bir yanını sarıp sarmalamış; hava ise buz kesiyor gibiydi. Her birinin dar, uzun ve kaygan olan yolların, ırmağın kenarından yukarıya doğru kıvrılır; köyün çarşısına kadar uzanıyordu. Bu mevsimde dağlar ve vadi, her zamanki gibi apaktı. Karın üzerine kırılıp düşen dolunayın ışıkları, kül renginde vadiyi baştan sona kadar aydınlatıyordu

Zaman, takvim yapraklarının, Ocak ayının on üçüncü günün akşamını gösteren saatlerden akıp giderken; yaşam, sanki yeni yeniden başlıyor ve geçmişten geleceğe uzanan yolda, kök salıp filizlenerek boy veriyordu. En güzel kıyafetlerin giyinildiği ve en leziz yemeklerin yenileceği gecenin vazgeçilmez eğlencesi; yerel tiyatro oyunları, horon ve atma türküler eşliğinde; **"Kala krone! Poli krone!"** diye haykırıp Kalandar'ı kutlayacaklardı. Tüm bunlar yüz yıllar boyunca süregelen; yaşanan ve bilinen geleneklerden sadece birkaçıydı. Ancak; Salih Dede ve eşi için pek olağan sayılmayacak nedenlerle dolu yeni bir Kalandar Gecesi olacaktı o gece. Her ne kadar olayı daha önce duyan-bilen komşuları; **"Takma kafana Salih dede, olur böyle şeyler"** dediyseler de; Salih Dedenin aldırış ettiği filan yoktu. O **'İnadım inat'** dercesine; bir kere sinsi öfkelerle donatmıştı kafasını.

Tam tamına bir yıl önceydi. Yine bir Kalandar Gecesi... Komşuları Feyzullah Efendi, Salih Dede ve karısı Skuli için bin bir özveriyle; türlü şakalar, türlü hikâyeler, türlü yemekler, türlü tatlılar, türlü kuruyemişler ve de türlü içecekler hazırlayıp iyi bir yılbaşı geçirmeleri için elinden geleni yapmıştı. Ama gelin görün ki, yaşlı komşular, hiç de hoşnut olmamışlardı... Neden mi? Salih Dedenin deyimi ile **"Birkaç kaşık yemek yedirmekle adam olunmaz... O da yetmezmiş gibi bir de 'Ne o mu, Noel Baba mı? Her ne karın ağrısıysa' diye birini çıkardı başımıza..."** diye yakınıp durmuştu yıl boyunca.

Feyzullah Efendi'nin nereden duyduğu bilinmez; bu al kıyafetli, aksakallı, ak fesli ve ak torbalı adamın; apak bir mevsimdeki maharetlerini, gece boyunca anlatmış da anlatmış... Hadi hikâyelere kulak tıkayabilirlerdi de; **"Ya yedirdiği birkaç kaşık yemeğin ve birkaç kurtlu cevizin hikâyesini; olur olmaz her yerde böbürlenip anlatmasına ne demeli?"** diye her önüne gelene sorup adeta öfke kusuyormuş. **"Hay ayaklarımız kırılaydı da, gitmez olaydık!"** diye öfkeyle pişmanlığını dillendirmişti ha bire... Bütün bu sıkıntıdan kurtulmanın ve rahata ermelerinin tek çıkar yolu vardı: O da; kutlanacak olan ilk Kalandar Gecesi'nde, Feyzullah Efendiyi davet edip, hazırlayacakları mükemmel ziyafetle onu susturmakla bitiverecekti her şey...

"Bu iş tamam sayılır..." deyip ellerini ovuşturdu sevinçle Salih Dede. Sofraya son bir kez daha göz gezdirirken aklına portakal satın almak geldi. Hemen torunları Ahmet ile Ali'ye seslendi. Gayet ciddi bir edayla, emir buyurarak;

"Hemen hazırlanın, çarşıya gidiyorsunuz" dedi.

"Bu havada çocukları bir yere göndermem" diye karşı çıktı gelinleri Fatma.

"Nife canımı sıkma! Bir yıldır bu geceyi bekliyorum. Kim bilir, belki de bu son Kalandar Gecemiz olacak..." deyip gelinini ikna etmeye çalıştı. Gelin sustu. Ama bu defa torunları ayak diretiyordu. Göz ucuyla annelerine bakıp, omuz silkiyorlardı.

"Bu havada bu saatte gidemeyiz ki dede? Ya yolda cinlere, hortlaklara rast gelirsek?" diye soru sorup kurnazca direniyorlardı. Salih Dede, meramlarını anlamıştı.

"Size bol harçlık vereceğim ama..."

Harçlık sözcüğünü duydukları anda; **"Tamam dede hemen gideriz"** deyip dışarı fırladılar. Salih Dedenin mutluluğu yüzüne yansımış, göz kapacıklarının altı sevinçle dolmuştu.

Kafadar kardeşler, dik ve kaygan patika yoldan birbirlerine tutunarak tırmanışa geçtiler. Çok geçmeden çarşıya vardılar. Bakkaldan satın aldıkları portakalları bez fileye koyup geri döndüler. Artan birkaç kuruş parayla satın aldıkları bisküvilerini yol boyunca yiyip, sevinçle şakalaşıyorlardı. Bir süre sonra buz tutmuş kaygan yoldan aşağı inişe geçtiler. Kayıp düşmemek için kimi zaman birbirlerine kimi zaman ise çitlere tutunup yürüyorlardı. Aniden gecenin sessizliğini yırtan bir ses duyuldu. İrkildiler. Fakat aldırış etmediler. Benzer bir ses daha... Sıradan bir şey olabileceğini düşünüp soğukkanlılıklarını korumaya gayret ediyorlardı. Bir- iki adım sonra ardı ardına **"pat-pat!"** diye sesler yükselince aniden durdular. Birbirlerine baktılar... Ahmet, kardeşi Ali'nin kulağına eğilip fısıldadı:

"Hışırtıyı duydun mu?"

"Hıh hı" deyip başını salladı Ali.

"Korkmuyorsun değil mi?"

"Ihh!"

"Ben de..."

"Bak yine fırrr diye bir ses geldi"

"Hıh hı..."

"Hortlaklar, cinler olmasın?" diye sorduğunda; Ali:

"Aneee! Eciniiler karagonciloslar!" diye çığlıklar atıp olduğu yerde tepinmeye başladı. Ahmet **"Hani... Nerede?"** diye telaşla sağına soluna bakındı. Fakat sorunun yanıtını beklemeksizin Ali'nin elinden tuttuğu gibi yola döşendiler. Çığlıkları koca vadiyi çınlatıyordu. Koşarken sadece önlerine bakıyor ve **"Ecinileeer!..."** diye avazları çıktığı kadar bağırıyorlardı. Kimi zaman yere düşüp yuvarlanıyorlar, ama her defasında lastik top gibi havaya fırlayıp, kedi çevikliğinde dört ayaküstüne düşmeyi başarıyorlardı. Yaşlı çift ve anneleri çığlıkları-bağırtıları duyup, kapıya koştular hemen. Kapıyı açar açmaz, torunlarının ağlayarak, nefes nefese eve doğru koştuklarını gördüler. Yaşlı çift ve anneleri, şaşkın bakışlarla onları izliyordu. Doğrudan içeri daldılar. Ali annesine sarıldı, ağlıyordu. Ahmet ocağın başına geçti oturdu. Sessizce ağlayıp gözyaşlarını siliyordu. Salih Dede;

"Ola nedir bu feryat bu figan böyle?" diyerek şaşkın bir ifadeyle sordu.

"Cinler!.Hortlaklar!.Karagonciloslar!... Hepsi ama hepsi yolumuzu kesti" dedi Ahmet.

"Yok yahu... Peki, neredeler?" diye alaycı bir ifadeyle sordu bu defa.

"Ha oradalar, Feyzullah Efendinin avlusuna yakın bir yerde" diye yanıt verdi Ahmet.

Salih dede korkularını anlıyordu. Ama planının suya düşmesini de istemiyordu, o saatten sonra. Yumuşak ve babacan bir sesle;

"Her ne ise... Şu portakalları verin de sofraya koyalım. Feyzullah Efendi de gelmek üzere" deyince

Ahmet elinde tuttuğu fileyi havaya kaldırdı. Ancak, file bomboştu. Salih dede;

"Ola hani portakallar?" diye diş gıcırdattı öfkeyle.

"Vallah ecinniler..." diye geveledi Ahmet.

"Nasıl yani?

"Tam inişe geçiyorduk. Kayıp düşmemek için çitlere tutunup yürüyorduk o sıra... Feyzullah Efendinin evine yaklaştığımızda 'pat' sonra da 'fırrr' diye sesler duyduk. Sonra anladık ki, ecinniler çevremizi sarmaya başlamış... Sonrasını hatırlamıyorum..."

"Öyle mi, Ali yavrum?" diye sordu Salih dede. Ali **"evet"** anlamında başını salladı.

Vakit gece yarısı... Feyzullah Efendi ortalıkta yoktu. Salih Dedenin morali bozuldu, sinirleri gerildi. Okkalı küfürler savurup köşeleri tekmeliyordu. Umudu tükenmişti artık. Sofranın başına geçip oturdu. Üzüntüden, yaşlı bedeni iç içe girmiş gibiydi. Bir el işaretiyle torunları Ahmet ile Ali'yi yanına çağırdı.

"Onlar cin filan değildi yavrularım" dedi Salih dede. **"Deldirdiğiniz filenin marifetiydi tüm bunlar..."** deyip yemeğe başladı.

Ertesi günün sabahı Salih Dede ağır adımlarla köy kahvesinden içeri girdi. Somurtan bakışlarla köşedeki masaya oturdu. Kendine bir el işaretiyle çay söyledi. Hiç kimseyle konuşmuyordu. Dar pencerenin demir parmaklıkları arasından karşı dağları seyre dalmış çayını yudumluyordu.

"Aha Noel Babaya inanmayanlardan biri de bu!" diye bir sesle irkildi. Sesin geldiği yöne dönüp baktı. Konuşan Feyzullah Efendiydi. Salih Dede homurdanarak sırtını döndü kalabalığa.

"İnanmıyordun değil mi ha!... Noel Baba çocukların her istediğini getirir verir, o mübarek bir insandır dedim mi? demedim mi?"

"Deli misin nesin be git başımdan Allah'ını seversen! Bana söz verdiğin halde dün gece niye gelmedin. Yalancı herif!" diye sitemde bulundu Salih Dede.

"Vallahi gelecektim" diye söze başladı. **"O benim küçük torunum Aleko var ya, hastalanmış zavallı. Sabahlara kadar onun ile uğraştık durduk. Haber de veremedim, affet. Ama ne oldu biliyor musun dün gece? Evin avlusuna çıkmıştım. Bir de ne göreyim... Nah! Aha böyle portakallar kapının dibinde kuzu gibi yatıyor... Önce gözlerime inanamadım. Dokundum baktım, gerçek portakallar... 'İşte' dedim 'Noel Baba bu!..' diye bağırdım. Sor istersen bizimkilere... Evet Salih efendi dün gece Noel Baba bizim eve kadar gelmiş ve torunum Aleko'ya hediyeler getirmiş. Ama sen bana inanmıyordun."**

Salih Dede, başını iki yana salladı. Alaycı bir gülümsemeyle Feyzullah Efendiye baktı.

"Evet, biliyorum" dedi Salih Dede gülümseyerek. **"Hatta iki kişiydiler! Delikli fileleri de bizim evin duvarında asılı"** der demez, Feyzullah Efendi heyecandan bayılıp masanın üstüne yığılıp kaldı.

NOTLAR

Kalandar: Ocak ayının 13.günün gecesi. Karadeniz bölgesinde yeni yılın başlangıcı olarak kabul edilir
Kala krone: İyi yıllar
Poli Krone : Uzun yıllar veya çok yaşa
Nife: Gelin
Karagoncilos: Kötü cinler

Türk Sineması iftiharla sunar

TÜRK sinemasına ölümsüz karakterler armağan eden, sinemanın yanı sıra ilk göz ağrısı olan tiyatroda da usta oyunculuğuyla ayakta alkışlanan Füsun Demirel'i boş bir anında yakalamak kolay olmadı.

İlk aradığımda film çekimi için Hollanda'daydı. Daha sonraları ise yeni dizisi Kızlar Yurdu'nun setindeydi. Yalnızca Uçurtmayı Vurmasınlar, Züğürt Ağa ve Büyük Adam Küçük Aşk'taki performansıyla bile unutulmazlar arasına girmeyi başaran Demirel'in peşini iyi ki bırakmamışım. Çünkü, darbe sonrası ordudan istifa eden asker bir babanın devrimci kızı olarak dağa çıkmayı düşlerken, bugün Türk sinemasının ve tiyatrosunun vazgeçilmezleri arasında yer alan Demirel'in hikayesi, bizler kadar size de keyif verecektir.

13 Haziran 1958 yılında Ankara'da doğdum. O tarihte babam binbaşıymış. O yüzden askeri hastanede gözümü açmışım dünyaya... Annemin adı Ayten, Antalya'da doğmuş. Babam Fethi Demirel ise Sivas doğumlu. Dedelerimden biri subay, diğeri vergi gümrük memuruymuş. Tayinlerle oradan oraya dolaşılmış. Bunun sonucu olarak, her çocuk başka bir yerde dünyaya gelmiş.

Annem ev kadınıydı. Ama asla bu ruhla yaşamadı. O bir sahne kadını, bir diva ruhu taşıdı hep... Türk müziğine, Zeki Müren'e hayrandı. Kendini hep oralarda düşlerdi. Ama anne ve eş görevini de mükemmel yapardı. 60 yaşına geldiğinde babama içinde kalanı itiraf etti. «Şarkı söylemek istiyorum» dedi. Vefatına kadar, yani son 10 yıl Anadolu Musiki Cemiyeti'nde şarkı söyledi. Biz çocukları, torunları, ailesi onu konserlerinde alkışladık.

Babam 1960 ihtilalinde Genelkurmay'da görevliymiş. O da annem gibi müziğe düşkündü. Ordu bandosunda kornet çalarmış zamanında. Sonra bırakmış. İhtilalden sonra ordudan istifa etmiş, İstanbul'a yerleşmişler. Atılım yapmak istemiş.

Uzun yıllar çeşitli ticari denemeleri olmuştu. Dürüst bir devlet memurunun ticari ahlakı kavraması zor. Babam da hep bocaladı. Ama bizi sıkıntıya sokmadı. Sevgi dolu, mutlu bir ailede büyüdüm. Şımarmadım, sevgiyi paylaşmayı, sevginin almak kadar vermek olduğunu da öğrendim.

Annem ve babam altı göbekten akrabalıkları olduğunu söylerlerdi. Her ikisinin de büyük anneleri Manastır'dan gelmişler. Bir dedem Erzincanlıymış, diğeri Kastamonulu... Kökler daha nerelere uzanıyor tam bilmiyorum. Ama Türkiyeliyim diye düşünüyorum. Bu öylesi hoş bir duygu ki... Nerelisin? "Türkiyeli"...

ABLASININ İZİNDE

Figen ve Füsun isimlerinin revaçta olduğu yıllar... Anne-baba ilk çocukları Figen'in ismine uyumlu olsun diye Füsun ismi koyar yeni doğan kızlarına. Abla Figen, ressam olmayı seçer; Bedri Rahmi Atölyesi, boykotlar, 6. Filo'ya hayır eylemleri derken, kapıldığı 68 Kuşağı'nın yarattığı dalgadan küçük kardeşi de nasiplenecektir daha sonra.

Ben bu ortamda bilinçlenmeye başladım... Ortanca kardeş Mehmet Ağabeyim ise sanata çok yatkındı. Tatbiki tasarım, iç mimarlık okudu. Okurken bir yandan da muhabirlik yapıyordu. Yıllar içinde gazetecilik onun profesyonel mesleği oldu. Halen Türkiye'de basın dünyasında dergicilik dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biridir.

İlk çocukluk yıllarını geçirdiği İstanbul'da, Nişantaşı Selim Sırrı Tarcan İlkokulu'nda okumaya başlar.

Ortanın üst gelir grubundaydık. Sınıf arkadaşlarım hep Nişantaşı'nın varlıklı ailelerinin çocukları... Onlarla dostluk kurmazdım, daha alt gelir grubundan ailelerin çocuklarıyla oynamak beni mutlu ederdi. Sonraları o arkadaşlıklarda beni çeken neydi diye düşündüm. Üzülürdüm şartlarına... Sevgimi paylaşırdım... Sosyalizmin ilk tohumları işte...

Seyirci alışıktır Füsun Demirel'in hareketli, neşeli, kimi zaman da cazgır tiplemelerine... İster istemez düşünmüyor değilim, çocukken de böyle miydi diye... İşin rengi hiç de sandığım gibi çıkmadı.

Annemin dışa dönük sosyal kişiliği beni eziyordu sanırım. Beş yaşımda bale kurslarına yazdırdı beni... Altı yıl devam ettim. Dansı seviyordum. Aşırı duygusal, merhametli bir çocuk olduğumu anlatırlar daima... Gerçekten hemen üzülecek, kara kaşlarımı çatacak bir konu buluverirdim. Kedilere aşırı düşkündüm. Fazla girişken değildim, utangaç bir mizacım vardı. Yine de kalk oyna dendiğinde utana kızara ortada göbek atmaya, dikkat çekmeye, alkışlanmaya bayılırdım.

AŞK VEYA DAĞA ÇIKMAK

İlkokul bittiğinde, babasının işleri nedeniyle İzmir'e yerleşirler... Güzelyalı semtinde geçen ilk genç kızlık yılları, dünya görüşünün şekillenmeye başladığı yıllardır aynı zamanda.

Vasat geçen ortaokul yıllarından sonra liseyi İzmir Kız Lisesi'nde okudum. Karışık bir ruh haliyle yaşadığım gençlik yılları işte... Bir yanda idealist bir genç kız; dağlara çıkıp devrim falan yapacak... Evet, profesyonel devrimci olmak gibi düşlerim vardı... Çünkü Deniz Gezmişlere, onların cesaretlerine hayrandım. Diğer yanda da hayatın direttiği gerçekler... Platonik aşklar, oğlanlara kendini beğendirme çabaları... Tipik kız liseli olma durumu yani... Bisiklete binmeye bayılırdım. Hava atardım mahalledeki çocuklara... Gidonu tutmadan artistik sürüşler falan...

Dağlara çıkıp devrim yapmayı düşleyen idealist bir kızdım. Profesyonel devrimci olmak gibi düşlerim vardı. Çünkü Deniz Gezmişlere, onların cesaretine hayrandım

reyhanalaççiçek
reyhancicek@esmerdergisi.com

İstanbul'daki şaşaalı sinema, tiyatro, konserlerle dolu geçen hayattan sonra İzmir çok sakin gelir Demirel'e... 13 yıl kaldıkları bu kentte ilkleri yaşayan Füsun Demirel için İzmir hâlâ özlenen bir yerdir.

12 Mart Darbesi... İlk tiyatro denemesi... İlk aşk... İzmir'in bende bıraktığı izler çok başkadır. İzmir Sinema ve Kültür Derneği'nde tiyatro kurslarına yazılmıştım. İçe kapalı kişilik yapım sürüyordu. Biraz sosyalleşeyim diye beni bu kursa yazdırdılar. Sonradan oyuncu olacağımı tahmin ettiler mi bilemiyorum. Kursta Brecht tiyatrosuyla tanıştım. Tiyatroda kendimi kaybettim. Oyunun kostümlerini dikmek için dikiş kursuna gittim. Tiyatroyu, sahnede olma duygusunu çok sevmiştim. Sinemayı hiç düşünmemiştim ki... Gazetecilik okurum diyordum önceleri.

"YILMAZ YÜREĞİMİZDEN VURDU"

Tiyatro giderek tutkuya dönüşür. Babasına tiyatroyu meslek olarak seçmek istediğini söyleyince çatışmalar yaşanır. Babasını, hayatı değiştirmede tiyatronun gücünün sınırsız olduğunu söyleyerek ikna eder. Yılmaz Güney'e olan hayranlığı ise çok genç yaşlarda başlar.

Hayata bakış açısı şekillenmeye başlayınca beğeniler de ona göre oluyordu. Sinemada Yılmaz Güney fırtınası esiyordu. On üç-on dört yaşlarımdaydım. Devrimden başka

UNUTMAK NE MÜMKÜN

Öğrenciyken okul çevresinde Fo'nun anarşist olduğundan söz ederler ve tiyatrosunu fazla önemsemezlerdi. Bu nedenle onu keşfetmem daha sonra oldu. Franca Rame'ın "Kadın Oyunları"nı izlediğimde neleri kaçırdığımı anlamıştım... Tabi hemen kulise gittim ve kendimi tanıştırdım. Beni ilk gördüğünde "Aa, canım Sicilyalı mısın?" demişti, hiç unutmam. Sicilyalılarla ne kadar akraba olduğumuz da kanıtlandı böylece...

bir idealim yok. Yılmaz Güney'in sinemadaki o yeni gerçekçi anlatım biçimi yüreğimizden vurdu, darmadağın etti...

Asker kökenli babanın devrimci kızıdır artık o... Kendisi çatışmalar yaşadığından söz etmese de bunu tahmin etmek zor değil... Ama şiddetini inanın çok merak ettim...

Elbette çatışmalarım oldu... Çünkü ben işi iyice abartıp, silahlı mücadeye gönlüm kayınca çatışma başladı. Babamı bile karşı safta gördüm bir ara ve büyük tartışmalar yaşandı. Gençlik işte... "Delikanlılık"... Oysa o baba kızına hep güven duygusu aşıladı, cesaret verdi. Ona inandığını söyledi. 18'inde valizini eline verdi ve iyi eğitilmesi için imkanlarını zorlayıp onu yurtdışına gönderdi. Babam çok aydın fikirli ve çağdaş biriydi. 68'de ablam burs kazanınca İspanya'ya gönderdi. Dünya görüşümün şekillenmesinde en büyük katkı öncelikle babamın düşünce yapısıdır.

YA AŞKLARI...

Flört etmeye lise 3. sınıfta başladım... Yaşıtlarım daha önce başlamıştı. Yıllar içinde açığı kapatmaya gayret ettim! O yıllarda yaşadığım en etkileyici aşk İtalya'da oldu... Ruhumun en derininden yaşadım. Ama o da zorunlu olarak platonik kaldı. İyi dost olabilmeyi başardık. Yıllarca aynı evleri, aynı öğrenci hayatını paylaştık. Onun sevgilileri benim dostlarım oldu. Bazen 28 yıl önceye dönüp bakıyorum da gencecik yaşta ne duygusal fırtınalar yaşamışım diye... Bunlar insanı olgunlaştıran önemli olaylar...

'Sİ' VE 'NO'

Tek bildiği "si" ve "no" kelimeleriyle İtalya bileti kesilir hayallerinin gerçekleşmesi için... 1976'da Perugia Dil Üniversitesi'nde sonraki yıl ise Roma Dramatik Sanatlar Akademisi'nde eğitimine devam eder...

Ana baba kuzusu bir kızken, kimsenin gözünün yaşına bakmadığı bir yerde hayatta kalma mücadelesi verdim. Başaramazsan dön gel dediler ama başarmak zorundaydım... Çok kültürlülüğü öğrendim. Dünyanın her yerinden arkadaşlarım vardı... İran Öğrenci Birliği'nde Türk öğrencileri adına -kendi kendime bir misyon yükledim- devrimci mücadeleyi sürdürdüm. Roma'da Dramatik Sanatlar Akademisi'nde öğrencilik yıllarımda, tiyatroyla ilgili ufkum genişledi. Dersler çok zamanımı alıyordu. Kendime, bedenime güven duygum gelişmişti. Bedenimle barıştım o yıllarda. Yabancı öğrenci olmama rağmen beni diğerlerinden ayırmadan eğittiler. Tiyatro, müzik, sinema, resim, heykel, şiir... Bir cennetin içinde yaşıyordum. Bu anlamda iyi beslenebileceğim bir ülkedeydim. Bu özgürlükler ülkesinde siyasetten hiç kopmadım. Komünist Parti'nin pek çok mitingine gittim. İtalyan Kadınlar Birliği'nin feminist eylemlerine, 8 Martlara coşkuyla katıldım.

Okulun son senesinde babasının gönderdiği para yetmemeye başlar. İşportacılık, bebek bakıcılığı yapar. Bir tiyatroda çalışması gerektiğini düşünür ve politik tiyatronun en büyük isimlerinden Giorgio Strehler'i bulur ve Piccolo Teatro'da oynamak istediğini söyler. Kabul edilir edilmesine ama maaş sözü verilmediği için vazgeçer. O sıralarda darbeden kaçan tiyatrocuların mekânı olan Berlin'e atar kapağı. Gitmekle ne kadar iyi bir iş yaptığını daha sonra anlayacaktır. Çünkü duayenlerin hocası Vasıf Öngören ve daha sonra hayatını birleştireceği Nurettin Şen oradadır...

Vasıf, Meral Taygun, Nurettin Şen "İstanbul Birlik Sahnesi"nden hayran olduğum sanatçılardı... 12 Eylül ile birlikte Berlin'e gitmiş ve orada yeni bir tiyatronun kuruluş çalışmalarını sürdürüyorlardı. Vasıf Öngören beni kabul etti ve olağanüstü 1.5 yıl yaşadım. "Zengin Mutfağı" oyunu, provalar dönemi, Nurettin'le sevgili olmamız ve kendisinden hayata dair öğrendiğim onca şey... Berlin hayatımda yepyeni, pırıl pırıl bir sayfa açtı bana... İlk kez profesyonel oldum. Üstelik Almanya'da ve hayranlık duyduğum bir tiyatro insanının, Vasıf Öngören'in yanında... Onun ekibine dahil olmaktan büyük bir mutluluk olamazdı. Ve onunla bu tiyatro serüvenini yıllarca paylaşmış bir aktöre de aşık olmuştum...

Türkiye'ye döndüğünde ise önce Tay Yayınları'nda çizgi roman çevirileri yapar. Reklam ajansında reji asistanlığı, dublaj derken bir gün Kocamustafa Çevre Tiyatrosu'ndan bir besleme rolü için görüşmeye çağrılır. "İtirazım Var" adlı vodvil tarzı bir oyunda ilk kez sahneye çıkar. Füsun Demirel Avrupa'dan tiyatroya dair çok değerli bir hazineyle döner; Dario Fo ve Franca Rame'ın oyunlarıyla...

Araştırdığımda çok az tiyatrocunun Fo'nun adını bildiğini, bir oyununun ise uyarlanarak oynandığını duydum. Bunu duyunca üzülmüştüm. 70'li yıllarda Türkiye'de sol hareket içinde oyunlar sahnelenirken, Avrupa'da muhalif söylemiyle fırtına estiren bu yazarların çevrilmemiş olmasına şaşırmıştım. İkisi de bana güvendiler ve bütün oyunlarının çeviri haklarını verdiler... Yetmedi "Türkiye'de temsil et bizi" dediler. Bu ustaların güveni karşısında hata yapmak mümkün mü? Ben de onları örnek aldım... Şimdi yetenekli gençlerin önünü açmak için çabalıyorum. 1995 yılında Nurettin Şen ile kurduğumuz Açılım Yayınları'nda iki kişilik ordu gibi çalıştık. Açılım Yayınları Dario Fo ve Franca Rame'nın tüm oyunlarını toplu olarak okurun eline ulaştırmak için kuruldu. Toplam 40 oyun yayınlandı. Tiyatro oyununu insanlara okutmayı başardık. Oyun sahnelenmek içindir. Ancak Fo'nun kadın monologları öykü gibi yazıldığından ev kadınları bile okudu bu oyunları. Halen Türkiye'de en iyi satan oyunlar arasındadır.

İtalya'da okurken Komünist Parti'nin bir çok mitingine gittim. Ülkemde yaşayamadığım demokrasi havasını doya doya yaşadım o topraklarda

'KÜRTLER BENİ BENİMSEDİ'

İlk sinema deneyimini 1983 yılında Atıf Yılmaz'ın "Bir Yudum Sevgi" filmiyle yaşar. Film birçok yerde ödül alır ve karşılığında sinemaya büyük bir yetenek armağan eder. Kent kültürüyle yetişmiş, entelektüel bir oyuncu olmasına rağmen kırsal kökenli kadın tiplemelerini başarıyla sergiler... Demirel'in Kürt sanılmasının altında yatan etken budur şüphesiz...

Oyunculuk için eğitilirken nasıl beslendiğiniz, mesleki anlamda nasıl donanımlar edindiğiniz önemli... Dersinizi çok iyi çalışmanıza, sezgi gücünüze, yeteneğinize bağlı... Dünyayı algılama biçiminizle, hayatı nasıl yaşadığınızla da çok ilgili. Birinin eksik olması başarıyı eksiltir kanısındayım. Kürtlerin beni benimsemiş olmalarından çok keyif alıyorum. Demek ki onların kadınlarını doğru yorumlayabilmişim. Kürt kadınının derdini, acısını oynarken inandırıcı olmuşum. İçtenlikle oynadığınızda bu seyirciye geçer. Zaten sorunlarımız, derdimiz ortak. Onların acısını ben de hissediyorum. Onları daha çok anlamak, daha yakından tanımak için fırsatlar yaratıyorum...

"Mem u Zin", "Züğürt Ağa", "Berdel" gibi filmlerde oynadığı Kürt kadını tiplemelerine ruhuyla can verirken, "Büyük Adam Küçük Aşk" filmindeki Sakine karakterine bu kez Kürtçe konuşarak katkıda bulunur...

Senaryo elime geldiğinde çok panikledim... Hiç bilmediğim bir dil... Gırtlak sesleri var. Çok yabancısıyım. Ama uzun süre çalıştım. Kürtçe kanallar dinlemeye başladım. O sesi, o tınıyı yerleştirmek istedim. Özel dersler aldım. Her gün çalıştık. İlk kez Kürtçe oynadım. Sonuç memnuniyet vericiydi. Özel gösterimlerden çıktığımda, Kürtler gelip kulağıma bir şeyler fısıldıyorlardı... Memnuniyetlerini sanırım... Bundan sonra çalışacağım Kürtçe bir filmde sanırım çok daha rahat konuşabileceğim.

Füsun Demirel, çekimleri hâlâ devam eden, namus cinayetlerinin anlatıldığı "Saklı Yüzler" filminde Handan İpekçi ile yine birlikteler... Sırada diğer hayalleri var, gerçekleştireceği... Çünkü şimdiye kadar başardıklarını kendisine sunulanlarla elde ettiğini söylüyor...

İsteseydim, hırslı bir karakterim olsaydı daha başka roller de oynardım... Çok güçlü kadınlardı onlar... Hepsini çok sevdim... Fazlasında gözüm yoktu... Bir müzikal teklifi aldım. Gerçekleşmesini çok istiyorum. Uzun süredir sahnede değilim. Biraz rahatlamaya, antrenmana, sahnede eğlenmeye ihtiyacım var. Her şekilde tiyatroyu istiyorum.

Annem üzerine bir kitap bile yazılabilir... Çok renkli ve güçlü bir karakterdi. Müzik dışında sinemaya çok düşkündü. Osmanbey İnci Sineması'nda tüm Türk filmlerinin gala gecelerine giderdik. Ünlülerden birisi vefat etse annem hemen Şişli Camii'ne cenazeye koşardı. Yine bir keresinde ne yaptı etti, Belgin Doruk'un adresini buldu. Güller yaptırıp evine ziyarete gittik. Maksim Gazinosu kadın matinelerine giderdik. Zeki Müren'in en şaşaalı yılları. Dolmalar, börekler... Kadınlar itiş kakış... Ben onların arasında ezilmemek için çabalarken, en önlere geçmeyi başarırdı annem. Ahh Zeki Müren, babamın kıskandığı tek erkek o oldu... Çünkü annem çok düşkündü...

Nurettin Şen ile 24 yıllık bir birliktelik oldu bizimkisi. İmzalı, imzasız. Tanıştıktan sonra Berlin'de birlikte yaşamaya başladık. Milat olarak onu sayıyorum. Çocuk yapmadık.

günlüğünden...

SOLCUDUR... TABANCALIDIR...

Umutsuzlar filminden döndük. Ağladım, ağladım. Çok sahane, çok güzeldi. Filiz Akın, Yılmaz Güney. Güçlü, barıcı, en sevdiğim artistler. Satırlara sığmaz anlatmakla. İnsan filmi seyrederken kendinden geçiyor. Yılmaz Güney için ne söylense azdır. Benim Çirkin Kralımdır o. Ölümsüzdür benim için. Solcudur. Tabancalıdır... Sevgiler

07.12.1971 / İzmir

(Bu tabancalı olma durumu da ayrıca etkilemiş beni bi. Şimdi okudukça gülüyorum...)

bernaşahin

Elma kokusu

Halepçe Katliamı'nın etkisinden kurtulamayan on binler, bir kez daha "elma kokusu" solumamak için yollara düşmüştü. Karda ve çamurda ayakları yanmış, parçalanmıştı. Filmlerdekine benzemeyen bir trajedi yaşanıyordu

KÖRFEZ Savaşı sırasında sınıra göç eden Kürtlerin öyküsü, filler güreşirken çimenlerin ezilmesini andırıyordu. Kimi geceliği ve terliği, kimi yalınayak yollara düşmüştü. Yanlarına ise tek değerli varlıklarını; çocuklarını alabilmişlerdi. Bir kaç yıl önce yaşanan Halepçe Katliamı sırasında ortalığa yayılan elma kokusu, binlerce Kürdün ölümüne neden olmuştu.

Yaşadıkları katliamı unutmayan on binler, bir kez daha zehirli gaza maruz kalacaklarından endişelenerek, hayatla ölüm arasındaki o ince çizgide koşmaya başlamışlardı.

1989-1994 yılları arasında Cizre Belediye Başkanlığı yapan Toplum Sorunlarını Araştırma Vakfi (TOSAV) Başkanı Haşim Haşimi, Körfez Savaşı döneminde tanık olduğu dramı anlattı. Kadınların tanklarda doğum yaptığına, günde ortalama 500 çocuğun soğuktan ve açlıktan öldüğüne tanıklık eden Haşimi, yaşanılan trajediyi bir kez daha hatırlattı.

Göç nasıl başladı?

Körfez Savaşı'nı kaybeden Irak, direniş gösteren Kürdistani cepheye uçak ve helikopterlerle saldırdı. O dönemde Kürtleri teşvik eden ABD sessiz kaldı. Başta Erbil olmak üzere Kürt kentleri bombalandı. Peşmerge güçleri direniyordu ama Halepçe Katliamı hafizalardan silinmemişti. Bu nedenle halk paniğe kapıldı ve kitlesel olarak sınırlarımıza doğru kaçmaya başladı. Binlerce kişi sınıra yığılmıştı ve hükümetin ne yapacağı belli değildi.

On binlerce insanın yollara düştüğünü ilk nasıl öğrendiniz?

Tehlikeyi göze alarak Habur ırmağını geçen bir Zaholudan öğrendik. Dönemin Şırnak Valisi Aydın Arslan, bir takım hareketlenmelerin olduğunu söyledi. BBC'den hadisenin çok vahim boyutlarda olduğunu, on binlerce insanın Işıkveren'e doğru kaçtığını öğrendik.

Yardım girişimleri nasıl başladı?

Belediye olarak bir yardım konvoyu ile yola çıktık. Şırnak Valisi, hükümetten bir talimat olmadığı gerekçesiyle önce gitmemize izin vermedi. Sonra ısrarımız üzerine ikna oldu. Bölgeye gidebileceğimizi Şırnak tugayına bildirdi. Ancak güzergâhtaki Balveren Karakolu komutanı zorluk çıkardı, başka bir rütbeli ise yardımcı oldu. Yola devam ederken, bize yardımcı olan rütbeli ellerimi tutarak, "Bu insanlığa hizmettir, yolunuz açık olsun" dedi, gözleri yaşarmıştı. Bu insancıl tavrı bizi çok duygulandırmıştı.

Tarih boyunca gizliye ya da bilinmeyene duyulan ilgi zamanımızda bile bütün insanların ilgi kaynağı olmuştur. Hatta bu ilgi, üç büyük dine karşı olan ve inançlarına göre dinleri insanları doğrulardan saptıran birer kurum olarak gören Gnostik toplumların doğmasına yol açmıştır. Çoğu gizli örgütün, masonların ve bağımsız araştırmacıların iddialarına göre eskiden Pasifik Okyanusu'nda bulunan Mu Kıtası'nın insanları bizden çok daha gelişmiş olan dünyadaki tek uygarlıktır. Bir doğa olayı yüzünden bu kıta batmış, felaketten kurtulanlar Çin, Orta Asya, Tibet, Hindistan ve Atlantis'e giderek bu uygarlıkların kökenini oluşturmuşlardır.

İnsanların en hassas yönlerinden biri olan dini inançlarını ve Stephen Hawking, Einstein ve Bill Gates'in de içinde bulunduğu dünyanın en zeki beyinlerini sömürerek amaçları doğrultusunda kendilerinin seçkin insanlar olarak yöneticileri oldukları ve diğer insanların birer köle olarak ömür boyu çalışacakları tek bir dünya devleti ve yine kendilerinin Tanrı olarak tapılacağıu tek bir din doğrultusunda hedeflerine adım adım yaklaşıyorlar.

Konstantin, adını taşıyan şehrin dünyanın gözlerini kamaştırmasını istemişti. Bunu gururunun, dehasının, hayallerinin ölçüsünde gerçekleştirmişti ama onu dünyanın hayranlığına bir efsane konusu yaparken, bu parlak madalyonun öbür yüzünün kaderini de tayin etmekteydi. Hayranlık hırs haline geliyor ve onu bin yıl boyunca, bütün milletlerde vahşi bir ele geçirme arzusu uyandıran av haline getiriyordu.

Bizans için felaket olan ve İmparatorun esir düşmesi ile sonuçlanan Malazgirt Meydan Savaşı, İmparatorluğun hayatında bir dönüm noktası oluşturan tarihlerden biridir; en zengin ve en güçlü Anadolu eyaletleri bundan böyle Türklere ait olmaktaydı

Haçlı seferleri tarihi, dünya tarihinin en önde gelen, başladığı andan günümüze kadar bilimsel ve tarihsel ilgiyi hiç yitirmeyen konularından biridir. Haçlı seferlerinin Türkler açısından en önemli yönü, seferlerin başlangıcından itibaren haçlılarla mücadelenin öncülüğünü yapmış olmalarıdır. Bir bakıma bu mücadelenin 11. yüzyıldan başlayarak, doğu ile batı arasında önemli bir köprü olan Anadolu'nun hakimiyetini ele geçirmek için, Germen-Latinler ile Türklerin savaşmasından başka bir şey olmadığını, olayların gelişiminden anlıyoruz. Ve kimilerine göre bu mücadele, günümüzde de devam etmektedir.

www.noktakitap.com

NOKTA KİTAP "Bazen bir NOKTA fark yaratır..."

Kampa ulaştığınız an karşılaştığınız tablo nasıldı? O an ne düşündünüz?

Dondurucu soğukta Kanada'ya sığınmak isteyen Kızılderililerin dramıyla ilgili bir film seyretmiştim. Çok etkilenmiştim. Orda gördüğüm manzara çok daha yıkıcıydı, üstelik film değil, gerçekti. On binlerce insan, kimi terlikle, gecelikle; kimi yalın ayak... Karda, çamurda ayakları parçalanmış, yanmıştı. Yaşlıların ve çocukların durumu tek kelimeyle bir faciaydı.

BM'nin verilerine göre, kamplarda günde ortalama 500 kişi ölüyordu. Ölenlerin büyük çoğunluğu elbette çocuklar ve yaşlılardı. Çocuklar soğuktan, gıdasızlıktan ve hastalıktan kırılıyorlardı.

Sınırdaki askerlerin göç eden insanlara yaklaşımları nasıldı?

Hükümetin hadiseyle ilgili net bir açıklaması olmadığı için askerler gergindi. Önlerine set çekmişlerdi ama yardım götürdüğümüz anlaşılınca, insanları durdurmak mümkün olmadı. Zamanla, rahmetli Turgut Özal'ın ve yine rahmetli olan Şırnak Valisi Aydın Aslan ile Vali Yardımcısı Mahmut Yıldırım'ın katkıları büyük oldu. Düzenin oluşturulması ve yardımın dağıtılmasında askerlerin de katkısı büyüktü.

Bu insanları göçe mecbur eden şey neydi?

Hayvanlar bile yurt edindikleri yerleri terk etmezler. Arkalarında Baas rejiminin askeri güçleri, önlerinde ise sınır ve Türk askeri vardı. On binlerce insan çaresizlik içindeydi.

Bu coğrafyada insan canının ne kadar değersiz olduğuna şahit oldum. Gördüğüm tablo karşısında savaşı lanetledim.

İnsanlar en çok neden korkuyordu?

16 Mart 1988'de Halepçe'de gerçekleşen kimyasal silah katliamı insanların zihinlerinden silinmemişti. Buna bir kere daha maruz kalmamak için kaçıp gelmişlerdi.

Soydaş ve akrabalarımızdı gelenler... Ama daha da önemlisi insandı. Eğitimli-eğitimsiz, fakir ya da varlıklı, değişik din, mezhep, siyasi görüş ve etnik gruptan oluşan insanlar birbirlerine karışmış ve kaçıp gelmişlerdi. Aileler parçalanmış, birbirlerini arıyorlardı. Yaşlı bir adamın, Allah'a isyan eden bir gence, "Senin yaşında olsaydım gider direnirdim. Allah'a isyan edeceğine git Peşmerge ol" diye seslendiğine tanık oldum. Yaşlı adam da Peşmerge'ymiş.

Yine bir gün, yardım götürdüğümüz Atros kampından dönerken, maden mühendisi olduğunu söyleyen Mehdi Salih isminde biri, yanıma gelerek eşi ile severek evlendiğini, eşinin doğum yapmak üzere olduğunu, bir hastaneye ulaştırılmazsa eşinin öleceğini, eşi ölürse intihar edeceğini söyledi, üstelik de ağlıyordu. Kamptan çıkış yasaktı. Kefil oldum, izin aldım. Cizre'ye götürürken, arabamda doğum yaptı eşi, üstelik ikizdi. Birinin adı Koçbar, diğerinin adını da Haşim koydular. O aile şimdi Dohuk'ta, ama bir eksikle; babaları Mehdi Salih artık yaşamıyor.

Işıkveren (Neveh) kampında ise bebeğinin öldüğüne inanmak istemeyen bir annenin dramı yürekleri dağlamıştı. Ölen bebeğini elinden almakta çok zorlanmıştım. "Bu bebeğe sahip olmak için çok bekledim, doğurdum ve büyüteceğim. O ölmedi" diye ağlıyordu. Gözyaşları bile kurumuştu. Şoktaydı, biz de şok olmuştuk.

Ölen insanlar nasıl defnediliyorlardı?

Defin ve gömme işlemi genellikle iş makineleri ile yapılıyordu.

Ne tür yardımlar geliyordu?

Gelen yardım malzemeleri genellikle gıda, giyecek, ilaç, battaniye ve naylon çadırlardan oluşuyordu. Tabii ki çok yetersizdi. Hükümet ve resmi birimler, koordinasyon merkezlerini oluşturmakta gecikmişlerdi. Belediyemiz yardımların adresi haline gelmişti. Dünyanın ve Türkiye'nin her yerinden gelen yardımlar belediyemiz ve yardım komitemiz tarafından kamplara ulaştırılıyordu. Süreç içerisinde başka birimler de aktif hale geldi.

Kampta hayat nasılsı? Açlığa ve soğuğa nasıl direniyorlardı?

İnsanlar ölmemek için direniyor ve ellerine geçen kısıtlı gıdalarla ayakta kalmaya çalışıyorlardı. Kendilerine ulaştırılan gıda malzemelerini genellikle paylaşırlardı ama bireyci davranışlar da yok değildi. Isınma çok ciddi bir sorundu doğrusu. On binlerce ağaç kesildi, yani bir çevre felaketi de yaşandı.

Devletlerin yardım vaadi yetersiz ya da sözde kaldı. Yük Türkiye'nin boynuna kaldı ama dünya halkları ve Türkiye halkı, ama en çok da bölge halkı yardım konusunda çok fedakarca davrandı. Sivil toplum kuruluşları, parti teşkilatları gereken çabayı gösterdiler. Bölge insanlarından yüzüğünü, bileziğini, beşiğini getiren insanlar gördüm. Maaşını veren yerli ve yabancı basın mensuplarına tanık oldum. Yani halk kendiliğinden organize oldu. Belediyemiz ve yardım komitemiz tarafından kamplara ulaştırılan yardım malzemelerinin tutarı 2 bin 254 kamyondu.

Sizce bu göçün ne gibi sonuçları oldu?

Bu göç ile Kürtler dünyanın gündemine girdi, Irak Kürtlerinin bugüne gelmesinde ciddi etkileri oldu..

ABONE FORMU

Yurtiçi: 1 yıllık 40 YTL
Avrupa: 1 yıllık 70 Euro
ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 100 Dolar

ADI SOYADI

ADRES

E-MAİL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

ÖDEMENİZİ YAPABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

◯ **BANKA HAVALESİ İLE**

TL HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5001

DOLAR HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5002

EURO HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra 0 212 451 53 68 nolu faksa gönderebilirsiniz.
Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:
ESMER DERGİSİ
Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5 Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL
Tel: + 90 212 451 53 05
Faks: + 90 212 451 53 68
abone@esmerdergisi.com

www.kurdi.org

"BİZ İNSANLIĞIMIZI YAPTIK"

KÖTÜ PANİKATAK

- Canım sevgilim, ben bir süre şehir dışına çıkıyorum. İşime son vermek için.

-Ne! İşinden ayrılacak mısın?

- Evet, çalışmayı sevmiyorum.

-Lütfen gitme, seni çok özlerim. Ne zaman dönersin?

-Bilmiyorum. Evin anahtarını sana bırakayım, istediğin zaman gider kalırsın. Beni özlediğinde eve gidersin. Sahi beni çok mu seviyorsun?

-Tabii ki... Öyle çok seviyorum ki senden ayrılır ayrılmaz seni özlemeye başlıyorum.

-Canım benim, biliyorum. Merak etme, hemen döneceğim.

-Ne zaman döneceksin?

-Dedim ya, belli değil. Hemen dönmeye çalışacağım. Hoşça kal sevgilim.

-Çabuk dön tamam mı? Dur bir saniye, sana bir şey soracağım. Senin için deli diyorlar, psikiyatriye gidiyormuşsun, bir süre yatmışsın.

-Nerden çıkardın bunu, yok öyle bir şey, ben akıllı bir adamım, kim söyledi bunu? Yok, deli değilim. Geç kaldım. Otobüsüm kalkacak, eve iyi bak, dönünce görüşürüz.

-Güle güle sevgilim. Seni çok seviyorum.

Kız nereden çıkardı bu deli işini? Kimden duymuş olabilir? Birkaç arkadaşımın dışında bilen yok. Hem ben deli değilim ki... Sadece psikiyatriye gidiyorum. Bir süre de yattım. O kadar. Beni kimse sevmesin diye arı gibi çalışıyorlar, kesin bu kızdan da ayırırlar. Ne tuhaf. Nerden duymuş olabilir?

Otobüste sigara içmek de yasak. Şu yol bir bitse... Ben nereye gidiyordum, unuttum. Ha, tamam, hatırladım. İzmir'e gidiyorum. Gözlerim de kapanmaya başladı, bir uyudum mu yol bitmiş demektir... Ne çok uyumuşum, İzmir'e geldiğimin farkına bile varamadım.

Otel de oda da iyiymiş... Duş aldıktan sonra çıkıp biraz dolaşayım, hem bir şeyler de içerim. Nerde içsem acaba? Ha, işte şurası iyi. Yarın benim büyük günüm. Kaç gündür doğru dürüst uyumadım. Sevgilim ne yapıyordur acaba? Gelsin biralar, gitsin biralar... Amma içtim...

Başım ağrıyor. Ben nerdeyim? Burası neresi? Burası İstanbul'a benzemiyor, hiçbir şey tanıdık değil. Evim nerde benim? Nasıl da unuttum, İzmir'deyim. Burası bir otel. Akşam çok içmişim. Saat kaç acaba? İşten ayrılmaya geç kaldım. Güneş doğuyor. Bu kadar erken nasıl kalkabildim? Beni otele kim getirdi? Hiçbir şey hatırlamıyorum. Resepsiyona sorsam iyi olacak.

-Affedersiniz, ben akşam buraya nasıl geldim?

-Siz akşam hiç çıkmadınız ki.

-Nasıl yani, çıktım, gidip içki içtim. Sadece buraya nasıl döndüğümü öğrenmek istiyorum?

-Aslında biz de merak ettik. Siz geçen gece geldiniz. Arkadaşlar sizi odaya çıkarmışlar. Dün hiç uyanmadınız.

-Vay be... Demek bu kadar uzun uyumuşum.

Neden o kadar çok içki içtim sanki... İşimden ayrılmaya gitmek için bile geç kaldım. Doktorlar da karar verdi; "Çalışmaya elverişli değildir" dediler. İyi ki erken kalkmışım, işyerine geldim sayılır, yaklaştıkça heyecanlanıyorum. Kalbim nasıl da çarpıyor. İşe mi geldim, ayrılmaya mı? Ha, işte yetkili kişi geliyor. Umarım bana kızar, bağırıp çağırır. Ah, nasıl iyi olur. Böylece beni önemsediklerini anlar, kendimi iyi hissederim.

-Merhaba efendim. Ben geldim. Geç kaldım...

-Ha, merhaba. Hoş geldin. Seni beklemiyorduk.

-Bana kızmayacak mısınız?

-Yok, kızılacak biri değilsin ki! Sana neden kızalım...

-Kızın bana. Ben suç işledim. İşe geç geldim. Disiplinsizlik yaptım. Lütfen bana yardım edin.

-Sen bence ya hastaneye git yat ya da sana süresiz izin verelim.

-Ben iyiyim. Çalışırım ben. Ben deli değilim.

-Sana deli diyen mi var? Bence sen ayrıl... Bir dilekçe yaz ve bize bırak, bir daha buraya gelmene gerek kalmaz, biz senin bütün işlemlerini tamamlarız.

-Demek beni sevmiyorsunuz.

-Yok canım, öyle değil.

-Beni deli zannediyorsunuz öyleyse...

-Al işte, dilekçen bitti, şuraya bir imza at.

-Yıllarca çalıştım burada, yuvamdı burası benim, yapayalnız ne yaparım.

-Bence buradan çıktıktan sonra bir doktora git, buradaki işlemler için gözün arkada kalmasın. Artık gidebilirsin, güle güle.

Kovdular resmen ya! Kendimi çok kötü hissediyorum. Yeni tanıştığım bir rahatsızlık bu. Kalp krizi mi geçiriyorum yoksa? Beynim dışarıya firlayacakmış gibi. Ne yapsam acaba? Hemen bir taksi bulup, kendimi hastaneye yetiştirmeliyim. Ha, işte taksi...

-Şoför, ölmeden beni hastaneye götür.

-Çok iyi gözüküyorsun...

-Sana ne... Sen nereden bileceksin? Beni acil servise götür?

-İşte geldik... Hadi gel, seni aşağıya kadar indireyim...

-Doktor bey, ben ölüyorum, beni kurtarın! Benimle ilgilenecek hiç kimse yok mu? Tansiyonumu ölçün.

-Hadi gel uzan şuraya. Tansiyonun normal, gerçi biraz oynama var ama...

-Ben öölüüyoorum...

-Psikiyatri hastaları niye acile gelir bilmem ki. Diyazem yapın!

-Serum da isterim. Bana serum takın!

-Hemşire hanım, serum da takın, ne istiyorsa yapın, bağırtıp durmayın.

'Keşke bu gece burada kalıp rahat rahat uyusam...'

-Hey, hemşire! Serum bitti.

-Tamam, geldim. Beyefendi, toparlanın. Doktor beye gözükün ve gidin... Hadi size geçmiş olsun...

İyi ki hastaneye gitmişim, gitmeseydim şimdi ölmüş olacaktım. Hayatımı kurtardım. Otobüsteyim işte, korkacak bir şey yok, sabah Harem'de iner, eve giderim.

-Harem yolcusu kalmasın...

Artık İstanbul'dayım, evimdeyim... O da ne, kapıdaki bu ip de neyin nesi? Bu kız neler yapmış, ipi çektiğinde kapı açılıyor... İçerden sesler geliyor... Neler oluyor? Bunlar da kim?..

-Hey, siz ne arıyorsunuz bu evde, kimsiniz?

-Doğum günü partisi var da... Asıl siz kimsiniz?

-Bu ev benim... Evin anahtarını kız arkadaşıma vermiştim...

-Valla bize burada yaşadığını söyledi... Doğum günü vardı, biz de geldik...

-O nerede?

-Öbür odada. Sevgilisiyle konuşuyor, sakın girmeyin...

-Ne demek özel?

-Sevgilisi ona doğum günü hediyesi veriyor galiba... Hah hah ha...

Ne, sevgilisi mi? Demek beni aldatıyor! Hem de benim evimde!'

-Siz ne yapıyorsunuz burada!..

-Sen mi geldin?

-Evet, ben geldim!.. Ulan şerefsizler, biriniz sevgilim, biriniz arkadaşım; bana yapılır mı bu?

-Özür dileriz; birden bire oldu, biz de anlayamadık. Senin böyle erkenden, yani haber vermeden geleceğini bilemedik. Sen neden erken geldin, uzun süre kalırsın zannettim...

-Tamam, sorun yok... Siz söyleyin, ben şimdi ne yapayım?

-Bizi bırak... Biz birbirimizi seviyoruz... Ben seni hiç sevmedim zaten... Neyini seveceğim senin... Al anahtarını...

-Çok kötüyüm... Tansiyonum çıktı... Ölüyorum ben... Çabuk beni hastaneye götürün...

-Ne oldu, ölüyor musun? Hay Allah, şimdi ne yapacağız? Sakin ol! Sevgilim taksi çağırmaya gitti, seni hastaneye götürürüz, oradan da gideriz.

-Başım... Of, başım... Bana bunu iyi ki yaptın... Çabuk söyle, bana deli diyen kim?..

-Tamam, geldik işte... İnin... Ölmek üzere olan birinin aklına gelen şeye bak...

-Beni hemen acile götürün.

-Tamam, acildeyiz. İşte doktor da geldi.

-Nesi var bunun, neden üstü başı ıslak?

-Kendi istedi. Biz de ıslattık. Ölüyordu, aldık getirdik.

-Siz nesi oluyorsunuz?

-Hiçbir şeyi olmuyoruz... Bizden yardım istedi, biz de aldık getirdik... Hadi gidelim sevgilim, biz insanlığımızı yaptık!..

ARTIK YABANCILAR ZOR TANIR BENİ!

ŞAİRİN HALİ

SAYIN okur, gördüğüm her şeye kendim yaratmış gibi dokundum ve onlara can veren düşlerimi sevdim. **Irmakların, derelerin durgun sularında ya da kuytularında, yani unutulmuş kıyılara yapışan hayatların yoksul çocuklarına kurdum, doğum denen çoğalma alışkanlığımı.** Boş bir çukurdum eriye eriye doldum. Hep kendime çalım atıp gölgeme düştüm. Ağlayan bir öfkeyle bağırıp durdum boşluğumu. Ruhuma öksüz yaralar sardım sayın okur...

Doğduğuna dua eden, ölüm korkusundan ibadete gidenlerin arasından geçip, aşka üşümüş kadınların kalplerinde gezindim, ateş rengiydi şehvetleri... Bak yine akıllandım, aşk geldi aklıma... Uzaklara bakanların umutları yalnızlığıma dokunup gittiler.. Sonra kapattım kapısını gözlerimin ve oda karardı, ışık dışarıda kaldı... Beni sevin diye bağırdı soytarı, gülün dedi bana palyaço... Ve sayın okur, yürüyenlerin arkasından, oturup konuşanların seslerinden kaçmaya başladım. Yorulur gibi olduğum vakitler inziva bıraktılar yanıma. Şimdi nereye gidiyorsun, biraz önce yoktun, diyen bir deliyim... **Mutluluğa kapalı bir geçitti yarım yamalak yaşanan bu hayat, geçidin altından geçemediler, çok sevdiler gidemedikleri yerleri. Onlar kim, bilmiyorum...**

Sayın okur... Aşka uzanmış bir yaz kadını, buğulu bir aşk gibi yatıyor, dokunabilene dokunacak kadar yakın... Işığımı söndürsem, yani gizlice kapatsam kendimi içine, bir tenha şehvet, yaz kokusu, uzak sevişme alışkanlıkları. Korkuya çarpıp dağılan içgüdüm, günaha taşıyıp duruyor beni. Yenilmiş, yani yenilgilerin yıktığı, yıkıntının taşıyamadığı bir ağırlık saçımın her bir teli. Tavşanlarını saklayamayan bir orman korkaklığı. Bir suç çekingenliği içinde, gözlerimi yoran bir uzak dokunmanın dağılıp gittiği yerlerde dolaşıp durdum. Saçmaların dağıldığı ayrılıklara yaralar oldum, şimdi zor tanır bütün yabancılar beni... Yılgınlığı dalgınlığına düşürmüş çılgın bir yalnızlıktım oysa. Eğer ayrılıksan kalbinden ağlayan, başıboş bir hayal gibi dolaşma gözlerimde... İşte düşüp kırdım dokunan yerlerimi. Baharda açan çiçek ölüsü bir hüzünle, darmadağınık savrularak düştüm. Özünü taşıdığım uzak aşkın gözlerinden akarak çıktım. Köy akşamlarından kalma bir uykusuzluk, mısır köklerinde kaşınan sivilceli çocukluklar... Hey sevgili! **Ağaçtan ağaca maymunlaşan bir gençlikten geldim.** Şehirlerarası otobüslere yaslayıp başımı boş şehirler arıyordum tünemek için. Tükenmiş gibiydim, ben onu görmeden önce... Kendi yalnızlığını örten birini gördünüz mü hiç! Öyle biriydi dersem, kendi kendime konuşurken... Aslında küfürlerin son sesiydi, bağıran bu öfke. Yüzünü ışığa dönmüş korkak bir utangaçlık, yıldızların arasından uçarak geldi... Ah, sayın okur!

Dördüncü kelebeğin
ömrü aşka yeter mi?
Yeniden doğurur mu beni!
Gidersen bütün yabancılar zor tanır artık beni!

www.kotusair.com

Kutsal'ın Bildiği

(...bak, ölü yıllar eğilmiş gökyüzünün balkonlarından, eskimiş giysileriyle.)
Baudelaire

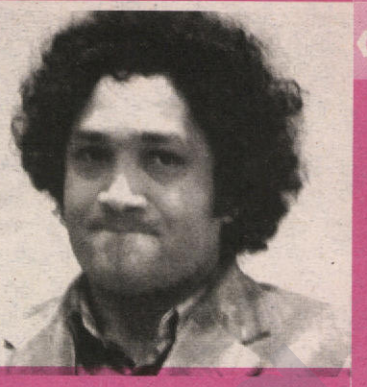

[metin kaygalak]

YILLARDIR atölyesine, evine girip çıkan biri olarak bizzat gördüğüm sergilerinde elde ettiğim ya da bana düşündürdüklerine bakarak konuşmak isterim Yorozlu'nun resimlerini. Gördüğüm Adada, Kaftan Kim, Yeşil, Hoşçakal İstanbul sergilerinde edindiğim okumalarla Yorozlu'nun temel kavramları üzerinde durmak istiyorum: Kutsal ve Mizah

Şenol Yorozlu resminin kurucu öğesi olan mizahı argümanlarıyla birlikte ele almadan, Yorozlu'nun resmine doğru yaklaşmış olamayız. Bu nedenle, kurucu öğeyi oluşturan 'özne'nin, tam da öznenin kendinden taşanlığıyla kurduğu suçluluk duygusu, kendi içindeki nesneyi barındırdığı ölçüde vardır (Lacan). Öznenin hemen nesneleşmesi eğilimiyle elde ettiği sapkınlık ki burada mizaha değen bir sapkınlık oluşturur.

Kaftan Kim? Sorusu, kaftanın ne olduğu sorusu karşısındaki iktidarsızlığımıza, çaresizliğimize, bu olguyu temellendirmeyi becerememiyişimize doğru firlatılmış bir sorudur: İçimizde nesneleştirmediğimiz, hükmedemediğimiz mahremiyetin fazlalığı. Kaftanların abartılı büyüklükte olduğunu hepimiz biliriz. Kollar, omuz genişlikleri ve uzunlukları normal insanın giyeceği türden değillerdir. Yorozlu, tıpkı Reynolds gibi -ki o İskender'in kısa boylu çizilmesinden yana olduğunu söyler, çünkü İskender sandığımızdan daha kısadır- kaftanları ti'ye alarak bunu sadece doğada herşeyin olduğu gibi görünmesi, gösterilmesi iddiasıylada değil ya da tam tersine giydiklerimizin bir simgesel karşılık olarak neye değdiğini, kaftanlara verdiği isimlerle yeniden yorumlayabiliriz. Bebek Kaftan'la Osmanlı'nın taht uğruna boğdurulan bebeklere yaptığı göndermeden tutalım, Edward Munch'ın Scream (Çığlık) tablosuna kadar.

Kaftanlarda bozarak, buruşturarak elde etmeye çalıştığı asıl şey, görünenin bilinegelenliğine bir müdahale gibidir. Kafamızdaki kaftan, abartı öğesiyle birden bir paçavraya dönüşebilmektedir. Edinilmiş algı ve onun üzerinden geliştirdiğimiz yerleşik bakış açısı başka bir performansla bir ironi gerekçesine dönüşebilmektedir. Yorozlu'da simgesel olan herşey kendini bir boşluğa bırakmak zorunda kalır. Bu boşluk tanımlı bir boşluktur aynı zamanda. Bu boşluk, beden bilgisi üzerinden sıyrılarak yeniden kendini deforme olan üzerinden, buruşma üzerinden var eder. Kaftanın sosyolojisindeki abartı öğesi Yorozlu'da buruşuk bir kağıt parçasında, (burada simgesel ilişkinin farklılığındaki kopuş, kaftandaki ötekilendirilmiş olan eksiğin yerini alır) ikiye ayrılır: Bu da bizi kaftanın yüksek konumlanışının dışında duranların, muhalif insanların kaftanına götürür. Yani Yorozlu, kaftanın abartısında olamayanı yeniden kurar, gövdelendirir. Bu yeniden hacimleme arayışı bizim tutkulu nostaljik bakışımıza firlatılmış simgesel bir ilişki sağlar: Karşıt kutupların farklılığını birbirine tamamlayan değil (ki öyle olsaydı imgesel ilişki olurdu) tersine, farklılığını öne çıkaran bir dil kurmuş oldu. O, özneler arasında dolaşan boşluğu böylece yeniden tanımlamış oldu.

Bu nedenle Kaftan Kim'de soru zannettiğimiz şey, daha çok sorunun kendi kendine cevap olarak işlemeye başlamasını sağlayan paradoksal bir kaydırma olarak tasarlanmasıyla beliriverir: Soru zannettiğimiz şey zaten bir cevaptı. (Adorno)

Yorozlu, **'özne'**yi kendinden neyin beklendiğini bildiği farzedilen bir duruma firlatılır. (Zizek): Yeşil (özne), simgesel iletişimin üçlü çağrıştıranıdır: Dolar, militarizm, derin devlet. Bu özne, bir süre sonra bir nesneye dönüşür. Böylece simgesel iletişim kendi romantik olanağını oluşturduğunda elde ettiği yapı, nesnenin katılaşmış değeriyle bizi başbaşa bırakır: Gerçek.

Yorozlu, simgesel düzenin etrafında yapılandırdığı eksiklik -ki bu eksiklik simgesel yapının bir artığıdır (Yeşil)- kuşatılan bir boşluktur aynı zamanda. Gerçeğin kendisinin bir boşluk üzerinde cisimleşmesini getirir. Lacan'cı bir anlamla düşünürsek burada gerçek nesne, yüce bir nesnedir: Devlet. Yüce nesne, fazla yaklaşılamayan bir nesnedir. Yorozlu, birtakım ideolojik öznelerle devletin varoluş talebine dair tavrını ve buna ihtiyaç duyduğu dinsel ve mitsel yapıyı açığa çıkaran ortak renge dikkat çekmek ister. Evet, devletin ümitsiz talebi ideolojik özdeneyimidir. Bu defa Ğadada sergisiyle (Ğadada'yı düzelterek okursak Adadağ olur) onun tersten okumasından başlayarak sergisini tasarlaması, Ayhali, Otomobil, Ada, Dağ gibi resimleriyle baştan itibaren politik-muhalif pozisyonu öncelediğini ortaya koyar. Ada'nın ve Dağ'ın simgesel göndermelerine bakma ihtiyacını ortaya çıkarır. Böylece travmatik olan şey burada yeni okuma biçimleriyle anlam kazanmıştır. Otomobil ya da aslında adı konmayan ve bir imge olarak **'altında kalınan şeyin otomobili'**, bize söylenmeyeni de beraberinde getirir: Kamyon'u. İdeoloik birer nesne olarak kendi varoluş taleplerinin göndergeleridir tüm bunlar. Burada belli bir tarihsel küme oluşturarak simgeleştirmelerimizi kendi karşıtları bağlamında kavramlaştırabiliriz. Ya da buna ideolojik pozisyonlar almak için bir imkana dönüştürebiliriz. Devlet, son tahlilde devlet göstergesinin tanımladığı ideolojik bir **'yücedir'**. Kendi varoluşunu bu vurgu üzerinden sağlar. İdeolojik analizde devlet kendi biraradalığını tanrı-din-ülke-vatan-millet gibi kavramların performatif işlevleri üzerinden geçirerek sağlar. Bu kavramların performanslarıyla elde edilecek tek bir sonuç vardır: Kutsal.

Şenol Yorozlu resimlerinde, şiddet ile kutsallığın özdeşliğini kabul etmekteki isteksizliğimize vurgu yaparak, devletin kutsallık içindeki varoluşunu sorgular

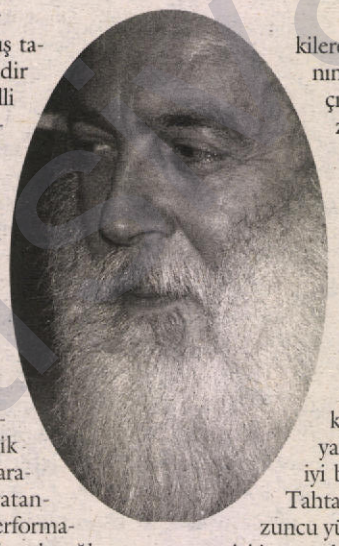

Yorozlu, şiddet ile kutsallığın özdeşliğini kabul etmekteki isteksizliğimize (René Girard) vurgu yaparak, devletin kutsallık içindeki varoluşunu sorgular. Yorozlu, Lacan'ın, sahip olmak öncelikli bir yoksunluğa bağlıdır derken, Derrida'nın mevcudiyet olarak adlandırdığı mekanı; resmin aklını oluştururken, resmi çizgisel zaman üzerinden aidiyet, kimlik, yerleşiklilik, kendilik, parçalanmışlık ya da parçalılık gibi kavramlara doğru sürükler. Devletin kendi yoksunluğunu bina edeceği kötü içkinlik, izleyicinin artık nerdeyse tüketici gibi duran bir izlere dönüşen, kendini sağlama alan iyi aşkınlığına bir barbar gibi çarpar durur. Bu yüzden Yeşil sergisinde Amerikalı ressamların resimlerini yeniden yorumlar. Bunlardan Barnett Newman, Kenneth Noland, Robert Mangold ve daha bir kaç Amerikalı ressamın resimlerini, imzalarının ünsüzleriyle (NWMN -Newman, MNGLD-Mangold) yeniden yapar. Her durumda bir ironi pozisyonu almaya çalışmak, Yorozlu resminin karakteristik bir öğesi olarak çıkar karşımıza. Amerikalı imzaları tersten okur. Tartıştığı şey bir durumu işaret etsin ister. Derrida'nın imzayı 'parçalı, ayrışık' bir gerçeklik olarak söylemesini tekrar etmek ister adeta.

Yorozlu'nun insanları bir siluet gibi içi-yüzü boşaltılmış bir bedene doğru evrilirler. (Tahta At, Satürn ya da Kutsal Aile) Yorozlu'nun insanları belli bir sınıfı tarif etmezler bu yıllarda. (70'li yıllar). Bir boşlukturlar. Bu boşluk kendini tıpkı Edgar A. Poe'nun insanları gibi tepkileri aracılığıyla dile getirir gibi durur. Her biri birer flâneur'dür. Belirli işgücü olmayan bir kişilik sergilediklerinden, uzmanlaşmayı reddeder (Benjamin) gibidirler. Diğer yandan yetmişli yıllarda burjuva düğünlerini betimleyen Bir Buçuk Milyonluk Yemek burjuva janr resimlerinde1 ise çizilen kadın, bir portre olarak kendi sınıfını tarif eder: Masa donatılmıştır. Bu resimlerdeki kişiler ne kadar sınıfsal yanlarıyla, abartılarıyla ve kitsch'likleriyle öndeyse, diğer resimlerde (Tahta At'ta örneğin) yüzün, ellerin, gövdenin sadece bir siluet olarak çizilmesiyle, bir o kadar imgesel olarak arka plandakilere, çağrışanlara dönüşmektedir: Tanımsızlaşmış bir beden, her an, bir çırpıda başka bir şeye dönüşecek hazırlıktadır. Sıkışmış insanlardır bunlar. Toplumsal katmanların varoluş biçimleri, uygunsuz kaçan tekdüzelikler, giyiniş tarzları ve davranışları bu resimlerden hemencecik sarkar. Tüm bu kirliliği hissederiz. Yorozlu, bu kirlenmeyi canlı tutar, bir hakaret gibi vurur insanın yüzüne. Milyonluk resimlerde portreler ne kadar konuşkansa, siluetlelerde o kadar suskundurlar. Tıpkı bir flânuer gibi yalnızlığını bir kalabalıkta yaşar. Bu iyi bir gizlenmedir belki (Baudelaire). Tahta At'taki kişilerin duruşu ondokuzuncu yüzyıl sonu, yirminci yüzyıl başlarındaki tanımlı kasaba fotoğrafçısının aileyi konumlandırışına benzer adeta: Bu modern bir ailedir. Anne-baba ayakta ve küçük çocuklar öndedirler. Büyük bir ihtimalle evin en küçüğüdür, şımartılmaya hazırlanmış bir cüretle tahta ata oturtulan. Bu orta halli modern aile fotoğrafıdır. Hepimizin kafasında oluşmuş bir fotoğraftır. Yüzlerin bir boşluğu tarif edişi, hepimize konuk olan bir imgeye dönüşür. Bu resim, gücünü bu yüzsüzlükten alır.

Yorozlu bu çelişkiyi iyi değerlendirir: Zıtların her birinin diğerine olan varoluşsal ihtiyacını. Ve bilerek ayrıştırır insanlarını. Milyonluk resimlerde 'zaman' yaşanmaktadır. Dolu dolu geçirilen bir tiksintiyle geçirilendir zaman. Joubert'in diliyle konuşmak gerekirse, günler tamamlanmış zamanın günleridir. **"Fobik kişinin tiksintiden başka nesnesi yoktur"** der Kristeva. Tiksinti, nesnelerin temsilleriyle gönül bağını koparan, bir halle **'korku'**yu yaratır. Bu bizi mahrem hafızanın iğrençle yüzleşmesine götürür. Kendisini **'boş'** bir özne olarak gören varlık, 'iğrencin' varlık kazandığı nesne hurdalığına saldıracaktır. 20. yüzyıl kentleşmesinde, sermayenin el değiştirmesiyle sınıfsal talep, tiksintiyi, kusmayı tevazunun nihayi kanıtına dönüştürmüştür. Yorozlu gelişen bu iğrence, durumca ahlaka, kendine varlık kazandıran bu tiksintiye cezbeden sahte nesnenin temsil ettiği tehlikeye saldırır. Düğün, milyonluk yemeklerle yapılan düğün, bir **'durumu'** sağlarken, kendi paradoksal kaydırmasıyla bir başka 'durumu' kaybetmektedir: Düğün ve harcanan para ne kadar çoksa o kadar iğrenç, o kadar güçlü görünecektir. Gücünü bu iğrençlikte almaktadır zaten. Çünkü **'varlık'**ın kendisi değil, **'yeri'** önemlidir. Ne kadar magazinel olursa o kadar **'durumlu yer'** korunmuş olunacaktır. Ne olduğundan ziyade, var olan durumun korunmuş olmasıdır önemli olan. Tüm bu tiksintili düğünlerle sağlanmış olunan, düzenin simgesel sistem içinde seküler mübadeleye dönüşmeme eğiliminde tutma çabası, Yorozlu'nun muhtemel değişkenleri anlamlama uğraşıyla ilişkilidir. Bir kirliliğe doğru akan anlamlama belirmeye başlayacaktır. Evet, Mary Douglas'ın dediği gibi kirlilik kendinde bir nitelik değildir. Bir sınırla ilintili olanla ve özellikle de bu sınırın yerinden edilmiş nesnenin öteki kirlenmenin gücü, kirlenmeye içkin değildir.

Gül Koklayan Barbaros resmiyle, iktidarın estetik algısını öne çıkaran zerafet algısını ironik yaklaşımıyla Fatih'in İtalyan ressam üzerinden portrelenen resmine (bu arada Siblizade'nin Fatih portresini unutmadan), Barbaros'un serpuşunu kabak formuyla alaylayarak yeniden yorumlar. İroni, Yorozlu'nun vazgeçmediği bir kavram olmaya devam eder. Yorozlu, Osmanlı büyüklerini **"endişelendirici tuhaflık"** üzerinden parenteze alır. Batılı ressamların oryantalist algısını, tasvir edilmiş portlerinin ortak kusan'ı gibi hicveder Barbaros üzerinden, tüm bu olan biteni. Bu tipler tüm tasvirlerde nevrotiktirler: Endişeli yüzüyle III. Selim, tuhaf favorisiyle Beyazid, patlak gözleriyle ve çirkin burnuyla Yavuz Selim bir boş özne olarak varlık kazanmaya çalışmıştır Tesavir-i Ali Osman resimlerinde.

Cupido ve Venüs'te mitik öğe kendi ağırlığının dışına taşar. Beklediğimiz mitolojik karşılık ters yüz edilir. Venüs uzanmış bir Tiziano kadını gibidir. Çocuk Eros yani Cupido ise bir çocukluk olarak tasarlanan hatayla algılanmıştır: Cupido, Venüs'e işemektedir.

Yorozlu neden mitik öğeyi bir firça darbesiyle böylesine harcar diye düşündüğümüzde, bir çırpıda antik bir öğe İkaros'un Düşüşü'nde aslında modern yalnızlığımızı kayboluşun altını kalınca çizerek hatırlatmaktadır. Düşmek, ancak çok güçlü bir şeylere sahip olanların ya da belli bir kudrete sahip olanların hayatlarında ciddi bir karşılık üretir. Bir zaman eleştirisidir bu. Bir sıkıntı olarak taşır zamanı. Ya da bir kayıp olarak...

1 Janr resmi : Avrupa resim sanatında belli sınıfların günlük yaşamlarından sahneleri betimleyen resim türü. Buna göre köylü janrı, burjuva janrı, saray janrı gibi ayırımlar yapılır.

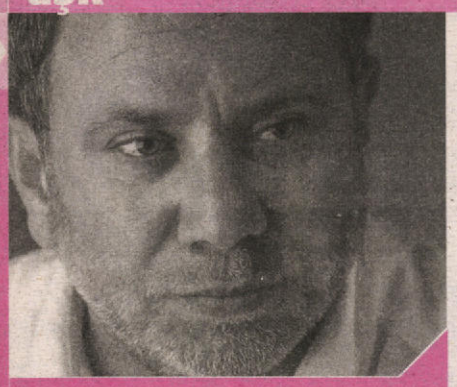

[cezmiersöz]

Saçlarını iple bağlayan ve benim için masum hırslarını yakıp, hesapsız ve sonsuz bir sevinçle gelen şehrin küçük kızlarının içindeki zaten tutuşmaya hazır aşk duygularını uyandırıyorum

Gel çıkalım bu karanlık ve uğultulu ormandan

Sesini bağışla bana

SESİNİ bağışla bana... Dağılan hayatıma bu akşamı bağışla. Sana bu dizeleri yazalı kaç yıl olmuş, saymadım. Yalnızlığımı bir sokak köpeği gibi zehirlediğim ve ona bile dönemediğim yıllarda olmalı. Yalnızlıktan uzaklaşmam devam ediyor hâlâ. Aşka gelince... Hangi denizdeydi onu bile unuttum. Hangi deniz feneri haber verir onu çoktan yitirdim gitti... Güler yüzlü, cana yakın ve hep neşeli olması gereken bir hayaletim yıllardır. İnsan yüzlerine korkusuzca bakabiliyorum ve bu yüzden bana büyük paralar veriyorlar.

Ben aşkın hangi denizde olduğunu unuttum ya, ne yapıyorum biliyor musun? Saçlarını iple bağlayan ve benim için masum hırslarını yakıp, hesapsız ve sonsuz bir sevinçle gelen şehrin küçük kızlarının içindeki zaten tutuşmaya hazır aşk duygularını uyandırıyorum. Aşkı bildiğim kadar, aşk oyunlarını, ustalıklarını da çok iyi bilirim. Yandıklarını hissedince onlarla ara sıra çok yakın, ara sıra çok uzak oluyorum. İçlerindeki ateş onları tutuşturmaya başlayınca uzaklığı hafif hafif artırıyorum. Ne oluyorlar biliyor musun? Seslerini kaybediyorlar.

İnceçik, yanık bir çığlık olarak kalıyorlar. Tıpkı senin bana yaptığın gibi. Bildikleri sözcükleri bile unutuyorlar. Acımasızlığın kapılarını açıyorum onlara...

Ama yine de hep kaybeden ben oluyorum. Benimle bir hayalet olduğumu bilmeden ve çılgınca, gözyaşları içinde ve sonsuz zevkler alarak sevişiyorlar. Bir hayaleti bile kalplerine inerek seviyorlar! Bense ruhsuz, donuk ve bir gözlemci gibi giriyorum o süt trenlerinin mahremiyetine.

Onlar uçarken, ben nerede yanlış yaptığımı düşünüyorum ve uçtukları yerden geri gelmelerini bekliyorum. Ve yavan bir gururla saçlarını okşuyorum sonra. Bir daha hiç aramıyorum onları.

Hiç âşık olmasaydım, belki bu yavanlığa, bu ruhsuzluğa katlanır giderdim, çokları gibi. Ama oldum. Yandım ben. Üflesem lambalardaki nurları yakacak gibi hissederdim kendimi. Ah! Sen vardın ve acılara, derinliklere, yolculuklara batmıştım ben. Dünya denen bu kapalı iktisattan çıkmıştım. Bu sıkıntı, bu kasvet, bu günaşırı intihardan...

Sen vardın ve ben **"sürü"**den kurtulmuştum. Tüm bağlardan. **"Yenilgilerden, yengilerden."** Kazançlardan, kayıplardan. Amaçlardan. Sen ve ben eşitiydik tüm insanların; özellikle mazlumların, yoksulların, acı çekenlerin. Çileleri ve sevinçleri bin kat büyümüştü gözümüzde.

Onlara katılma isteğiyle yanıp tutuşurduk. Hatırlar mısın? Sana **"işte şimdi sosyalist oldum"** derdim. Delicesine tutkunduk yaşama; ama bir başkaldırı sırasında en önde ölmek isteyecek kadar da seviyorduk onu. Pek öleceğimize inanmazdık da hani. Kanlar içinde yere düştükten sonra şehrin unutulmuş bir deniz kıyısında, ya da bir kır kahvesinde yeniden doğacağımıza inanırdık içten içe...

O ne büyük şefkatti; artık **"konuğu"** olduğumuz bu dünyada yaşayanlara. İnsanlara, çiçeklere, böceklere, hayvanlara. Sokaklarda başıboş dolaşan güneşin ve ayın ışıklarına. Serseri rüzgârlara. Çırpınan denizlere. Kimsenin kendininkinden başka kimselerinkini fark etmediği o öksüz dünya telaşlarına, o küçük yaşama hırslarına. Biz bu dünyadan **"atılmış"** olduğumuz için her şeyin farkındaydık. Bize kimse bir şey yapamazdı artık. Hoşgörü ya da insafsızlığın dışındaydık. Güneş sadece bize göz kırpıyor, ay sadece bize yakınıyor, rüzgâr çıkmazlarını sadece bize anlatıyordu.

Şehrin her yerini özlerdik, özlediğimiz yerler bizi son saate kadar, son ana kadar beklerdi. Biz mutlaka yetişirdik. Ve hep kabul görürdük... Sonra birimiz telaşlandı. Güce sarıldı, aynalarını karıştırdı. Kimdi o bilmiyoruz ikimiz de. Kim kimi terk etti önce, kim güce sarıldı? Kim bir kapının daha açılmayacağından korktu, bilmiyoruz ikimiz de...

Karıştı ve tıkandı yolculuğumuz. Flamalarımız yere düştü. Güneş yuvasına çekildi, ay bize yakınmaktan vazgeçti. Rüzgârlar kendi başlarının çaresine bakmaya başladı. Yoksullar, acı çekenler, mazlumlar bize bencil ve çıkarcı insanlar gibi gözükmeye başladılar. Yenilgiler, yengiler başladı. Kazançlar ve kayıplar. Askerler bizi kurşunlayınca öleceğimize inandık gerçekten. Üfledik; lambalar yanmadı. Dünya başladı. Öldükten sonra buluşacağımız hiçbir kıyı, hiçbir kır kahvesi kalmamıştı.

Günaşırı intihar başlamıştı...

Artık gel. Aşksız kendime tahammül edemiyorum. Aşksız bu dünyaya tahammül edemiyorum. Artık gel. Yeniden acılara, derinliklere yolculuklara batmak istiyorum ben. Bu kapalı dünyanın donuk ve ruhsuz bir gözlemcisi olmaktan tükendim. Güler yüzlü, cana yakın ve hep neşeli olması gereken bir hayalet olmaktan bıktım...

Gel, yeniden her şeyi yitirelim ve bir sözcük için can vermeye hazır hale gelelim.

Gel, hem silinelim bu dünyadan, hem her şeyin sahibi olalım.

Bu yalanlardan, bu ayak oyunlarından, bu küçük hırslardan zehirlendim artık. Gel, bu karanlık ve uğultulu ormandan çıkalım.

Sesini bağışla bana... Dağılan hayatıma bu akşamı bağışla...

Aşk Yanığı

kalırsam, uçamam yerim dar
ya da ateşe düşer ellerim
poyraz eser saçlarımda
sonra üşürüm bir serçe kadar

birazda ağıtlardır habercisi
örselenmiş bir aşkın
ya avuçlarında çırpınırsa kalbim
kalbim ki şarkılar söylesin bırakın

unuttum! kaç mevsim bana
güller sokağında....

dinmedi. yüzünün deltasına yağmur
henüz bitmedi çağlayanların sesi
ama hala gamzelerinde
o öksüz çocuk gülümsemesi

hep biraz eksiktir kelimeler
savrulup gidenin ardından
gözyaşı bulutu sinerken mektuplara
suya bırakılan hatıralardan

nasıl bilebilirdi acıyı.çok sevmeseydi
küskün.. çünkü aşk yanığı gözleri....

selmaağabeyoğlu

Derinliğine Kimse Sevgili Olamadı

Aşkta mı gizli faşizm,
yoksa insanda mı...
Seven niye terkedilir...
Saf kalmak mucize midir...
Sevgi neden kimi geceler
zalim bir cinselliğe kurban edilir...

CEZMİ ERSÖZ 'ün
kendi sesinden şiirleri
LEMAN SAM,
VEDAT SAKMAN ve
HALUK ÇETİN'in
müzikleriyle.

11 ŞUBAT'TAN İTİBAREN
TÜM KİTAPÇILAR VE
MÜZİK MARKETLERDE!

c e z m i e r s ö z

TEKİN YAYIN DAĞITIM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

TEKİN

www.tekinyayinevi.com . e-mail: info@tekinyayinevi.com

www.arsivakademi.org

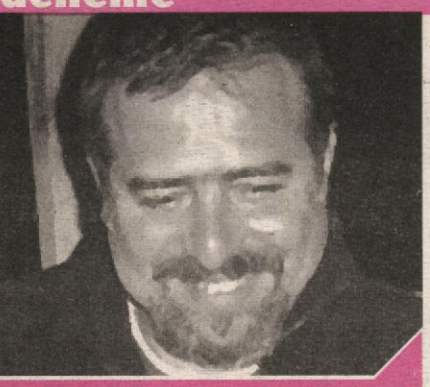

[akifkurtuluş]

Yassu Takis Binis!

Costas Ferris'in ödüllü filmi "Rembetiko"da buzukisini havalandıran adamdı Takis Binis. Bu filmde anlatılan aynı zamanda Binis'in hikayesiydi. Binis öleli bir ayı geçiyor. Yassu Takis Binis!

COSTAS Ferris, ölümsüz Rembetiko filmi projesinde, büyük rebet şarkıcı Marika Ninu'dan ilham aldığını söyler. Gerçekten de filmdeki Marika ile Marika Ninu'nun hayatı arasında büyük benzerlikler vardır. Hatta bu dünyaya yakın yolculuklar, Marika'nın kocası, belalısı, kırığı, arkadaşı ne derseniz; yanıbaşındaki o **"hırt"** buzukici ve besteci Babis'in, ben pek kondurmak istemesem de Çiçanis olduğunu söylerler.

Esasen Ferris, bir çok rebetin öyküsü etrafında 20. yüzyılın Yunanistan'ına bakmaktadır. Rebetlerin durduğu yerden baktığı için de görebildiği ve kuşkusuz gösterdiği başka veya en farklı yönü Yunanistan'dır. İzmir'in tekkelerini Pire'nin tavernalarına taşıyan, yüzyıllardır yaşadıkları yerlerden kovulan, ama vardıkları yer de yurdu olamamış ya da yurdunda da **"yaban"** kalan bu insanların hikayesine. Costas Ferris'in **"Mana mou Ellas"** diye başlaması da tesadüf sayılmamalıdır. **"Anam Yunanistan"** şarkısı, aslında anasına sitem eden evladının çığlığıdır. Muhtaç olduğu şefkati anasından göremeyen evladının iç çekişi...

İzlemeyenler için çok kısa bir özet yapmam gerekirse. Film, Venizelos'un ordularının Anadolu'ya girişiyle başlayıp, İzmir'de filikalara binip kaçan ahalinin görüntülerine hızlı geçiş yapar. Buradan gidenleri, orada bekleyen açlık, yokluk, sefalettir. Atina, Pire ve Selanik'in kenar mahallelerindeki gündelik hayatta, acıya başkaldırmak kadar, unutarak uzaklaştırmak da önemli bir yer tutar. Polisten, askerden nefretin arı başına, alkol ve cigaralığı da yerleştiren külhan (mangas) ve tabii ki erkek bir kültürün içine buluruz kendimizi. Müzik ve müziğin ritmine (havasına) kendini kaptırmanın bir biçimi olarak rebet dansları, bu kültürün parçalarından veya renklerinden biri olarak karşılar bizi.

Costas Ferris, rebet ustaların hayatlarına bizi çağırırken, tabii ki kendi kurgusunu önemseyecek, bize kendi harmanını sunacaktır. O bakımdan Ferris'in Marika'sından farklı olarak, Marika Ninu'nun Sovyet Ermenistan'ından göçeden bir ana babanın kızı olduğunu, bebekken Pire'ye geldiklerini, bir Ermeni'yle küçük yaşta evlendirildiğini, kocasının, çocağında çocukla Marika'yı bırakıp Ermenistan'a dönüş yaptığını biliyor olmamız önemli değildir. Costas, Ninu'dan bu ayrıntıyı alır ve bu kimliği, Babis'in bir başka kırığı Rosa'ya verir. Hatta filmin, Marika'yı oynayan Sotiria Leonardu'yla birlikte senaryosunu yazan yönetmenimiz; tavernanın kuytu bir köşesinde dileklerini keserek bu hayattan göçecek olan Rosa Eskenazi'yi, 1915 tehcirinden alıp Yunanistan'a getirmiştir. İşin ilginci Costas ve Sotiria, bu film karakterini, gerçek bir rebet şarkısından almışlardır. Adı üstünde: İstanbul göçmeni bir Ermeni, Rosa Eskenazi.

Biz hikayeye devam edelim. Metaksas yıllarında tavernalar kapatılacak, 2. Büyük Savaş yılları ve Alman işgalinde, bir çok rebet toplama kamplarına gönderilecek. Kısacası bu insanlar hâlâ **"bir günyüzü"** göremeyeceklerdir. Deyim yerindeyse, işler kesattır. Hatta Marika Ninu 1951 yılında Çiçanis'le birlikte bir süre İstanbul'da çalışır. Bir çok rebet, küçük ve isimsiz mekanlarda sahne alacak, önemli bir kısmı da Amerika'nın yolunu tutacaktır. Marika Ninu da döneminin bir çok rebeti gibi, 1954 yılında Amerika'ya gider. Tutunamaz. Zaten yakalandığı kanser, iyiden iyiye vücudunu teslim almıştır. 1956 yılında döner. İki ay sonra da ölür.

Costas Ferris'in 1984 Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı ödülünü alan ve zaten başlı başına müzikal tadında olan bu enfes filminin bir başka güzelliği, rebet şarkıların seçimidir. Bir ikisi dışında bir çok şarkıyı Sarhakos, sözlerini de Gatsos yazmıştır. Daha güzeli, şarkıların **"aslına uygunluğu"**dur. Geleneksel zeybetiko formlarını çok iyi kullanan Sarhakos'un şarkılarını dinlerken, Çiçanis'in yeni bulunmuş bir eserini dinliyor gibi olmamız boşuna değildir. Zaten ekibin amaçladığı da budur.

Ekip çok daha güzel bir şey yapar. Rembetiko'da çalması, söylemesi ve tabii oynaması için 25 yıldır Amerika ve Kanada'da yaşayan bir büyük ustayı Yunanistan'a davet eder. Vefalı olmak budur işte. Çünkü **"bu filmde anlatılan"** Takis Binis'in de hikayesidir.

Anadolulu Elen ana-babanın çocuğu olarak, 1923'de Selanik'te doğar Takis. Çok genç yaşta Papayoannu ve Çiçanis'le tanışması, onu bu aleme çeker. İlerleyen yıllarda Çiçanis'in sadece iyi bir çırağı olmakla kalmayacak, daha sonra çok popüler olacak şarkılarını ilk plağa okuyacak olan da o olacaktır. Marika Ninu'yla ilk kez seslendirdiği 1952 tarihli Sa kano du ntyo vre poniri, (sana bir şeyler yapacağım kurnaz kız) bunlardan en namlı olanıdır.

'30'lu yılların ortalarıdır; çocuk denecek yaşta, Metaksas diktatörlüğünün **"Milli Gençlik Örgütü"**ne girmeyi reddettiği için kodese yollanır. Fazla değil, on yıl sonra, bu kez Alman işgaline karşı sabotaj eylemlerine karıştığı için Pavlos Melas kampına tıkılacaktır.

1946 yılında geldiği Atina'da, Selanik'ten iki ustasının yanı sıra sadece döneminin değil, bugün bile isimleri geçtiğinde önümüzü iliklediğimiz Marko Vambakaris, Hacıkristos, Marika Ninu'yla Amerika'ya giden Kaplanis ve Hiotis gibi ustalarla çalışır. Sonra 1958 yılında bir gün o da çeker gider Amerika'ya. Ta ki bir gün, Costas Ferris ve Sarhakos **"Baba bu iş sensiz olmaz"** diyene kadar. Filmin çekim ve stüdyo kayıtları için 1983'de Atina'ya gelir.

Bir çok şarkıda sesini duyarsınız ama Rembetiko filminin bilinen cast'ında adını göremezsiniz. Marika, benim milli marşım **'Ağ'** anlamına gelen To Dihti'ye, **"Kathe fora pu aniyis dromo sti zoi" diye girerken, heyetin hemen sağında buzukisini "havalandıran"** oydu. Yunanistan turnesine çıkan Marika'nın simsiyah gözlerinin içinden tren yolculukları ve sahne ışıkları akarken, kalın, davudi sesiyle Takis Binis, **"Bir gün ağa yakalanırsan"** diyordu;

"Kimse seni kurtaramayacak
Ucunu kendin bulmaya çalış
Ve kaderinse yeniden başla"

2003 yılının Şubat ayında bir gün, Atina'da otele yerleşir yerleşmez ilk gecemin planlarını kurmaya başlamıştım. Turistik olmayan, **"play buzuki"** parçaları çalmayan, sağlam bir rebet tavernası arıyordum. Ankara'da, aynı muhtarda ikametgah kaydımız olan Stelyo Berberakis'den Stoa Athanaton'un ismini, otelin resepsiyonundaki delikanlıdan da yol tarifini alır almaz, Sofokleus Sokağı'na girmiştim bile. Vakit gece yarısını geçmişti. Buzuki sesini duyunca adımlarım hızlanıyor, hızlandıkça ses daha yakınlaşıyor, ben sese hemen ulaşmak için koşuşturuyordum. Ses iyice yanıma geldiğinde, finiş çizgisine artık ayaklarıyla değil de kafasıyla giren atletler gibi bittim tavernanın kapısında. Görevli çocuk, herhalde beni birileri kovalıyor sandı ki hemen arkamdan kapıyı kilitledi. Sadece koştuğumu anlatınca da güldü, ama bir anlam veremediğinden emindim.

Aç tavuk darı ambarına girmişti. Hele sıra bildiğim şarkılara geldiği zaman kendimden geçiyordum. Bir ara bir sessizlik kapladı tüm bir salonu. Siyah bir takım elbise içinde beyaz, düğmeleri sonuna kadar iliklenmiş gömleği, elinde buzukisini sapından aşağıya doğru tutarak masaların arasından bir adamı sahneye ilerlerken gördüm. Herkes nefesini tutmuş, bu adamın yerini almasını ve buzukinin teline vurmasını bekliyordu. Geldi yerine oturdu. Salonu selamladı. Alkışları aldı. Bana çok tanıdık gelen, asık suratlı, herkese döver gibi bakan bu adamı bir yerden tanıyordum. Sağına baktı, **"Hazır mıyız?"** der gibi. İşaretini aldı. Aynı şekilde soluna baktı, oradan da aynı işareti aldı. İki üç saniye sonra, yukarı doğru yumuşak bir hareketle kaldırdığı kafasını ani bir hareketle yere eğerek vurdu buzukinin teline. Benim **"Dağların Yankısı"** diye bildiğim Çiçanis şarkısı başlayınca, sesinden tanıdım Takis Binis'i. Zaten kaldığım beş gecenin üçünde soluğu Stoa Athanaton'da aldım.

Aynı yılın Kasım ayında gittiğim Atina'da, sanki pavyonda dostu olan bitirimlerden birisi gibiydim. Bir akşam dayanamadım, garsonu çağırıp istek yaptım. 10 Euro sıkıştırdığım bir peçeteye **"To Dihti"** diye yazdım. İngilizce, **"Sen ver o anlar"** dedim. Peçete gitti. Garsonla bir şeyler konuştular, şarkı başladı. Benim gözlerim doldu. Yanımda sevgilim vardı. Yan masadaki iki genç kız, benim çok romantik bir aşık olduğumu düşündüler. Bunu ben tuvalete gitmek için masadan kalktığımda sevgilime söylediler. Biraz sonra garson, bir kadeh kırmızı şarap getirdi. **"Taki gönderdi"** dedi. Benim yine gözlerim doldu.

Yirmi beş yıl aradan sonra, bu muhteşem rebeti yurduna getirenin ne olduğunu ilk kez o gece düşündüm. Amerika'ya kaçmasında Marika'nın erken ölümünün hiç mi payı yoktu acaba? **"Marika da gitmişse, ben neden buradayım"** diye mi düşünmüştü? Ömrünün ikinci yirmi beş yılını geçirdiği yerden, ilk yirmi beş yılının geçtiği ve ne kadar yurdu olduğu belli olmayan o topraklara onu çağıran şeyin Marika Ninu olduğunu kurdum kendi kendime. Ona olan aşkı, Marika'yı tekrar yaşamak arzusu bunu tetiklemiştir dedim. Arada Çiçanis gibi bir dev olduğu için dile getirilmeyen bir tutku. Kendini, karşısında nedense hep ezik hissettiği hercai ruhlu bir kadın! Daha da kötüsü, aşık olduğun kadın tarafından yakıştırılan abilik, babalık, kardeşlik halleri. Rembetiko filmindeki Yorgakis tipine ilham veren rebetin Takis Binis olabileceğini, işte bunun için galiba, ihtimaller arasına kattım. Öyle değilse bile, ben uygun buldum.

Ama ben de Marika'ya aşıktım.

Atina'ya bu gelişimde, Sotiria Leanordu'yu ne yapıp edip görmek istiyordum. Bir tavernada Costas Ferris'in kallavi bir rebetiko işi yaptığını öğrenmiştim. Gece yarısına doğru kaldığım otelden çıktım, karışını evde bırakmış, sevgilisiyle felekten bir gece yaşayacak **"ağır avukat"** rolünü yakıştırdım kendime. Biraz komiklik olsun istiyordum. Havayı dağıtacak bir firlamalık arayışı belki de. Öyle bir şey... Koyu lacivert bir takım elbisenin içine, -böyle bir renk var mı emin değilim- **'güzel mavi'** bir gömlek giydim, ayağıma da yes yeni cıncık gibi bir ayakkabı çektim. Taktım koluma **"hatun"**u, çıkıp Vulagmeni Caddesi boyunca yürüdük. Kelsu Sokağı'na sapıp Erminies'e girer girmez, günlerdir beklenen ağır misafir gibi sahneye yakın bir yerde bir masaya yerleştirdiler bizi. Sotiria'yla göz göze gelmeyi beklemiyordum tabii ki. Araya giren 20 yılı gözlerinin altında, alnında görebileceğimi biliyordum ve doğrusu, umursadığım da bunlar değildi. Ama havada açıklayamayacağım, tuhaf, eğreti bir şeyler buldum. Bir paket program havası, bu işi de yapalım da satalım bıçkınlığı, biraz canımı sıktı. Hem sonra Sotiria'nın, bir sıpanınki kadar güzel iri, siyah gözlerinde o eski buğudan da eser kalmamıştı.

"CANINA DEĞSİN USTA"

Sonra, geçtiğimiz Aralık ayında bir perşembe günü Adel aradı. **"Akif"** dedi, **"Sana kötü bir haberim var, Takis Binis öldü."** 22 Aralık 2005 günüydü.

Stoa Athanaton, Yunanca'da Ölümsüzlük Arkadı (veya pasajı, geçidi) anlamına geliyormuş. Atina'nın Et Pazarı'nın orta yerindeki bu tavernanın yüzyıldan fazla bir tarihi olduğunu da sonradan öğrendim. Kasaplar, işlerini bitirdikten sonra, yüzlerini gözlerini yıkayıp buzukilerini, gitarlarını, kemanlarını, akordeonlarını alıp bu mekanda başlarlarmış işrete.

Bu güzel delikanlı, işte bu geçitten üçüp gitti ölümsüzlüğe. Sotiria Bellu'nun, Çiçanis'in yanına gömüldüğünü biliyorum. Londra'da ölen Çiçanis'i keşke Marika'nın yanına gömselerdi. 21 Aralık 2005 Çarşamba günü, Atina'da Şişmanoğlu Hastanesi'nde böbrek yetmezliğinden ölen bu "sert dayı"yı nereye, kimin yanına gömdüklerini sormadım. Merak da etmedim.

Adel'in beni aradığı Perşembe günü, akşam eve geldim. Mutfağa geçtim. Sert bir rakı yaptım. Filmin CD'sini çıkardım. Aletin sesini epeyce bir açtım. 11. parçaya getirdim. To Dihti başlamıştı. Salonun camlarını açtım. Yüzüm, Dikmen Vadisi'nden gelen ayazı hissetsin istedim. Kadehi yarısına kadar ağzıma diktim. Kalan yarısını pencereden aşağı döktüm.

"Canına değsin Usta" dedim, **"Canına değsin."**

Yassu Taki! Yamas Çiçani!

Kâfiristan

Hindikuş Dağları ile Himalayalar'ın kesiştiği zirvede, çok tanrılı bir topluluk yaşıyor. Büyük İskender'in Hindistan seferi sırasında buralara yerleşen Makedon askerlerinin soyu olduğuna inanılan topluluk, Müslümanlığı kabul etmediği için "Kâfirler" olarak anılıyor

coşkunaral
coskunaral@esmerdergisi.com

AFGANİSTAN her açıdan çok ilginç bir ülke. Coğrafyası, bulunduğu konum, üzerinde yaşayan toplulukların hikayesi oldukça ilgi çekicidir. Afganistan'a çeşitli nedenlerle birçok kez gittim. Benim için en ilginci, hiç şüphesiz Hindikuş Dağları ile Himalayalar'ın kesişme noktasında, dağların zirvesinde yaşayan bir topluluktu. Bu bölgeye yerliler **"Kâfiristan"** adını vermişlerdi. Orada yaşayanlara ise **"Kâfirler"**. Bölgenin dini yapısı genel olarak **"İslam"** olmasına rağmen, **"Kâfirler"** çok tanrılı bir inanışa sahip. Zaten bölgenin diğer halkları da bu yüzden onlara **"Kâfir"** ismini uygun görmüşler. Bu topluluğun, Büyük İskender'in Hindistan seferi sırasında buralara yerleşen Makedon askerlerinin soyu olduğuna inanılıyor. Çünkü beslenme şekilleri ve ritüelleri halen değişmiş değil. Yaşam şekilleri Makedonlara çok benziyor. Başka toplumlarla ilişkileri olmadığı için ırksal özellikleri ve dilleri de pek değişmemiş. Mesela **"Ş"** harfi sadece Makedonca, Macarca gibi birkaç dilde mevcutken, bunlar da bu harfi kullanıyor.

Kâfiristan'a ilk kez bir Ramazan günü gitmiştik. Onların **"coşku"** anlamına gelen kutsal bir bayramlarına denk geldiğimiz için bize zorla mısırdan yaptıkları şaraptan içirmişlerdi. Sıcak içilen bir şaraptı. O bayram boyunca bu şaraptan bol bol içildi. Bayramın sonunda oruca benzer bir olaya şahit olduk. Bayramdan sonraki gün ekmek pişirdiler ancak pişirdikleri ekmeği yemediler. Bir sonraki gün de et pişirdiler, ancak onu da yemediler. Kurban olarak keçiyi tercih ediyorlardı.

En çok ilgimi çeken şey ise danslarıydı. Bayram boyunca devam eden dans gösterileri sırasında, kadın ve erkekler karşı karşıya geçerek, çeşitli figürler sergilediler. Ege bölgesindeki kimi şenliklerde gördüğüm dans motiflerinin neredeyse aynısıydı. Bilim adamı değilim, kesin bir yargıda bulunamam, ancak bu topluluğu inceleyen bütün bilim adamları benimle aynı kanıda. Hepsinin ortak fikri, bu topluluğun kesinlikle bu bölgeye ait olmadığı yönünde.

Müslümanlığı kabul etmedikleri için kendilerine **"Kâfir"** denmiş. Onlar da bu ismi kanıksamışlar. Aslında bu durum onlara biraz da ayrıcalık kazandırmış. Bir tarafta çok katı Afgan rejimi, diğer tarafta en az Afganlar kadar sert Pakistan. Bu iki rejim arasında son derece rahat bir şekilde yaşayabiliyorlar. İlk bakışta çok çağdışı bir yaşam sürüyorlar diye düşünseniz de aralarına girdiğinizde o kadar da kötü olmadığını anlıyorsunuz.

Bu toplulukta kadınlar çok önemli. Ciddi bir söz hakkına sahipler. Gerçi sınıfsal bir yapılanmadan ve ciddi bir üretim ilişkisinden bahsedemeyiz ancak tüm üretim noktalarında kadınların emeği daha yoğun olarak göze batıyor. Kadınlar topluluk içerisinde çok rahat hareket ediyorlar. Yaşadıkları bölgenin genel yapısını göz önüne aldığımızda, o bölgeden çıkamamalarının nedenini daha rahat anlayabiliyoruz.

Kadınların özellikle giysileri çok dikkat çekici. Saçlarının arka tarafını sıfıra vururken, ön taraflarını keçi yağı ve toprakla yıkayıp şekil veriyorlar.

Bunların bir kısmı çok sonraları Müslümanlığı seçmiş, ancak büyük bir kısmı hâlâ dağlarda eski yaşam biçimini devam ettiriyorlar. Geçmişte yaşadıkları, özellikle de Afganistan tarafından karşılaştıkları baskılar nedeniyle bir kısmı Müslüman olmuş ve görece rahat bir mezhep olan İsmailiye mezhebini seçmişler. Pakistan tarafında ise hiçbir baskıyla karşılaşmıyorlar. Hükümet onları korumaya bile almış denilebilir. Turizm açısından önemli bir topluluk olarak görüyor onları. Ancak bu bölgede de bir kısmının Müslüman olduğu söyleniyor.

TURKİYE'NİN İLK VE TEK
YERLİ BELGE VE BİLGİ KANALI
ŞUBAT AYINDA DIGITURK'TE

DIGITURK

Vanmen
otin peynir kokulu kahvaman

sponsored by **VAN KAHVALTI SOFRASI**

Atatürk Bulvarı No: 168/2 Büyükşehir Belediyesi Arkası Tel: 0 212 522 08 59 - 522 08 60 Aksaray / İST

www.arsivim.com

[feyzahepçilingirler]

Yavru keklik gibi

Ne zaman kapıya ya da pencereye çıksa Muharrem'i oralarda bir yerde bekler buldu. Kaş göz işaretlerini görmezden gelip içeri kaçarken göz göze gelmişlerse pır pır etti içi; faka tutulmuş yavru keklik gibi çırpındı, göğüs kafesi dar geldi kabaran yüreğine

BU karşıdaki Yeni Cami'ymiş. Biraz sonra köprüye çıkıp karşıya yürüyecekler; o zaman Süleymaniye'yi de gösterecekmiş Muharrem. Sonra da Kapalıçarşı'ya gideceklermiş. Bugünkü program buymuş.

Yağmur yağmasa bari. Bu beyaz ayakkabılarla kalakaldı İstanbul'da. Gelirken, **"Bir hafta sonra dönerim"** diye düşünmüştü. Bir hafta uzadı on gün oldu, on beş gün, yirmi gün, neredeyse bir ay olacak. Sesini çıkarmıyor Zeliha Hala; ama sıkıldı bu konukluktan, belli.

Dede hastalandığında haber vermişlerdi halaya, o da koşa koşa geldi; ama son nefesini vermeden önce ulaşamadı babasına, yetişemedi. Ancak cenazesinde bulunabildi. O da bir görev sayılırdı, yaptı görevini; babasını toprağa verdikten sonra ta İstanbul'lardan kalkıp geldiği için dönmedi hemen. Hayırlarını yaptırdı, mevlidini okuttu babasının. Köydekilerin hepsinden iyi sayılırdı para durumu; daha doğrusu, İstanbul'a göre epeyce yoksul; ama köye göre oldukça zengindi. Helvası da yapılıp dağıtıldıktan İstanbul'a dönüş lafı açıldığında, **"Hadi seni de alayım"** dedi Döne'ye. **"Hem yolda bana arkadaşlık edersin hem de İstanbul'u görmüş olursun."** Havalara uçtu Döne. Uçmaz mı? İstanbul onun için yalnız filmlerde, televizyonlarda görülen bir yer. Hayal gibi. Cennet gibi. Hani, cennetten de pek sık söz ederler; ama gerçekten var olup olmadığını ölmeden anlayamaz insan, İstanbul da öyle. Cenneti belki öldükten sonra görecek; ama İstanbul'u ne öldükten sonra görebilir, ne ölmeden önce. Böyle düşünürdü Döne. Halasından o öneri gelene kadar yani. Hala da onu bir çeşit borç ödeme niyetiyle çağırmış meğer. İstanbul'a gelmelerinden sonra anlattı.

Köye ayak bastığı andan dönünceye kadar, köyde karşılaştığı her akraba, her komşu, Döne'nin, dedesine nasıl iyi baktığını anlatıp durmuş çünkü. Dedesi değil, öz babasıymış gibi baktığını, öyle canıyla hizmet ettiğini anlatmışlar. Son beş ayda hep yatalakmış ihtiyar; ama Döne, altına kaçırdığında bile tiksinmeden temizlemiş; onun sayesinde, ziyaretine her geleni sabun kokulu yatağından misler gibi karşılamış dede. İşte bunlardan dolayı ödüllendirilmiş Döne. **"Madem sen babamıza çiçek gibi baktın, ben de seni İstanbul'da ağırlamak istedim. Gelsin, istediği kadar kalsın evimde dedim kendi kendime"** diye anlattı halası daha sonra. Erkek kardeşinden, Döne'nin babasından da öyle izin istemiş zaten: **"Duydum öğrendim ki yatalak babamıza aylardır o bakmış. Bunalmıştır çocuk. Ne demişler? Hasta mısın, hasta mı bakarsın? Gelsin benimle; İstanbul'u görsün, bir hava alsın"** demiş. Komşu köye gitmesine, teyzesigilde gece yatısına kalmasına bile izin vermeyen baba, bu kez ne olmuşsa ses çıkarmamış. **"Al götür bakalım; ama çok kalmasın"** demiş sade.

Geldiğinde hava güzeldi, gökyüzü masmavi, İstanbul günlük güneşlikti. İki gün önce birdenbire kış bastırdı; göğün mavisinin yerini kurşunîler aldı, suratını asıverdi İstanbul, kapkara bir kedere battı. Bu kadar uzun kalacağını bilseydi siyah ayakkabılarını da alırdı yanına Döne. Bunlar geçen yaz, ablasının düğünü için alınmıştı; kıyıp giyemediği için yepyeni kaldı. Ötekiler eski, siyahlar. Beyaz ayakkabıları topuklu da hem. Yürürken de dururken de başka bir hava, kadınca bir hava veriyor insana. Daha doğrusu Fatmagül öyle diyor. Fatmagül başka ayakkabısı olmadığını da bilmiyor, en ucuzundan kışlık bir çift ayakkabı alacak parası olmadığını da. O havalı bulduğu için Döne'nin hep beyaz ayakkabı giydiğini sanıyor. Gelirken annesi üç beş kuruş kıstırmıştı eline; Muharrem ona hiç para verdirmediği halde Fatmagül'le dolaşmalarında hepsi harcandı bitti. Şimdi dönmeye kalksa köye gidiş parasını bile halasından istemek zorunda. Gerçi hala seve seve verir. **"İstediğin kadar kalırsın"** dediğini çoktan unutmuş görünüyor. Dönüş sözü açmıyor; ama Döne'nin, **"Gideyim ben artık"** demesi için gözünün içine bakıyor. Muharrem'in ilgisini o da fark etti çünkü. Halasından önce Döne fark etti elbette. Nasıl fark etmesin ki işte olduğu zamanların dışında, ne zaman kapıya ya da pencereye çıksa Muharrem'i oralarda bir yerde bekler buldu. Kaş göz işaretlerini görmezden gelip içeri kaçarken göz göze gelmişlerse pır pır etti içi; faka tutulmuş yavru keklik gibi çırpındı, göğüs kafesi dar geldi kabaran yüreğine. Başlarda pek uyanmadı Zeliha Hala; ama odalar habire havalandırıldıkça; etekler, bluzlar yetmezmiş gibi, havlular, peşkirler bile pencerelerden silkelendikçe işkillendi: **"Ne oluyor? Bu Muharrem'in gözü hep senin üstünde"** diye verdi ilk kuşku işaretlerini. Sonra, **"Aman ha! Emanetsin bana. Sakın!"** diye uyarlara başladı. Bunların yetmeyebileceğini kestirdiğindeyse sıra göz korkutmalara geldi: **"Sen bilmezsin bu İstanbul'un erkeklerini. İstediklerini aldıktan sonra yüzüne bile bakmazlar kızın. O zavallı kızcağızlar da bara pavyona düşer, rezil olur, kalır buralarda. Ne aileleri bir daha yüzlerine bakar ne de evlenip yuva kurabilirler. Orospu olurlar senin anlayacağın. Bir düşün. Babanın, ağabeylerinin kulağına giderse, 'sen kuyruk sallamasan bu köpek böyle işmar edip durmaz sana' demezler mi? Kıtır kıtır kesmezler mi seni? Ona göre ayağını denk al"** dedi.

Oysa Muharrem, Zeliha Hala'nın anlattığı erkeklerden değil. Bir kere, İstanbullu değil. Hala, İstanbul'un erkekleri için kötü konuşuyor öyle. Muharrem gibi kendisini İstanbullu saymayanlar için bir şey söylemedi. İki yaşındayken geldiği halde kendisini İstanbullu saymıyor Muharrem. Saymadığı da şurdan belli, **"Bu İstanbullular..."** diye başlıyor söze. O da iyi şeyler söylemiyor İstanbullular hakkında. Haladan bile kötü konuşuyor. Kendilerinden başkasının İstanbul'da yaşamaya hakkı olmadığını düşünürlermiş. **"Bu köylüler geldi, İstanbul'u köye çevirdi"** derlermiş. Hiç iyi gözle bakmazlarmış İstanbul'da doğmadığı halde burada çalışmaya, yaşamaya gelen densizlere.

İstanbul'da doğmuş; yani gerçek bir İstanbullunun nasıl biri olabileceğini bilmiyor Döne; gerçek bir İstanbulluyla hiç karşılaşmadı. Muharrem'in söylediklerine bu yüzden bütün kalbiyle hak veriyor. Öyle ya! Gerçekten de İstanbul yalnız burada doğanların mıdır? Seçemez ki insanlar doğacakları yeri. Ona sorsalardı o da İstanbul'da doğmak isterdi. Kim istemez? Gelmeden önce de tanıyor gibiydi İstanbul'u; ama İstanbul'da doğmak elbet çok başka. **"Ben doğma büyüme İstanbulluyum"** demenin havası gibi olur mu buraya sonradan gelmelerin duruşu?

Döne'ninki filmlerden, dizilerden, haberlerden öğrenilmiş bir İstanbul. Burada geçen öyle çok film gördü ki! Daha doğrusu bütün filmler İstanbul'da geçmiyor mu zaten? Yalnız filmler mi? Televizyonlar da anlata anlata bitiremiyor güzelliğini. Sonra da İstanbul'a gelenlere kötü gözle bakıyorlarmış. Olur mu hiç? O zaman o kadar ballandırarak anlatmasınlar İstanbul'u!

Bir deri fabrikasında çalışıyor Muharrem, askerliğini yapmış, haftalığı da iyiymiş. Hem de sakallı. Sakallı erkeklere bayılıyor Döne. Filmlerdeki gibi. Ya şair ya da ressamdır sakallı erkekler. Filmlerde tabii. Kadınlara kibar davranmayı, güzel sözler etmeyi bilirler. Muharrem de güzel konuşuyor sayılır. Filmlerdeki gibi değil tabii. **"Sen benim kalbimde açan bir çiçeksin"** gibi, **"Hiç solmayacak gülümsün benim"** gibi ya da buna benzer sözler söylemeyi pek bilmiyor. Ama belki de sadece filmlerde öyle konuşuyordur erkekler. Gerçek hayatta en güzel konuşmalar belki de Muharrem'inkiler gibidir.

İki pazardır gezdiriyor Döne'yi Muharrem. Ona İstanbul'u tanıtıyor. Halasıyla birlikte geldikten sonra gördüklerinin asıl İstanbul olmadığını da böylece anladı zaten. **"İstanbul'u görsün"** diye getirilmişti; ama gördüğü, filmlerdeki İstanbul'a hiç benzemiyordu. Yollarda salma tavuklar dolaşıyor; sabah horoz sesleriyle uyanılıyor; akşam ise köpek havlamalarından uyunmuyordu. Köyde hiç olmazsa su vardı. Köyün çeşmesinden akan su hiç kesilmezdi. Burada su, ya koca karınlı tankerlerle mahalle aralarına taşınıyor ya da yağmur olup, güneşli havalarda tozutan yolları çamurdan denizlere döndürüyordu.

Galata Köprüsü dedikleri buymuş işte. Eskiden daha güzelmiş. Altında dükkânlar varmış; kahveler, lokantalar, barlar... Daha canlıymış. Güzel havalarda balık tutanlar olurmuş üstünde. Bugün hava biraz bulutlu. Her an yağmur bastıracak gibi. Onlar mahalleye dönene kadar yağmasa bari.

İki pazardır gerçek İstanbul'u gördü, filmlerdeki İstanbul'la tanıştı. Fatmagül gelip **"Biraz bizde oturalım"** diye alıyor evden, onlara gider gibi yapıp aşağı mahallede Muharrem'le buluşuyorlar. Fatmagül bir çimdik atıp halasının söylediklerini anımsatmadan ayrılmıyor yanlarından; ama ayrılıyor sonunda ve baş başa bırakıyor onları. Sonra ver elini Eminönü, Karaköy, Beyoğlu, Taksim. Halası buralarda gezdiğini bilse hemen köye postalar onu ya da **"Gelin alın kızınızı. Orospu olacak buralarda"** diye köyden babasına, amcalarına haber uçurur. Fatmagül'e çok güveniyor nedense. Gerçi her seferinde onu bir kıyıya çekip gizlice, **"Aman diyeyim. Bak, bana emanettir, ben de sana emanet ediyorum. Başına bir şey gelmesin. Babasına, ağabeylerine hesap veremem sonra. Onu da öldürürler beni de"** diye sıkı sıkı tembih ediyor; ama yine de olmazlanmıyor; veriyor iznini. Çünkü dizlerini kırıp Fatmagüllerin evinde çay içerek muhabbet ettiklerini sanıyor; hiç kuşku duymuyor bundan. Hele yabancı bir erkekle buralara gelmeye cesaret edebileceğine asla ihtimal vermiyor.

"Balık ekmek yeriz karşıda" diyor Muharrem. Karşısı Eminönü'ymüş. Annesi **"Balayı yerine geçti vallahi"** diye yıllardır anlatır İstanbul'da yediği balık ekmeği. Öyle balayı falan gibi şeyler bildiklerinden değil; düğünde takılan altınlardan birkaç tanesini bozdurarak İstanbul'a gelmişler yeni evlilerken. Annesi çok özenirmiş çünkü. Bir daha da kısmet olmamış İstanbul'u görmek. Ne zaman İstanbul'dan söz edilse onu anlatır annesi. Ne kadar kaldılarsa artık! Hem de **"İstanbul'un altını üstüne getirdik"** diyerek anlatır. Bir kere buralara gelip balık ekmek yemişlerse ne mutlu onlara! Görüp görecekleri İstanbul bu kadardır işte. Hele halası o zaman da şimdiki evindeyse İstanbul diye o kenar mahallelerin altını üstüne getirmiş, kendilerini İstanbul görmüş saymışlardır.

Bir daha hiçbir balıkta o tadı bulamamış annesi. Gün döner, zamanı gelir, o da anlatır. Muharrem'in kolunda köye gittiklerinde. **"Kocam"** diye ya da İstanbulluymuş gibi, **"Eşim"** diye tanıttığında köydekilere. Ancak ondan sonra. **"Döne İstanbul'a gelin gidiyormuş"** sözüyle nasıl da sarsılır köy! Bir günü bulmaz, birkaç saat içinde bu sözün edilmediği ev kalmaz köyde. Yaşıtı bütün kızlar kıskançlıklarından çatır çatır çatlarken, köyün delikanlılarından özellikle birkaç tanesi Döne'yi alıp İstanbul'lara götürecek olan Muharrem'e daha yüzünü bile görmedikleri halde gizliden gizliye diş bilerler.

Muharrem henüz evlenme teklifi sayılabilecek bir şey söylemedi; ama kaç para haftalık aldığından söz etmek aynı anlama gelmez mi acaba? Öyle ya, evlensem evimi geçindirebilim demek bu. Bunları hiç durup dururken söyler mi bir erkek?

Halasının söylediklerini yapmaz Muharrem. Biliyor. Yapmaya kalkarsa da karşı çıkamaz zaten. Hele ayağında bu yazlık beyaz ayakkabılar varken. Bütün direnme gücünü kırıyor bu ayakkabılar. Bunlarla çaresiz hissediyor kendini; korunmaya muhtaç, yurdunu kaybetmiş, gurbet ellerde boynu bükük kalmış gibi. Muharrem'in koluna tutunmak, koltuğunun altına sığınmak zorunda. Bunların yerine kaba, sağlam, siyah bir çift bot bulunsaydı ayağında, çok iyi biliyor ki böyle hissetmezdi. Değişirdi davranışları. Sağlam basardı yere. Gerekirse buradan köye yürürdü. Yok, o kadar değil. Onca yol, hiçbir biçimde yürünmez; ama başka türlü olurdu işte.

Oysa bunlar var. Kış günü, üstelik yağmur başlamışken, arkası bantlı, burnu açık, yazlık beyaz ayakkabılar...

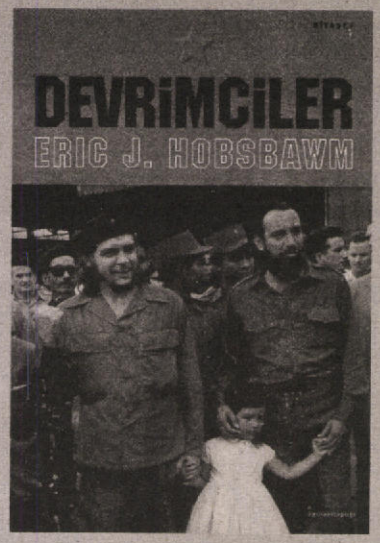

< SİYASET

DEVRİMCİLER
Eric J. Hobsbawm

Bütün hayatını bir toplumsal değişim aracı olarak 'devrim'i araştırmaya hasreden büyük tarihçi Eric Hobsbawm'ın, komünizmin tarihi, Marx ve Lenin'in etkisi, gerilla savaşı, sınıf mücadelesi ve anarşizmin doğası üzerine yazıları...

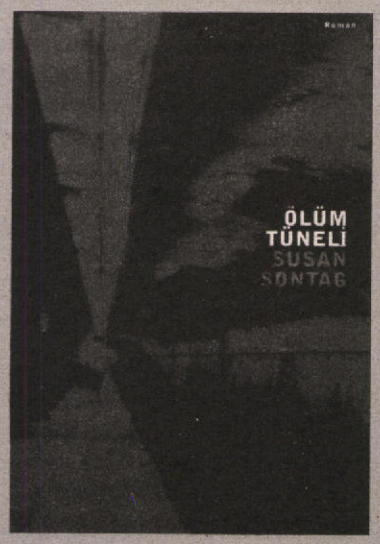

< ROMAN

ÖLÜM TÜNELİ
Susan Sontag

Susan Sontag'ın ilk defa 1967'de yayınlanan ikinci romanı "Ölüm Tüneli", sağlam bir kurgu, yoğun cümleler ve belgesele yakın gözlemlerle kaleme alınmış, vicdan azabı, delilik, rüyalar ve karşılaşmalarla aşkı ve ölümü sınırlarına zorlayan bir kara roman...

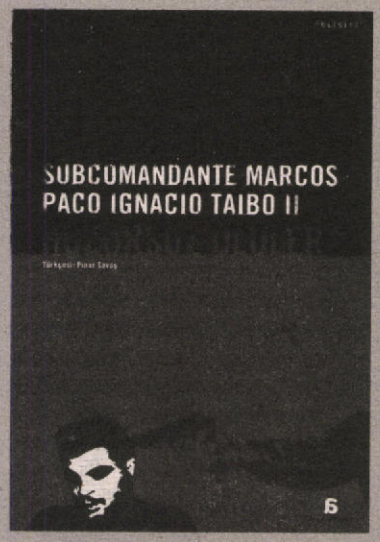

< POLİSİYE

HUZURSUZ ÖLÜLER
Subcomandante Marcos
Paco Ignacio Taibo II

Zapatistlerin efsanevi lideri Subcomandante Marcos ile Meksikalı ünlü polisiyeci Paco Ignacio Taibo II, kahramanları Zapatist soruşturma görevlisi Elias Contreras (ki o bir 'huzursuz ölü'dür ve Che Guevara'nın ruhudur aslında) ile Hector Belascoaran'ı cehennemin dibine yolculuğa çıkararak, Meksika'daki iktidarın kanlı icraatlarını ortaya dökerler...

< ÖYKÜ

KAR BEYRUT KAR
Mavi Neşe Gölcük

"Beyrut yanıyor, karlar erimiyor" ve Mavi Neşe Gölcük'ün bu ilk kitabındaki öyküler, kendisine saplanan bıçağı bir kahkahaya çeviren isyankâr bir coğrafyanın çığlığını duyuruyor...

MESELESİ OLAN KİTAPLAR

www.agorakitapligi.com

Mêm û Zîn'i kitaplaştıran adam

mehmetaliizmir
mali@esmergergisi.com

Rojî Kurd, Hetawî Kurd ve Jîn dergilerini çıkaran Müküslü Hamza, Ahmedê Xanê'nin Mêm û Zîn adlı eserini kitaplaştırarak, Kürt edebiyatına bir başyapıt kazandırdı. Dönemin en önemli dilbilimcilerinden biri olarak kabul edilen Müküslü Hamza, Suriye'de sürgünde öldü

İSTANBUL, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Kürtler için önemli bir kültür ve siyaset merkeziydi. Bu nedenle, yakın dönem Kürt tarihi ve edebiyatı açısından büyük önem taşıyor. Dönemin bütün Kürt örgütleri, dernekleri ve yayınları İstanbul merkezlidir. Dünyanın ve imparatorluğun içine girdiği çalkantılı dönemde, Kürtler bir yandan siyasi örgütlülük için çalışırken, bir yandan da kültür ve edebiyat alanında önemli çalışmalara imza attılar. Dönemin Kürt dili ve edebiyatı uzmanları arasında akla gelen ilk isim Halil Hayali'dir. Ancak en az Hayali kadar önemli bir başka isim de Müküslü Hamza'dır.

Müküslü Hamza, Van'ın Bahçesaray (o zamanki adıyla Müküs) ilçesinde dünyaya gelir. İlk ve ortaöğrenimini burada tamamlayan Müküslü Hamza, yüksek öğrenim için İstanbul'a gelir. Dönemin önemli Kürt aydınları ile yolu burada kesişir. İstanbul Üniversitesi'nde Farsça eğitimi alan Müküslü Hamza, burada Memduh Selim Bey, Halil Hayali ve Bedirhaniler gibi önemli aydınlarla tanışır. Ancak Müküslü Hamza'yı en çok etkileyecek isim Said-i Kurdi'dir.

MÊM Û ZÎN VE JÎN

Müküslü Hamza, o dönem İstanbul'da kurulan birçok Kürt örgütüne üye olur. Kürdistan Teali Cemiyeti içerisinde de faal olarak çalışmalar yürütür. Hêvî çevresi tarafından desteklenen Rojî Kurd dergisi, 6 Haziran 1913 yılında Müküslü Hamza'nın yönetiminde yayın hayatına başlar. Ancak dergi çok geçmeden İstanbul yönetiminin tepkisini çeker ve 30 Ağustos 1913'te yayın hayatına son verilir. Müküslü Hamza, bu derginin yerine 5 Ekim 1913'te Hetawî Kurd dergisini yayınlar. Ancak bu dergi de çok yaşamaz ve siyasi baskılar sonucu 1914 yılında kapanır. Müküslü Hamza, 1918 yılında ise Halil Hayali ile birlikte Jîn dergisini yayınlar. Dergiye yazanlar arasında Said-i Kurdi de vardır.

İstanbul Üniversitesi'nde okurken en yakın arkadaşlarından biri de Prof. Nihat Tarlan'dır. Müküslü Hamza, Nihat Tarlan'ın ablası ile evlenir ve bir kızları olur.

O yıllarda Kürt edebiyatıyla yakından ilgilenen Müküslü, Kürt şairi Ahmedê Xanê'nin Mêm û Zîn adlı eserinden çok etkilenir. Bu eserin önemini kavrayan Müküslü, eseri yeni kuşaklara aktarabilmek için kolları sıvar. Alman Kürdolog Martin Hartmann, Mêm û Zîn'in, İstanbul yönetimi tarafından sakıncalı eserler arasında gösterilmesi nedeniyle, ilk önce yurtdışında çıkan Kurdistan gazetesinde yayınlandığını söylese de eserin kitap olarak basılması Kürtler açısından son derece önemli bir dönüm noktasıdır. Müküslü Hamza, yalnızca bu çalışmasıyla bile tarihe ismini yazdırmayı başarmıştır.

Kürdistan Teali Cemiyeti'nde ve diğer pek çok örgütte faal olarak çalışan Müküslü, savaş koşulları nedeniyle İstanbul'u terk etmek zorunda kalır. Mardin üzerinden Diyarbakır'a geçen Müküslü Hamza, çalışmalarına bir süre burada devam eder. Kürt isyanına katıldığı gerekçesiyle yakalanarak, 15 yıl kürek cezasına çarptırılır ve Kastamonu'ya sürülür. 1929'da hapisten çıkan Müküslü Hamza, o yıllarda Kürt hareketlerine merkezlik eden Suriye'ye gider. Çalışmalarına kaldığı yerden devam eder. 1960 yılında, 65 yaşındayken Suriye'de hayata veda eder.

Müküslü, aynı zamanda öğrencisi olduğu Said-i Kurdi ile sıcak ilişkiler kurar. Said-i Kürdi'nin sevgiyle söz ettiği Müküslü Hamza, çağdaşı Halil Hayali ile birlikte Kürt dili ve edebiyatının en önemli isimlerinden biri olarak gösterilir.

KAYNAKLAR: Kürdistan Teali Cemiyeti
İsmail Göldaş / Doz Yayınları
Eski İstanbul Kürtleri
Rohat Alakom / Avesta Yayınları

altaymartı

Kaybolanlar ve bekleyenler

SEHİRDE birbirinin peşisıra sekiz kişinin aniden ortadan kaybolması başlangıçta ufak tefek dedikodulara, giderek tumturaklı yalanların söylenmesine neden oldu ve bir süre sonra unutulup gitti. Kayıplar arasında bulunan aklı beş karış havada tezgahtar kızın sevgilisine kaçmış olabileceği, kimselerle pek konuşmayan ve kedileriyle tek başına yaşayan orta yaşlı iktisat profesörünün büyük ihtimalle kentin herhangi bir köşesinde kendisini öldürdüğü, çapkın dolmuş şoförünün Allah bilir hangi şırfıntının yatağını seçtiği, aynı işyerinde çalışmaktan nasıl da sıkıldığını etrafına binlerce kez anlatan genç muhasebecinin, kimselere haber vermeden başka bir işe geçtiği ihtimalleri üzerinde duruldu.

Zaten aslında öyle büyük bir karmaşa, yaşama karşı isteksizlik, karamsarlık, telaş ve kaos vardı ki şehirde, kimse kimseyi umursamıyordu. Bu yüzden kaybolan bu insanlardan hiç ses seda çıkmaması da olağan karşılanmaya başlandı. Birileri ortadan kayboluyorsa, birincisi bu kendilerinin bileceği bir işti; ikincisi belki de bunu hak ediyorlardı. İnsanların çoğu böyle düşünüyordu. Hele kaybolan kişinin mevcut sisteme eleştirileri varsa, köktenci politik bir anlayışa sahipse, pat diye yok olması kimilerince savunulur hale de gelmişti. Kaybolanlar kaybolur, kaybolmayan sağlar bizimdir.

Şehirdeki tek gariplik bu değildi. Bir yandan da il sınırı etrafında gün geçtikçe tıpkı bir ağacın dallarına birer ikişer konan ve ağacın zamanla kuşa kesmesine neden olan serçeler gibi öbek öbek insanlar toplanıyordu. Gözlerinin ışığı sönmüş, avurtları çökmüş, solgun yüzlü, ayağında pabucu olmayan hırpani kılıklı yüzlerce insan kentin etrafına doluşmaya başlamıştı. Fakat hiçbiri şehre sokulmuyordu. Emniyet güçleri gerektiğinde cop, tazyikli su ve biber gazı kullanarak bu kalabalığa zor kullanıyor ve her şeye rağmen kente sızmaya çalışanları anında etkisiz hale getiriyordu. Ancak ilginç olan şu ki onca olumsuzluğa rağmen; ekmek, su ve barınakları olmamasına rağmen dışarıda bekleyen insanlar, hep birbirlerine bu şehre bir girerlerse neler yapabilecekleriyle ilgili hayallerini anlatıp duruyorlardı. Kim bilir, belki de bununla avunuyorlardı.

Şehirde ise kaybolanların sayısı gün geçtikçe artıyordu. Günlerini resim yapmakla geçiren emekli bir asker, oğlunu işkencede yitiren pamuk yüzlü bir anne, terk ettiği eşini asla unutamayan ve bu yüzden de geceler boyu viski içen bir bürokrat, birikmiş apartman aidatlarını ödeyemediği için yönetici ile sık sık kavga eden orta yaşlı bir kadın ve daha niceleri... Herkes bir bir ortadan kayboluyordu.

Bir süre sonra olay basında yer almaya, hatta hükümet de konuyla ilgilenmeye başladı. İlk iş olarak bir kriz masası kuruldu. Akla takılan sorular cevaplanmaya çalışıldı. Bu insanlar niçin kayboluyorlardı? Niçin ölü veya dirilerine ulaşılamıyordu? Ortak bir özellikleri var mıydı?

Kentin etrafında bekleyenler ise hâlâ imrenerek çok uzakta parıldayan ışıklara bakıyor ve iç çekerek şehrin uğultusunu dinliyorlardı. Kimileri direnerek ve asla vazgeçmeden bekliyor, kimileri tası tarağı toplayıp usulca geldiği yere dönme hazırlığı yapıyor, kimileri de şehre yasal olmayan herhangi bir yoldan

-örneğin tünel kazarak- girilip girilemeyeceğini hesaplamakla meşguldü.

İnsanlar kimsenin anlam veremediği bir şekilde peş peşe kaybolmaya başladı. Kimse bu kayboluşa bir anlam veremedi. Hükümetin aciz kaldığını itiraf eden başbakan, yalnızlığa bağlı kayboluşun, doğum ve ölüm gibi insanlığın yeni bir hali olarak görülmesi gerektiğini ilan etti

Hükümet ise zor durumdaydı, çünkü kaybolmayı fırsat bilenler ortaya çıkmıştı. Bu yüzden vergi gelirlerinde bir azalma başlamış, ekonomi bozuk sinyaller verir hale gelmişti.

Uzun araştırmalar sonucunda teşhis konuldu: Yalnızlık... Ruhen yalnızlık. Hayatın ağır ya da hafif sorunlarından bunalan, pes eden ve kabuğuna çekilen insanları sanki görevlendirilmiş bir melek alıp götürüyor ve bu insanları daha fazla acı çekmekten kurtarıyor gibiydi. Olay anlaşılmıştı. Bu tespit en çok psikiyatristlerin işine yaradı. Her gün televizyon kanallarına onlarca psikiyatrist konuk ediliyor ve çare aranıyordu. Psikiyatristlerin muayenehaneleri kaybolmamak için can atan ama kendi yalnızlığının da farkında olan insanlarla dolup taştı. Ta ki iki psikiyatristin de aniden ortadan yok olmasına kadar... İnsanların umudu iyice tükenmişti.

Hükümet aciz kaldığını itiraf etti ve başbakan halka sesleniş programında yalnızlıktan dolayı birdenbire kayboluşun doğum gibi, ölüm gibi insanlığın yeni bir hali olarak görülmesi gerektiğini ilan etti. Bu kaderci anlayışa karşı çıkan gruplar da vardı ama etkili olamadılar. Yalnızlık ve buna bağlı yok oluş artık Allah'ın bir emri olarak kabul ediliyordu.

Şehrin dışında umutla bekleyenler ise bazen polisle çatışıyor, bazen birbirleriyle dalaşıyor, bazen karamsarlığa kapılıyor, bazen yalvarıyorlar fakat asla şehre sokulmuyorlardı. Onlar hep bekliyorlardı ve aralarında bir kişi bile ortadan kaybolmamıştı.

Renkler

Tutuşur yara,
kanı kaynatır bastırılan alkolle
gövde içine düşünce,
düşünce nasıl çıkar bilincim ?
Korkak bir çocuktu,
yoksulluktu tüm geçmişim
hayattan derme çatma bir şeyler
devşirmişim...

Yalnızca sen uymuyorsun herşeye,
buna alınıyor zaman
çöz düğümünü gecenin,
beni eksik yaz ; geç kaldı yaz !
Lanet zaman bir seni kıskanır,
bir sana bu kadar kırılgan
tabağımı kaldır ;
sonrası zaten laf kalabalığı, ince saz !

Yaradan aşkına yazdım her sözümü,
Yunus oldum ellerinden
ellerinden soldum,
solan her parçamda kendime eksildim...
Artık bitkin bu tutku,
tuş olmuş ve utanıyor kendinden
neydi Allah'ım senin beyazın da
ben bilmeden lekeledim ?

-Renkler gibi soldu ömrüm,
giderken kalanı sana ekledim !

cenkkoyuncu

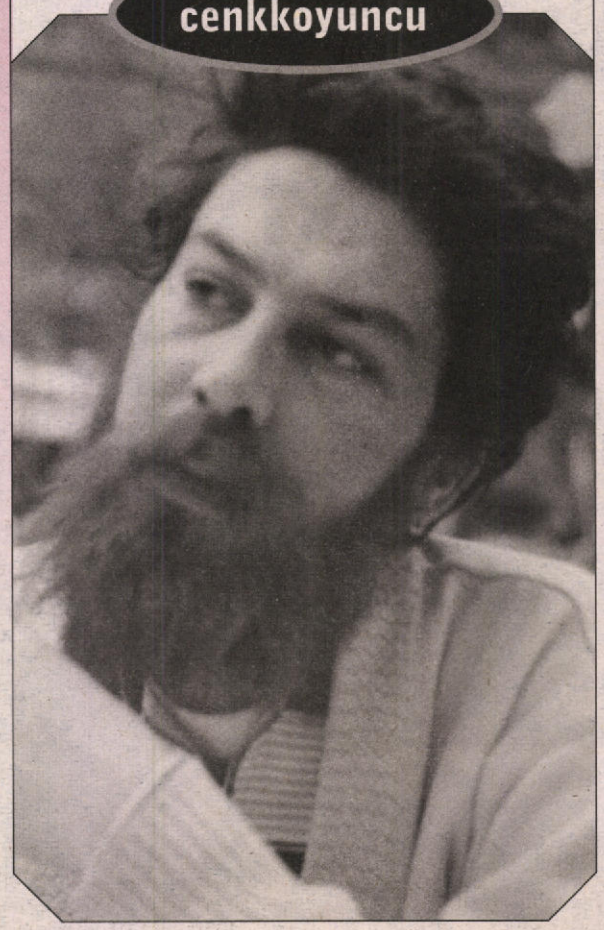

www.kurtuluskurtuluskurtulus.org

"Ertelenmiş bir acıyım,
belki bir Ermeni'yim.
Ziyaretçisi olmayan bir mezar taşı gibi.
Bana katliamlar kaldı
O tarih tacirinden
Ağıtlar sürgünler ve muhbir suretleri.
Kan ter içinde depremler ortasında
Bir şarkının peşinde geçti gençliğim."
*Bêbaran-Yağmursuz / A. Hicri İZGÖREN**

Bir şarkıdan bugüne kalanlar!

Cemilpaşazade Mustafa Bey, Diyarbakır'ın Milis Komutanıyken Ermeni hemşerileri katledilince istifa eder ve sahiplenip koruyabileceği Ermenileri evinde ya da köyünde barındırır. Bunlardan biri de hizmetine verilen ve sonradan aşık olacağı Elena'dır

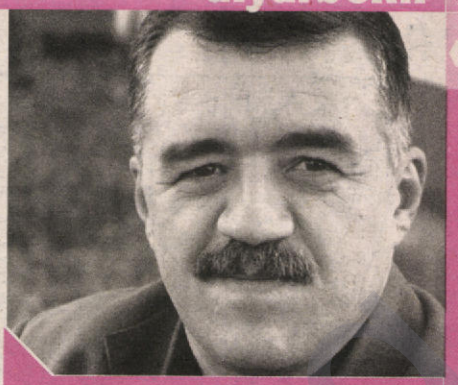

[şeyhmusdiken
seyhmusdiken@mynet.com]

ANADOLU'NUN hatta Mezopotamya'nın çok az şehri vardır ki; Diyarbakır gibi geçmişiyle birlikte şehir kültürü ile donanımlı ve haşır neşir olsun. Bizler yaşı orta yaş kemaline ermiş olanlar kısmen hatırlar da! Asıl yaşı yetmişlerin üzerindeki Diyarbekirlilere sorulduğunda anlatırlar o eski günlerin yâd edilesi anımsattıklarını.

Neredeyse her evde mutlaka bir müzik aleti bulunurmuş eski Diyarbekir'de. Özellikle de ut. Ve udu genellikle kadınlar çalarmış.

İşte bizim udumuza konu olan bir şarkı ve o şarkının yitik kahramanı.

Yıl 1915'tir. Osmanlı hercümerç içindedir. İzi bugünlere kadar gelen ve ülke politikasını bugün bile epeyce etkileyen ve adı halen tam olarak resmi manada konulamamış bir felaket yaşanmaktadır. Ülkenin bir kesimini oluşturan "Gayrı Müslim tebaadan" Ermenilere ucu açık bir sürgün yolu gözükmektedir. Sürgünlüğün sonunun yok oluşu da beraberinde getireceği sürgünlerce tahmin edilmektedir de! Yine de bir umut da yok değildir. Vicdanların dile gelmesi anlamında!

Ülkede genel olarak yaşanan felaketin izleri Diyarbekir'e de ulaşmıştır. Şehrin eşraf ailelerinden Cemilpaşazade Mustafa Beye Milis Komutanlığı görevi verilir.** Bir süre sonra işin ucunda düne kadar birlikte yaşadıkları Ermeni hemşerilerinin katledilmesine, sorumluluk mevkiinde sebebiyet olacağını fark eden Mustafa Bey, verilen Milis Kumandanlığı görevinden istifa eder. Hem kendi köylerinde hem de Diyarbekir'de sahiplenip koruyabileceği Ermenileri de evinde ya da köyünde barındırır.

İşte bu sahiplenilen Ermenilerden biri de anası, babası katledilmiş bir kızdır. İlk günlerin, ilk ayların felaketinden, yıkımından, telefatından sonra şehrin Ali Paşa Mahallesindeki Cemil Paşa Konağında Mustafa Beyin hizmetine artık o Ermeni kız bakar. Adı da Elena'dır. Beceriklidir kız. Mustafa Beyin hüzünlü olduğu saatlerde çaldığı udu ve güzel sesiyle bütün konağa sesini dillendirir. Bu böylece epeyce sürüp gider.

Bir süre sonra Mustafa Beyin kardeşleri; Elena ile Mustafa Beyin arasında bir aşkın boy vermeye başladığını hissederler. Ve bir gün sabah Mustafa Bey uyandığında kahvesini beklerken "Kız kaçtı. Diyarbakır'ı terk etti" derler. Mustafa Bey sonraki günlerde yemeden içmeden kesilir. Giderek perişan bir durumda hasta, yataklara düşer. Bu durumundan çok etkilenen bir konak hizmetkârı, Mustafa Beye hitaben; kızın kaçmadığını, Mustafa Beyin kardeşleri tarafından bu aşkı sonlandırmak için Urfa'ya götürülüp yerleştirildiğini, Mustafa Bey dilerse, kendisini Urfa'ya, Elena'ya götürebileceğini, söyler.

Cemilpaşazade Mustafa Bey o hizmetkâr tarafından ev halkına haber verilmeden bir ata bindirilir. O denli bitap düşmüştür ki; attan düşmesin diye ayakları üzengiden sonra alttan birbirine bağlanır. Ve hizmetkârla birlikte Diyarbekir'den 200 kilometre ötedeki Urfa'ya doğru yola çıkarlar. Dağları, bayırları aşıp meşakkatli bir yolculuktan sonra Urfa'ya kızın evinin kapsısına varırlar. Kapı açılır kız kapıda Mustafa Beyi o halde görünce ayaklarına ve atın üzengisine kapanır. Mustafa Bey attan indirilir. İnerken kızın parmakları Mustafa Beyin ayağının altında ezilip kanar.

Sonra içeri geçerler. Mustafa Bey kızın parmaklarının kanadığını fark edip telaşa kapılır. Ve o esnada kız şarkıyla dile gelir. Der ki;

Urfa'ya Paşa gelir,
Beni temaşa gelir.
Bir elim özengide,
Öbürü boşa gelir.

Ağam mendilin hani,
Paşam mendilin hani,
Dinmez barmağım kani

Benim sevdiğim sensin,
Senin sevdiğin hani.

Bunu duyan Mustafa Bey, şarkının kalan kısmını da kendisi tamamlar.

Urfa Urfa içinde
Gülü bardağ içinde
Urfa'yı hak saklasın
Elena'm var içinde.

Senin sevdiğin benim,
Benim sevdiğim hani.

><

Cemilpaşalar 1947'de sürgünden döndükten sonra Dicle Kıyısında Hülle'de.
Ayaktakiler: Ortada Pervin Hanım (Şahin Cizrelioğlu'nun eşi) sağında Hassaset Hanım solunda Necla Hanım. Oturanlar: Ferruh Cemiloğlu, ortada Emine Cemiloğlu ve ut çalan anne Mebrure Hanım. Ve Cemilpaşa çocukları. Şahin Cizrelioğlu'nun anlatımıyla "Sürgün dönüşü Dicle kıyısında dedelerinin şarkısını söyleyerek ezemediler, yıkamadılar işte buradayız" diyorlar.

* *Sevgili dostum arkadaşım Ahmet Hicri İzgören'in Diyarbakır'ın iki dilli yayınevi Lis Yayınları arasında seçme şiirlerinden oluşan Bêbaran-Yağmursuz kitabı (Kürtçe-Türkçe) yeni çıktı. Kitaptaki Kırık Mozaik, Çığlık ve Sürgün şiirlerinden şairin affına ve hoşgörüsüne sığınarak bir kolaj yaptım.(Ş.D.)*

***Kaynak Kişi; Şahin Cizrelioğlu. Şahin Ağabey 75 yaşında ve Cemil Paşaların damadıdır. Kendisine de bu şarkının hikâyesini aile büyükleri anlatmıştır. 28.12.2005 tarihinde Diyarbakır'da benimle paylaştı. Kim bilir belki de bir yaşanmış hikâyeden yola çıkılarak tarihin eksik kalan sayfalarına not düşülür. Kimi yanlışlar ya da yanılgılar da bu vesileyle doğrulanır.*

REWHAT

rewhat@esmerdergisi.com

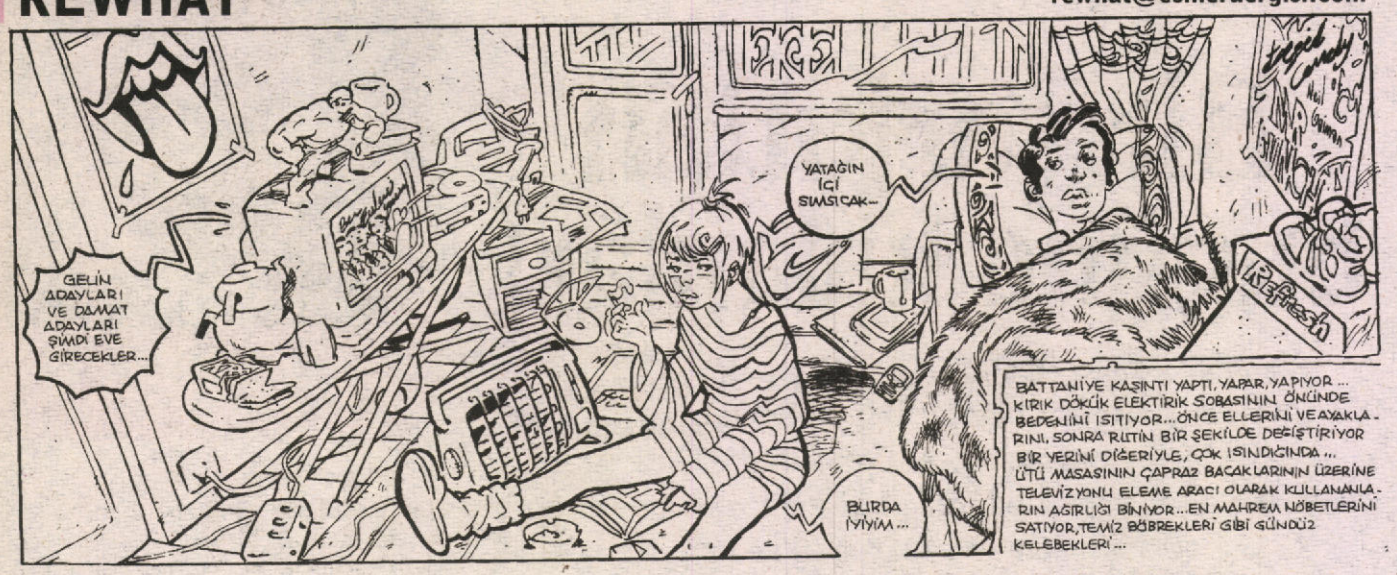

BATTANİYE KAŞINTI YAPTI...YAPAR, YAPIYOR YETKİLİLER, CANIMIZDA CAN VERENLERİ, ŞEHRE İNEN YAĞMUR TANELERİNİN HESABINDAN DÜŞÜYOR.

O, KIRIK DÖKÜK ELEKTİRİK SOBASININ YALANCI SICAĞINDA, BEN DE ARADIĞI HİKAYEYE ÜŞÜYOR...

BABASININ ANNESİNİ BELEDİYEDEN ÜZERİNE ZİMMETLİ SİNEK ARABASIYLA NASIL KAÇIRDIĞINI, ANNESİNİN GELİNLİK GİYEMEDİĞİNİ FAKAT PEŞLERİNE DÜŞEN HIZIM AKRABAYI ŞAŞIRTMAK İÇİN SİKTİKLARI O BEYAZ İLAÇLI DUMANIN YERİNE HİÇBİR GELİNLİĞİN TUTAMAYACAĞINI...

...DÖKÜLÜPTE VELEĞİNE TAKILAN SAÇLARINI BİRGÜN OKŞAYABİLMEK UMUDUYLA BİRİKTİREN ÇİRKİN LİSELİ ARKADAŞINI...

EVLERİNİN BODRUMUNA TAŞ ARALIKLARINDAN GİREN KESKİN VE İNCE IŞIK HÜZMELERİNİN ÜZERİNE, KİBRİT ÇÖPLERİ DİZEN, KİMİ ZAMAN AĞIZINI KOCAMAN AÇIP IŞIĞI YUTMAYA ÇALIŞAN KÜÇÜK KIZI, KİMBİLİR KAÇINCI KEZ ANLATIYOR...

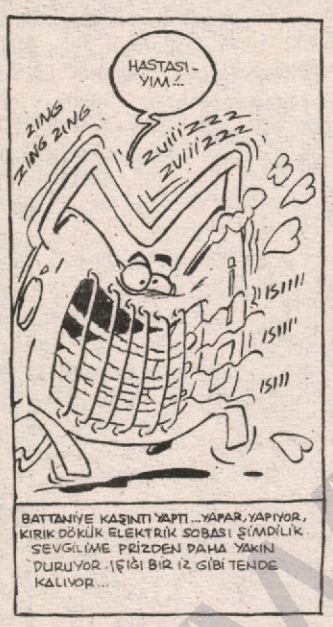

BATTANİYE KAŞINTI YAPTI...YAPAR, YAPIYOR, KIRIK DÖKÜK ELEKTRİK SOBASI ŞİMDİLİK SEVGİLİME PRİZDEN DAHA YAKIN DURUYOR. IŞIĞI BİR IZ GİBİ TENDE KALIYOR...

HAYATIMIZ ÖLÜ GELİNİN ÇEYİZ SANDIĞI VE KİMİNİN HASTANE DEPOSU SANDIĞI, HİÇBİR YERE, KİMSEYE AÇILMAYAN ÇAMURLUMEŞİN DESENLİ BİR SOKAK KAPISININ ÖNÜNDE DOKUZ AYLIK PERİYOTLARDA GEÇİYOR...

BENDEN ÖZNESİ O OLAN, PEŞİN BİR HİKAYE İSTİYOR...

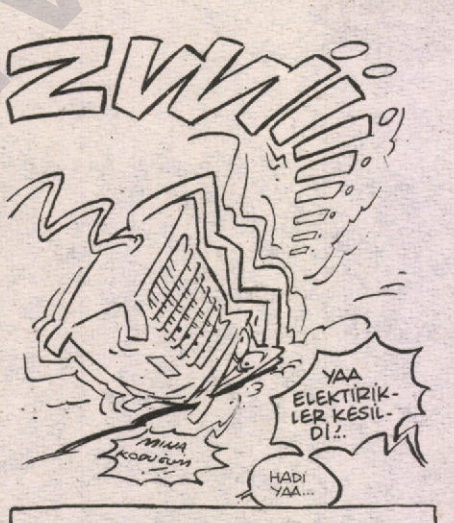

KIRIK DÖKÜK ELEKTİRİK SOBASI, İNCEDEN SEVGİLİME YAZIYOR. VOLTAJINA GÜVENİYOR... BU YASAK AŞK SAVACA FAZLACA YÜK OLUYOR... FATURALARA YANSIYOR...

BATTANİYE KAŞINTI YAPTI, YAPAR, YAPIYOR...BELİME SARILMIŞ RUHUNU İSTİYOR..., ÖNCE ÇOCUKLUĞU VE GENÇLİK YILLARI SONRA, NEFESİYLE „TERLEYEN BOYNUMA YÜZÜME DENK DÜŞÜYOR...

SİGORTALARI İNDİRİP YAKIŞIKLIYI ÖLDÜRDÜĞÜMÜ BİLİYOR...

YAŞAM

BAHARLARI, YAZLARIYLA
SESLERİYLE, RENKLERİYLE
DENİZİYLE, GÖKYÜZÜYLE
GÜLÜŞLERİ, İÇ ÇEKİŞLERİYLE
SİYAHLARI, ESKİMOLARIYLA
KÖPEKLERİ, ZÜRAFALARIYLA
BALİNALARI VE YOSUNLARIYLA
ŞAİRLERİ, ASKERLERİYLE
POLİTİKALARI, SIRLARIYLA
TÜRKLERİ, KÜRTLERİYLE
ERMENİLERİ, LAZLARIYLA
RUMLARI, ÇERKEZLERİYLE
UZAYLILARI VE YILDIZLARIYLA
DURANLARI VE KOŞTURANLARIYLA
AŞKLARI VE GÜNAHLARIYLA
SEVİŞMELER VE DÖVÜŞMELERLE
FIRTINALAR VE GÜNDOĞUMLARIYLA
BUZLARI, ÇÖLLERİYLE
GERÇEKLERİ, YALANLARIYLA
GÜRÜLTÜSÜ VE SESSİZLİĞİYLE

BİR BÖCEĞİN TEKNOLOJİSİNDE
BİR İNSANIN PSİKOLOJİSİNDE
BİR MEVSİMİN GEÇİŞİNDE
BİR ŞARKICININ SESLENİŞİNDE

HEP GÜZEL, HEP GÜZEL!

87.5 YAŞAM RADYO

"YALNIZ DEĞİLSİNİZ"

www.yasamradyo.com.tr

Çiftçi

gecenin çölünde
flütünü yitirmiş
hint fakiriydi
rüzgar.

yokluğun çiftçisiydim
sana kadar.

salihbolat

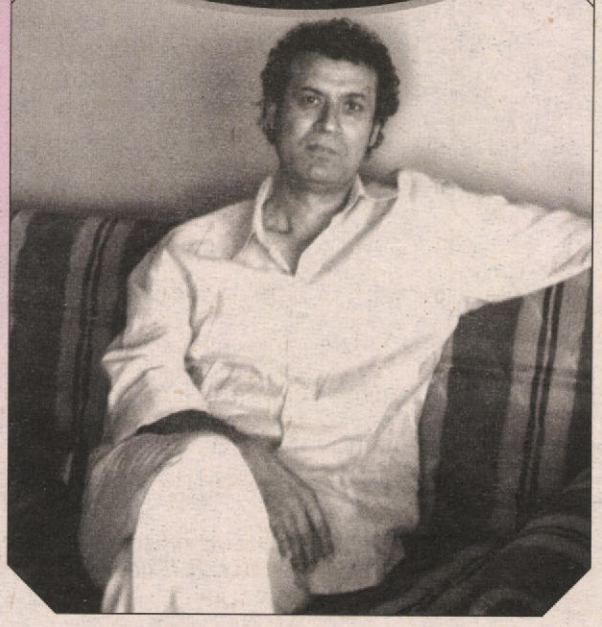

Naturmort

Yağmur yağmış, yer ıslak
Yer Ankara kokuyor,
Ağaçlar natür, Ankara mort

mehmetesen

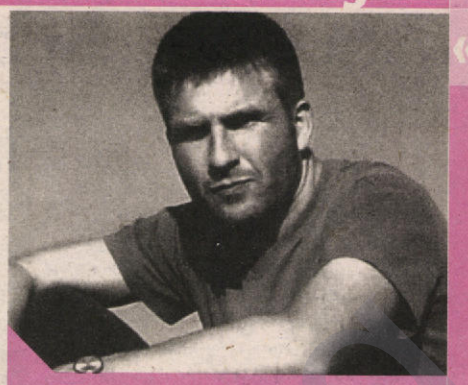

timdavis
tgedavis@postmaster.co.uk

Nereden gelirsek gelelim, tarih ve kim olduğumuz üzerine olan tüm perspektifimizi değiştirecek daha uzak bir geçmişin her zaman var olduğunu unutmamalıyız

Tarihin göreceliği üzerine

BİRKAÇ yıl önce, Avustralya'da yaşayan bir okul arkadaşım, İstanbul'daki nikahıma geldi. İstanbul'a ilk defa gelen pek çok kişi gibi, o da bu ölümsüz şehrin zengin tarihsel ve kültürel derinliğinin etkisi altında kaldı.

Ayasofya ziyaretimiz sırasında, tarihle ilgili hafızasını yoklarken birden gülmeye başladı. Bu kadar komik olan şeyin ne olduğunu sorduğumda ise aklına gelen bir anısını anlattı.

Bu arkadaşım, Avustralya'nın başkenti olan ve geçmişi yalnızca yirminci yüzyılın başlarına kadar inebilen Canberra'da yaşıyor. Türkiye'ye uçmadan bir gün önce yerel gazetelerin manşetlerinde şöyle bir haber görmüş: **"Tarihin Üzerindeki Sır Perdesi Kalktı."** Müthiş haber, evinin dekorasyonunu değiştiren bir kadının, oturma odasının duvar kağıdının altında 1930'lardan kalma başka bir duvar kağıdını bulmasıymış! Yüzyıllık bir şehir için bu keşif, büyük bir tarihi önem taşıyordu. Görüldüğü üzere 'tarih' kelimesi oldukça göreceli bir kavram. Canberra'daki en önemli kültürel miras, kenti inşa edenlerin 1911'de yaptığı küçük, betondan bir kulübe imiş!

Eğer Avustralya kıtası ile Avrupa buluşmasının kısa geçmişine gülebiliyorsak, nereden gelirsek gelelim, tarih ve kim olduğumuz üzerine olan tüm perspektifimizi değiştirecek daha uzak bir geçmişin her zaman var olduğunu unutmamalıyız. Bu durum, İstanbul gibi bir şehirde yaşayan bizler için bile geçerli.

Geçtiğimiz bayram tatilinde Gaziantep'teydim ve Zeugma kalıntılarını sergileyen arkeoloji müzesine gitme şansına kavuştum. Büyük İskender'in generallerinden biri tarafından, Milattan Önce 300 tarihinde kurulan Zeugma, hepimizin bildiği gibi şu anda Birecik Barajı'nın suları altında. Bu hassas mesele, son 5-6 yıldır yabancı basının da dikkatini çekiyor. Oraya Zeugma'dan arta kalanları görmek için gittiğimde, meseleyi daha iyi anlayabileceğimi düşünüyordum. (Köyün trajik biçimde sular altında kalmasıyla ortaya çıkan geçim sıkıntısı, toplum yapısı, tarih, doğal yerleşkeler ve bunların yanında, GAP projesinin karşılamayı amaçladığı, Güneydoğu Anadolu'nun su ve enerji ihtiyacının temini gibi.) Yani bu geziden anlamayı beklediğim en son şey, **'Avrupalı'** olmanın ne demek olduğu idi!

Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nde, (Antakya ve Tunus mozaik müzeleri gibi, dünyanın en iyi koleksiyonlarından birine sahip) bütün o muhteşem mozaiklerin yanı sıra, bir boğanın sırtında taşınan yarı çıplak bir kadını resimleyen bir mozaik daha vardı. Yunan mitolojisinde Fenike Kralı'nın kızı olan 'Europa'yı gösteren bir mozaik.

Hikâyeye göre, genç ve güzel Europa, Fenike'nin (bugünün Lübnan'ı) sahillerinde çiçek toplarken, Zeus, görkemli bir boğa kılığına girer ve yavaşça yaklaşır Europa'ya...

Ve usulca korkusundan sıyrıldı kız,
Temiz sevgisi adına, boğa kalbini
teklif etti ona
Sarıldı, çiçeklerle süslediği boğanın boynuzlarına
Bindiğinde sevgili boğasının sırtına
Kim olduğunu bilmeden gezdi onunla.
Büyük Tanrı ise geniş ve susuz sahildeki sığ dalgalara
aylak aylak ilerledi düzmece tırnaklarıyla
İlerledi, ta ki ödülüyle açık denize varıncaya kadar.
(Ovid'in 'Metamorfoz'u)

Zeus, daha sonra Europa'yı alır ve çocuklarını doğuracağı Girit Adası'na götürür. Çocuklarından biri olan Minos, Minos medeniyetinin kurucusudur. Dolayısıyla Europa, Avrupa medeniyetini oluşturan kişinin annesidir ve doğal olarak tüm kıtaya onun adı verilmiştir.

Yunanlı büyük tarihçi Herodot ise diğeri kadar şiirsel olmayan bir anlatımla, Europa'nın, Minoslar tarafından Io'nun intikamını almak için kaçırıldığını (Truva savaşına benzeyen bir hikaye) anlatır. Ama her iki hikayede de ortak fikir, Europa'nın firavunların etkisi altındaki Fenike'den geldiği ve Girit'e götürüldüğüdür. Bu hikayenin en önemli tarafiysa yolculuğun kendisidir, çünkü içinde gizli kalmış bir gerçeği barındırır: İlk Avrupa medeniyetleri, daha eski olan Mısır ve Fenike gibi Doğulu medeniyetlerden türemişlerdir.

Bu tarihi bağlantı, daha sonra Fenike'deki evini, kaçırılan kız kardeşi Europa'yı bulmak için terk eden Cadmus'la renklenir. Cadmus'un alfabeyi Yunanlılarla tanıştıran kişi olduğu söylenir ve işe bakın ki antik Yunan alfabesi ile Fenikelilerinki, beş sesli harf dışında aynıdır. Bu, zamanla Latin Alfabesi'nin de temelini oluşturacaktır. Böylece Fenikece'nin, (yani Sami ırkının Orta Doğulu dilinin) çağdaş Avrupa yazımının atası olduğu ortaya çıkıyor. Hatta Hint-Avrupa dil ailesinin içinde olmayan bazı diller bile -Türkçe gibi- Latin alfabesini kullanıyor.

Orada, Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nde, bu eski mozaiğin önünde dikilip dururken, günümüz kültürleri arasında söylenmesi gereken ama ihmal edilip unutulan ne kadar çok şeyin olduğunu düşündüm. Fırat Nehri'ndeki renkli çakıl taşlarının ustalıkla bir araya getirilmesiyle oluşan o mozaiğin, yapıldıktan 2000 yıl sonra bile tarihin aslında ne olduğu üzerine bu kadar çok şey anlatabilmesi karşısında saygıyla durdum.

Ancak Fırat kıyılarında oluşan sanatın, antik kökenlere dair pek çok şey sunmasına şaşırmamalıyız. Ne de olsa çok iyi bilinen bir diğer kaynak kitaba göre Fırat Nehri, Adem ve Havva'nın dünyadaki cenneti olan Eden Bahçesi'nden akar (İncil, Genesis 2:14). En ölçülü arkeologlar bile, Fırat'ın ilk insan medeniyetleri için su sağladığını söyleyeceklerdir. (Yani Milattan Önce 4. yüzyılda dünyanın ilk yazılı destanı olan 'Gılgamış Destanı'nı yazan Sümerler için.) Biraz daha geriye gidildiğinde Fırat ve Dicle yataklarının, Mezopotamya'daki ilk yerleşik hayatın başladığı yer olduğunu görüyoruz. Bu ilk yerleşik insanların ise zamanın akışı üzerine nasıl bir görüşe sahip olduklarını bilmek zor, çünkü yazılı tarihin fikirsel ayrılıkları başlamadan çok çok daha önce yaşadılar.

ŞİMDİLİK SADECE KONSEPT OLARAK

Karaoke Kapitalizm

[adnanyıldız]

CNN Türk, İstanbul Modern, Colaturca, Power Türk vb. zamanın kapitalizm ruhuyla ideolojik olarak son derece bağlantılı yeni ekonomiler. Aslını kopyalayıp-yerelleşerek, yani kişiselleştirerek dünyaya geliyorlar

Biliyoruz ki büyük anlatıların tükendiği bir çağdayız. Modernizmin yarattığı ikonik kalelerin sayısı çok değil, bu ikonlar ve kalıplar üzerinden, her seferinde yeniden üretilen bir taklitler dünyasındayız. Buna uygun olarak, tek bir meşru dil yerine, anlam-dil adacıklarıyla örülü bir çağda yaşıyoruz. İpuçlarını değerlendirirsek, kendini yeniden yaratmanın stratejilerini de görürüz. '50'lerde, Amerika'da sıkıntıdan patlayan genç nüfusun dinamikleriyle, 90'larda kendini tanımlamaya başlayan Küçük Emrah sonrası gençliğimizi bir nevi tarihsel korelasyona koyarsak, Tarkan'la Elvis Presley arasındaki ilişkiyi daha net görürüz. Tarkan'ın kilo alması nasıl dokunuyor? Hamburger toplumunun en büyük pop starının şişmanlıkla biten acı sonu? Madonna'nun Sezen Aksu, John Lennon'ın Orhan Gencabay'la ideolojik bağları... Coca-Cola ve Colaturca ilişkisinin üzerinden, Türkan Şoray'ın nasıl bir yerel Marylin Monroe modellemesi ol(ama)ması... Bunlar işin popüler kültür tarafından görülen, daha üzerine çalışmamız gereken sorular.

Her zamanın bir ruhu, her toprağın da bir zamanı var. Zamanın ardı ardınalığı, çoklu tekrarları ve modasının yayılmasıysa, felsefenin henüz tam olarak çalışmadığı gerçeklikler. Heidegger'den sonra varlık felsefesi çalışmalarında da bildiğim kadarıyla yeni bir şey yok. Bize düşen bir an önce, yaşadığımız toprakların zaman cetvelini çıkarmak, popüler kültürle barışıp okumalarla kendimize bakmak, zamanı anlamak. Zaman geçiyor. Solun Türkiye'de yapması gereken ilk, acil ve de en önemli iş, bir anlamda yetenek avcılığı yaparak, yeni, eleştirel, söylenmemiş noktalar bulmak; alternatif stratejiler geliştirmek ve bunları -en çok bunun için çok çalışarak- insani değerler şemsiyesi altında tutarlı ve dürüst bir tavırla toplamaktır. Kolay gelsin.

><

NOT: 8 Şubat'tan itibaren İstiklal Caddesi, Akbank Sanat'ta ziyaret edilebilecek "KOPYAKATİL / COPYKILLER" adlı serginin hazırlık sürecindeki notlardan derlenmiştir. Diğer yandan da kendi yaptığın bir sergi üzerine yazmayı, artık 80'lerde kalmış -kendi tarihini kendi yazan sanatçı tavrıyla özdeşleştiriyorum. Kaçınılması gereken bu nokta. Bu notlar sergi öncesi, bir tür beslenme çantasıdır.

SİZE biri, sadece konsept olarak bile olsa, 'karaoke kapitalizm'den bahsetti mi? Konsept olarak diyorum, çünkü artık bugün, sadece konsept bilmek / bulmak yetiyor. Gibi geliyor. Oysa biz kopya cennetinde yaşıyoruz. Kopyalamakta, kopyasını yapmakta hiç fena değiliz. Bu yüzden de meseleyi, herkesten önce çakmamız lazımdı. Hiçbir sosyal sorumluluk derdi olmayan arabeskçi popçular bile -artık kendi ceplerine direk olarak etki edince- devletin kapısına dayandı. Sonunda. Günaydın... Korsan, sadece kitap satışlarını yoğun biçimde etkilerken, bitirirken, medya uyuyordu. Uzun lafın kısası, kavram bizim için çok önemli. Diğer yandan, birkaç haftadır devam eden sol tartışmalarına da bakınca, anlıyorum ki... Sola bakarken, aynı zamanda dünyaya da yeniden bakmak gerek... Ama solu tartışırken, kimlik meselelerine bakarken, içinde yaşadığımız folloşluğu görmemezlikten gelemeyiz. O zaman her şey lafta kalır.

Madem oradan başladık, devam edelim. Sağ, gücünü bir takım evrensel-etik değerlerden almaz; sağ gücünü coğrafyasının maneviyatından alır. Oradaki muhafazakarlık çizgisini koruma sözü verir. Hızını ise insanoğlunun içindeki hırstan, daha fazlasına sahip olma tutkusundan alır. Sol ise eşitlik-kardeşlik-özgürlük gibi evrensel değerlerin taşıyıcısı, dünyayı değiştirme umududur. Sağa göre işi tabi i ki daha zordur. Sağ, düzene kolayca adapte olur, kendine çevirir ve kontrolü altına alır. Oysa sol, özellikle iktidar olarak, kendini sürekli sorgulamak zorundadır. Bu noktada sol, özellikle bizdeki sol, taşıdığı misyonun, ilkelerinin ve değerlerinin altında ezildi. Kendini, günün kapitalizm ayarlarına göre güncelleyemedi. Sağ, bir şey söylemese de idare edebilir. Ama sol, hep bir tavırdır. Bir şey söyleyemezse, saçmalarsa, kimse dinlemez. Var olamaz. Deniz Baykal'ın da bu yüzden **"Tayyip Erdoğan'la aynı şekilde cevap veriyorum"** demesi tuhaftır. Bu yüzden de sol, içinde yaşadığı dünyanın kapitalizm ruhunu bilmeli biraz. Okşamasa da olur.

'Karaoke Kapitalizm', Jonas Ridderstrale ve Kjell Nordström'ün aynı zamanda kitaplarına isim olarak verdikleri bir kavramsallaştırma. Bahsettikleri, mikrofonu eline alıp, başkalarının şarkılarını büyük bir iştahla ve Japonlara has bir boşlukla söyleyenlerin kapitalizmi. Karaoke gerçekliği ise kozmopolitan bir kulüp. Bu kulüpte istekleriniz için sonsuz seçeneğiniz var. Bu kulüpte kişiselleştirebileceğiniz o kadar çok orijinal var ki doya doya taklit edebileceğiniz... Başkalarının meselesi, başkalarının gerçekliği, başkalarının şarkısı... Taklit kişiselleşir mi demeyin, İKEA insanlarının evleri birbirinin aynı olsa da markanın ve ürünlerin çıkış noktası evini-yerini kişiselleştirme trendi. Yaman çelişki. Bu nedenle de CNN Türk, İstanbul Modern, Colaturca, Power Türk vb. örnekler, zamanın kapitalizm ruhuyla ve biçimiyle ideolojik olarak son derece bağlantılı yeni ekonomiler. Aslını kopyalayıp-yerelleşerek, yani kişiselleştirerek dünyaya geliyorlar. Kopyalanıyorlar yani. Oysa gen bencildir. Dolayısıyla da DNA da bencildir... DNA bile kopyalandıysa, kontrolün bu kadar zor olduğu, olasılık hesaplarının tutmadığı bir konuda bile insanoğluna bu kadar cesaret geldiyse, demek ki kopya çağındayız.

İşletme sistemlerine, yaklaşık yirmi senedir giderek artan ve artık yavaş yavaş doyan MBA birikimine ve eleştirel ekonomistlere göre, dünya ekonomisi giderek karaoke yapan, bir süper global grubun denetimine giriyor. Giderek. Bu aynı zamanda şu gerçeği de beraberinde getiriyor; başkasını taklit etmek sizi çok uzağa götürmez. Bu durumda şuna geliyoruz: Yeni olanın birden gündemi-ekonomiyi belirlediği bugün, taklitler fazla uzun ömürlü olmuyor, ölüyor. Bu yüzden de ekonomik dengeler sürekli değişiyor. Şirketler, büyük üniversiteler ve kurumlar yetenek avcılığı yaparak, kendileri için orijinal fikirler-modeller üretecek beyinler peşinde koşuyor. Bir marka-ürün, bütün müzik dinleme alışkanlığını değiştirecek bir ürün geliştirdiğinde, dalgasal hareketler yaratarak, piyasayı ele geçiriyor. Yıllar önce Sony Walkman ne yaptıysa, İpod bugün onu yapıyor. Sonra onun 2., 3., 4. elden kopyaları aynı yaşam şeklinin kalıpları içinde, orijinalinin ayarında ürünlerle var oluyor. Kolay geliştirilemeyen, uyarlanamayan patentli ürünler ise daha uzun ömürlü oluyor.

bir kara orman için...

Kibrit Gözlü Kız

tazeler senle beni vadimizdeki nehir
utanıp ellerimizden gizlice kim bilir
kim bilir bulut yağmadı simsiyah günlerce
gecenin tenha teninden yıldız çekilirken
bir karaca gibi sen kendini yaralarken

tazeler kendisini içimizdeki zehir
kırmızı patikada yerken ekmeğimizi
ikinci yasası için termodinamiğin
çivili mesih düğme jozef hazreti ali
yazamadı coğrafyamızda tarihimizi

bir isyanı büyürken kıvılcımla hep orman
ateist bir şairdim kirpiklerinden korkan
yıkılır ellerimizle hangi antik şehir
bir çırpı daldım en çok kibrit gözlü kızdın sen
tazeler senle beni metafizik bir evren

ŞAİRİN "KARINCA TÜRKÜLERİ" İSİMLİ SON ŞİİR KİTABI EDEBİYAT KOOP YAYINEVİ'NDEN ÇIKTI. TÜM KİTAPÇILARDA!

ilyasorak

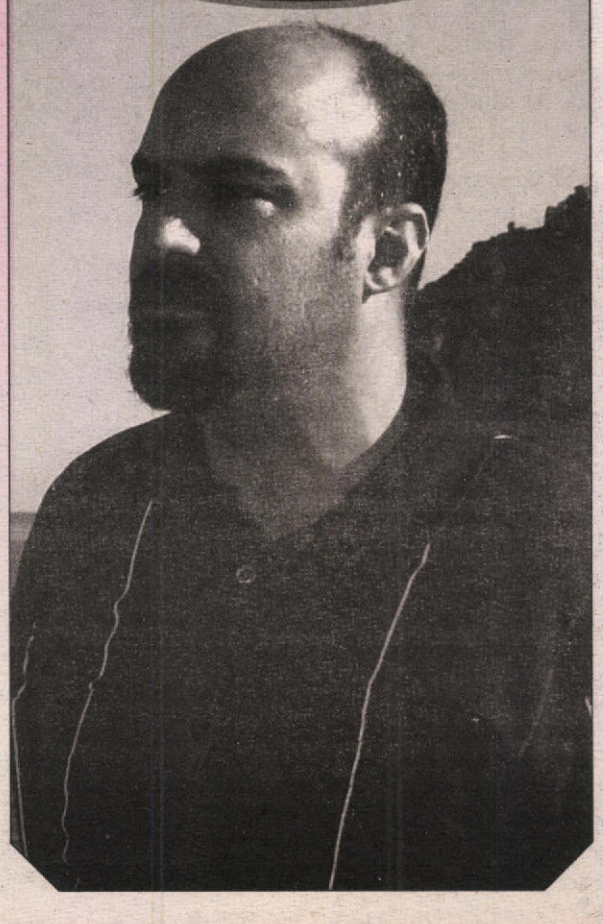

Özgür sanat ve özerklik

Sanat kurumları siyasi iradenin etkilerinden kurtarılmadıkça, yani demokratik ve özerk yapılara dönüştürülmedikçe, bu yerelleşme yarardan çok zarar sağlayacaktır

[vecdisayar]

GÜÇLÜ sanat potansiyeline sahip bir ülkede yaşıyoruz. Yurdumuzun hangi bölgesine giderseniz gidin, bu potansiyeli hissedersiniz. Ne var ki örgütlenmemiş bir potansiyeldir bu. Anadolu'nun her kentinde, ozanlara, müzisyenlere, ressamlara rastlayabilirsiniz. Ama **"Kentinizde bir kültür-sanat derneği var mı?"** diye sorarsanız, alacağınız yanıt genellikle olumsuz olur.

Bu yüzden de Türkiye'de sanat ortamı deyince, üç-dört büyük kentte olup bitenler anlaşılır genellikle. Altyapı yetersizliğinden dem vuranlara inanmayın. Pek çok kentimizde, kültür-sanat etkinlikleri için yeterli olanaklar mevcuttur. Bazı kentlerdeki salonların kalitesini İstanbul'da bile bulamazsınız. Ama iki temel sorunla karşı karşıyadır bu kentlerdeki sanatçılar. Birincisi, bu olanakların çok büyük bir kısmının devlete ait olması ve devlet kurumlarında egemen olan anlayışın, sivil toplumla işbirliğine gönüllü olmaması ya da bu olanaklardan yalnızca kendi siyasi görüşlerine yakın olanları yararlandırmasıdır. Üstelik son zamanlarda çıkan bir yasa ile bu olanak bütün bütüne ortadan kaldırılıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ait olan binalarda mekan tahsis edilen kuruluşlar bu mekanlardan dışarı atılmaya çalışılıyor. Bu uygulama siyasi iktidarın **"sivilleşme"** söylemi ile ne kadar örtüşüyor sorusunu hiç sormayın isterseniz... İkinci sorun ise sanatçıların büyük oranda örgütsüz olmaları. Bu gün pek çok sanat örgütü, yetmişli yıllardaki konumunu özler durumda. Bu da sanatçıları sistem karşısında güçsüzleştiriyor, yalnızlaştırıyor ister istemez.

ÖZELLEŞELİM, GÜZELLEŞELİM!

Devlet ise kültür-sanat alanını giderek özel sektöre terketmeye hazırlanıyor. Bu konuda pek çok adım atıldı. Hizmetlerin yerelleştirilmesi gibi ilkesel olarak doğru, ama sanat alanının öznel koşulları göz önüne alındığında son derece kritik bir anlayışla, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı kültür-sanat kuruluşlarının önemli bir bölümü (Ulusal müzeler olarak tanımlanmayan müzeler, galeriler, kitaplıklar, müzik ve halk oyunları toplulukları, vb.) il özel idarelerine ve belediyelere bağlanıyor. Devlet Tiyatroları'nın bu uygulama dışında tutulacağı ve merkezden yönetileceği açıklansa da yeniden Meclis'e gelecek olan Kamu Yönetimi Kanunu ile bu kurumun da parçalanması gündeme gelebilir. Bütün bu kararlar alınırken, sanatçılara ve onların örgütlerine hiç danışılmıyor. Yerel yönetimlerin inisiyatifine bırakılacak bu kurumlarda üretilecek sanatın, siyasi yönlendirmeden uzak kalamayacağını çok iyi biliyoruz.

"Yerinden yönetim", sanat alanları için önemli yararlar sağlayabilecek bir ilke. Ama söz konusu kurumlar siyasi iradenin etkilerinden kurtarılmadıkça, yani demokratik ve özerk yapılara dönüştürülmedikçe, bu yerelleşme yarardan çok zarar sağlayacaktır. Üstelik bu kurumların yönetimi uzmanlık ve ciddi bir bilgi birikimi gerektirir. Sanat anlayışlarını, kentlerine layık gördükleri **"kavun-karpuz"** festivallerinden ve kent meydanlarına diktikleri heykellerden kolaylıkla anlayabildiğimiz yerel yöneticilerin kendilerine bağlı sanat kuruluşlarına atayacağı yöneticilerden nasıl bir sanat politikası beklenebilir?

Olacağı söyleyeyim: Zaten her gün biraz daha güçlenen popüler kültür, bu kurumlarda da boy verecektir. Çünkü kültür ve sanatı her zaman bir **"tehlike"** olarak gören siyasetçinin önünde iki seçenek olacaktır. Ya kendi siyasi görüşleri doğrultusunda "propaganda" yönü ağır basan bir sanat anlayışına ışık yakacak ya da bu kurumları iyice güçsüz kılmak için **"Kendi yağınızla kavrulun"** deyip, kamu kaynaklarını bu alana aktarmaktan kaçınacaktır. Büyük bir olasılıkla da ilk yol fazla göze batacağı ve eleştiri getireceği için ikinci yolu seçecektir.

POPÜLER KÜLTÜRÜN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

Sözlü kültürden yazılı kültüre geçemeden, görsel kültürün taarruzu altında kalan toplumumuzu, tam anlamıyla kültürel bir yoksulluğa terk etmek olacaktır bu yaklaşımın sonucu. Görsel-işitsel medyanın popüler kültür bombardımanı altında yaşayan toplumun sığındığı son kaleler de böylece düşürülmüş olacaktır. Belediye tiyatroları, evrensel değerleri toplumla paylaşmak yerine, popülist bir çizgiye mahkum olacaktır. Çünkü **"kendi yağlarıyla"**, yani gişe gelirleriyle üretimi sürdürmelerinin başka yolu yoktur. Mahalli **"sponsor"** arama derdine düştüklerinde, gene aynı çıkmazla karşılaşmaları mukadderdir. Çünkü bu **"sponsor"**ların kültür düzeyleri ve sanat anlayışları, popüler medyanın pompaladığı **"sanat"** anlayışından öteye geçmemektedir.

Büyük kentlerde ise kamunun sanat kurumlarının güçsüzleşmesi, iki seçenekle karşı karşıya bırakacaktır sanatçılarımızı. Ya siyasete boyun eğecekler ya da büyük sermayeye. Çünkü ellerindeki güçlü basın-yayın organlarıyla, halkı popüler kültür (İsterseniz magazin kültürü diyebilirsiniz.) seçeneğine mahkum eden büyük sermaye, bir yandan da **"seçkin"** bir azınlık için gerçekten nitelikli sanat etkinlikleri düzenliyor. Ve kamu desteği alma umudunu yitiren sanatçılar için büyük sermaye kuruluşlarına iş üretmek tek seçenek olarak kalıyor.

Elbette, bütün bu olumsuz koşullara karşın, sanatsal çalışmalarını tavizsiz sürdüren sanatçılarımız var. Ama sayılarının fazla olduğunu söyleyebilir misiniz? Büyük çoğunluğunun, hayatlarını kazanmak için başka işler yapmak zorunda oldukları bir gerçek değil mi? Ya büyük kentler dışındaki sanatçılar? Onların seçenekleri daha da sınırlı. Çünkü büyük sermayenin ilgi alanı birkaç kentimizin dışına çıkamıyor bir türlü. Son zamanlarda birkaç kuruluşun destek verdiği **'toplumsal sorumluluk projeleri'** eğitim alanı ile sınırlı kalıyor. Ha, bir de **"popüler yıldızlarımız"**ın Anadolu turnelerine sponsorluk yapan kuruluşlar var. Var da bu turnelerin halkımızın kültür-sanat düzeyine ne gibi bir katkısı oluyor bilemiyorum!

NE YAPMALI?

Öyleyse ne yapmalıyız? Öncelikle, kültür ve sanattan kamu desteğinin kaldırılması anlayışına karşı çıkmalı; bütçeden kültür ve sanata ayrılan payın Avrupa ülkelerindeki orana yükseltilmesi için sesimizi yükseltmeliyiz. Sanat alanının **"piyasa"** kurallarına bağımlı hale getirilmesine karşı çıkmalıyız. Kamu sanat kurumlarının özerk yapılara kavuşturulması için mücadele etmeliyiz. Bağımsız sanat etkinliklerine ve sanatsal çalışmalara kamu desteği sağlayacak ve siyasi iradeden bağımsız çalışacak **"özerk bir sanat kurumu"** kurulması için mücadele etmeliyiz. SPK'dan, Şeker Kurumu'na kadar pek çok alanda -en azından kağıt üzerinde- özerk kurum ve kurullar var; bir **"spor kurumu"** kurulması gündemde. Ama nedense **"sanat kurumu"** sözünü duyan siyasiler **"Parayı veren düdüğü çalar"** anlayışından fedakarlık etmeye yanaşmıyor. Ve bütün bu alanlarda mücadele etme gücüne sahip olmak için örgütlenmeliyiz; yerel planda, ulusal planda, uluslararası planda... Bunu yapmadığımız sürece, sözümüzü dinlemeyeceklerini bilerek... Türkiye'deki sanat örgütlerinin platformu olan **"Özerk Sanat Konseyi"** önümüzdeki günlerde, kamuoyuna ve parlamentoya bir yasa taslağı sunacak. **"Türkiye Sanat Kurumu"** oluşturulmasını hedefleyen bir taslak.

Bu mücadelede, Anadolu'daki kültür-sanat derneklerinin de yanımızda yer almalarını bekliyoruz. Gelin sesinizi sesimize katın, taleplerimizi daha güçlü biçimde ifade edelim.

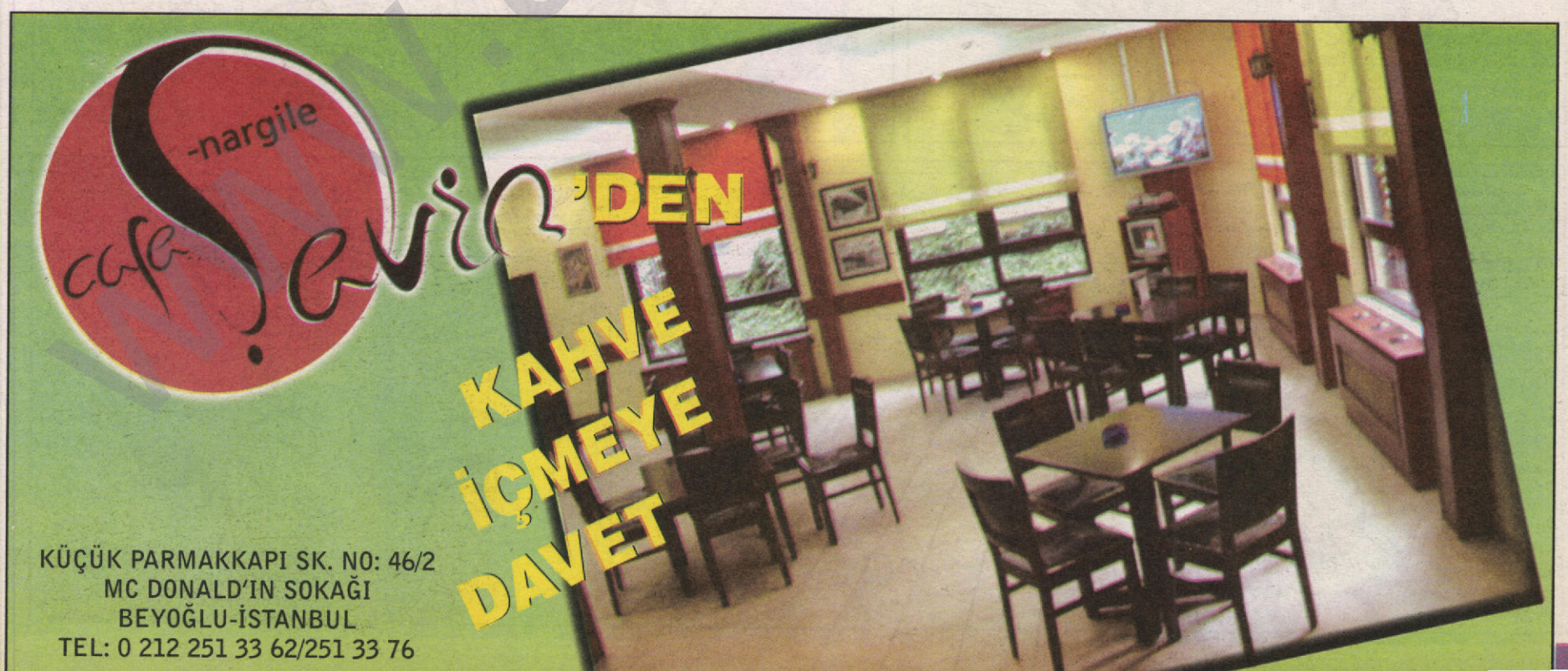

NEMRUTUN ÇOCUKLARI

imam Cici
imamcici@hotmail.com

İSTANBULDA BİZİM BURA GİBİMİŞ OXLIM. ÖYLE DİYİLER!.

OXLIM SAF SAF KONUŞMA! HEÇ İSTANBUL BİZİM BURA GİBİ OLUR?

ABE SİYASAL ANLAMDA DEĞİL İKLİMSEL ANLAMDA SÖYLİYİ EYLE DE Mİ GARDAŞ?

SİBİRYA SOHUĞUMUŞ ABE! SİBİRYADAN GETİRMİŞLER SOHUĞU!

E NİYE BİZDEN ALMAMIŞLAR Kİ? BURDAKİ SOHUĞU BEDAVAYA VERİRDİK VALLA!

MARKA OXLIM MARKA! DEVİR MARKA DEVRİ! İSİM YAPMIŞ ADAMLAR!.. AAAA! BAKIN BU TARAFTANDA SİCİLYA SOHUĞU GELİYİ!.. EHE HE HE!..

DII.. DI! DII.. DONİYİM ULEE!..

AYY BÖYLE SOĞUK OLMAZ OLSUN! HEYKEL DONDURAN SOĞUK MU OLURMUŞ?

OXLIM O BAŞINDAKİ KARLARI SİLKELESENE! ÇÜKKAFA OLMUŞUN BEYLE!..

AA BEN NE YAPİYİM KUZUM! TAMAMEN NATUREL Bİ OLUŞUM.. MAHSUS MU YAPIYOM SANKİ?

HEY MAŞALLAH!.. BIYIĞA GEEEL! BUZ TUTUNCA DAHA Bİ HEYBETLİ GÖRİNİYİLER.. TERRIQ OLMUŞLAR ALLAHIMA!..

KIRMİZİ KURDELE KÖROLASAN EMİNEEE BUZDAN BIYIKLARİMİ SÜRSEM NİRELERİ... AHHHH!...

ÇITT!...

EHEHE HE HE! SABAHTAN BERİ AĞZIMDA ISLATİYİDİM KARTOPLARINI DİŞİM DONDİ AMA OLSUN! ALDIM OXLIM İNTİKAMIMI AHA HA HA HA HA!

ABİ TAMAM PENGUENE BENZİYO OLABİLİRİZ AMA KUŞUZ BE ABİ! UÇMAMIZ LAZIM.. NİYE YÜRÜYORUZ ANLAMIYORUM!.

ZA ZA ZA ZA ZA...

KART! KURT! KÜRT!

LAN OLUM TİRİ VİRİ YAPMA! GÖTGÖBEK OLMUŞUZ DA O YÜZDEN PENGUENE DÖNMÜŞÜZ... KİM İNANIR LAN KARTAL OLDUĞUMUZA!.. LAN AZ YÜRÜYÜP SPOR YAPALIM DİYORUM SANA SEN HALA..

ZA ZA ZA ZA ZA...

AYAKLARINI SÜRMEDEN YÜRÜSENE LAN!.. NE ÖYLE ZAZA ZAZA YÜRÜYOSUN!..

KART..KURT..KÜRT..

ABİ BÖYLE YÜRÜRKENDE ASLIMI İNKAR EDİYOMUŞUM GİBİ GELİYO BANA!..

OLUR ÖYLE! MESELA BANA BİZ TAVŞANMIŞIZ GİBİ GELİYO! KAÇ GÜNDÜR Bİ ŞE YEMEDİK ONDAN OLABİLİR Mİ ACABA!

KURT! KART! KURT! KÜRT! KÜRT!

AAA! BAK NEREYE GELMİŞİZ? BURADA BİRAZ DİNLENELİM DİYORUM! HEM AZCIK DA EĞLENİRİZ BELKİ!..

SELAMIN ALEYKÜM ABİLERİ NASILSINIZ? İYİSİNİZ İNŞALLAH!

AAAA! KUŞ KONUŞİYİ!..

www.arsiv.org

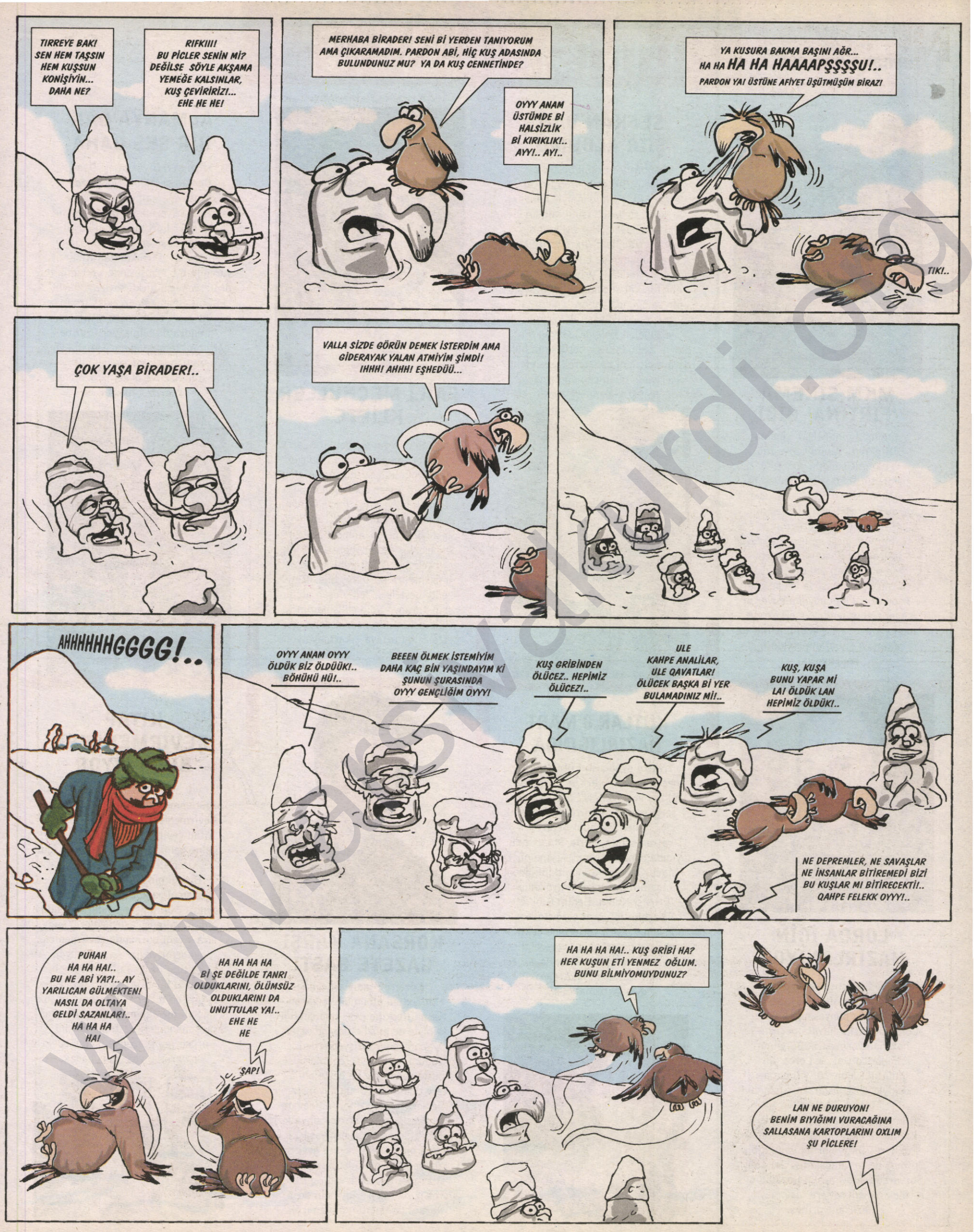
TIRREYE BAK! SEN HEM TAŞSIN HEM KUŞSUN KONİŞİYİN... DAHA NE?
RIFKIII! BU PİCLER SENİN Mİ? DEĞİLSE SÖYLE AKŞAMA YEMEĞE KALSINLAR, KUŞ ÇEVİRİRİZ!... EHE HE HE!
MERHABA BİRADER! SENİ Bİ YERDEN TANIYORUM AMA ÇIKARAMADIM. PARDON ABİ, HİÇ KUŞ ADASINDA BULUNDUNUZ MU? YA DA KUŞ CENNETİNDE?
OYYY ANAM ÜSTÜMDE Bİ HALSİZLİK Bİ KIRIKLIK!.. AYY!.. AY!..
YA KUSURA BAKMA BAŞINI AĞR... HA HA HA HA HAAAAPŞŞŞŞU!.. PARDON YA! ÜSTÜNE AFİYET ÜŞÜTMÜŞÜM BİRAZ!
TIK!..
ÇOK YAŞA BİRADER!..
VALLA SİZDE GÖRÜN DEMEK İSTERDİM AMA GİDERAYAK YALAN ATMİYİM ŞİMDİ! IHHH! AHHH! EŞHEDÜÜ...
AHHHHHHGGGG!..
OYYY ANAM OYYY ÖLDÜK BİZ ÖLDÜÜK!.. BÖHÜHÜ HÜ!..
BEEEN ÖLMEK İSTEMİYİM DAHA KAÇ BİN YAŞINDAYIM Kİ ŞUNUN ŞURASINDA OYYY GENÇLİĞİM OYYY!
KUŞ GRİBİNDEN ÖLÜCEZ.. HEPİMİZ ÖLÜCEZ!..
ULE KAHPE ANALİLAR, ULE QAVATLAR! ÖLÜCEK BAŞKA Bİ YER BULAMADINIZ Mİ!..
KUŞ, KUŞA BUNU YAPAR Mİ LA! ÖLDÜK LAN HEPİMİZ ÖLDÜK!..
NE DEPREMLER, NE SAVAŞLAR NE İNSANLAR BİTİREMEDİ BİZİ BU KUŞLAR MI BİTİRECEKTİ!.. QAHPE FELEKK OYYY!..
PUHAH HA HA HA!.. BU NE ABİ YA?!.. AY YARILICAM GÜLMEKTEN! NASIL DA OLTAYA GELDİ SAZANLAR!.. HA HA HA HA!
HA HA HA HA Bİ ŞE DEĞİLDE TANRI OLDUKLARINI, ÖLÜMSÜZ OLDUKLARINI DA UNUTTULAR YA!.. EHE HE HE
ŞAP!
HA HA HA HA!.. KUŞ GRİBİ HA? HER KUŞUN ETİ YENMEZ OĞLUM. BUNU BİLMİYOMUYDUNUZ?
LAN NE DURUYON! BENİM BIYIĞIMI VURACAĞINA SALLASANA KARTOPLARINI OXLIM ŞU PİCLERE!

HAZIRLAYAN
[reyhanalaççicek]
reyhancicek@esmerdergisi.com

İNSANLAR

MKM SİNEMA 'FIRTINA' GİBİ

Yapımcılığını MKM Sinema Birimi'nin (Yapım 13)yaptığı, Özkan Küçük'ün yönettiği "Nohutlu Pilav" adlı belgeselin akıbeti hâlâ meçhul... İki kez gösterimi ertelenen filmde, yıllar önce eşinin gerillaya katılması ve hayatını yitirmesi ile birlikte geride iki çocuğu ile kalan bir genç kadının hayatı anlatılıyor. Bir basın açıklamasıyla ertelenme nedenlerini kamuoyuna duyuran sinemacılar, feodal ve erkek egemen zihniyetlerin tehdidine maruz kalmayı kabul etmediklerini belirtiyorlar.

SEFKAN'DAN ŞİİR ALBÜMÜ

"Rojbaş" eserinin bestecisi, Suriyeli Kürt müzisyen Hekim Sefkan, ilk şiir albümüyle geliyor. "Stranên Qedexe" isimli albümüne müzisyen Gani Nar eşlik etmiş. Sefkan, Nar ile birlikte yaptıkları düet albümünde bir ilke de yer vermiş. Amudê (Suriye'de bir Kürt şehri) isimli şiir-anlatıda bir sinema salonunda yanarak ölen 230 çocuğun hikâyesi ilk kez gün yüzüne çıkarılıyor. Sefkan bu olayın ardındaki sır perdesinin hâlâ devam ettiğini belirterek, ses efektleriyle o günü canlandırmaya çalıştıklarını söylüyor.

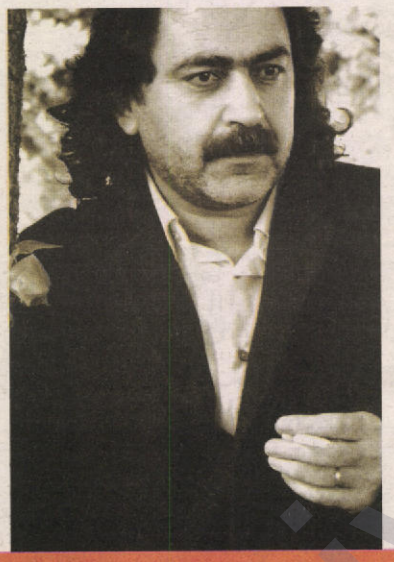

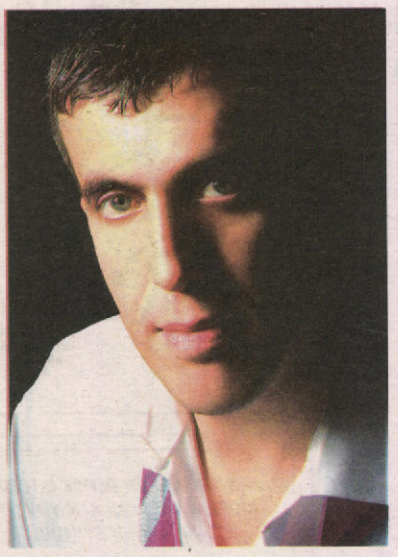

FAİLİ MEÇHULLER KLİPTE

Koma Rewşen'in kurucularından ve aynı zamanda Koma Gule Xerzan'ın müzisyenlerinden olan Bülent Turan solo albümünü bitirmek üzereymiş. Turan, albüme ismini veren faili meçhul cinayetleri işlediği "Li Amedê" eserine Diyarbakır'da bir mezarlıkta klip çekmiş, ikinci klibi içinse hazırlıklara başlamış bile. Tümü kendi bestelerinden oluşan albüm için Turan, "Solo çalışmamın ve klip çekmemin nedeni daha çok bestelerimi ortaya çıkarmaya yöneliktir" diyor.

ALMANYA'DAN BİR SES DAHA

Müzisyen Diyar'ın eşi Deniz Deman geçtiğimiz günlerde piyasaya çıkan ilk albümüyle müzik kariyerine başladı. Deman, albümü "Lori"de eşinin büyük katkılarını ve emeğinin geçtiğini belirterek, "Çocukluktan itibaren yüreğimin bir köşesinde sakladığım profesyonelce türkü söyleme hayalimi bu albümde gerçekleştirdim" diyor. Çocuk yaşta gittiği Almanya'da bilgisayar üzerine eğitimini tamamlayan Deman aynı zamanda profesyonel cilt hastalıkları ve güzellik uzmanı olarak çalışıyor.

LORCA İÇİN HAZIRLANIYOR

Tiyatro oyuncusu ve yönetmeni Mahir Günşiray, Tiyatro Oyunevi'nin bünyesinde bir dizi Lorca projesini hayata geçirmeye hazırlanıyormuş. 2006 yılının Federico Garcia Lorca'nın öldürülüşünün 70. yılı olması nedeniyle 15.Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali ve Olimpiyatları'na da bu projelerle katılacak olan Günşiray, yakında İngiltere-Türkiye ortak yapımı bir filmde de rol alacakmış. Sanatçı, bu arada anlaşmasını imzaladığı bir dizi için setlere taşınmaya hazırlanıyormuş.

KUTLAR 8 MART HAZIRLIĞINDA

Tiyatro oyuncusu Filiz Kutlar, geçen sene 8 Mart'ta start alan "Bilitis'in Şarkıları" adlı oyununu sergilemeye devam ediyormuş. Halen İstanbul Şehir Tiyatroları'nda Maria Stuart adlı oyunda oynayan sanatçı, yine bir 8 Mart Kadınlar Günü etkinliğine imza atmaya hazırlanıyormuş. "Hepsi Kadın 'Benim Gibi'" başlıklı fotoğraf sergisinde dünyanın çeşitli yerlerinde çektiği kadın portrelerine yer verecekmiş. Ama sanatçının en büyük hayali eşi Onat Kutlar'ın hikâyelerini oyunlaştırmakmış...

KORSANA KARŞI GAZETE BASTI

"Gözlerin" adıyla Seyhan Müzik'ten albümünü çıkaran Hasan Keskinbıçak, yeni çektiği klibiyle de müzik alanında çıkış yapan yeni müzisyenlerden... Albümde İlyas Keçeci'nin ikisi beste yedisi söz ve beste olmak üzere dokuz eseri bulunuyor. İzmir Devlet Konservatuarı'na devam eden Keskinbıçak çökme sinyalleri veren Unkapanı kaset piyasası için önemli bir projeyi hayata geçirmek üzere. 200 bin adet bastırdığı "Bizim Pencereden" adlı gazeteyi ücretsiz olarak Türkiye'nin dört bir tarafında dağıtımını yapacak.

KİTAP ÇEVİRMENLERİ BİRLEŞİYOR

İki yılı aşkın bir süre resmi olarak örgütlenme çalışması yürüten Kitap Çevirmenleri Girişimi, Türkiye'de kitap çevirmenliğinin bir meslek haline gelmesi ve geliştirilmesi için Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği'nin (ÇevBir) kuruluş çalışmalarına başladı. Şu anda sayıları 500'ü aşan üyeleri arasında adı duyulmuş çevirmenlerin yanı sıra çiçeği burnunda çevirmenler, akademisyenler de bulunuyor. Çeşitli dillerden 80 çevirmenin katıldığı bir ortak çeviri projesine de girişen birlik, 10. yüzyıldan çok önemli bir Japon klasiği olan Sei Şonagon'un Yastıkname'sini Türkçe'ye aktardı ve önümüzdeki aylarda piyasaya sunacak.

www.kisvolcano.org

HAŞHAŞ YENİ FİRMASINDA

Yaklaşık 300 tane kaseti ve 2000'ne yakın derlemesi olan Aynur Haşhaş yeni kurduğu firmasında mutlu mesut üretimlerine devam ediyor. Unkapanı prodüktörleriyle çalışmanın güçlüğünden söz eden Haşhaş, "Onların korsan müzik eylemlerini de samimi bulmuyorum" diyor. Stüdyo aşaması biten yeni albümünde derlemelerin yanı sıra bu kez bildik türküleri de okuyan Haşhaş, Aşık Meluli üzerine yaptığı araştırmasını da bitirmek üzere olduğunu söylüyor. Günümüz ozanlarının biyografilerini de kitaplaştırmak isteyen Haşhaş bir de semahlarla ilgili çalışmasını yazıya dökmek niyetinde.

KİTAP DÜNYASININ ESMER PRENSİ

Edebiyat dünyasına yıllar önce elinde kitap sattığı bavuluyla hızlı bir giriş yapan Sayım Çınar, şu sıralar aynı hızla yazar menejerliğine soyunmuş. Ünlü ünsüz birçok yazarla çalışmaya başlayan Çınar, geçtiğimiz günlerde Kıbrıs'a kadar gitmiş. Burada da iki yazarla anlaşma yapıp dönen Çınar, Haftalık dergisindeki köşesini de yazmaya devam ediyor. Medya dünyasındaki istikrarlı yükselişine devam eden Sayım Çınar'ı çok yakında ESMER'de de birbirinden farklı işlerle görebiliriz.

Kar Beyrut Kar

AŞKI bedende kim parçaladı, bedeni aşktan kim kopardı?

İğdiş edilmemiş biri kaldı mı?

Simya çok eskiden kaybetmemiş miydi, bu sonsuz ve ezeli çölü neden suya çevirmeye çalıştım? Kim Dağkapı meydanında ağaçları dar dar dikip dedemi geniş geniş astı? Ruhumu alacak tek bir şeytan neden yok? Bu cehennem alegorisinde herkes aktör ve niye aynı rolde? Pedro'nun yüzünde neden hep gülen bir çük var? Ekmeği kanla satıyorlar, nasıl oluyor da alıp yiyorum? "Beyrut yanıyor, karlar erimiyor" ve Mavi Neşe Gölcük'ün bu ilk kitabındaki öyküler, kendisine saplanan bıçağı bir kahkahaya çeviren isyankâr bir coğrafyanın çığlığını duyuruyor... Diyarbakırlı bu genç kadın yazarın ilk kitabı olmasına rağmen büyük bir ustalıkla başarmış işini. Bize düşen sadece tebrik etmek.

Mavi Neşe Gölcük / Agora Yayınevi

Yeni Dünyada Siyaset

BU dergi her ayın son gününde baskıya gidiyor. Bunda şüphesiz işlerini geç veren yazar ve çalışanlarımızın payı var. Ama biri var ki en çok onun payı var, akademisyen arkadaşımız M. Zahir Sarıtaş. Boş bulduğu her vakitte dergiye gelir ve bize durmadan küreselleşmeyi anlatırdı. Sonunda bizden öğrenci olamayacağını anlayıp, özel bir üniversitede ders vermeye başladı. Bir süre sonra da kapımıza gelen postacının getirdiği paketten, M. Zahir Sarıtaş imzalı bir kitap çıktı. Ders vermekle yetinmeyin, bir de kitabını yazmış. Üstelik Küreselleşmenin Siyasal Boyutu üzerine. Yani onun tespitiyle Türkiye'de bu konuda hiç eser yok üstelik... Birazda kitap kendini anlatsın:

Bu kitap küreselleşme süreci ile birlikte toplumların siyasal hayatında meydana gelen değişim ve dönüşümleri siyasetin yönlendiriciliğine olan ihtiyaç doğrultusunda irdelemektedir.

Yeni Dünyada Siyaset / Küreselleşmenin Siyasal Boyutu / M. Zahir Sarıtaş / Bilgi Dönüşüm Yayınları.

ÖZŞUCA AFİFE ÖDÜLÜNÜ ALDI

Yıllardır tiyatro, dizi ve film müzikleri yapan Nurettin Özşuca aynı zamanda bir diş hekimi... Telif haklarının korunması için Ses Publishing'e (Ses Kültür Sanat Eser Telif Hakları Yayıncılık) üye olan sanatçı üretimlerine hız kesmeden devam ediyor... Tiyatro Ayna'nın sahnelediği Pir Sultan Abdal oyunun müziğiyle Afife Tiyatro Ödülüne layık görülen Özşuca son günlerde "Zaman Adında Bir Kadın" adlı tiyatro oyununun müzikleri üzerinde çalışıyormuş.

AKKAYA 9 ŞUBAT'TA BABYLON'DA

Geçtiğimiz ay çıkardığı "Türkü" albümü ile hayranlarının büyük beğenisini kazanan Özgün müziğin başarılı sanatçısı İlkay Akkaya, sevenleriyle buluşacağı bir konser telaşında bugünlerde. İstanbul Babylon'da 9 Şubat günü sahne alacak Akkaya, bu konser için sıkı bir şekilde hazırlanıyormuş. Saat 21.30'da başlayacak konserde eski ve yeni parçalarını seslendirecek olan İlkay, dinleyicilerine unutulmaz bir gece yaşatmak için sabırsızlanıyormuş.

Corovan'a Üç Geyik

"Ey Gülistanıma düşen hançer
Artık hiçbir su paklamaz seni..."

Nesimi Aday'ın Piya kitaplığından çıkan şiir kitabı "38" isyanını bu dizelerle anlatıyor. Corovan'a Üç Geyik" isimli kitapta Aday, "oraların hüzünlerini, efsanelerini, umutlarını" dökmüş dizelere. Uzun zamandır okuduğumuz en iyi şiirleri bira araya getirmiş diyebiliriz Aday'ın bu kitabı için. Şiir severlerin beğeneceğini umuyoruz.

"Onlar yangınlar içinde
yüreklerini serin tuttular
Akan suyun ve verilen selamın kadri için
Taşın toprağın hatırı için
Sazlarının üçüncü teline asılarak
Gitmesini de bildiler"

ZEYNEP'İN OKUMA SEVDASI

ŞİMDİ anlatacağım hikâye yaşanmış bir hikâyedir. Bu hikâye Doğu Anadolu bölgesinin ücra bir köyünde yaşayan Zeynep'in okul hayatıdır.

Zeynep çok uzak bir köyde dokuz çocuklu bir ailenin ortanca çocuklarından biriydi. Ailesi çok yoksuldu. O kadar yoksuldu ki çoğu zaman sadece kuru ekmekle karınlarını doyurabiliyorlardı. O yüzden çocukları hep ufak tefek zayıf ve de sıskaydılar. Zeynep de yeterince beslenemediğinden gelişmemiş ufak tefek kalmıştı.

Zeynep'in annesi onun, ablaları ve yörenin diğer kızları gibi cahil kalmasını istemiyor, sürekli Zeynep'in okuyup öğretmen olduğuyla ilgili hayaller kuruyordu. Annesi Zeynep'in okul yaşı geldiğinde, babasını zorlaya zorlaya Zeynep'i ilkokula yazdırttı.

Yörede okumayan kızların ezildiğini çok iyi biliyordu Zeynep'in annesi.

Zeynep ilkokulda bir yıldız gibi parladı. Öğretmeni onun çok başarılı bir öğrenci olduğunu her yerde anlatıyor. Sürekli okutması için babasını ikna etmeye çalışıyordu. İlkokulu bitirdiğinde öğretmeni babasını çağırarak Zeynep'in mutlaka ortaokulu okumasını söyledi. Ama Zeynep'in babası bunu umursamadı. Ona göre kızların okumasının bir gereği yoktu.

Annesi Zeynep'in babasını yine zorladı. Ama babası dinlemedi. Böylece Zeynep bir yılını koyun gütmekle geçirdi. İkinci yıl kendisinden bir yaş küçük kardeşi Ahmet ortaokula başladığı için Zeynep de onun okulda öğrendiklerini tekrarlayarak ortaokulda öğretilenleri öğrenmiş oluyordu. Hatta bazen Ahmet'in ödevlerini bile yapıyordu.

Ahmet ortaokulu bitirdiğinde bakkala çırak oldu. Zeynep ise okuma sevdasını içinden atmamış okumak, daha fazla bilgilenmek için her yolu deniyordu. Tam her şeyden ümidini kesmişken yengesi imdadına yetişti. Yengesinin desteği ile ortaokulu dışarıdan bitirme sınavlarına girerek ortaokul diploması aldı. Yine Zeynep'in liseye kayıt derdi başladı. Babası halen onun okumasına karşıydı. Hatta ortaokul diploması aldığına içten içe kızıyordu. Yine Zeynep yengesinin desteği ile açık liseye kaydını yaptırdı. Ve açık liseyi kısa bir sürede büyük bir başarı ile bitirdi.

Üniversite sınavlarında büyük bir başarı elde ederek annesinin yıllardır hayal ettiği öğretmenlik mesleğine ilk adımını atmış oldu.

Şu an Güneydoğu Anadolu bölgesinin en uzak köylerinden birinde öğretmenlik yapıyor. En büyük isteği dünyadaki bütün çocukların özellikle kız çocuklarının okumasıdır.

Emre Ruhat AVCI
5-B NO: 862
Kent koop İlköğretim okulu
Batıkent- ANKARA

ÜMİDE ORGAZM!

Şehrin alacakaranlığında
Bütün karyola gıcırtılarına inat
-ki ne kadarı sahteyse sevişmelerin
O kadarı da gerçektir-
Malum gıcırtının sebebi
Yaşanan gel-gitlerin şiddetindir
Önemli olan uzunluğumudur, gecenin
Maksat bedenler doysun
Biri yer biri bakar
Kıyamette bundan kopsun
Süresini uzattım ön sevişmelerimin
Rahm(et)ine muhtacım açıkçası
Hey gidi geçen gençliğim hey
Var mı bunun bir açıklaması
ERSİN ÖZTÜRK

Biliyor musun?
şimdi artık her şey eskidi..
sensiz gelen
yeni bir yıl gibi...
Bu eskiyi yağmur getirdi bana..
Yağdı bütün gece,
sonra eskidi...
Eskidi bütün yüzler,
bir yıl eskidi..
Bize kalan hep
'yeni'den yalnızlık...
VE BEN HALA
YAŞANMIŞ SAYMIYORUM
SENSİZ ESKİLERİ,
YAŞAMIYORUM,
YAŞAYAMIYORUM HİÇBİR YENİYİ....
Denizin Ötesinden...
Tunay SARIKAŞ/Muş/VARTO

İZMİR

Esmerdir tüm sevdalar
güneşin kızıllığına
bulutların aklığına
maviliğine gökyüzünün
amansız, pervâsız bir yolculuktur...

Sevda yürektir,
yürek esmer,
fakat yoktur yürekte esmerlikler
herşey paktır, parlaktır

ve sen ESMER...
Yüreği esmer umutları ak bu insanlara
koca bir armağansın...
Seninle nice mutlu yıllara
&&&CİWAN&&&

SİVEREK

Mehmet Uzun çok güzel yazıyor bana kim olduğumu öğretiyor teşekkür ederim daha güzel yazı yazmanızı istiyorum ben lise öğrencisiyim sizi takip ediyorum saygılarımla
Samsat Yasin Yaser TAŞTAN
Adıyaman(SEMSUR)

MARDİN YASAKLI

Son uzantısında kurt sesleri duyulur
Torosların,
Rüzgar uğultulu, kuşlar uçuşur kuşkulu,
Gecenin karanlığında bir zemheri
başlangıç haberi,
İlktir yine yağar son uzantısına
Torosların,
Yağar yine, sesiz, usul usul ve amaçlı,
Tüm dertlerini örtmek için Mardin'in
Yasaklı, pusulu, kurtlu gecelerinde...

Mardin'in geceleri yasaklı,
pusulu, kurtlu,
Yasağında gecelerin,
deler yasağı gizliden,
Haberdar eder herkesi gecenin
karanlığında varlığından,
Ve başlar yağmaya, gece,
pusuyu aydınlatmaya,
Ardından sabah tüm ova beyaz örtü,
Altına binlerce karanlık gömmüş,
Temiz bir sayfadır,
zemheri sabahlarında Mardin...

Kurtlar inmeye başlar dağlardan. güvendiği dağlardaki kardan,
Yasaklı gecelerin karanlığında
kurt sesleri duyulur ovadan,
Mardin'de yine bir gece haberi korkusu;
Üşür Mardin, ürker ve gizlenir gizliden,
Yasaklı, pusulu,
kurtlu gecelerin dar sokaklarında
Madin'de yine bir gece başlar ve geceleri
Mardin'de herşey yeniden başlar...
MAHMUT ULUÇ (Şanlıurfa'dan)

Enver Gökçe'ye
Önsöz
Lirik bir uçurum

Sözün ortası
Su altında kalın köylerin
Fotoğraflarını kurutmak için
Çamaşır ipi arayan çocuk

Son söz
Yağmur yankısı yüz
Erol Özyiğit

GİDERSEN...
Gidersen
gülüşün kayıp bir kent olur
bulutların arasından
gece gibi süzülür sessizlik...
Kalır
karanlıkta bir yerlerde
aydınlığının buğusu,
suskunluğunun
tutuklu sorguları kalır...
Ya gülüşün,
beni yalnız
mavi gülüşün
esir alır...
KAZIM KOYUNCUYA
Hurşit

Gelemiyorum sana
yollarım girdaplı
ellerim kelepçeli gözlerim bantlı
düşüncelerime engeller konmuş
içimdeki sevdana Gülüm prangalar vurulmuş
gelemiyorum sana dizlerim tutmuyor
esaret zinciri boynumda titriyor
bir var oluş için hapsedilmişim
senin yokluğunda Gülüm kendimden geçmişim
gelemiyorum sana aynalar kırılmış içimde
dilimin konuşamaması söyleyememesi kederimde
dışarıda açan ağustos güneşi bile
anladım ki artık bana bir hile
gelemiyorum sana Dicle beni unutmuşken
Fırat seni alıp hoyrat ele savurmuşken
içimdeki hicran yarası giderek büyüyor
sensizlik beni Gülüm yiyip yiyip bitiriyor
Kerem ÇAKIRGÖZ

Adressiz Mektuplar

'başka sokaklar başka kadın adları'

Başka limanlara sığınma sırası bendeydi... Başka kadın adları ezberlemeye başladım... Başka hayatlara girdim. Kendimden yaşça büyük kadınlara sığındım... Ama tek şartım şuydu onlara: onu unutmama müsaade edin. Önceleri kabul ettiler. Oluruna bırakmaya söz verdiler. Ama sonraları baktım ki onlara hep senden bahsediyorum. Sanki senden bahsetmek için buluşuyorum onlarla ömrün en karanlık vakitlerinde... Sabahlara kadar senden bahsediyorum. Tanımak istediler seni... İçime bakın dedim görürsünüz ömrümdeki kuyuyu. Deli sandılar önce sonra birer birer terk ettiler... Gocunmadım terk edilmekten. ÇÜNKÜ BEN CENNETİNDEN KOVULMUŞTUM BİR KERE. Ama bazen mantıklı sorularla çıktılar karşıma. Örneğin: 'seni sevdiğini hiç söylediğimi, dediler. Verdiğim cevap ne kadar tatminkârdı bilmiyorum: beni sevdiğini söyleyecekti ama işi çıktı... Peki, sen kaç defa söyledin onu sevdiğini? ÇALIŞMADIĞIM YERDEN SORMAYIN diye sitem ettim... Anladılar belki yaralı olduğumu. Ama onların da vakitleri yoktu... Tütsü kokan odama 'bana göre değilsin' mesajları yolladılar... Üzüldüm desem yalan söylemiş olurum... Çünkü sana ihaneti yediremiyordum kendime(tavşan dağa küsmüş dağın haberi yok). Bir süre böyle yaşadım işte. Seni başka adlarla yaşatmaya çalıştım. Zaten demiyor muydu şair: bir aşk birçok aşktan yaratılır diye... Beceriksizin biriyim işte, 'aşkı bir türlü beceremiyorum'

'istasyonda yalnızım, gitsem olmaz kalsam hüzün...
Murat Gültekin

Bu umman mı, ovalar mı, yoksa asuman mı bana dar

Ne yazık! Geniş değil yürekler yalnızlığım kadar...

Merhaba bana \'ötekî\' diye gösterilen ama tanıtılmayanlara... Umudu yüreğine aş edinen esmerlere... \'Ben\ ve \'ötekî\' arasındaki uçurum ancak \'ötekî\'yi tanımakla yok olabilir. İşte bu yüzden esmerlerin dünyasına yolculuğa çıktım ve o dünyaya yüreğimden sevgi çiçekleri derdim. \'Ben\' diye haykıranlara rağmen (ve de inat), ben de esmerim!

Merhabalar ben Dokuz Eylül Üniversitesinde okuyorum .Dergimizin daimi okuyucularındayım biriyim ve insanlara bu dergiyi önermeyi bir borç biliyorum ...

Dergimiz hakkında tarif yapmama gerek yok zaten böyle bir kadronun dünyanın hiçbir yerinde olmadığını biliyorum. Benim sizden istediğim tek şey var o da dergimizin aylık olması bu süreyi kısaltmanız mümkün olamaz mı acaba?

Kadromuz çok geniş en azından 15 günde bir çıksa daha mutlu olacağız... Özlüyoruz valla...
Eren YILDIRIM

Bir bahar akşamı dünyada
Diri kadın bebeği emziriyor kapıda
Bildiği tek fikriyat
Doğurdukça çoğalacak
Çoğaldıkça yaşam anlam bulacak
Tekin Murat

ESMER DERGISI

Esmer esmerim canım... .Neden bu kadar geç kaldın.. Nerelerdeydin? Gözümüz yolda kaldı. Ama her şeye rağmen inadına geldin ya...

Hoşgeldin safa geldin.
Murat Baltaş

Sevgili esmer kardeşlerim hepinizi büyük bir hasretle kucaklıyorum. Ya siz şimdiye kadar nerelerdeydiniz. Esmeri niye bunca zaman bizden esirgediniz. Her sayıyı satırı satırına altını çizerek okuyorum. Müthiş bir kadro oluşturmuşsunuz. Bir arada görmek istediğimi herkesi bir araya getirmişsiniz. Bir ricam var zaten öyle yapıyorsunuz ama ben yine de söyleyeyim. Lütfen yaptığınız işi önemsemekten hiçbir zaman vazgeçmeyin. Esmer hep bu gücüyle karşımızda olsun. Kaliteden ödün vermeyin.
Van'dan sevgiler Ercan

****

Acınası tesadüflerle ayrılıyorsun moleküldeN, hüzün hastası bir hayvansın. Şiddetli baş ağrılarıyla çalkalanan çok kurak iklimlerde, büyük sinir krizlerinde ağır işkence görmüş şehirlerde saadetin zarif, adaletin ince. Bir miktar alkol ve ürperti alıyorsun kelimelerin karardığı peşin hükümlerde. Şahsi sevişiyorsun şiddetin bütün bitki örtüsüyle. Gözlerin ucuz, tutkun ucuz, direncin ucuz tehlikeli bir yalan gibi duruyorsun ruh yoksulluğunun harikulade iskeleti üzerinde. Tutulamayacak yemin-sin, yemin ederim, her insana gerçek aşkı öğretecek bir külfetin var ve alelacele asılmış bir çocuk militan gibi şaşkın ama onurlu bakıyorsun yükseldiğin gökyüzüne. ben seni ayakta alkışlıyorum hep ayakta alkışlıyorum seni ben yollarda yürürken alkışlıyorum sinemalarda,üçüncü sınıf oyunculara alkışlıyorum ...
Kenan Ulaş Tayık

O zaman
Ve de çoğu zaman
Derin olurdu barışın yüreği,
İçine dünyalar sığardı.
Açıktı, anlaşılırdı, sınırları zorlardı...
Ne coğrafyası önemliydi ne dili,
Romantik bir yağmurdu
Dibinde ıslanmak istediğimiz.
Ve hap eksikliğini çektiğimiz.

İstemeyi öğrenmiştik bir kere...
Zaman sınırsız,
Hep isteyecektik.
En çok da
Sonbaharın kahve tadı, serin,
Hüzünlü gecelerinde.
Lokman Ötün

KENT
Kölelîğimizin sebebiydik
Azad edemedik kendimizi
Kaçıp gitmek kaldı bize
Ama nereye ve nasıl
Bir cevabımız bile yoktu.
Işıklarında kentin karanlıkta kaldık
Kalabalığında yapayalnız.

Ey kahpe kent!
Tutsağın olduk
Ölüm kurtarır bizi senden
Ama o da cehennem gazabıyla bizi bekler
Çünkü kirliliğinde günaha bulaştık...
Serhat ÖZCAN

- Benim adım Mahzuni. Buraya tornille girdim. Yerin küçük demeyin, bu yaşta burayı kaptıysam, ilerisini siz düşünün artık...

popüler kürtür
Esmer
Sayı: 14/2006 - ŞUBAT 2006
www.esmerdergisi.com /
posta@esmerdergisi.com

Yayıncı: RONAK KÜLTÜR A.Ş
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni: **FERZENDE KAYA**
Yazı İşleri Müdürü: **M. ALİ İZMİR**
Yazı İşleri: **ŞERAFETTİN KAYA, REWHAT, REYHAN ALAÇ ÇİÇEK, AYTEN AKGÜN, EYLÜL N. GEROĞLU**

Görsel Yönetmen: **AZAD AKTÜRK**
Yayın Danışmanları: **MUHSİN KIZILKAYA, AHMET TULGAR**
İdari Müdür: **LASER ERİŞ**
Halkla İlişkiler: **ALİ YAMAN**
Satış ve Paz.: **HASAN S. YALÇIN**
İnternet Editörü: **M. CAN TOPRAK**

Adres: Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5 Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL
Tel : 0 (212) 451 53 05
Faks: 0 (212) 451 53 68
Baskı: Uygun Bas.: 0 212 550 28 32
Dağıtım: MDP ISSN 1305 340X
Yayın Türü: Yerel, süreli, aylık.

Kürtlerin kültürel birikimini sayfalarına taşıyan, emperyalist kültüre karşı halkların kültürünü savunan Kürtçe-Türkçe dergi. Tîroj, bir ışık huzmesi...

Dosya
Sendikalar ve Kürt sorunu

Sendikalar Kürt sorununun neresinde? Sendikalar neden Kürt sorununa sahip çıkmak zorunda?

Hayri Erdoğan, Osman Ergin, İ. Hakkı Tombul, İsmail Özhamarat, Yüksel Akkaya, Rasim Öz, İhsan Çaralan, Murat Özveri, Yüksel Işık, Volkan Yaraşır,

Cerbandinek: Nivîsa rebenê **Bedirxan Epözdemir**
Otyam'ın yüreğinden görünenler... **Ayşebengi**
Dive navenda PENa Kurd li erdê azad be **Husên Duzen**
XVI. yy'da Dersim'de etnik kimlik **Munzur Çem**
Keçik û Lawik û çîroka wan **İ. Seydo Aydoğan**
Aydınlar halkın bilincine karışabilmelidir **Mustafa Köz**
Terörle Mücadele Kanunu değişirken **Hüsnü Öndül**
Xapanos **Deniz Gunduz**
Seyran **Ronî War**

Kasım-Aralık sayısı bayilerde
Tel: 0212 287 77 85 • e-posta: info@tiroj.net

Deniz Deman

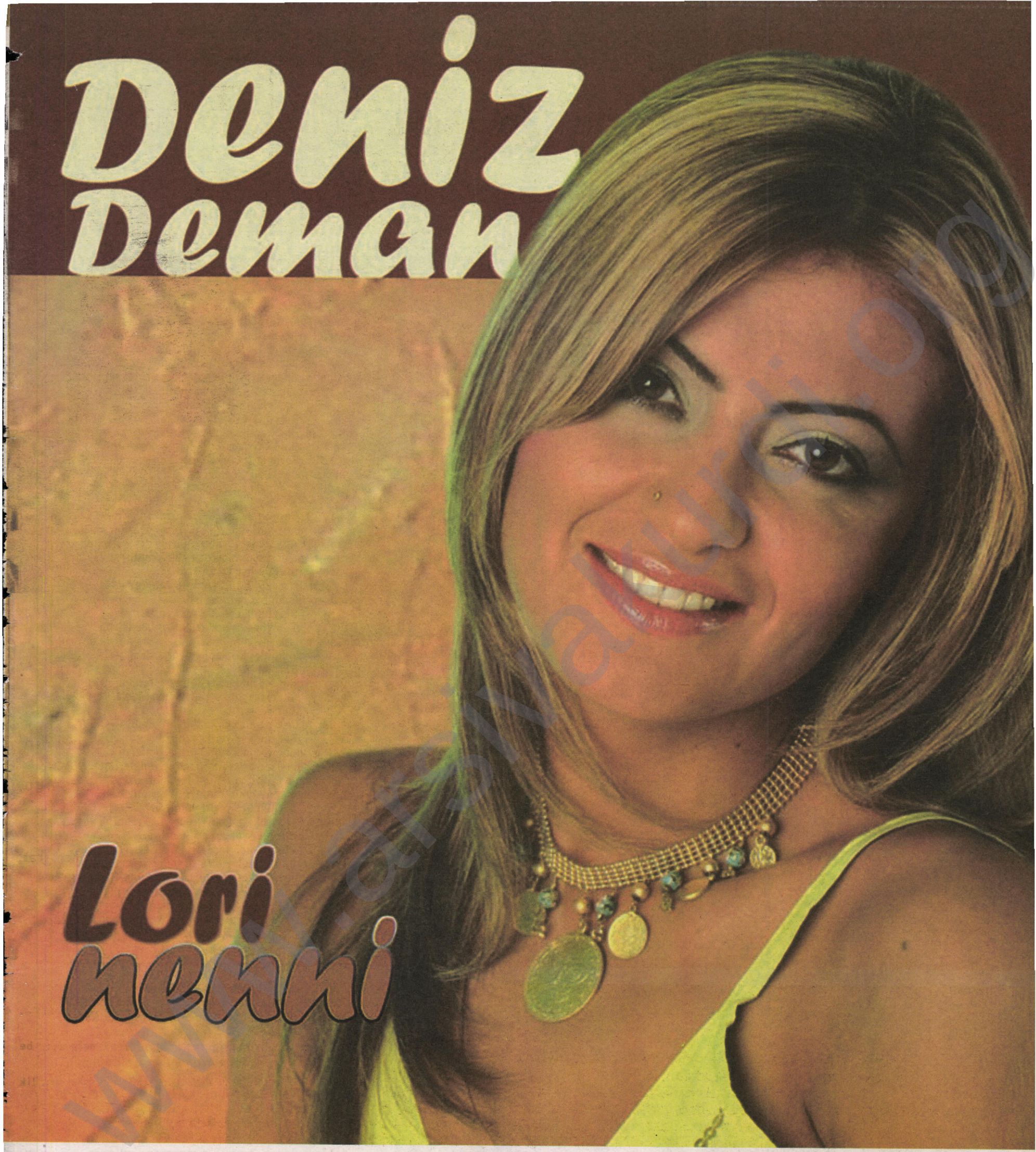

Lori nenni

LORİN PRODÜKSİYON

ALBÜMÜ ÇIKTI!

TÜM MÜZİK MARKETLERDE

www.arsivim.com

Nûredîn Zaza (1919-1988)

Sürgün her yerde yalnızdır

Ülkesini terk etti ve dünyaya açıldı.
Tanrı sürgünlere rehberlik etsin!
Milletlerin arasından geçtim. Bana baktılar,
ben de onlara; fakat birbirimizi tanıyamadık
Sürgün her yerde yalnızdır!
Güneş batıp, el ayak çekilince kendime şunu sordum;
"Ne bahtiyardır akşamları evine dönüp,
çocuklarına sarılan kişi."
Sürgün her yerde yalnızdır!
Rüzgârın seyrine kapılıp giden bulutlar nereye gider?
Rüzgâr, beni de seyrine alıp keyfine göre sürüyor.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Bu ağaçlar ne hoş, bu çiçekler ne güzel: Fakat bunlar
benim ülkemin ağaçları ve çiçekleri değil, bana hiçbir
şey söylemiyorlar.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Bu ırmak ovada kırık bir yürekle akıyor; fakat akışı
benim çocukluğumda duyduğum ırmakların akışına
benzemiyor, bana hiçbir şey hatırlatmıyor.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Bu şarkılar çok güzel: Fakat bu canlı ve güzel
melodileri benim ülkemin melodilerine benzemiyor.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Bana sordular; "neden her zaman ağlamaklısın?"
Nedenini onlara söylediğimde kimse bana ağlamadı;
çünkü derdimi anlamıyorlardı.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Yaşlıları gördüm; çocuklar, zeytin ağaçlarının etrafını
kaplayan dikenler gibi etraflarını sarmışlardı.
Fakat ne yaşlılar bana "oğlum"
ne de çocuklar bana "baba" dedi.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Bayraklar gördüm burçların ve kalelerin
üzerinde dalgalanıyorlardı. Fakat ne renkleri ne de
dalgalanışları, yüreğimi ferahlatmadı.
Onlar benim ülkemin renklerini taşımıyordu.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Dostluk, arkadaşlık, yakınlık, güzellik, rahatlık ve
özgürlük, yalnızca ülkede var.
Sürgün her yerde yalnızdır!
Zavallı sürgün! Bu ağlayış ve sitemler yeter. Senin
gibi birçok insan ülkesinden uzak bırakıldı. Herkes
senin gibi dostluğun, kardeşliğin, arkadaşlığın
özlemini çekti. Onların yokluğunu hissetti. Umudunu
koru ve dayan. Bir gün amacına ve mirazına
ulaşacaksın. Bugün olmasa bile... Yarın.

1919 yılında Maden'de doğan Nuredin Zaza daha çocuk yaşlarda Suriye'ye göçmek zorunda kalır. Suriye'de Celadet Ali Bedirhan'la tanışır ve Hawar dergisinde kısa öyküler yazmaya başlar. Siyasi çalışmalarından dolayı birçok defa tutuklanır ve yaşamının uzun yıllarını sürgünde geçirir. Şerê Azadî, Ma Vie De Kurde, Memê Alan ve Keskesor (Nûdem Yayınları, İsveç, 1995)adında dört kitap yazar. Ancak yayınlanmamış yazıları da bulunmaktadır. Fransız filozof Emanuel Monnier üzerine doktora yapan Zaza, hayatının son yıllarını İsviçre'de geçirir. 1988 yılında İsviçre'de hayata gözlerini yumar.

çev. haz. **ABİDİN PARILTI**

desen **AHMET GÖLBAŞI**

ISSN 1305-340X
9 771305 340009
popüler kürtür
Esmer